

3

VINDICIAE

ORIGINIS ET AUCTORITATIS

DIVINAE

PUNCTORUM VOCALIUM

ET

ACCENTUUM

IN LIBRIS SACRIS

VET. TESTAMENTI

UBI INPRIMIS EA DILUUNTUR

QUAE POST

E L I A M L E V I T A M

LUDOV. CAPPELLUS

IN ARCANO PUNCTATIONIS EIUSQUE

VINDICIS OPPOSUIT

A U C T O R E

ADAMO BENEDICTO SPITZNERO

A. M.

LIPSIAE,

IMPENSIS WILHELM GOTTLÖB SOMMERRI.

M D C C X C I.

THE
LAW
OF
THE
LAND
AND
THE
CITY
OF
SAN
FRANCISCO

BY
WILLIAM
HAROLD
AZZAFRIDA, A.M.A.
M.D., C.G.P.

WITH
A
FOREWORD
BY
JOHN
T. HANNAH,
M.D.

THE
LAW
OF
THE
LAND
AND
THE
CITY
OF
SAN
FRANCISCO

BY
WILLIAM
HAROLD
AZZAFRIDA, A.M.A.
M.D., C.G.P.

WITH
A
FOREWORD
BY
JOHN
T. HANNAH,
M.D.

THE
LAW
OF
THE
LAND
AND
THE
CITY
OF
SAN
FRANCISCO

BY
WILLIAM
HAROLD
AZZAFRIDA, A.M.A.
M.D., C.G.P.

WITH
A
FOREWORD
BY
JOHN
T. HANNAH,
M.D.

THE
LAW
OF
THE
LAND
AND
THE
CITY
OF
SAN
FRANCISCO

BY
WILLIAM
HAROLD
AZZAFRIDA, A.M.A.
M.D., C.G.P.

WITH
A
FOREWORD
BY
JOHN
T. HANNAH,
M.D.

PRAEFATIO.

Non dubito, fore multos, qui hoc genus scripturae leve et non satis dignum philologorum personis judicent, cum id agi videbunt, ut controversia, quam dudum debellatam esse existimant, iterum resuscitetur. At hi erunt fere, qui nihil rectum, nisi quod ipsorum praejudicatis opinionibus conveniat, putabunt. Quorum ego judicia si refor- midare voluisssem, profecto ab hoc operé manus abstinuisssem. Sed vis veritatis vicit omnes dubitationes, quae mihi suboriri poterant. Enimvero quid hoc iniquius aut indignius dici aut comme-

morari potest, quam plerosque omnes
in hac gravi causa sententiam ferre, non
ponderatis, imo ignoratis utriusque par-
tis rationibus. Igitur operae pretium
existimayime factum, quam impende-
rem proponendis et refutandis argu-
mentis et rationibus, quae punctorum
antiquitati et auctoritati vulgo objici-
untur. Atque hic in primis Lud. *Cappel-*
lum mihi auctorem proposui, qui ar-
gumenta utriusque generis diligentissime
omnium conquisiuit, et suo more exa-
minavit, adeo ut ii, qui ante et post eum
hanc controversiam ex instituto tracta-
runt, quorumque omnium scripta, vix
tribus exceptis, perlegi, parum addidisse
videantur. Et ne quid dissimilem, ad
hunc laborem suscipiendum excitatus
sum, cum I. D. *Michaelis*, Vir illustris et
celeberrimus Academiae Goettingensis
Professor, in scriptis *Miscellaneis* Fascic.
II. Disquisitionem de punctis Hebraeo-
rum

rum publicasset, in qua primo argumen-
ta quaedam imbecillia ad examen revo-
cat, et ostendit, ea ad probandam vel
refellendam punctorum antiquitatem
non esse idonea. Talia sunt argumenta,
quae petuntur 1) a testimoniosis Iudeo-
rum de punctis ante quingentos et lon-
ge plures annos inventis, item de la-
boribus Rabbinorum Ben Ascher et
Ben Naphtali, 2) a subscriptione Mafo-
rae in codice aliquo MSto Bibliothecæ
Parisiensis, ex qua Furmontius probare
voluit, inventionem punctorum ad se-
culum tertium esse referendam, 3) a co-
dicibus antiquis MStis, a quibus plane
puncta absunt, vel ab alia manu sunt
adscripta, 4) a paraphrasibus Chaldaicis,
5) a lingua hodierna Chaldaeorum seu
potius Aethiopica, 6) a nummis et in-
scriptionibus Iudaicis, Punicis et Pal-
myrenis, 7) a punctorum usu necessa-
rio, 8) a matribus lectionis, ubi inpri-

mis iis, qui dicunt, post puncta inventa literas et saepius esse eliminatas, respondet, docetque, hanc esse proprietatem textus Hebr. primigenii, qua differat a Samaritano, ut hae literae non nunquam libere sint omissae. Iam se ostensurum postea esse promittit p. 4. 5. quae sit vis argumentorum utriusque partis, quae consideratione digna ipsi videantur, et ex parte nondum sint in usum traducta, et deinceps suam sententiam, quae ex hac disquisitione confirmetur, propositurum. Sed quia haec promissa negotiis aliis impeditus nondum praestare potuit, haec tot annorum mora mihi aliisque multis desiderium excitavit, et mirum in modum auxit, cognoscendi et sciendi ea, quae illius opinione ad definiendam hanc controversiam quam maxime faciant. Interea suam sententiam hoc loco non obscure indicavit, videlicet rationibus, quae maxi-

maximum momentum habeant, ad sum-
mum verisimilitudinis gradum evehi
opinionem, quod Alphabetum gentium
orientalium in prima inventione vocali-
bus caruerit, p. 103. non quidem ne-
gandum esse, Hebraeos eorumque vici-
nos temporibus antiquissimis puncta pro
vocalibus scribere solitos, sicut Phoeni-
ces commerciorum amplissimorum causa
punctis opus habuerint ad nomina pere-
grina urbium et personarum absque am-
biguitate literis consignanda: sed pun-
ctorum apparatus, quo jam codex He-
braeus instructus est, esse novum et in-
ventum Masoretharum, p. 5. 20. 95.
squ. Puncta sensim paulatimque a seculo
sesto usque ad decimum ad hunc nume-
rum usumque excreuisse, propterea
quod tanta signorum novorum orthogra-
phicorum copia non simul ac semel in
conspectum prodire soleat, p. 13. squ.
Fieri potuisse, ut Hebrei temporibus

antiquissimis tres vocales haberent, easque punctis exprimerent, quoties opus esset: sed ex eo non concludi posse, codicem Hebraeum statim in principio punctis fuisse instructum, et librum quemlibet a suo auctore cum talibus vocalibus exscriptum, p. 18. Atque sic ea omnia conjuncta hic apparent, quae deinde in Cap. II. §. X-XII. diversis auctoribus tribuuntur. Notanda est autem in primis ea hypothesis, quando multi statuant, Hebreos in principio more Syrorum et Arabum tantummodo tres vocales vel tria puncta habuisse. Qua de re mihi locus adhuc ad dicendum est constitutus, cum ante oculos habeam I. G. *Trendelenburgii*, Viri clarissimi et doctissimi Diatriben de usu trium vocalium apud Hebreos antiquos, quam in Repertorio pro literatura Biblica et Orientali Vol. XVIII. publicavit. Veniam dabit Auctor mihi carissimus,

mus, ut in ejus dicta considerationem intendam, videamque, quid valeant rationes ex ipsa Linguae Hebraeae indole et natura ab eo de promtae. Primo considerat locum ex libro Coṣri, ubi vocales septem commemorantur, et in tres classes dispescuntur, et bene monet, ex eo non sequi, non plures tum extitisse vocales, quia in codicibus MStis antiquissimis Kamez Chatuph et Kübbuz apparent, et testi uni Iudeo ex seculo duodecimo de rebus seculi octavi non tuto credendum sit. Et sane commemo-
rantur septem reges seu vocales prima-
riae eo respectu, ut a vocalibus secun-
dariis seu vicariis distinguantur, quae
in locum illarum substitui solent, sicut
accentus distinguentes dicuntur reges,
quia servi sunt quasi eorum vicarii, et
ibi sunt scripti, ubi regum aliquis non
invenit locum. Ceterum ex eo, quod
auctor libri Cosri vocalium tres classes

fecit, nulla ratione concitatur, in principio tantummodo tria vocalium signa usurpata esse, quia ille ad tres vocales Arabum respexisse videtur, quo etiam pertinet, quod Segol et Patach ad unam classem retulit. Iam p. 98. dicitur, in lingua Hebræa, cum vigeret, non plura tribus vocalium signis usurpata, quamvis totidem vocalium soni fuissent, quot jam in scribendo notis exprimuntur, quae fortassis inventae sint, cum Iudæi lingua Hebraea non amplius in vita communi uterentur, et soni diversi trium vocalium ex solo usu vix disci aut memoria teneri possent. Sed hic observari velim, linguam Hebraeam jam a principio formarum et flexionum tantam copiam habuisse, quae tot vocalibus diversis studiose distingui, adeoque pluribus signis indicari debuerunt. Et quoniam Mosis libri temporibus antiquissimis conscripti sunt, et hanc linguam

guam in summa perfectione exhibent, ex eo concludendum est, eam fuisse diu ante Mosen excultam, et ejus usum in scriptione obtinuisse. Distinctio vocalium in tres classes, quam p. 99. proponit, confirmat quidem tres earum sonos primarios seu fundamentales, qui ad modos diversos restringi possunt, nequaquam autem hoc, quod ab initio tantum tria vocalium signa extiterint. Idem dicendum est de vestigiis, quae in ipsa lingua Hebraea se invenisse credit. Nam primo sibi persuaderet, (p. 103.) usum literarum quiescentium y n facile inveniendis tribus vocalium notis occasionem dare potuisse. Non autem tres, sed quatuor consonantes (nam m addendum est,) dantur, quae in fine syllabae quiescunt in antecedente vocali. Igitur haec ratio pro tribus vocalibus nulla est. Deinde videtur illi (p. 104.) tripes Schua compositum argumentum

esse

esse trium vocalium, quae olim extiterint, vel saltem distinctionem vocalium in tres classes secundum tres sonos primarios, quod recte facta sit, confirmare. Mihi etiam posterius sic videtur, non item prius. Sed de tribus formis Verborum in tertia Praeteriti hoc idem affirmare dubito. Nam si illae tres formae numero exemplorum fere pari occurrerent, tres classes vocalium intelligi possent. Sed exempla illa cum Zere et Cholem sunt pauca admodum, et manifestum est has vocales pro Patach alternare, ideoque nihil inde inferri potest. Idem dicendum est de formis Nominum penacutorum. (p. 107. squ.) Nam occurunt revera tantum duae formae ordinariae, קְרָבָה et פְּקָדָה, sed formae קְרָבָה et פְּקָדָה sunt alternantes, illa ante medium literam, aut mobile, haec plerumque ad primam gutturalem. Nolim etiam formam primigeniam facere monosyllabam.

bam cum Schua dupli, quia sic est in lingua Arabica, quasi illa sit mater Hebraeae. Nam forma פָּאַת aut פָּאַת pro פָּאַת Hebraismo non congruit, sicut Chirec nudum in syllaba simplici rarissime occurrit, nec confirmatur ex Chirec in voce aucta a fine, quod propterea pro Saegol alternat, quia hoc in syllaba composita difficilem parit pronunciationem, sicut etiam totidem vicibus Patach alternat, et Saegol manet nonnunquam plerumque ad literam gutturalem. Denique per alternationem vocalium ejusdem classis confirmantur quidem tres classes vocalium sono similium, sed ex eo non potest concludi, tantum tres olim extitisse vocales primigenias. Ceterum, quod bene observatur, quando vocales diversae classis permittantur, ratio quaerenda est, praeter pauca exempla singularia, in litera gutturali aut quiescente, vel in forma originaria.

Atque

Atque haec hactenus. Iam quae in hoc libello scripsi, aequo cujusque intelligentium iudicio permitto, simulque declaro et prae me fero, me nihil responsurum esse illis, qui mihi contradicturi vel sententiam contrariam defensuri sint; quia tempus, quod mihi per aetatem reliquum est, aliis laboribus impendere decrevi.

C A P U T . I.

Historia controversiae.

§. I.

Controversia haec initium habuit demum seculo XVI. a. C. N. ubi *Elias Levita*, Iudeus Germanus, in libro *Masoreth Hammassoreth* a. 1538. Venetiis primum edito, in Praefatione tertia, hanc opinionem suam promulgavit, et aliquot rationibus probare voluit, puncta contextus Hebraici non data esse in monte Sinai, nec ab Esra et viris Synagoga magnae adscripta esse, sed a Masorethis Tiberiensibus post Talmudis obsignationem excogitata et in usum introducta. Commemorantur quidem alii, qui ante Eliam punctorum originem recentem et humanam statuerint, ut inter Iudeos Aben Esra, Kimchi et auctor libri Cosri, quod quam nullo jure fiat, deinde ostenditur. Ex Christianis idem senserunt Raymundus *Martini* in Pugione fidei, p. 895. *Lyranus* in Commentario in Cap. IX. Hoseae, *Gatianus* L. I. Cap. VIII. de Arcanis Catholicae veritatis, et Iacobus *Perezius* de Valentia, qui in Praefatione Commentarii in Psalmos Davidis scribit, hoc genus expositionis longe post tempora Constantini repertum a Iudeis Babylonis Aegyptiae, quae nunc Cairum appellata.

pellatur, opera ac solertia R. Hammai et R. Ashe, auctorum Talmudicae doctrinae, qui primi has punctorum notas ostenderint.

§. II.

Quamvis autem alii ante Eliam opinionem hanc prodiderint, ille tamen primus diserte et magis explicate illam proposuit, et argumentis confirmare voluit. Sed quia non dubitavit a communi Iudeorum opinione recedere, ne unum quidem inter eos nactus est, qui cum ipso consentiret, nonnulli potius, ut R. Afarias, Ephodeus et Samuel Arcievolti, hanc ejus sententiam postea scriptis refutarunt. Cum autem Seb. Munsterus illum Eliae librum, ejusque maxime Praefationem tertiam Basileae a. 1539. cum versione Latina edidisset, et ejus opinio Christianis innotuisset, viri plurimi maxime eam adoptarunt, atque etiam defendenterunt.

§. III.

Non quidem mirum est, Pontificis hanc opinionem placuisse, ut quae cum illorum hypothesis de ambiguitate textus Hebraici ejusque corruptione a Iudeis suscepta et versionis Vulgatae avthentia optime conspiraret. Ita hanc opinionem professi sunt Rob. Bellarminus in Institut. L. Hebr. P. I. Cap. II. et Libro II. de Verbo Dei; Cap. II. Huntlaeus, in Epitome Controvers. Sect. I. Cap. 9. Gilb. Genebrardus in Chronologia p. 181. et in Praefatione Cominentarii in Psalmos, Aug. Steuchus

*chus in Recognitione V. T. ad veritatem Hebr. p. 242. sq. Sixtus Senensis in Bibliotheca S. p. 98. b) 184. Andr. *Mafius* in Commentario in Iosuam p. 63. 65. qui quidem alibi accentuum auctoritatem agnoscit.*

§. IV.

Ex Reformatis in hoc seculo sententiam de punctorum novitate amplexi sunt Ulr. *Zwinglius* in Praef. Complan. in Iesaiam, Io. *Calvinus* in Zach. XI. 7. Io. *Mercerus* ad Gen. XVI. 13. Job. XXIII. 6. Amos II. 12. Seb. *Munsterus* in Opere Grammatico consummato, p. 15 — 20. qui quidem in Praef. in Biblia contrarium statuit, non esse puncta vocalia novum quoddam Iudeorum inventum; Conr. *Pellicanus* in Praef. ad Munsteri Proverbia Salomonis, Io. *Piscator* in Quæstionibus in Pentateuchum in Appendice et in Schol. ad Genes. XV. 8. Idem tamen in Schol. ad Matth. V. 18. ex voce *nepos* concludit, sacra Biblia tempore Christi notata fuisse punctis, et punctuationem illam ab eo fuisse approbatam.

§. V.

Iam ut quosdam ex nostratis Theologis commemorem, qui Eliae sententiae subscripti scripserunt, magna cum fiducia allegatur ipsius Lutheri auctoritas, qui in Commentario ad Gen. 38. 20. et 47. 31. et alibi sinistre nimis de punctis judicavit, eorumque usum tempore Hieronymi nondum viguisse credi.

dit. Ad hoc judicium ferendum, ni fallor, inductus est tum opinione de Iudeis, quos tanquam hostes Scripturae S. eam corrupisse putavit, tum auctoritate Eliae Levitae et Pauli Fagii, illius familiaris, (quem ipse discipulum habuit,) qui pro Eliae hypothesi acriter pugnavit.

§. VI.

Hinc etiam alii Theologi et Philologi Lutheri exemplum secuti punctorum auctoritatem authenticam repudiarunt, v. g. Sal. *Gesnerus* in *Psalmos* p. 225. Leonh. *Hutterus* in *Triumpho de regno Pontificio* Libr. I. Cap. 6. Mich. *Neander* in *Erotematibus Linguae Hebr.* p. 178. squ. Balth. *Meisnerus* in *Philosophia sobria* P. II. p. 418. et Wolfgang. *Franzius* in *Schola sacrificiorum Disp.* X. p. 63. et in *Traet. de Interpretatione S. S.* p. 733.

§. VII.

Et quamvis seculo XVI. sententia haec communis esse videretur, non tamen defuerunt, qui punctorum originem et auctoritatem divinam agnoscerent, quam in primis Matth. *Flatus* in *Clavi S. S. P. II.* p. 644 — 651. diligenter exposuit et vindicavit.

§. VIII.

Maxime autem seculo XVII. haec controversia ultro citroque fuit agitata. Nam Io. *Buxtorfius* P. primo in *Thesauro Grammatico* a. 1609. edito novam Eliae opinionem impug-

pugnavit et punctionum *auðevtæv* adstruxit. Hoc conatu mox alios excitavit, ut voce et scriptis punctionum auctoritatem divinam defenderent. Hoc egerunt Amandus *Polanus* in *Syntagnate Theologico* a. 1612. Genevae edito L. I. C. 37. Engelb. *Engels* in Praef. Lexico Schindleri præmissa, et Matth. *Hafenrefferus* in *Templo Ezechieli* p. 170—175.

§. IX.

Sed contrariam sententiam defenderunt I. I. *Scaliger* in Epist. 243. ad Buxtorfium, et in Epist. 62. ad Casaubonum, Hugo *Grotius* ad Matth. V. 18. Io. *Drusius* in Libello de recta lectione linguae S. Cap. 4. et ad loca difficultia Pentateuchi p. 147. qui quidem alibi dubitanter et timide de hac re pronunciat, et ipse ad accentus provocat in Annotationibus ad Coheleth p. 48. 90. 145. Petrus *Martinius* in Grammaticae Hebraeae Technologia a. 1611. edita p. 45 — 70. Io. *Rainoldus* in Censura libr. Apocryphorum F. II. p. 262. squ. *Guil. Schickardus* in Iure regio Hebraeorum p. 41.

§. X.

Contra ea Io. *Olthof* in Triade Quæstiōnum Philol. a. 1616. Quæst. II. argumenta nonnulla utriusque partis proposuit, et antiquitatem punctionum contra *Oelschlegelium* adstruxit, qui Tractatum de punctis Vocalibus Hebraeorum a. 1614. et 1616. edidit, in quo p. 5. — 19. Flacii argumenta refellere cona-

tur, et p. 20. — 40. suas rationes contra punctorum antiquitatem exponit. Deinde Io. Buxtorfius in Tiberiade s. Commentario Masorethico a. 1620. primum edito P. L. figmentum de conventu Masoretharum Tiberiensi evertit, et Eliae rationes, quoad ejus instituti ratio tum ferebat, infirmavit. Mox post eum Io. Doelingius in Syllabo Dissertat. Hebraicarum, Wittebergae 1621. edito, Dissert. I. de origine L. H. §. 48. — 108. hanc controversiam tractavit, et Eliae argumenta refutavit.

§. XI.

Jam Ludovicus Cappellus, Professor Salmuriensis, Eliae causam defendendam suscepit, et librum adversus Buxtorfium te~~sto~~
tamen ejus nomine composuit, eumque ad Thon. Erpenium Lugdunum transmisit, qui illum Lugduni a. 1624. sub Titulo: Arcani punctuationis revelati, suppresso auctoris nomine typis exscribi curavit. Atque hic statim extiterunt, quibus placerent, quas Cappellus fecisset fabulas. Ita Gerh. Io. Vossius de arte Grammatica p. 111. — 115. 169. 175. squ. Cappelli argumenta nonnulla repetit. Ipse Cappellus in Defensione Criticae S. §. 79. gloriatur assensu Erpenii, Matth. Cottoni et Guil. Eyre, cuius epistolas tres hic inservit. Cum autem Io. Buxtorfius P. quin hunc librum, rogatus a multis, refutaret, morte impeditus esset, haec provincia in filium ejus de-

devoluta est, qui vero, aliis laboribus occupatus, hanc operam in multos annos distulit.

§. XII.

Interea Io. *Gerhardus* in Exegeſi Loci de Scriptura S. Cap. XV. de punctis vocalibus, an fint Codici Biblico coaeva, contra Eliam et Pontificios, item contra Drusium et Martinium disputavit, et non solum sentiam affirmantem argumentis VII. adstruxit, sed etiam rationes IX. adversariorum refutavit. Ita Laur. *Fabričius* in Partitionibus Cod. Hebr. Cap. II. III. Christoph. *Crinefus* in Discursu de confusione linguarum p. 34. — 37. Iac. *Wellerus* in tribus Disputationibus a. 1731. sqq. Wittebergae habitis, et Sal. *Glasfus* in Philol. S. L. I. Tract. I. punctorum causam defenserunt. Tandem adversus ipsum Cappellum surrexit Abr. *Calovius*, qui in Critico sacro Biblico a. 1646. primum edito, Diatribe IV. illius rationes uberioris examinavit et refutavit.

§. XIII.

Post biennium Io. *Buxtorfius* Fil. Tractatum de punctorum vocalium et accentuum origine, antiquitate et auctoritate Arcano punctuationis revelato Lud. Cappelli opposuit, in quo Cappelli argumenta prolixe refutare, et divinam punctorum originem, si non ab ipsis scriptoribus sacris, saltem ab Ezra repetendam demonstrare instituit. Cum vero Buxtorfius in Opere illo componendo versetur, scripsit ad Io. *Morinum*, rogitans, ut,

Si quid singulare haberet, quod antiquitatem
punctorum concerneret, ad se rescriberet.
Tum Morinus ad eum prolixam epistola-
m misit, in Antiquitatibus Ecclesiae
Orientalis editam, ubi p. 529 — 562. puncta
vocalia apud Iudeos recentia esse, variis ra-
tionibus ostendere satagit: sicut de hac ad
Buxtorfium epistola Cappello rationem reddit
in epistola Gallica, quae ibidem p. 564 —
577. legitur.

§. XIV.

Idem ille Morinus sese hostem acerri-
mum non minus punctorum quam integritati-
tis textus Hebraici ostendit in Exercitatio-
nibus in Pentateuchum Samaritanum et in
Biblicis Exercitationibus, earumque maxime
Parte II. quae demum a. 1657. prodiit. Ad-
versarios naestus est Sim. *Muisium* et I. H. *Hott-
tingerum*, qui vero in scriptis suis controver-
siam de punctis parum attigerunt.

Cappello et Morino se adjunixerunt Christ.
Ravius in Orthographicis hypomnematis, Theod. *Hackspanius*, qui in Miscellaneis p. 212. et in Notis Philol. Vol. I. p. 175 — 177,
347. squ. 606. — 610. de vocalibus et aceen-
tibus minus praeclare sentit, ad accentus
tamen passim provocat; Abr. *Ecchellenis* in
Notis ad Hebed Iesu Catalogum librorum
Chaldaeorum, p. 223. — 248. Io. *Frisch-
muthus* in Diff. ad Dan. IX. 25. Cap. III. §.
11. — 14. Brianus *Waltonus*, qui in Prole-
gome.

gomeno III. ad Biblia Polyglotta Londinensia, Sect. 38 — 56. argumenta Cappelli et Morini diligenter proposuit et sua fecit: Isaacus Vossius in Diatribe de LXX Interpretibus p. 96 — 98. et in Opusculo de Oraculis Sibyllinis: Ant. Hulsius in Avthentia absoluta textus Hebr. V. T. Cap. V. p. 17. sqqu. et Cap. 36. §. 129. Spinoza in Tractatu Theol. Politico p. 94. et in Grammatica p. 9. squ. Rich. Simon in l'Histoire Critique du V. T. L. I. Ch. 27. Sam. Bochartus v. g. in Hierozoico P. I. p. 896. Lud. de Dieu in Grammatica Hebr. L. I. Cap. 7. Helmontius in Delineatione Alphab. Natural. p. 101. sqqu. refutatus a Pfeiffero in Critica S. p. 133. sqqu. Cnaeus Cornel. Vythagius in Libello de antiquorum sine punctis lectione, a. 1681. (conf. Loescheri de causis L. H. p. 328. squ.) Matth. Petididier in Dissertationibus a. 1699. editis. Denique Io. Christoph. Kohlhanus in Exercitationibus Glotticis Coburgi 1675. editis hanc controversiam particulatim pértractavit, ita ut primo Arcani punctuationis Cappeli synopsis proponeret, deinde a. p. 164. ad argumenta Buxtorfii et aliorum, etiam Wasmuthi responderet. Adversarium nactus est Io. Wolfgangium, collegam, unde bina Schediasmata a parte utraque publicata sunt.

§. XV.

Sed extiterunt etiam hoc temporis periodo strenui divinae originis punctorum vindices, videlicet Matth. Wasmuthus in Vindi-

ciis S. Hebr. Scripturae, in Smegmate Hebraico et scriptis aliis: Joseph. Cooper, Anglus, in Domus Mosaicae Clavi, Londini 1673. Io. Lightfootus in Chorographia Cap. 81. et in Miscellaneis Cap. 31. Io. Owenus in Theologumenis, L. V. C. 13. Brochmandus in System. Theol. de S. S. Cap. II. Quaest. 9. Aug. Pfeifferus in Critica S. Cap. IV. Io. Leusden in Philologo Hebraeo; Cap. 13 - 16. Henr. Pladecius in Diss. de antiquitate punctorum, Witteb. 1666. Christ. Viuegius in Hodegeta Linguae S. p. 277 — 290. maxime contra Kohliansium: Ian. Birchero dius in Chronologia S. p. 31. squ. Andr. Iuarus, in Diss. de punctuationis Hebr. antiquitate contra Il. Vossium, Hafniae 1682. Dan. Weimarus in usu accentuationis Biblicae. His addo Iul. Bartoloccum, qui in Bibliotheca magna Rabbinica Tom. I. p. 135. sqqu. Dissertationem de origine et antiquitate vocarium exhibuit.

§. XVI.

Tandem Vindiciae Arcani Punctuationis, quas Cappellus adversus Buxtorfi Tractatum (§: 13.) conscripsérat, post ejus obitum a. 1689. junctae ipsi Arcano Punctuationis, una cum ejusdem Commentariis et Notis criticis in V. T. Amstelodami cura lac. Cappelli, filii, editae sūnt. Negari quidem non potest, harum vindiciarum refutationem a nemine suscep̄tam esse; unde gloriantur punctorum adversarii, eorum auctoritatem ita esse debellatam, ut postea nemo amplius contrahiscere potue-

potuerit, et Buxtorfum merito viustum a plerisque censeri. Tale judicium tulerunt Frid. Spanheimius in Dubiis Evang. p. 661. Camp. Vitrina in Observatt. S. Lib. I. p. 185. C. A. Heumannus in Via ad Histor. Liter. Cap. III. §. 14. ut alios omittam. — Sed bona verba quaeſo! Viri docti, quibus Cappelli vindiciae innotuerunt (innotuerunt autem paucis,) statim animadverterunt, eum plape nihil novi ad suam sententiam stabilendam protulisse, sed sua dicta ex Arcano decies repetere, quamvis ad ea fatis responsum fuisset. Notandum in primis, quod Cappellus in respondendo ordinem verborum in Tractatu Buxtorfi vestigio sequatur, et ejus dicta sigillatim carpat, — caput vero causas non attingat, sed controversiam variis tricis involvat. Atque hoc ipsum a me in hoc libro luculentiter demonstrabitur.

§. XVII.

Post Vindicias Cappelli editas adhuc alii penitorum divinam originem oppugnarunt. Nam M. Ant. Ferraccius in Dissert. Criticis in linguam Ebraeam, Diff. IX. p. 43. — § 2. contra Leusdenii argumenta disputavit. In primis Steph. Moritus in Exercitationibus de lingua primaeva, Diff. III. Cap. 1. — 6. contendit, literas quiescentes et gutturales esse veras Ebraeorum vocales: Cap. 7. — 10. urget inconstantiam punctationis ex Codice Samaritano, Vers. Graeca, Targumim et Vers. Vulgata. Cap. 11. solvit objectionem contra

punctorum novitatem: si puncta recentia essent, debuisse antiquis versionibus accommodari: Cap. 12. agit de punctorum utilitate: Cap. 13. existimat, puncta circa secundum sextum fuisse instituta, eaque ab Arabibus ad Iudeos venisse: Cap. 14. docet, puncta recentia constanti et perpetuae legis et prophetarum veritati nihil officere. Cujus rationes praecipuas Loescherus de Causis L. H. p. 293.—301. refutavit.

§. XVIII.

Contra ea non defuerunt, qui punctorum auctoritatem scriptis defenderent: M. Ge. Haner in Diss. de punctorum Hebraeorum cum literis coaevitate. Witteb. 1693. M. Nic. Pantecius in Diss. de necessitate accentuationis Ebraicae ibid. 1695. M. Christ. Zöegga in Diss. de Hebraeorum vocalibus Lips. 1695. contra Steph. Morinum: Gabr. Skrangle in Diss. de antiquitate punctorum vocalium et accentuum Hebraeorum, Dorpati 1697. Sam. Clark Exercitation concerning the original of the Chapters and verses in the Bible, wherein the divine authority of the points in the Hebrew Text is clearly proved by new and intrinsick arguments. London 1698. (cf. Wolfii Biblioth. Hebr. Vol. IV. p. 212. squ.) Walter Croff in the Taghonical Art, or the Art of expounding Scripture by the accents. London. 1698. ubi Parte I. Cap. 2. p. 12.—59. accentuum antiquitatem et auctoritatem septem argumentis adstruxit.

§. XIX.

§. XIX.

Supereft, ut ostendatur, quomodo hoc seculo XVIII. controversia illa ab utraque parte fit continuata. Et primo quidem commemoranda sunt, qui auctoritatem punctorum impugnarunt, vel de ea minus praecclare fenserunt, videlicet Iac. *Gussetius* in Lexico Hebr. passim: Biagio *Garofalo* in Considerazioni interno alla Poesia degli Ebrei e dei Greci, p. 23.—25. du *Pin* in Prolegomenis super Biblia p. 136. sqq. Bern. *Lamy* in Apparatu Biblico p. 172. sqq. Franc. *Masleffius* in Grammatica Hebraica a punctis aliisque inventis Masorethicis libera. Parisiis 1716. Io. *Clericus* in scriptis suis passim: Camp. *Vitrina* in Observationibus S. Libr. I. p. 185.—188. Anton. *Zanolinus* in Quaestionibus e S. Scriptura, p. 22. Christ. Aug. *Heumannus* in Via ad Histor. Liter. Cap. III. §. 14. Io. Eberhard *Rau* in Datribe de Synagoga Magna, p. 142.—144. Coelestinus *Phanokeranus* in Clypeo fidei, cui respondit Franc. *Wokenius* in Biblioth. Wittenberg. p. 281.—288.

§. XX.

His addendi sunt Andr. Ge. *Waehnerus* in Antiquitatibus Ebraeorum, Vol. I. §. 209.—222. Gust. Ge. *Zeltnerus* in Enneade Quaestionum Philol. Quaest. 7. 8. et alibi: Io. *Jackson* in den Chronol. Alterthümern p. 837.—845. Vers. German. Io. Fr. *Cotla* in Exercitatione historico-critica de origine Masorae puncto-

punctorumque V. T. Hebraicorum: Io. Iac. *Baur*. in Diss. de regendis limitibus Critices textus Hebr. Tubingae 1760. §. 18. — 21. Io. Dav. *Michaelis*, Vir illustris, qui a. 1739. Disp. habuerat, de punctorum Hebr. antiquitate, et ibidem dicta in den Anfangsgründen der Hebr. Accentuation p. 59.—78. denuo inculcaverat, nunc sententiam mutavit, et inter eos recensendus est, qui divinae punctorum origini serio adversantur. Christ. Frid. *Schmidius*, tum Professor Lipsiensis, in der Philologischen und Critischen Bibliothek, Vol. I. p. 267.—274. suam sententiam de novitate punctorum proposuit, eamque in Vol. II. p. 284. — 323. uberior aduersus I. M. Schreiterum defendit. Taceo reliquos ex recentioribus, qui non considerato et intellecto rationum utriusque partis pondere, sed sola auctoritate viorum doctissimorum industi, set ut eo liberius in S. S. interpretatione sua somnia proferre queant, puncta vocalium et accentuum flocci habent.

§. XXI.

Nunc etiam recensendi sunt, qui in seculo hoc XVIII. punctorum divinam originem et auctoritatem agnoverunt, eamque scriptis suis defenderunt, videlicet I. H. *Heideggerus* in Exercitationibus Bibl. p. 43.—48. p. 186. — 194. Io. Wolfgang. *Wedelius* in Centuria II. Exercitationum Medico-Philol. in Decade II. Diss. IV. Chr. Andr. *Büttnerus* in Praefat. ad Introduc. ad accent. Ebraeam; Val. Ern. *Loesche-*

Loescherus de Causis L. H. p. 275. — 349.
 Phil. Ouseel in Praefat. ad Accent. metricam
 §. I. — 20. Io. Frankius in Praefat. ad Diacriticam S. contra Io. Clericum, Io. Frid. Frankius in Diss. I. et II. de accentuum Hebr. difficultate superanda. Vitemb. 1720. Thom. Boston in Traetatu Stigmologico p. 49. — 58.
 Lud. Herc. Daserus in Exercitat. Philol. qua origo et auctoritas punctorum Hebr. divina vindicatur, Tbingae 1728. 4. Io. Gottl. Carpzovius in Critica S. V. T. p. 242. — 275.
 Io. Chr. Wolfius in Biblioth. Hebr. Vol. II. p. 476. - 500. et Vol. IV. p. 211. - 220. Io. Ihre de usu accentuum Ebr. Upsaliae 1735. Andr. Christ. Petersen in Diss. de literis, vocalibus et accentibus V.T. Rostochii 1742. Phil. Nic. Wolfi Diss. de divina vocalium et accentuum in V. T. origine, Giessae 1740. Ejusdem Commentatio de auctoritatibus divinae vocalium et accentuum originis, quatenus haec ex ipsa Masorae indole demonstratur, Giessae 1744. P. Whitfield in Diss. de Hebraeorum punctis vocalibus, Liverpolae 1748. lingua Anglica edita: Gerard. Kulenkamp, qui in libro de Ellipsi Particulae interrogantis p. 181. — 187. bene sentit de auctoritate accentuum distinctiva: Iohn Gill, qui edidit A Dissertation concerning the antiquity of the Hebrew language, letters, vowel points and accents. London, 1766. 8. Iac. Robertson, qui Diss. de genuina punctorum vocalium antiquitate praemisit Clavi Pentateuchi editae Edimburgi

1770.

1770. Denique hoc spēdat Viri celeberrimi
O. G. Tychsen. Abhandlung über das Alter der
Hebräischen Punkte, in Repertorio pro-littera-
tura Biblica et Orientali, P. III. p. 102.—166.

C A P U T I I.

Status controversiae.

§. I.

Qui originem et auctoritatem punctorum
Hebr. divinam probatum iverunt, id sibi ne-
gotii datum esse crediderunt, ut omnis gene-
ris argumenta conquirerent; quibus illa stabili-
liri possit. Ea autem argumenta sunt partim
hujusmodi, ut variis adversariorum exceptio-
nibus infirmari possint. Sed in hoc negotio
curandum est, ut nos tam numero, quam
potius pondere argumentorum pugnetur.
Itaque merito abstinendum esse puto argu-
mentis levioribus, quibus nonnulli solent uti,
et quae in Cap. IV. recensentur. Quamvis
autem praeter illa leviora non desint argu-
menta, quae maximam vim habeant ad de-
monstrandam punctorum originem et aucto-
ritatem divinam: non tamen concedendum
est adversariis, ut nobis onus probandi injun-
gant tanquam affirmantibus, quandoquidem
ipsi potius in numero affirmantium sint ha-
bendi. Non enim quaeritur tanquam in re
dubia, an punctorum origo et auctoritas sit
divina, ut nos hoc affirmemus, illi negent:
sed

sed potius quaeritur, an praesto sint rationes satis firmae et sufficientes, quibus origo humana et recentior punctorum demonstrari possit.

§. II.

Nam contextus Hebraicus puncta habet atque tuetur jure possessionis a temporibus antiquissimis, quae omnem memoriam superant. Iam vero ex jure possessionis inter alios effectus hic provenit: Ut quilibet tencatur alterum pati rebus suis quiete frui, neque vi aut per fraudem illas corrumpere, intervertere aut ad se trahere sustineat. Vid. Pufendorf. de Officio hominis et civis L. I. C. 13. §. 1. Sicuti et hoc non jure duntaxat civili constitutum est, sed et naturali ratione nititur, ut quisque in possessione sua, bona fide parta, relinquatur, quo usque petitor ius suum possessioni praevalens demonstraverit. (Quandoquidem in pari causa atque etiam dubia melior est possidentis conditio). Quid enim turbarum et molestiarum cuivis quotidie excitari posset, si quis ad eujusvis petitionem possessione rei suae decadere cogetur, et alterum persequi, ut eandem iterum recuperaret. Ita graviter differit Pufendorfius L. IV. de Iure N. et G. Cap. VIII. §. 5. Conf. etiam Grotius de Iure Belli et Pacis, L. II. C. §. 11. Denique ad contextum Hebraicum punctis instructum applicari potest, quod scripsit Grotius de Veritate R. C. Lib. III. §. 1. „Ulitata est apud aequos omnes judices regula,

ut

„ut qui impugnare velit scriptum aliquod
 „multa per secula receptum, ei incumbat
 „onus adferendi argumenta fidem scripto de-
 „rogantia: Quodsi id facere nequeat, defen-
 „dendum librum velut in possessione suae au-
 „toritatis.“. Igitur cum punctorum origo
 et auctoritas demum ab Elia Levita in dubium
 vocata sit, non incumbit nobis onus eam
 probandi, sed potius adversarii suam thesin
 probare tenentur, sufficitque ut eorum argu-
 menta infirmentur et refellantur. Possunt
 autem deinde addi argumenta contraria, qui-
 bus nostra causa confirmetur, et illorum hy-
 pothesis prorsus destruatur.

§. III.

Hanc methodum disputandi cum adver-
 sariis punctorum in hoc libro summo jure
 tenendam esse statuo, quam methodum pro-
 bat etiam Pfeifferus in Thes. Hermen. p. 95.
 sicut Io. Owenus in Theologumenis p. 370.
 Squi primum et praecipuum argumentum a
 jure possessionis petendum esse judicat, qui
 simul observat, possessionis hujus momentum
 loco moveri debere, priusquam rationes
 adversae pari passu cum argumentis nostris
 incedere censemantur. Igitur quia probari ne-
 quit, punctorum inventionem a Masorethis
 Tiberienibus, vel a Ben Ascher et Ben Na-
 phtali, vel ab Esra et viris Synagogae magnae
 profectam esse, (nam praeter illos nullus
 auctor nominari solet,) et quia variae a multis
 excogi-

ex cogitatae sunt hypotheses, sine omni veri specie, quae deinde in §. 10 — 12. 16. commemorantur: inde concludere fas est, puncta esse literis coaeva, et ab ipsis auctoribus librorum sacrorum adscripta.

Non tamen in me suscipio professos punctorum hostes a sua sententia abducere, quod scio quam sit difficile. Quamvis enim summum veritatis studium prae se ferant, tamen inter alia veritatis impedimenta hoc unum illis maxime obest, quod affectui et propensioni dominanti nimis obsequuntur. Ita quoniam, quando ad interpretationem S. Codicis Hebraei accedunt, nihil nescire volunt, sed omnia se intelligere posse presumunt, et inveniendis expositionibus novis inanem gloriam aucupantur, quidquid his ipsorum studiis inservit, cupide arripiunt. Igitur etiam hypothesis de punctis recens inventis mordicus tenent, ut sibi libertas inconclusa maneat, puncta, quae displicent, sine piaculo pro lubitu abjiciendi, et alia in eorum locum substituendi. Sapient illi sibi, quo usque volunt, sed alios pertrahere imprudentes in suas partes desinant, quod ego in hoc libro efficere peropto,

§. IV.

Nunc autem commemorandae sunt diversae opiniones, quarum auctores in duas classes distribui possunt, cum omnes in eo conveniant, ut punctorum originem esse humanam et recentiorem vel affirmant vel

C

negant

negent. Horum nonnulli artis scribendi ad eoque designationis vocalium initia ad tempora diluvio vel Mose priora referunt, ut R. Afarias in Meor Enajim, L. III. Cap. 59. Flacius in Clavi S. S. P. II. p. 644. Marcus Marinus in Praefat. ad Arcam Noae, quorum dicta Buxtorfius p. 307-312. exhuit. Hanc sententiam immerito exagitat Cappellus in Vindiciis p. 918. a.) quae quidem absurditatis convinci non potest, cum certe rationibus evictum fuerit a viris doctissimis, linguam Hebraeam fuisse omnium primam, et scribendi artem diu ante Mosen viguisse. Alii, qui artis scribendi initia ad Mosen referunt, eum etiam punctorum auctorem faciunt, qui libros Legis ipse punctis instruxerit.

§. V.

Hic autem Cabballistae olim finxerunt, Mosen figuram punctorum et accentuum a Deo accepisse, non autem ut scriberentur, sed ut in mentibus conservarentur, et orali traditione propagarentur. Ita quidem credunt Iudei, Mosis exemplar, quod Israëlitis tradidit, fuisse punctis destitutum, non tamen negant, alicubi et in quibusdam libris, ubi res requirere videbatur, usurpata fuisse, et praeter volumina punctis nuda alia exemplaria cum punctis extitisse, quod Buxtorfius p. 47. ex Rabbinis ostendit. Rursus Iudei nonnulli statuunt, non solum Mosis Pentateuchum, sed etiam reliquos libros

V. T.

V. T. ante Esram punctis caruisse, atque eorum lectionis rationem memoria comprehensam, et per modum traditionis propagatam, sed ultimis regni Iudaici temporibus in oblivionem adductam esse, et restitutione opus habuisse.

§. VI.

Itaque eorum haec fuit sententia, punctorum vocalium et accentuum figuras ab Esra inventas, et librorum sacrorum literis eum in finem adscriptas esse, ut Verbum Dei in posserum, deficientibus prophetis, et invalescentibus populi Iudaici calamitatibus eo facilius a corruptione conservari, et a quibusvis majori cum facilitate et voluptate legi possit. Inter hos fuit sine dubio Aben Esra, cuius dicta in Capite V. legi possunt. *Moses* מֹשֶׁה in libro de punctis et accentibus, verissimum est, inquit, quod punctorum ratio data sit Mosis in monte Sinai: oblii autem fuerunt ejus, donec venit Esra et revelavit eam. *Ephodeus* in Opere Grammatico, Cap. 5. et 7. hanc opinionem clare prodit, eius loca Buxtorfius p. 314. - 315. exhibuit. *Is. Abarbenel* in Praef. ad librum *Ita* scribit: Sicut Moses Israëlitis tradidit voices plenas et defectivas, literas majusculas et minusculas, sectiones apertas et clausas: ita Esra docuit Israëlitas puncta et accentus et fines versuum, sicque eos direxit, et ab omni confusione et errore liberavit.

Hanc Iudeorum sententiam etiam nonnulli ex Christianis professi sunt, ut *Reuchlinus* in Libro III. de Cabbala, Abr. *Calovius* in Bibliis illustratis, L. C. *Sturmius* in *Scia-graphia Templi Hierosol.* p. 41 — 43. *Bartoloccius* in *Biblioth. Rabbin.* p. 141. squ. et alii. Andr. *Sennertus* in *Christiano* p. 109 — 119. negat puncta literis esse coaeva, et p. 120. suam sententiam proponit, puncta absoluta adhibitaque ab Esra ejusque collegis, non sine divino nutu et speciali Θεοπρέπειᾳ, et esse hodie Codici Ebraeo essentialia: nec absurdē statui posse, ut p. 89. scribit, etiam ante Esram vestigia quaedam, sive simulacula potius extitisse punctorum; v.g. Soph Pasuc; Raphe, Dagesch; Mappie, alia quaedam forte altioris adhuc indaginis. Ipse *Buxtorfius* F. in eadem fuit sententia, eamque adversus Cappellum defendit, qui quidem etiam alicubi Esram solummodo restauratorem punctorum dicere videtur.

§. VII.

Hanc sententiam de punctorum origine ad Esram et viros Synagogae M. referenda merito alii repudiant, v. g. *Pfeifferus* in *Critica S.* p. 124. *Leideckerus* de *Republ. Hebr.* L. VI. C. 19. *Marckius* in *Sylloge Dissert. ad Textus N.* T. p. 106 — 108. *Cooperus* p. 144 — 150. *Daserus* p. 9. *Ge. Haner Cap. II.* §. 3. *Phil. Nic. Wolfius* in *Disp. II.* p. 75 — 84. Nam viderunt, eorum argumentorum nonnulla, quae hypothesi de Masorethis

Tiberien-

Tiberienibus opponuntur, etiam contra hanc sententiam militare. Ideoque etiam Buxtorfius, qui eam defendendam suscepit, robur suae disputationis admodum minuit, et Capello exceptiones contra ipsum urgendi saepius occasionem dedit. Haec autem sententia variis rationibus refellitur. Nam

1.) postea demonstratur, benignitatem et sapientiam Dei non permisisse, ut talem fidei et morum normam in V. T. dederit, quae sine punctis maxime ambigua et incerta fuisset. Igitur religioni adversum est, si statuas, hanc normam obscuritate maxima et multiplici aequivocatione laborasse ante Esram, nec prius perspicuam et infallibilem evasisse, quam cum per Esrae studium in adscribendis punctis a tenebris liberata est,

2.) Multa rationum momenta efficacius evincunt, puncta literis coaeva esse, quam ut eorum originem Esrae et sociis adscribere liceat. Ita Cappellus ipse p. 715. b.) dicit, nostros probare puncta ab Essra esse, idque iis argumentis, quibus efficitur, (si quid habent roboris,) ea a Mose ipso esse debere.

3.) Hujus opinionis fautores petunt principium, et pro concessso arripiunt, puncta ante Esram fuisse nulla, quod tamen prius probandum illis incumbit, et ex sublestis Cabballistarum testimoniiis, quae ex eorum hypothesi efficta sunt, probari nequit. Cooperus p. 146. n. 1.

4.) Quamvis Esra fuerit vir Θεόπνευστος, dubitari tamen potest, an puncta ex inspiratione divina literis adjecerit, adeoque hac sententia auctoritati punctorum divinae non admodum consulitur.

5.) Rabbinorum testimonia, a quibus unice pendet hujus opinionis fides, a.) sunt nimis recentia. Nam Ab. Esrae aetas, qui testium primus est, ab Esra annis plus millesexcentis distat.

b.) Non innituntur antiquioribus testimoniis idoneis, sed meras conjecturas praefe ferunt. Ita Ab. Esra in libro תְּהִלָּה, ego vero, inquit, vehementer miror, quomodo errare potuerit pausator, maxime si ille sit Esra scriba. Ephodeus ita: Auctor et inventor horum accentuum juxta sententiam sapientum nostrorum est Esra. — Et ego dico secundum cogitationem prevalentem, (i. e. conjecturam probabiliorem) quod ille inventerit etiam signa punctorum.

c.) Ab aliorum non minus doctorum testimoniis dissentunt, v. g. Sam. Arkevolti in libro Arugath habboschem, qui illam sententiam copiose confutavit, item Asariae et eorum ex veteribus, qui testantur, Esram restituisse legem in pristinum statum, לְוֹשֶׁנָּה adeoque nihil novi addidisse. Ita omnia testimonia alium admittunt sensum, eumque aliis clarioribus testimoniis congruum, ut non tam de inventione, quam potius de restauratione punto-

punctorum per Esram intelligi, et hoc pacto pleraeque Rabbinorum discrepantes sententiae conciliari possint. Nam R. *Asarias* in מסור עינם P. III. C. 59. scribit: „Cum Israëlitae deseruissent Legem et lectionem ejus, tum in oblivionem abierunt puncta ejus, donec venit Esra, qui cum Israëlitis restitueret Legem lingua Hebraea scriptam, siquidem in exilio Babylonico et lingua et Lex apud populum in oblivionem venerat, restituit etiam puncta ejus.“ Atque haec opinio de restauratione punctorum quam Esra suscepit, non est absurda, sed rationi consentanea et verisimilis, ut quae cum testimoniis veterum de statu Iudeorum ante Esram optime conspirat.

§. VIII.

Sed ea sententia est unice vera et rationi rectae quam maxime consentanea, qua statuitur, puncta vocalium et accentuum, quae hodie in Codicibus conspicuntur, esse literis coaeva, Mosenque et reliquos scriptores sacros libros suos his punctis instructos publicasse, ideoque ea non tantum subsidium, sed potius normam et regulam esse lectionis et interpretationis. Quam ego sententiam post alios in hoc libro pro viribus tueri, et a dubiis atque strophis adversariorum liberare divino fretus auxilio in me suscepit. Haec fuit eorum fere omnium sententia, qui punctorum originem et auctoritatem

tatem divinam agnoverunt, et scriptis defenserunt. Ita non opus est disputari, an punctorum usus apud Hebraeos jam ante Mosen et postea in omni scriptione obtinuerit, nec nostrae causae quidquam officit, si concedatur, hunc punctorum usum jam temporibus antiquissimis in libris sacris nonnunquam omissum et neglegatum fuisse, ut libri sacri nudis literis sine punctis scriberentur.

§. IX.

Hic autem nonnulli, adversariorum rationes formidantes, nihil definire ausi sunt, et totum negotium in medio reliquerunt, ita quidem, ut ad partem adversam magis inclinarent, ut Andr. Rivetus, Chamierus, Sixt. Amama, Io. Drusius et alii. In primis notandus est Io. Marckius, qui, postquam in Sylloge Dissertt. ad Textus N. T. Diff. III. ad Matth. V. 18. §. 2. infirmitatem argumenti ex hoc loco monstraverat, deinde argumenta utriusque partis in tria genera dispescit, ut quae desumuntur ex traditione historica, documentis realibus et rationibus magis aut minus probabilibus, §. 4—9. Postea suam sententiam septem thesibus comprehendit: 1.) traditionem et rationes magis favere divinae origini punctorum, §. 10. 2.) sed documenta realia, quae apparent in volumine Legis, in versionibus antiquis, in Keri et Chethibh, et in silentio Cabalistarum magis punctorum inventioni humanae, §. 11. 3.) ideoque originem

ginem eorum videri posse satis incertam, §. 12.
 4.) minus probabile videri, ea ab Esra esse
 addita, §. 13. 5.) magis probabile videri,
 quaedam puncta praecipua ab origine prima
 esse repetenda, §. 14. 6.) non temere ab ho-
 dierna punctuatione recedendum esse, §. 15:
 7.) nec tamen nimis superstitione eam in
 omnibus sequendam, §. 16.

Ita Henr. Guil. Clemmias, Vir S. R. post-
 quam in Historia critica L. Hebr. Cap. IV.
 contra punctorum auctoritatem multa dispu-
 tavit, tandem p. 180. definire non audet,
 sitne punctorum origio divina an humana,
 dicitque, secula futura hac in re majorem
 evidentiam esse praebitura. Idem vero post-
 ea sententiam mutavit, et in libro: Betrach-
 tungen über die Absichten der Religion, P. III.
 p. 462. punctorum auctoritatem divinam
 graviter asseruit.

§. X.

Deinde nonnulli, qui quidem hanc op-
 nionem, ante Masorethas Tiberienses nihil
 omnino punctorum et accentum extitisse,
 recipere verentur, nec tamen verum esse aut
 demonstrari posse putant, (quod quidem
 non est necesse, vid. supra in §. 1. 2.) nostra
 puncta literis esse coaeva, et ab ipsis auctori-
 bus sacris adscripta; nonnulli, inquam, me-
 diam viam eligendam esse arbitrii sunt, et
 varias hypotheses excogitarunt. Nam primò
 tradunt, *Hebraeos veteres habuisse omnino*

signa, quibus vocales denotatae fuerint, sed non eadem figura eodemque numero cum hodiernis, ut Andr. *Rivetus* in *Isagoge* ad S. S. C. 8. §. 16. I. H. *Hottingerus* in *Theesauro Phil.* p. 400. squ. Aug. *Pfeifferus* in *Synopsi selectiorum e Philologia S. Quaestitionum P. I. Disp. IV. Quaest. 2.* Iac. *Gouffetius* in *Diss. de literis in genere, ad lit. N, M — Q.* Io. *Marckius* loco modo citato §. 14. Alb. *Schultens* in *Grammat. Hebr.* in *Praefat.* et in *Sect. II.* p. 57. 59. item in *Praefat.* ad *Commentar.* in *Proverbia Salom.* Eodem tendit I. D. *Michælis*, qui in *Scriptis Miscellaneis P. II.* p. 17 — 23. tria paria quaestionum distinguenda esse docet, v. g. an vocales novem, quae jam in *Codice Hebr.* conspicuntur, jam Hebraeis antiquissimis, cum eorum linguae usus maxime vigeret, notae fuerint: an potius, ut gentes Orientales reliquae tres vocales habuerint, easque, ubi opus erat, punctis exprimere potuerint. *Conf. Cap. XXIII. §. X. Cap. XV. §. III.*

§. XI.

Deinde alii existimant, contextum Hebraicum non statim a principio punctis instruatum fuisse, sed ea temporibus posterioribus, cum necessitas postularet, esse adscripta. Ita Marcus *Marinus* in *Praefat.* ad *Lexicon Hebr.* vero similius esse dicit, puncta vocalia una cum literis apud Hebraeos semper extitisse. Certum quidem esse putat, (Cabbalistarum

starum figmenta fecutus,) Biblia Sacra punctis destituta data fuisse Mosi a Deo, et apud sacerdotes tantum servatum esse Biblicalum tex-tum punctis destitutum, et solos eos recte legere potuisse, et plebejis hominibus expla-nare, ut a majoribus a Mosis tempestate acce-perant per manus, cum alioquin alio atque alio modo legi potuisset. Cum vero tempo-rum successu Iudeis multae irruerent tribu-lationes, et illi passim per orbem disperge-rentur, coacti sunt facros codices in publi-cum tradere, et illis puncta vocalia juxta li-teralem sensum addere, ne vulgus lectionem sacram in contrarium sensum detorqueret. Quis non videt, haec crude nimis esse dicta ? I. D. *Michaels* l. c. p. 21. Nonne potuisset, inquit, Moses suos libros sine punctis scribere, licet suo tempore artificium vocales punctis exprimendi jam inventum esset.

§. XII.

Denique nonnulli statuunt, antores divinos non omnibus vocibus et syllabis vo-cales adscripsisse, sed iis tantum, quae obscu-ritate et ambiguitate laborarent. R. *Asarias*, „in Meor Enajim L. III. C. 59. Cum in illis „linguis, quae puncta et lineolas loco voca-„lium habent, facilis evasisset ex usu, exerci-tatione et intellectu rerum lectio sine notis „illis punctorum: hinc factum est, ut postea „nonnunquam omitterentur, nec nisi in iis „locis, ubi necessitas requirere videretur, „appone-

„apponenterentur, sicut etiam nos facere sole-
„mus in scriptis nostris, ut ad voces homo-
„nymas puncta nonnunquam adscribamus,
„quo recte legi possint. Ita sentiunt *Calo-*
vius in Critico S. Biblico p. 95. Steph. *Mo-*
rinus p. 432. squ. Alb. *Schultens* in Gramm.
Hebr. p. 62. 65. *Michaelis* l. c. p. 22. squ.
Et Bootius in Vindiciis pro Hebraica veritate
p. 201. squ. Cappello quidem adversatur,
qui omnem punctorum apparatus Masorethis
Tib. tribuit, et legendi rationem ante et post
eos arbitrariam fuisse dicit: ipse vero sta-
tuit, ante Masorethas puncta fuisse, quibus
saltem vocum ambiguarum vocales designa-
rentur et definirentur, et Masorethas deinde
puncta reliqua ex suo iudicio secundum ana-
logiam Grammaticam addidisse.

Sed opiniones illae omnes, quae simul
stare non possunt, sunt merse hypotheses,
(ne figmenta dicam,) omnibus probandi ratio-
nibus destitutas, quaeque deinde suis in locis
refutantur, excogitatae ab iis, qui quidquid
aliud praetendent, ne punctorum in nostris
Codicibus auctoritatem authenticam admittere
cogantur. Haec observatio etiam ad §. XVI.
pertinet.

§. XIII.

Atque hic seorsim notandi sunt, qui
quidem vocatum originem et auctoritatem
divinam agnoscunt, sed de accentibus secus
judicant: „R. *Asarias* l. c. De accentibus,
inquit, qui non nisi minutiae sunt ad res intel-
ligendas

ligendas et ab obliuione vindicandas, id asserere haud sustineo, vocalibus esse eos coae-
vos. Sed fieri potest ut aliquo seculorum
ante nos elapsorum orti sint. De Franc-
Ximenio vid. Cap. XXI. §. 7. Abr. *Calovius* in
Discussione infallibilis Chronologiae Ravianaæ;
contextus potius rationem habendam esse
docet, missis accentuum legibus, iisque for-
tassis plane novellis, χθὲς ή πρώην enatis, nec
sub examen accuratius adhuc revocatis, ne-
dom a senatu Philologorum approbatis. Prae-
ter hos auctores alii in eadem opinione ver-
fati sunt, ut *Franzius* in Schola sacrificiorum
Disp. X. §. 63. Andr. *Sennertus* in Sciagraphia
doctrinae de accentibus §. 23. *Frischmuthus*
in Disp. super Dan. IX, 25. Cap. III. §. 11 —
13. *Bootius* in Animadvers. S. L. II. C. XI.
§. 2. Alex. *Morus* in Axiomate Theol. II.
Pfeifferus in Thesauro Hermenevt. p. 99.
Danzius in Literatore Hebr. §. 6. Obs. 1. Alb.
Schultens in Grammatica p. 88. H. Gottl. *Rei-*
me in Praefat. ad Novum Doctr. accent. Com-
pendium, I. L. *Reckenbergerus* in Disp. de di-
vina accentuum origine, §. 31 — 35. In-
primis commemorandus est Io. *Brunsmannus*,
sacrorum Minister Hafniensis, qui Diss. con-
scriptis de accentuationis Hebraicae distin-
ctivæ novella arte, post ejus obitum a. 1708.
editam, quamque G. C. *Dachselius* duabus
Diss. a. 1710. refutavit, et eas postea Bibliis
Accent. adjunxit.

At

At enim vero his viris maxime offendiculo fuit, quod perplexam nimis et difficilem esse crederent accentuum rationem, et simplicitati priorum temporum non satis congruam, eorumque usum, quem falso putabant non esse nisi Musicum, non aequa vocalium esse necessarium.

§. XIV.

Contra ea, quod etiam Vir summus I. D. Michaelis in Scriptis Miscellaneis P. II. p. 10 — 13. agnoscit, cadem vocalibus et accentibus origo est tribuenda, maxime propterea quod vocales et signa diacritica saepissime ab accentibus dependent, eosque in textu supponunt. Ita vocalis brevis in longam mutatur ad accentus majores: Dagesch lene inscribitur post accentum distinctivum, et Dagesch forte euphoicum post coniunctivum. Nec est, ut aliquis objiciat, vocales longas et signa diacritica ad vocum et sententiarum distinctionem scribi potuisse, quam orationis indeoles ostendit. Nam hoc falsum esse deprehenditur, quia accentus distinctivus aut coniunctivus non ubique ad voces distinguendas aut conjungendas scriptus est, sed aliis legibus, maxime in libris metricis, definitum est, ut Pasucorum quantitate, distantia vocis ab extremo Pasuci, syllabarum numero et qualitate, qualis accentus, major vel minor, distinctivus vel coniunctivus requiratur. Hinc etiam alii, qui quidem de voca-

vocalibus minus p̄aeclare sentiunt, accentibus priorem originem tribuunt, et eorum in interpretando rationem habent; ut Andr. *Mafus* in Commentar. in Iosuam, Io. *Morinus* in Grammat. Samar. P. II. Cap. 2. Io. *Ratnoldus* in Censura librorum Apocryph. P. II. p. 262. s̄q. Io. Eberh. *Rau* in Diatribe de Synagoga M. p. 139 — 142. qui accentuum usum non modo Talmudis obſignatione, verum et iis temporibus, quibus Christus in terris egit, multo antiquioreni esse judicat.

§. XV.

Venio nunc ad eos, qui punctorum originem et auctoritatem divinam negarunt et impugnarunt, ex quibus primo loco nominandus est Elias Levita, cuius sententiam ejusque confirmationem in Synopsi proponam. Ille autem in Praefatione III. ad librum *Maforeth Hamm̄aforeth*, Germanica lingua Halae a 1772. editum, postquam de origine et conditione τ&g; Keri et Chethibh dixerat, p. 1 — 48. primo negat, puncta vocalium et accentuum data esse Moysi in monte Sinai, dicisque hanc suam opinionem non adversari Talmudicorum opinioni aut verae Cabbalae libri Sohar, p. 48. Respondet ad loca Rabbinorum, qui illud affirmare videntur, R. D. Kimchi, Levi Bar Joseph et aliorum, p. 49 — 52. Provocat ad librum Legis punctis nudum et Cabbalistarum traditionem de unico Legis Pasuco, p. 53. In partes vocat Ab. Esram,

Ezram, librum בְּשָׁרֶב מִנְיָה et auctorem libri Cosri, p. 55 — 60. Deinde Elias suam sententiam p. 60. proponit, puncta et accentus non extitisse ante Ezram, neque ejus temporibus, neque etiam post eum, antequam Talmud obsignatum est, quod factum anno mundi 3989. s. anno 436. post templi secundi vacationem. Ab eo tempore et deinceps linguam sanctam paulatim coepisse deficere usque ad tempus Masoretharum, qui fuerunt cives Tiberiadis, quae est Moesia, atque hos fuisse sapientissimos, exercitatos in Scriptura et disertissimos omnium Iudeorum, qui illis temporibus et posthac vixerunt, p. 67 — 69. Hujus suae sententiae rationes evidentes et idoneas habere sibi videtur: 1.) quod neque in Talmude neque in Medraschoth appareat ullum punctorum aut accentuum vestigium: 2.) Quod praceptor Ioabi cum legere docuerit רַבִּי pro רַבִּי: 3.) Quod ex loco Talmudis in Tractatu Chagigah appareat, tum non extitisse accentus: Quod nomina vocalium et accentuum pleraque non ex Hebraica, sed ex Syria et Babylonica lingua sint desumpta: 5.) Quod Talmudicorum tempore, multo magis Synagogae magnae, punctis non opus fuerit; cum sine punctis et accentibus legere accurate potuerint, sicut per traditionem prophetis acceperant, p. 61 — 65.

Idem Elias in Praefat. I. rhythmica ita scribit de Masorethis: „Manus eorum fuit
„primo

„primo in sapientia hac egregia, et invenerunt rationem punctorum, a quibus illa nobis est tradita: etiam accentus apposuerunt, ut per eos lex explicaretur. Nam sine accentibus sententia Pasuci non potest intelligi. „Illi autem sciverunt expositionem Codicis S. „unde explicatio, quae accentibus adversatur, „scoria habetur aut stigma. Denique Elias in libro de accentibus Cap. II. „Posuerunt, inquit, accentus pro lubitu suo, neque quaerendum, quare posuerint nunc Sarka, nunc Paser; — Fortasse respexerunt in his ad quae-dam secreta Legis. Nam scientia eorum fuit amplior scientia nostra, et nemo nostrum scit quidquam.“

§. XVI.

Commemorabo hic quosdam, qui ad Eliae sententiam proprius accederunt, et non quidem a Masorethis Tiberiensibus, sed seculis prioribus post Esram puncta inventa et usurpari copta esse statuerunt. Io. Prideaux in Lectione Theol. XII. de punctorum Hebr. origine, non negat, Esram et viros Synagogae M. nonnulla ad textus distinctionem aut faciliorem notitiam excogitasse, et successoribus transmisisse, successores illorum, Ante-Talmudicos Masorethas eadem continuasse et auxisse, unde commode ante Servatoris adventum in usu potuerint esse in Synagogis, prout nunc sunt, lectiones: inde tamen non inferri, punctatum suisse textum, aut pun-

D

Gaudi

Etandi artem ante Tiberienses obtinuisse. Humphr. *Prideaux* in Connexione V. et N. Testamenti — p. 445. Vers. German. statuit, puncta a principio non fuisse partem authenticae S. S. sed brevi post Esrae tempora esse inventa a Masorethis, quia post linguae easum eorum usus ad docendum fuerit maxime necessarius. Lectionis adminicula, quae vulgo traduntur, repudiat, ut traditionem et matres lectionis, p. 447 — 449. Deinde urget notas vocalium in reliquis linguis Orientalibus p. 449 — 451. et existimat, punctorum inventionem et usum aliquot seculis ad perfectionem venisse p. 452. et accentus aliquo tempore post inventos. Usum privatum punctorum aliquot seculis apud solos Masorethas et Grammaticos obtinuisse, et propterea in Talmude et Patrum scriptis eorum non fieri mentionem, sed demum post Talmudis obsignationem (incertum quo tempore) in Theologorum scholas cum auctoritate receptum esse. p. 453. squ. Puncta, ubi necesse fuerit, posse mutari, attamen ex eo non sequi textus voluntariam et incertam lectionem, quod quidem male probat. p. 456. squ. Idem p. 423. sqqu. distinctionem Palucorum, si non ab Esra, at non ita multo post ejus obitum inventam arbitratur in gratiam cum primis Targumistarum. Hujus viri sententiam exornat G. W. Fr. *Panzer* in Diss. Epistolica de origine punctorum et vocalium Hebraeorum, Altdorf. 1747, ita tamen, ut statuat, L. H. vivam esse de.

desiisse potius tempore Antiochi Epiphanis, et tum demum punctorum inventioni datum esse occasionem.

Io. Eberh. *Rau de Synagoga M.* p. 142. squ. post *Vitringam* in *Observat. S. L. I.* p. 785. 788. statuit, vocalium notulas contextui sacro adscriptas esse excisa altera vice Iudeorum Republica, cum purior lingua Hebr. in desuetudinem abiret. H.G. Reine in *Praefat. Compendio doctr. accent. praemissa* existimat, improvide et minus circumspicte accentus Mosi et reliquis librorum sacrorum auctoribus tribui, neque etiam placet ipsi eorum opinio, qui Esram accentuum auctorem esse volunt. Non tamen Eliae hypothesis subscribit, sed accentus utroque Talmude antiquiores esse putat. Quia vero LXX. interpres accentuum non habuerunt rationem, ex eo colligit, accentus post eorum tempora ortos esse, sed a quo, et quoniam tempore praecise, incertum manere.

§. XVII.

At enim vero fieri non potuit, quod Elias supponit, ut vera lectio et distinctio Codicis S. Hebraei per solam traditionem ita conservaretur, et per tot secula propagaretur, ut, qui puncta adscriptissime dicuntur, in nullate a sententia scriptorum sacrorum aberrare potuerint. Hinc Ludov. *Cappellus*, qui hoc bene intellexit, verum legendi rationem statuit ad Masorethas ὡς επὶ τῷ πλεῖστῳ, non autem in omnibus incorrupte esse propag-

D 2 tam,

eam, adeoque punctuationem Masorethicam
admitti posse, quatenus verum et commo-
dum fundit sensum, sin minus, eam sine pia-
culo deserí, et aliam meliorem quaeri posse.
Ex qua hypothesi conscripsit Caput IV. Libri
sexti Criticae S. ubi multis in locis vocales et
accentus mutari deberé contendit. Atque
haec sententia multis placuit, quos nominare
nihil attinet. Sed alii longius progressi dixe-
runt, Masorethas pro lubitu suo contextum
sacrum punctis instruxisse, adeoque illorum
punctorum vix esse rationem habendam, sed
ab eis, quoties libuerit, recedi posse.

§. XVIII.

Notanda est etiam adversariorum haec
discordia, quod nonnulli statuunt, Masore-
thas simul et semel, aut saltem non intra ni-
mis magnum temporis spatium hanc artem
invenisse et perfecisse. Ita *Elias Levita* in
libro טוב Cap. 2. scribit: „Sed ecce
„dubitari potest, utruin accentus cum pun-
„ctis inventi sint eodem tempore, an vero
„per diversos, unum vel plures, non uno
„tempore. Meus vero mihi attestatur ani-
„mus, eos qui invenerunt punctandi ratio-
„nem, invenisse quoque accentus, et litteris
„apposuisse tempore uno.“ Alii vero,
primis *Cappellus* in Arcano L. I. Cap. 17. di-
ixerunt, omnes punctorum et accentuum api-
culos paulatim a variis hominibus diversisque
temporibus suis textui sacro additos, aliis
alios

alios ex cogitantibus, et aliquid de novo subinde addentibus. Hoc negotium initium habuisse post Talmud obsignatum, et per quinque secula continuatum esse usque ad Ben Ascher, qui magnam illius operis partem confecerit, et ultimam velut ei manum imposuerit. Nonnulli, ut Raymundus et Galatinus, Basnagius et Calmetus, illis duumviris, Ben Ascher et Ben Naphtali punctorum inventionem totam adscripserunt. De quibus commentis postea in Cap. XXI. §. 9 — 23. uberiorius disputabitur.

C A P U T . III.

P o n d u s c o n t r o v e r s i a t e .

§. I.

Supponendum hic est tanquam certum et indubitatum atque etiam ab adversariis concedendum, libros sacros Canonicos V. T. ex inspiratione divina a scriptoribus sacris esse literis consignatos, et Deum mentent suam et voluntatem verbis non ambiguis, sed quoad formam et sententiam satis determinatis aperire voluisse, quandoquidem contrarium de Deo sine blasphemia non potest cogitari. Atque hic contra eos, qui de inspiratione divina hodie nimis leviter sentiunt, tenendum est, non modo res, sed etiam verba esse inspirata, quia loca S. S. plurima, nprimis Exod. 4, 12. Ier. I. 9. Matth. 10, 20.

D. 3

I. Tim.

1. Tim. 3, 16. 2. Petri I, 21. vatis sacris etiam verba tum ore proferenda tum literis consignanda a Deo suggesta esse evincunt, sicut etiam per naturam humanam res non aliter nisi per imagines aut verba veluti signa concipi aut denominari possunt. Quamvis igitur concedamus, Deum ad ingenium scriptorum sacrorum se accommodasse, unde est stili varietas, non tamen credibile est, eum arbitrio et ingenio illorum permisurum fuisse, quibus verbis et phrasibus, quae revelata erant, aut quae illis aliunde cognita erant, exprimerent, sed potius cogitandum est, Spiritum S. sacris vatis adstitisse, ut non tantum in sententiis singulis non errarent, sed etiam ut verbis aptissimis ab eo suggestis et dictatis adeoque vere divinis ea, quae literis mandabant, aut sermonem proferebant, exprimerent, iisque evidentiam et certitudinem conciliarent. Hic autem statim monendum est, nos non urgere evidentiam et certitudinem respectu nostri, quasi Deus ita clare et perspicue omnia reuelare debuerit, ut verborum sententia ubique a nobis evidenter et certo cognosci posset. Removemus hic omnia, quae hac de re in utramque partem disputantur, v. g. quae Cappellus in Arcano L. II, C. 25. scripsit, pleraque omnia.

§. II.

Iam vero sententia de vocalium et accentuum origine eo dirigenda est, ut *Θεο-*
πνευ-

meus; et auctoritas divina textus Hebr. V.
T. salva maneat: et maximum in eo pondus
situm est, ut certi siamus, quod lectio et dis-
tinctio secundum puncta nostra et accentus
intentioni Spiritus S. congruat.

§. III.

Quodsi enim pro certo teneamus, vocalium
apiculorum et accentus ab ipsis scriptoribus sacris
adscriptos fuisse, tum auctoritati divinae et
authenticae textus Hebr. optime consulitur, et
nos de mente et sententia auctorum sacrorum
certo statuere possumus. Si vero puncta vo-
calia et accentus a Tiberiensibus illis aut simi-
libus e communi hominum genere viris sacrae
Scripturae sunt addita, tunc iste sensus,
quem punctorum ratio exhibet, auctoritatem
habet humanam, adeoque incertam, 'non
autem divinam et authenticam. Ant. Rud.
Cevallerius in Rudimentis L. H. p. 23. „Qui
„linguam Hebraeam, inquit, non plene ab
„initio scriptam fuisse confirmant, non modo
„auctoritatem S. S. dubiam efficiunt, sed ra-
“dicitus meo quidem judicio convellunt, quod
„absque vocalibus et distinctionum notis nihil
„certi firmique habeat.“ Idem est judicium
Flacii p. 646. squ. Brochmandi in System.
Theol. de S. S. Cap. II. p. 29. squ. Calovii
p. 119. §. 14. et aliorum, qui sacras literas
debito honore prosequuntur. Hanc absurditatem
ipse Morinus sensit in Exercitat.
Bibl. P. L. p. 192. squ. postea tamen eam

p. 198 — 200. duabus rationibus futilibus emollire voluit.

§. IV.

Hanc vero consequentiam Cappellus et alii omnibus modis declinare student. Ita *Cappellus* in Arcano L. II. C. 22. §. 13. argumentatur: „Cum vocum series, structura, et „mutuus inter se in oratione respectus in „sacro textu Hebr. a scriptore sit Θεόπνευστος, „qui libri sacri est auctor: sequitur etiam, „punctuationem, quam illa vocum series et „structura admittit, et praeter quam aliam „non admittit, nec ferre potest, Θεόπνευστος „etiam esse, auctoritatemque habere divinam, „ac proinde certum esse et divinum, non „humanum et incertum Scripturae Canonem.“ Hoc argumento nos ipsi possumus etiam uti. Sed videmus, quomodo Cappellus verborum ambiguitate fallat. Nam primo vocum seriem, structuram et mutuum respectum dicit Θεόπνευστος, h. e. ex inspiratione divina profectum: sed punctuationem longe alio sensu dicit Θεόπνευστος, videlicet habentem auctoritatem divinam, quamvis ab hominibus οὐ θεόπνευστοι profecta sit. Deinde non punctuationem omnem, sed eam modo, quam illa vocum series et structura necessario admittit, ita appellat, et passim perhibet, eam saepe numero vocum seriei et structurae non congruere, et commodiorem excogitari posse. Igitur quam absurde colligit, proinde certum esse

esse et divinum, non humanum et incertum Scriptuae Canonem. Ita in Cap. 25. §. 9.
 „Non dicimus, inquit, ab hominum auctoritate nos pendere, cum sequimur punctationem Masorethicam: non enim ideo eam sequimur, quia est ab illis hominibus, sed quia illa est proba et legitima, nec ulla alia dari potest magis commoda.“ — Scilicet hic pendere se dicit a proprio judicio, quae ratio aequa perversa est. Deinde hic principium petit, quando dicit eandem esse punctuationis, quae est translationum, rationem. Nam translationum esse auctoritatem humanam agnoscimus, punctuationis non item. Verbum Dei est in translationibus, non autem ipsae sunt verbum Dei.

§. V,

Sunt alii non quidem ita prorsus cum Cappello sentientes, qui asserant, quaestionem de punctorum origine et auctoritate non officere dogmati de Θεοπνευσίᾳ S. S. et αὐτοτιᾳ. Ita Rivetus in Isagoge C. 8. §. 16. opinionem de punctis additis a Masorethis Tiber. positis praecanticionibus necessariis, non existimat praejudicare librorum sacrorum auctoritati. Si quis tamen melioribus rationibus suffultus aliud sentiat, non vult impedire. Ita judicant Alex. Morus in libro de Scriptura S. p. 69. Chr. Eberh. Weismannus in Sche diasm. Academ. p. 442. Dan. Weimarus p. 13. squ. Ikenius in Dissert. Philol. Theol. Vol. I.

p. 336. squ. et in Antiquit. Hebr. P. I. C. III.
 §. 10. In primis *Markius* in *Sylloge* cit. p. 100. „Si puncta, inquit, ab hominibus „absque divino impulsu infallibili sunt addita, „ubi et alia satis commode addi potuissent, „eatenus et illic per se sensum a Deo specta- „tum verba non possunt cum justa certitudine „exhibere, nec eatenus pro divinis haberi;
 „Quanquam non eo usque haec res videatur „extendenda, ut per addita ab hominibus „puncta vel ipsa Scripturarum integritas, vel „earundem judicium supremum atque divina „fides tollatur; quod neque fit per Scripturae „versiones, quae ab hominibus sunt; neuti- „quam absque immixtione alieni sensus „omnis.“

§. VI.

At o quam miseri imo stulti forent Christiani, si puncta S. S. a Iudeis apostatis illis petenda essent, ut eorum auctoritas ab eorum arbitrio pendeat. Maximum quidem olim Iudeorum privilegium fuit, quod eis credita essent oracula divina. Sed hoc privilegio jam dudum exciderunt, et in sensum perversum traditi sunt. Quis igitur sibi serio persuaderi patiatur, ab hujusmodi hominibus punctuationem Biblicalam prodiisse, atque illico ab omnibus Iudeis et Christianis ceu divinam pro norma lectionis omnis et interpretationis esse receptam. Ita *Owenus* p. 383. squ.

Igitur

Igitur immerito nonnulli cavillantur Theologos Helvetios, quod in Formula Consensus Helvetica Artic. IV, Professores et Ecclesiarum ministros ad hoc dogma recipiendum adstrinxerunt: Codicem Hebraeum V. T. tum quoad consonas, tum quoad vocalia sive puncta ipsa, sive punctorum saltem potestateni Θεόπνευσον esse. Notandum autem est, eos hoc Canone non consuluisse punctorum auctorati, sed potius Eliae Levitae sententiam incaute stabilivisse, qui etiam statuit, punctorum potestatem esse Θεόπνευσον.

§. VII.

Deinde qui quaestionem hanc levioris momenti esse judicant, Pontificiis nimium concedunt, cum illi sententiam de punctorum origine humana ambabus manibus arripiunt, ut puncto pro lubitu rejicere possint, quando Vulgatae Vers. auctoritas periclitatur, et ut interpretationem S. S. hoc praetextu ecclesiae judicio submittere queant: sicut non verentur Iudeos accusare, quod Codicem sacrum multis in locis sua punctuatione corruperint. Quam etiam Io. Morinus Exercit. Bibl. L. I. C. 2. cum puncta incertorum hominum studio, in omnibus fallibili, in non nullis aperte falso, ortum suum debeant, hinc probari posse putat, textum Hebraicum regulam et normam fidei esse non posse. Sed accusatio Iudeorum falsa esse deprehenditur, si refutatis adversariorum rationibus pro pun-

punctatione Masorethica adstruenda punctorum origo divina vindicatur. Contra ea *Waltonus* in Prolegom. III. §. 51. p. 256.
 „Notandum est, inquit, illos qui argumentum hoc urgent, Romanensem causam incautos promovere. Concedunt enim ipsis, „quod si puncta non sint a scriptoribus sacris adscripta, Scripturae sensus erit omnino incertus et ejus auctoritas mere humana: „quo dato minorem probant. Romanenses, „puncta scil. non esse a sacris scriptoribus; „quod certe majori cum probabilitate faciunt; „quam contrasentientes contrarium. (Haec falso jaētantur). Unde dicta conclusio sequitur, sensum Scripturae esse incertum et quod „ad nos saltem ab Ecclesiae auctoritate pendere.“ Ad haec Waltoni, quibus ea repetiit, quae Cappellus p. 782. scripsit, Wasmuthus p. 161 — 168. uberior et solide respondit, ego vero hoc unum moneo, falso nobis impingi, quod causam Romanensem sic moveamus, quia hoc argumento non adversus Pontificios, sed apud eos utimur, qui ab eorum coetu se juncti sunt, et alioquin S. S. auctoritatem divinam et sensus certitudinem agnoscunt.

§. VIII.

Denique quoniam plerique eorum, qui Masorethis punctorum inventionem adscribunt, eos pravas et perversas vocales multis vocabulis apposuisse, et distinctionum signa male

male ordinasse perhibent: propterea notas vocalium et accentuum a quibus alio docto et linguae Hebr. perito mutari, et alias in eorum locum substitui posse existimant, ubi necessitas flagitaverit, maxime in locis, quae fidei caput non concernunt. Ita *Cappellus* in Arcano L. II. C. 23. §. 2. scribit, se non pendere absolute et necessario ab hodierna Masoretharum punctatione: sed si in locis non nullis proferri possit alia punctatio, quae analogiae Grammaticae atque naturae hujus linguae non repugnet, quaeque sensum aequem commodum, aut etiam commodiorem, virorem magisque cohaerentem pariat, nullo jure se Masorethica punctatione potius teneri, quam ista. Eandem suam sententiam tradit in Critica S. Lib. VI. Cap. 4. Atque hac libertate puncta mutandi maxime quosdam recentiorum philologorum abuti constat, qui de Masorethica punctorum origine non convicti sunt idoneis rationibus, sed aliorum auctoritate vel propriis praejudiciis se persuasos esse putant, quin maximie proclives sunt ad hoc credendum, quia sic ipsorum Libertinismo et Pyrrhonismo in interpretanda S. S. frena laxantur. Licere dicunt puncta mutare, sed tum demum, cum summa urgat necessitas. Quod idem est, ac si dicant, licere semper et ubique mutare. Nemo enim tam sine ratione fecisse videri volet, quin semper necessariae mutationis causas interserat. Igitur quid tamen certi in Codice Hebr.

Hebr. manebit? Quot et quantae lites de genuina vocum difficultium lectione et distinctione inter doctos et hariolandi facultate pollentes grassabuntur. Sed frustra illi sperabunt, secum multos de talibus punctorum mutationibus consensuros, praesertim cum saepius frivolae et ex Hebraismi ignorantia profectae esse reperiantur. Mirandum etiam est, cum illi alioquin adeo proclives sint ad statuendum varias lectiones et depravationes Codicium ratione literarum, quod non potius, ubi punctuationis difficultas occurrit, etiam hic, ubi majus errandi periculum esse videtur, ad varias lectiones et Codicum corruptiones se recipiant, quam ut propterea punctuationem ipsam omnem rejiciant. Igitur est omnino operae pretium, hanc controversiam ad liquidum perduci, ut, quando punctorum origo divina emiserit, et principatum obtainuerit, contextus Hebraici certitudo et authentia confirmetur, et puncta mutandi libidini frenum injiciatur, aut qui hac praecepites feruntur, majori cum religione hanc mutationem adgrediantur. Conf. Oweni Theologumena, p. 369. 373. 380.

C A P U T IV.

de argumentis infirmioribus.

§. I.

Sicut in genere non' opus habemus multis argumentis ad demonstrandam punctorum anti-

antiquitatem et auctoritatem divinam: ita prorsus abstinendum esse censeo argumentis infirmioribus aut omnino futilibus, quibus nonnulli usi sunt, ut occasionem adversariis praecidamus exceptionibus suis nobis insultandi. Attamen non alienum erit a proposito, ut argumenta talia recenseantur, et eorum infirmitas ostendatur.

§. II.

Ita multi vehementer urgent argumentum ex Matth. V. 18. ubi per *κεραίαν* vocales et accentus notari contendunt, ut Flacius, Piscator et Gerhardus in locis supra citatis, Amandus Polanus in Syntagm. L. I. C. 37. Alstedius in Thesauro Chronol. p. 267. Cooperus p. 51 — 57. Ph. Nic. Wolf in Disp. I. ad h. l. de integritate sacri Codicis. Alii negant, Christum de punctis locutum esse, ut qui tum non extiterint: sed haec verba diversis modis exponunt. Nonnulli, ut Grotius et Pfaffius, dicunt esse locutionem proverbialem et metaphoricam, qua nihil aliud denotetur, quam obligatio et observatio legis divinae in omnibus suis partibus. Capellus in Arcano L. II. C. XIV. illa voce notari dicit cornicula s. spinulas, חנין dictas, quae septem literis in codicibus Synagogicis impositae certuntur. Ita sentiunt Spanhemius in Dubiis Evang. P. III. p. 659 — 663. Mich. Beckius in Diss. de duobus minimis legis. Sed opinionem hanc merito repudiant Chr. Vieweg in Hode-

Hodegeta L. S. p. 278. squ. 282 — 286.
 Ikenius in Dissert. Phil. Theol. p. 341. et P.
 N. Wolf in Disp. I. ad h. l. §. XVI. his ratio-
 nibus usi, quia Tagin nec ad sensum aliquid
 conferunt, nec ad textus integritatem perti-
 nent, sicut nulla ratione probari potest eo-
 rum usum jam Christi tempore viguisse. De-
 inde Christum ad linguam Graecam his voci-
 bus respexisse, *Markius* in Sylloge cit. p. 64.
 coll. p. 84 — 92. existimat, quod quidem
 non est verisimile, quia Christum non Graeca,
 sed Syro-Chaldaica lingua locutus est de Co-
 dice Hebraico potius, quam de Graeca illius
 versione. De Martianaeo, qui per ὠτα et
 οὐρανον idem hic notari censuit, vid. Ikenii
 Diff. cit. p. 336. Majorem veri speciem ha-
 bet, quod alii judicant, voce οὐρανον signifi-
 cari particulam s. apicem literatum Hebrai-
 carum, in primis quo literae similes v. g. η et
 γ distinguuntur, ut Martinus in Technol.
 p. 67. sq. Waltonus l. c. §. 56. Io. Clem. Dru-
 sius in Animadvers. L. II. C. 60. vel apicem
 literae Iod, ut sensus sit, non ullum Iod, ne
 ejus quidem minimum apicem interitetur,
 ut Danzius in Liter. Hebr. §. 6. Observ. 5. et
 Ikenius l. c. p. 344. sqq. cui opinioni refel-
 lenda non sufficiunt, quae objicit Wolfius
 §. XV. Denique Zeltnerus in Enneade Quaest.
 Philol. Quaest. VII. §. 9. ita argumentatur:
 Si Christus voce illa ad puncta Hebr. respe-
 xisset, illa ejus assertio falsa esset, quia non
 solum unum alterumve Iota vel οὐρανον, sed
 integræ

integrae voces interierunt, quod ex Keri et Chethibh manifestum est. Igitur affirmandum esse, puncta a recentiori manu addita esse, et Christum ad ea non respexisse. Sed negatur, puncta vel literas in talibus locis interisse, ideoque haec argumentatio non procedit. Ceterum qui supponunt, puncta Codicis Hebr. jam Christi aevi extitisse, facile possunt credere, eum hac voce ad ea tanquam alteram pattem Legis divinae respexisse. Sed nolumus jam hoc argumento uti ad antiquitatem punctorum probandam, quia de significatione vocis *zegeis* nihil certi constat.

Hac occasione mentionem faciam argumenti similis, quod Cooperus p. 79 — 83. petit ex loco Clementis Alex. Strom. L. III. p. 442. ubi haereticos, quos Antitactas vocat, accusat, quod την προσωδιων και στρυμων μετα-
θετε (scil. Malach. III. 15. verbis ultimis, quae ex Vers. Alexandrina citantur,) quae moderate et utiliter praecepta sunt, trahant ad suas voluptates. Existimat Clementem ad textum Hebr. respicere, et notas vocalium et accentuum intelligere. Quamvis autem Cooperus huius argumento permultum adversus Eliam Levitam tribuat, et Sal. van Tilt in Compendio Theol. Revelatae eodem vta-
tur, ei tamen parum inesse roboris credo, sicut Anonymus in Biblioth. Brem. Classe II. p. 191. s^rqu. ostendit, Clementem de punctis nequaquam cogitasse.

§. III.

C. F. Bauerus in libro: Vernünftige Gewissheit der Hebr. Accentuation, Cap. 5. argumentis ejusmodi levioribus utitur, censura propterea notatus a Rechenbergero in Arte Hebraeorum Characteristica, §. 18 — 24 et Georg. Venzkjo in Doctrina accent. Prosaic. in Praef. §. 8. Quando Christus Matth. VI. 29. XXIII. 13. et Luc. XI. 52. reprehendit scribas et Phariseos, quod praecepta legis divinae solvant, regnum coeleste occludant, et clavem cognitionis auferant, haec commodius exponi non posse existimat, quam de punctorum et accentuum suppressione.

Dicuntur Deut. XXXI. 24. omnia Legis verba a Mose descripta תְּמִימָה רַע, h. e. ut omnia quoque verba suam perfectionem ratione punctorum et accentuum habuerint. Sed potius hic est sensus, donec ea absolvisset, coll. v. 30. Expositionem Talmudicam loci Nehem. VIII. 8. de qua in Cap. XIII. §. I. dicetur, suam facit, et magna cum fiducia inde probat, Nehemiae temporibus libros sacros juxta sectiones et accentus lectos fuisse. Hoc tamen ex illa Talmudicorum explicatione manifestum est, quod illi credierint, jam Nehemiae temporibus accentus et distinctionem in Pasucos extitisse.

Salomonem Cohel. XII. 10. verbis וְכַתּוּב יְשֻׁעָה non tam materiam scripturae, quam potius formam respexisse putat, quod liber Eccle-

Ecclesiastis in scripturae perfectione et rectitudine sit editus. Ita scripturam rectam opponi scripturae non rectae, et illam esse scripturam signis lectionis et meditationis adoratam, vel textum Hebraeum punctis et accentibus instructum.

Denique ad Ies. XXVIII. 10. notissimam esse dicit formulam Hebraeorum scholasticam, cuius haec sit sententia: legendam esse unam propositionem post alteram, unam lineam post alteram, et hic vel illic paulisper subsistendum, et lecta meditanda esse, h. e. lectionem secundum accentus esse instituendam. Ita reprehendi Iudeos, quibus doctrina de accentibus in quibuslibet versibus et lineis fastidiosa, puerilis et ad nauseam usque nota videbatur. Sed hic locus difficilis, de cuius sententia nihil certi constat, nihil valet ad probandam accentuum antiquitatem. Ita etiam Ezech. XXXIV. 18. Bauerus existimat prophetam sacerdotibus a punctis ut re superflua abhorrentibus se graviter opponere, qui voluerint codicem sacrum absque vocalibus et accentibus aequre facile legi posse, ac cum iis. Ast lynceis eum oculis, inquit Reckenbergerus, instructum esse oportet, qui vel de accentibus, vel de punctis vocalibus, vel de hoc duplice Hebraeorum scribendi genere ullum, nisi per remotissimam consequentiam, hic invenerit vestigium.

§. IV.

Deus Devt. XXVII. 5. 3. praecepit fabri-
cari quandam lapideam molem; eique calce
linitae inscribi legem, idque admodum clare
ac perspicue, quod certe fieri non potuit
sine vocalibus. Scriptio namque sine vocali-
bus multo obscurior est quam Latina aut
Graeca variis notis extreme abbreviata. Ita
argumentatur *Flacius* in Clave S. S. P. II. p.
646. Eodem argumento usus est R. Levi
auctor Libri Semadar, citatus a R. Afaria in
Meor Enajim C. 59. Sed Elias Levita p. 51.
squ. merito hoc argumentum leve esse dicit.
Nam קַרְתָּב descriptione agitur, notat perspicuitatem et elegantiam literarum,
ut probe dignosci possent, sicut בָּקָר Habac.
II. 2. usurpatur.

§. V.

Laur. Iac. *Ibenthal* Hamburgi a. 1771.
edidit: Erweis, daß der Ursprung der Selbst-
lauter und Tonzeichen in der Ebr. Sprache des-
A. L. göttlich, geführet aus 2. Buch Mosis, 32.
v. 15. 16. Ille alterum hemistichium v. 15.
ita transtulit: Die Tafeln waren beschrieben mit
zwiefachen Tonzeichen (intelligit interpunctio-
nem duplarem Decalogicam) in der Mitten
von hier und von da war diese Schrift. Cardo-
rei vertitur in voce עֲבֹרִיָּה, quam reddit
Tonzeichen, et ipse fatetur, hoc sensu vo-
cem non alio in loco occurtere. Quae autem
ad probandam suam opinionem in medium ad-
fert, tam levia et obscura et a fano sensu remota
sunt

sunt, ut vix credam, eum serio haec scripsisse. Non meliora tradit Iosephus Guil. Kals in Diss. Philol. I. de linguae Hebr. natalibus, qui argumentum praecipuum petit ex Genes. XI. 1. quem locum ita reddit: Et erat universitas terrae unius labii, et ducentum acutorum i. e. punctatorum. Ex hujus versionis hypothesi, quam p. 45 — 66. uberius confirmare satagit, apparere existimat, populum antediluvianum non solum habuisse unum labium, sed etiam verba punctum ducta, structa punctisque suis acuminatis distincta.

§. VI.

Sunt, qui provocent ad reverentiam Iudeorum summam versus Codicem Sacrum, qua ducti non ausi fuissent vel minimum punctum huic thesauro ex suo ingenio addere. „Etsi enim, ut scribit Flacius p. 648. verum est, in torquenda sententia valde audaces esse, tamen in servanda scriptione adeo sunt superstitionis; ut, si quaedam litera, fortasse etiam casu, aut suo loco mota fuit, aut paulo aliter picta, aut aliqua alicubi defuit, non ausint eam restituere. Ideo multo minus credibile est, eos ausuros fuisse addere apices.“ Eodem modo argumentatur Iosephus Gerhardus I. c. p. 363. squ. Sed hoc argumentum evidentia destituitur, quia de illa Iudeorum reverentia multa in utramque partem disputantur. Ita Hakspanius in notis ad Deut. VI. 4. negat consequentiam, „siqui-

E 3 „dem

„dem literae, inquit, sunt de essentia S. S.
 „Hebraicae, adeoque mutari non possunt,
 „puncta vero Scripturae accidunt, ideoque
 „licet addiderint Iudei puncta, nihil tamen
 „addiderunt Scripturae sacrae. Nam re-
 „moveantur illa puncta, nihilo minus ha-
 „bebimus Scripturam sacram.“ Qua quidem
 exceptione petit principium, quia de hoc
 ipso est controversia, an puncta sint de essen-
 tia Scripturae S. Hebraicae.

§. VII.

Phil. Nic. *Wolfius* l. c. §. 117 — 120. argumentum ex eo desumit, quod Codicis punctati perfectio major sit, quam non punctati, atque hic illi praferri a Deo non potuerit. Antecedens nemo cum ratione negare potest, sed non procedit, quod inde colligitur, quandoquidem nobis non convenit dicere, quid Deus potuerit aut voluerit de rebus diverso gradu bonis et perfectis facere vel omittere. *Wasmuthus* in *Vindiciis S. S.* p. 124. hoc ratiocinium proponit: Quicquid formam certae significationis vocum, nec non distinctiones et conjunctiones sententiarum efficit in S. S. Hebraea, illud est pars ejus essentialis et coaeva literis. Atqui de punctis vocalium et accentuum verum est prius. Ergo et posterius. Dicit quidem, majorem propositionem neminem in dubium vocare posse, nisi qui voces S. S. sine certae significationis forma justam essentiam suam obtinere, vel sententias sermonis

sermonis sine interpolationibus distinet satis sibi constare, insipienter afferere velit. At enim vero propter eosipso, qui hoc assertunt, propositio major probanda erat, et ostendi debebat, certam significationem vocum et distinctioneque sine vocalium et accentuum notis prorsus non sciri posse, ut cum ratione concludi possit, eas esse partem essentialem et coaequam literis. Eodem tendit argumentum, quo *Weimarus* p. 3. utitur: Quidquid pertinet ad materiale et formale S. S. illud divinitus est inspiratum. Atqui accentus Biblici — Ergo — Minorem ex eo probat, quia sunt pars essentialis, materialis et formalis S. S. atque hoc rursus ex eo, quia gignunt sensum certum et perfectum. Eodem modo Christ. *Vieweg* in *Hodegeta L.* S. p. 279 — 282. ex 2. Timoth. III. 16. argumentatur, dici S. S. a Deo inspiratam, adeoque esse a Deo non tantum quoad formale s. sensum, sed etiam quoad materiale, scil. literas et vocales. At ejusmodi argumenta Metaphysica in hac controversia parum aut nihil efficiunt, nisi prius rationes adversariorum profligatae fuerint.

§. VIII.

Nunc ad propositum proprius accedo, ut rationes et argumenta examinem et destruam, quibus originem et autoritatem divinam punctorum impugnant, et Masorethis eorum inventionem vindicare volunt, ubi

in primis Cappelli dicta in Arcano et Viadiellis ad veritatis normam exigantur, additurus, ubi visum fuerit, argumenta nostra contraria, ut cuivis a praejudiciis libero, quid verum sit aut magis probabile, judicandi potestas relinquatur.

C A P U T V.

de locis Rabbini orum

§. I.

Qui puncta a Masorethis inventa esse dicunt, Rabbinos quosdam in partes vocant, eorumque dicta ad causam suam defendendam adhibent; quae si accuratius considerantur, punctorum auctoritati non adversari, sed eam potius confirmare intelliguntur. Sic primo Elias Levita p. 55. sqq. et Cappellus in Arcano L. I. C. 2. objiciunt loca *Ab. Esrae*, qui in libro *תְּבוּנָה* ita scribit: „Talis est consuetudo sapientum Tiberiadis, qui sunt pro fundamento. Nam ex illis fuerunt Masorethae, et nos ab illis accepimus totam punctuationem. Item in eodem libro: Sunt multi interpres, qui erroris arguunt pausatorem, (h. e. auctorem distinctionis versus,) sed non dixerunt, quod rectum est. Ego vero vehementer miror, quomodo errare potuerit pausator, maxime si ille sit Esra scriba, cumque post hunc pausatorem non fuerit aliis, qui sapientia ei fuisset conferens.

ferendus. Videmus enim per universam Scripturam, quod nullibi distinxerit, nisi in loco conuenientissimo." Buxtorfius quidem P. in Tiberiade P. I. C. III. existimat, Ab. Esram et alios Judaeos sapientibus Tiberiadis vocalium et accentuum inventionem tribueret. Sed Buxtorfius Eil. p. 12. sqq. negat ab Esra Masorethas Tib. dici punctorum auctores, contenditque illius mentem et sententiam ex aliis locis clarioribus esse investigandam et intelligendam, ut quando in libro, Trutina linguae sanctae, de viris Synagogae M. ita scribit: „Idem scite responderunt, docueruntque posteros vim cuiusque sententiae per accentus Scripturae, per reges et ministros, sectiones clausas et apertas, verborum cohaerentiam et versiculorum distinctionem: et fuerunt vice oculorum coecis. Propterea in vestigiis eorum egredimur, et eos auctores sequimur in omnibus Scripturae expositionibus." Ex his verbis luce meridiana clarius apparere dicit Buxtorfius p. 15. 16. Ab. Esram punctorum auctores facere non Masorethas Tib. sed Synagogae M. viros, et sunt omnino futile, quae Cappellus in Vindieis L. I. C. I. §. 3 — 11. respondet. Nunc autem manifestum est, quomodo verba illa Ab. Esrae, nos a Tiberiensibus accepisse totam punctuationem, intelligenda sint, videlicet nos ab illis eam punctuationem, quam Codices nostri exhibent, habere, postquam eam ex collatione exemplarium restaurarunt, et sepe Masorae

muniverunt. Quam vero sibi ipse hic adver-
satetur Cappellus, qui, quando l. c. §. 13. ne-
gat talem Codicum collationem a Tiberiensib-
us fieri potuisse, non intelligit, multo minus
eo tempore puncta inveniri et Codicibus ad-
scribi potuisse, quae ab omnibus Judaeis per
totum terrarum orbem recuperentur. Ita
merito indignatur Ab. Esra, quod interpretes
nonnulli erroris arguant pausatorem, maxime
si ille sit Esra, (i. e. si dubitare non audent,
esse Esram,), cui nemo sapientia fuerit con-
ferendus. Nam ipse Ab. Esra concedit, Esram
esse accentuum auctorem, ut qui accentibus in
interpretatione usus est, illisque passim in Com-
mentariis summam auctoritatem tribuit, v. g.
ad Hof. IV. 10. Exod. VI. 27. XVIII. 2. Deut.
II. 16. 17. Conf. Buxtorfius p. 18. In primis
autem notanda est haec illius in Trutina L. S.
sententia: „Moneo te, ut sequaris auctorem
„accentuum: quaecunque enim expositio non
„fuerit juxta rationem accentuum, ne acquie-
„scito ei, et ne audias eam.“ Contraea Masore-
thas non tanti aestimavit, a quibus saepissime
dissentit, iisque se opponit, unde iterum ne-
cessario colligendum est, dicta superiora Aben
Esrae nequaquam de Masorethis Tib. ut pri-
mis punctorum inventoribus esse accipienda:
Commemorandus adhuc est alias Ab. Esrae
locus, citatus a Buxtorfio p. 22. qui a Cap-
pello in Vindiciis l. c. in alienum sensum de-
torquetur.. Nam ille ad Exod. XXV. 31. ad
„vocem יהָיָה sic scribit: „Vidi libros, quos
„scrut-

scrutati sunt sapientes Tiberiadis, et jurarunt quindecim ex senioribus illorum, quod ter inspexerint et considerarint quamque vocem et quodque punctum, omnesque voces plene et defective scriptas, et ecce Jod illud in voce יְהוָה fuit adscriptum. Hic locus manifeste agit de collatis per Tiberienenses Codicibus, qui omnino potuerunt Abi Esrae temporibus reliqui esse et ab eo oculis usurpari. Non audivit ille quindecim illos viros seniores, quod fingit Cappellus, sed videt eorum testimonium Codicibus jurato subscriptum de facta collatione diligentissima. Jam quando illi ter inspexerunt et considerarunt quamque vocem et quodque punctum, ex eo recte concludit Buxtorfius, ante ipsos punctata exemplaria fuisse, quae contulerint et critica lance expenderint.

§. II.

Secundo objiciunt locum ex libro Cosri, P. III. §. 31. „Sine dubio fuit custoditum in cordibus de Patach, Kamez, Chirek et Schva, item accentibus, in corde, inquam, sacerdotum, Regum, Judicum, Synedrii membrorum. — Deinde constituerunt (מִסְבֵּחַ) septem reges, (i. e. vocales) et accentus in signa valorum et potestatum illarum, quas per Cabbalam a Mose transtulerunt et acceperunt. Hoc argumentum, inquit Buxtorfius p. 27. neque Eliam vel Elianistas quidquam juvat, neque eos, qui antiquitatem punctorum tu-

tuentur, scit. Nam est haec omnino Cabalistarum sententia, quam hic exponit auctor libri Cosri, puncta non fuisse a Mose figuris designata et scripto in Codicibus mandata, sed mente comprehensa, et per traditionem ad posteros propagata: nullum autem vestigium in his verbis apparet Masoretharum Tiberiensium, quod sint punctorum inventores. Quin potius ex omni orationis nexu certo colligitur, puncta esse eo tempore textui apposita, cum adhuc donum prophetiae inter Iudeos vigeret. Quando autem indefinite scriptum est, ΥΨΙ, Eliae quidem iudicio p. 60. respexit auctor ad auctores Masorae. Sed hoc non est verisimile, quia antea nequaquam illorum, sed potius Sacerdotum, Regum, Judicum et Synedrii membrorum fit mentio, qui prophetarum temporibus et stante adhuc urbe et templo vixerunt. Imo appositionem punctorum non aliunde proficiisci potuisse nisi a viris propheticis et spiritu divino actis, diserte affirmatur in eo loco, quem postea in Cap. VII. §. I. exhibeo. Hic vero Cappellus in Vindiciis L. I. C. I. §. 22. fatetur, se non voluisse ex illo loco directe probare, Tiberenses Masorethas esse primos punctorum inventores, sed hoc duntaxat, a Mose non ea addita. Igitur frustra hic locus punctorum auctoritati opponitur, nec ea, quae in §. 23. 24. addit, dictis a Buxtorfio quidquam officiunt. Ceterum omnino validum est hoc argumentum antiquitatis, quod in libro Cosri de

de punctuatione passim agitur. Quamvis enim statuatur, R. Jehuda Hallevi primum libri auctorem fuisse, tamen disputationis materia ita instruere debuit, sicut tempore regis Cosri, videlicet anno mundi quater millesimo quingentesimo (vid. Lib. Cosri P. I. §. 47.) locum habere potuit, nisi absurdus videri volisset. Hinc efficitur, puncta ante mille annos jam dudum extitisse. Nam Judaeus, postquam Regi Cosri P. II. §. 80. diversum vocalium longarum breviumque usum in verbis Hebr. uberius exposuerat, hanc dissertationem his verbis concludit: Neque enim nisi paucissima de hac scientia tibi traxi, quae subtilis est, neque ratione destituta, sed suas habet causas et rationes, easque a majoribus acceptas.

§. III.

Tertio in partes vocant R. Dav. *Kimchium*, qui quando in Michloë observat, בכל לכבר esse cum Kamez, si adest Makkeph, sed eo absente Cholem requiri, deinde addit; haec a Rabbiniis non eo dicta esse, ut mutantur vocales, התנוועות sicut eas Moses in monte Sinai acceperat. Hic Elias urget p. 49. — 51. Kimchium non dixisse חנקורות, ideoque non signa vocalium, sed earum diversitatem in pronunciatione denotare voluisse. Ita vero responderi poterat illis, qui volunt vocales singularum vocum Codicis Hebr. Mosi fuisse in mente Sinai revelatas, quam opinionem ab-

absurdam esse judicamus, sive potestatem sive signa vocalium intelligent. Igitur hic locus ad nos nihil attinet, neque Cappello, qui eum silentio praeteriit, aliquod momentum habere visus est. Sed Elias alium locum Kimchii opponit, quando ille ad Conjugat. Niphil obseruat, מתקן f. ordinatores punctuationis posuisse diserimen inter Praeteritum et Participium, quia eadem est utriusque lectio, et punctasse secundam radicalem in Praeterito per Patach, in Participio vero per Kamez. Ex quibus verbis patere putat Elias, Kimchium credidisse, quod viri certi vocalium figuratas invenerint. Cappellus autem in Arcano L. II. C. II. §. 6. contendit, Kimchium, qui במקנה in Plurali scripsit, non Mosen aut Esram, sed Masorethas intellexisse, eosque sic vocare, non quod puncta ordinaverint, et ex collatis codicibus descripserint, sed quod ea invenerint, et de novo posuerint: et posse recte dici illos במקנים, qui auctores sunt rei, quae certo ordine et regulis quibusdam est disponenda et ordinanda. Concedamus nos ei hanc illius verbi potestatem, attamen non probavit, Kimchium Masorethas intellexisse, quorum neque hic neque alibi ullam facit mentionem. Et quid obstat, quin intellexerit Esram cum viris Synagogae magnae? Ita respondet Buxtorfius p. 34. s^oq^ou. et duo alia loca ex scriptis Kimchii in medium profert, ex quibus apparet eum credidisse, quod punctorum usus jam Hieronymi, quin ipsorum

Sy.

Synagogae M. virorum aetate obtinuerit. Cappellus autem in Vindiciis L. II. C. I. §. 25. — 27. nihil habet solidi, quod his opponat, quandoquidem quod fortasse est, vel esse potest, non tollit id, quod revera esse demonstratur. Ideoque ipse suis exceptionibus non insistit, sed conviciis in Buxtorfum eructatis ex pugna discedit, causatus, se Ab. Esrae, libri Cosri et Kimchii testimonia eo tantum adduxisse, ut probaret, Mosen non esse punctorum auctorem.

§. IV.

Quarto Elias p. 57. squ. verba ex **שְׁבָתִים**
מֵא haec recitat: „Sciendum est, puncta esse
data in monte Sinai, at non punctatas fuisse
tabulas: sed cum Deus elocutus fuit lingua
sancta, audientes intelligebant omnes voca-
les earumque sonos, parvarum et magnarum,
prout congruebat eas ore effiri, utrum
fortiter an leniter.“ Cappellus in Arcano-
L. I. C. II. §. 8. 9. eadem verba repetit, et
obseruat, quia tabulae non esse punctatae di-
cuntur, hoc respectu punctuationem eatenus
dici posse datam esse a Deo in monte Sinai, qua-
tenus nempe fundamentum ejus, nempe vo-
cales longae et breves in illa Legis recitatione
a Deo inter loquendum expressae, non tamen
ullis notulis signatae, sed a Mose et populo me-
moria servatae et inter legendum observatae
sunt. Quamvis autem concedatur, hanc esse He-
braeorum quorundam, maxime Cabballistarum,
sen-

sententiam, qui alia mira de Legis tabulis effinxerunt: non tamen ex eo concludi potest, Mosis tempore nondum extitisse puncta, et multo minus, contextum Hebraicum V.T. demum a Massorethis fuisse punctis instructum. Ita respondeat Buxtorfius p. 37. cui nihil Cappellus in Vindiciis reposuit.

§. V.

Denique Chr. Havemannus in Symbolis Literariis Vol. III. p. 477. sqqu. producit locum ex Tanchuma et Mechilta, ubi Isai F. Jehuda dixisse fertur: „Quinque sunt versus in Legè, et in his sunt quinque verba, quae incertum est, quorsum inflectenda sint, h. e. an ad priora vel posteriora referenda sint, videlicet Genes. IV. 7. Gen. XLIX. 7. Exod. XVII. 9. Exod. XXV. 34. Deut. XXXI. 16. Ex hoc loco colligitur, Codices antiquos scriptos fuisse sine notis accentuum, et ne quidem distinctionem Sophi Pasuc tunc temporis in iis locum habuisse, ratione scil. figuræ. At manifestum est, auctores horum Commentariorum haec (quae ex Gemara Hieros. Tractatu Avoda Sara citantur a Relando in libello de spoliis templi Hieros. p. 52. squ. et ab Edzardō in Annotat. ad Tract. Auoda Sara Cap. II. p. 396. squ.) scripsisse more Cabballistico, ut in Cod. non punctato vocum varias constructiones, sicut alibi lectiones, ad Allegorias captandas fingerent. Ita vero non tantum quinque, sed longe

longe plures constructiones ambiguæ in Legi occurrunt, hic vero illae tantum pro ratione instituti commemorantur.

C A P V T VI.

de vi et pondere testimoniorum Iudaicorum.

§. I.

Notanda hic est Cappelli versutia et iniqitas, cui Judaeorum testimonia, quatenus adhiberi possunt ad punctorum novitatem adstruendam, non videntur hac in causa esse contemnenda, neque suo carere pondere, sed quatenus punctorum antiquitatem probant, nullius ponderis sunt habenda. Igitur his in Arcano L. II. Cap. II. rationes aliquot dubitandi opponit:

- i) Illa testimonia esse domestica et in propria causa et ex gloriae studio protecta, §. 2. Hoc negat Buxtorfius p. 321. — 323. et nihili sunt, quae Cappellus in Vindiciis p. 92 l. squ. protulit. Respondet etiam Cooperus p. 114 — 118. a) Non plane dici posse, quomodo divina punctorum origo magis cedat in gentis Judaicae gloriam, quam nupera eorum inventio: quin ex punctis inveniendis, quam ex illis divinitus accipiendis uberiorem genti gloriam comparari: b) Quae rebus publice gestis privati perhibent testimonia, non esse domestica et sublestae fidei, sed suppositis supponendis fide digna et veri nominis authentica: alioquin

nemini historicorum res patrias describentium fidem adhibendam esse: Testimonium potius Eliae esse domesticum, in propria causalatum, et libidine honoris sibi aucupandi, adeoque nullius plane ponderis aut momenti esse.

2) Opponit Cappellus: Hanc ipsam Judaeorum hanc de re dissensionem argumentum esse novitatis punctorum §. 3. Sed postea potius demonstrabitur universalis Judaeorum consensus et punctorum receptio. Et quam nullius momenti sit solius Eliae dissensus, ex tota hac disputatione patescit.

3) Testimonia Judaeorum, qui post Eliam scripserunt, utpote ex odio adversus illum et invidia profecta, auctoritatem habere levissimam et plane nullam, §. 4. Intelligit R. Asarium, Ephodeum et alios, qui Eliae hypothesis oppugnarunt, non quidem ex odio et invidia, (quod probandum erat,) sed studio veritatis. Nec adhibentur a nobis haec testimonia ad probandam punctorum antiquitatem, sed modo ad docendum vniuersalem Judaeorum consensum.

4) Testimonia reliqua, quae proferuntur ante Eliae aetatem, esse recentissima, nec Ab. Esrae et Kimchii testimonii antiquiora, ideoque non magni ponderis aut momenti, §. 5. Hoc merito negat Buxtorius p. 324. cum Talmudicorum et Cabballistarum testimonia sint Masoretharum Elianarum aetate longe superiora, et etiam ex Grammaticorum testimonii nonnulla sint antiquissima et illi seculo proxima.

§. II

§. II.

Jam Buxtorfius P. II. Cap. IV. p. 320 —

334. ut has Cappelli rationes refellat, considerari jubet testimoniū horum numerū, qualitatem, aetatem et testimonii formam. Haec ego momenta inverso ordine recensebo, et cum de testimonii forma, quod vel voce vel silentio perhibitum est, s. de Judaeorum silentio, postea seorsim dicendum sit, jam

I. dictorum de aetate testimoniū summam repetam. Ita Buxtorfius p. 326 — 334. supponens, Talmudicorum et Cabballistarum secula Masorethis Tiberiensibus superiora esse, hic in prīmis ostendit, veterum Grammaticorum aetatem et antiquitatem, qui Masoretharum vel saltem R. Ben Ascher seculo proximi fuerint, punctorum novitatem et maxime Cappelli hypothesis de punctorum artificio a Ben Ascher circa annum 1040. ad suam perfectionem perducto satis fortiter enervare et infringere, quod de hujus labore posteriores illo nil quidquam prodant, et priores studiis suis Grammaticis, quae etiam punctorum analogiae firmandae adhibenda erant, de punctorum a multis seculis existentia testimonium perhibeant. Cappellus autem in Vindiciis p. 923. sqqu. Buxtorfi sententiam studiose pervertit, eique aliam mentem affingit, ac si his Grammaticorum testimoniiis probare voluisset, punctorum originem ad Mosen aut Esram esse referendam. Ideoque vana est illius responsio, et Buxtorfium non tangit.

§. III.

II. Buxtorfius p. 324. squ. considerari jubet qualitatem testimoniis, qui multis modis Eliam superent, et post se relinquant. Tale est etiam judicium Cooperi p. 113. Sed *Capellus* in *Vindiciis* p. 922. squ. contendit, Eliam fuisse prioribus Grammaticis superiorum et doctiorem, ejusque testimonium rationum pondere munitum pluris hac in causa faciens dum esse, quam reliquorum omnium Judaeorum suffragia, quae nuda et sola asseveratione constent, nullis vero argumentis et rationibus sint communita. At haec disputatio nostrae causae nihil prodest vel officit, quia eruditio testi non conciliat majorem fidem, et Eliam rationes nullius ponderis esse mox ostendetur.

§. IV.

III. Buxtorfius p. 320. squ. considerari jubet testimoniū numerum, quod omnes omnium terrarum et nationum Judaei hic ab Elia dissentiant, et antiquitati punctorum faveant, nullus vero omnino veterum sit, qui vel minimo indicio, neandum verbo hujus novae sententiae meminerit. Jam vero quae per communem sententiam et notoriam famam seu perpetuam traditionem ab omnibus promiscue comprobantur, merito anteferri iis, quae ab uno atque altero privato proferuntur. Hujus dicti de universalī Judaeorum consensu veritas deinde ex inductione exemplorum et ex defectu testimoniorum contrariorum abunde-

de-

demonstrabitur. Hie autem Cappellus in Ar-
cano p. 756. consensum illum universalem
negat, dicitque nonnulla Iudeorum testimo-
nia magis novitati punctorum favere. Con-
tra ea Buxtorius p. 323. Cappellum provo-
cat, ut vel unicum testim. non quidem av-
thenticum, sed quemvis etiam de trivio et
sublestissimae fidei, seu antiquum seu novum,
producat, qui Elianae sententiae diserte ad-
stipuletur. Ad hanc provocationem exhor-
rescit Cappellus, et in Vindiciis p. 922. satis
timide respondet: Etsi verum id esset, non
propterea periclitaretur causa nostra, quae
non auctoritate et testimonii, sed ratione et
argumentis nititur.

§. V.

Igitur negationi insistere non ausus, hunc
consensum nonnullis exceptionibus saltem
infirmare suscipit, videlicet.

1) non testimonii et auctoritate hac in
causa utendum esse, sed rationibus et argu-
mentis, in Vindiciis L. II. C. II. Ita quidem
ubivis rationibus suis et argumentis superbit,
cum sane quisque alius, quando de re gesta,
ut hic est inventio et usus punctorum, et de
rebus antiquorum temporum disputatur, pri-
mum locum testimonii concedendum esse
arbitretur.

2) Iudeorum scriptoribus idem accidisse,
quod aliis, ut nimirum alias alium sequatur,
ut ovis ovem sequitur, moti praecedentium

auctoritate, et hi rursus alium secuti, qui primus rem confinxit, et in lucem emisit. Haec optime ipsi Cappello applicari possunt, qui Eliam Levitam more anserino sequitur. Ceterum si haec Scepticorum valet exceptio, omnis rerum antiquitus gestarum veritas subverti potest. Nam tali suspicione non pro argumento utendum est, ut eo solo fides testimoniorum impugnetur, sed tum demum, quando fabula, quae firmis rationibus talis esse evincitur, per multa secula propagata est, ita concludi potest, scriptores suo testimonio priores coeço impetu esse secutos.

3) Non plane eandem esse omnium sententiam: quosdam ad Adamum, alios ad Moses, plures ad Esram hujus inventi originem referre. Respondit Buxtorf. p. 321. sufficere, quod ad Eliae sententiam evertendam, et contrarium stabilendam omnes convenient, et plerique Esram punctorum vel inventorem vel instauratorem faciant.

§. VI.

Quod nunc usum horum testimoniorum attinet, punctorum originem indagaturo non licet a prima antiquitate ordiri, et ad posteriora tempora ordine convenienti descendere, quod facit Steph. *Morinus de lingua primaeva* Diff. III. C. 13. p. 420. s^qqu. Nam haec inmethodus rectae rationi adversatur, et ad fallendum maxime est idonea. Sed potius incipiendum est a temporibus recentioribus, et ab

ab his ad antiquiora tempora continuo ascendendum est, ut vel punctorum mentione facta reperiri, vel silentium de iis argui possit.

Hoc ordine in producentis testimentiis Judaicis progredi possumus, non ut punctorum originem a scriptoribus sacris demonstramus, sed ut adversariorum hypotheses et figura profligemus, et punctorum originem ad priora, quam illi volunt, tempora referendam esse ostendamus. Ita illis, qui dicunt, punctuationem omnem Ben Ascher inventisse, vel saltem illi ultimam manum admovisse, opponimus testimonia Grammaticorum et Rabbinorum veterum, quae punctuationem jam prioribus seculis esse absolutam evincunt. Deinde illis, qui puncta post Talmud obsignatum a Masorethis Tiberiensibus inventa esse statuunt, opponimus testimonia Talmudis et auctorum Cabballisticorum; ut ostendamus, puncta jam ante Talmudici Operis initium extitisse. Quando vero de antiquioribus temporibus testimonia Judaica deficiunt, hoc nostrae causae nihil officit, quia adversarii etiam in contrariam partem nulla testimonia proferre possunt, quae examen sustineant. Atque hic nititur jure possessionis, quod texui Hebraico a prima origine punctis instructo nullo modo extorqueri potest.

C A P U T . VII.

de universalis punctorum inter Iudeos receptione.

§. I.

Juxta illum Iudeorum consensum seorsim considerari meretur universalis punctorum inter Iudeos omnium temporum approbatio et receptio, quae non contigisset, si puncta non a viris propheticis et extraordinariis donis a Spiritu S. ad hoc instructis, sed a sapientibus vulgaribus ex illorum ingenio et arbitrio profecta essent. Ita concludit auctor libri Coltri P. III. §. 32. p. 199. squ. ubi regem sic loquentem inducit: „Ex appositione illa „punctorum et accentuum appare ordo, qui „non potest proficisci nisi a sapientia adjuta „(divinitus,) non autem est a dispositione no- „strae sapientiae. Non enim verisimile est, „haec apud populum recepta fuisse, nisi vel „na pluribus singulariter gratis et acceptis, vel „ab uno aliquo tali. Nec verisimile est, quod „recepturus fuerit populus ab uno, nisi is fu- „isset propheta et adjutus divinitus. Sed con- „tra sapientem, qui non adjutus fuerit (divi- „nitus) excipere poterat sapientia illi non in- „ferior, quod idem ac ille praestare potuisset.“ Atque haec argumentatio a Buxtorfio p. 335. squ. et Coopero p. 142 — 144. uberius expo- nitur et exornatur. Nam ut aliquis tanti momenti opus suscipere, susceptum excogi- tare, excogitatum passim locorum spargere, et universae nationi Judaicae commendatum

fed.

reddere potuerit, insuperque obtinere, ut statim acceptatum et veluti divinum et e coelo delapsum oraculum summa cum veneratione in sacras tabulas relatum esset, hoc quidem Coopero ἐκ τῶν ἀδυνάτων esse videtur, ob pericacissimam Judaeorum indolem, et ejus, quod semel arripuerunt, maxime in rebus sacris, tenacissimam. Et cum haec receptio a viris Θεοπνεύσοις facile fieri potuerit, cum Judaei adhuc uno Reipublicae corpore coniuncti essent, et singulis annis aliquoties Hierosolymas congregarentur: omnino intellectu difficillimum est, quomodo seculo demum quinto et sequentibus Judaeorum tota gens puncta a Tiberiensibus recipere potuerit, cum in omnes orbis terrarum angulos dispersa esset, et complures quasi respublicas separatas constitueret.

§. II.

Cappellus autem in Arcano p. 775. seq. excipit, hic non opus fuisse communis consensu et approbatione universae gentis Iudaicae, sicut nec ad conficiendum opus Massorethicum, quia res ipsa omnibus se probaverit et commendaverit propria utilitate, dignitate et excellentia, sicut notae spirituum et accentuum apud Graecos tacito omnium consensu et approbatione receptae sint. Atqui an opus fuerit tali communi consensu et approbatione, disputare nihil attinet, cum Cappellus ipse, factam esse illam approbationem

nem et receptionem, negare non possit. Deinde Cappellus l. c. negat illius argumenti consequentiam, quia magistri illi Tiberienenses nihil aliud praestiterint, quam ut lectionem, quam edicti erant, et a majoribus suis traditione acceperant, quamque omnes Judaei propterea eandem esse cum antiqua Mosaica et authenticā prophetica existimabant, vocium et accentuum figuris a se excogitatis accuratissime exprimerent: sicut etiam quod in Vindiciis p. 904. addit, accentibus cantum illum expresserint, qui suo tempore jam a duobus vel tribus seculis in Judaeorum Synagogis vulgo obtinebat. Ideoque auctori libri Cosri simpliciter affirmanti non vero probanti non credendum esse. At enim vero auctor libri Cosri non simpliciter affirmat, sed argumentatur, cuius argumentationi frustra opponit hoc ipsum, quod in quaestione est, et ab illius vera sententia prorsus alienum, (conf. C. XXVII. §. 3. sqqu.) quodque posse a multis rationibus refellitur. Et quia in illa argumentatione punctorum receptio inter Judaeos antiquissimos supponitur, frivolum est, quod Cappellus p. 925. s. q. de receptione apud Judaeos recentiores objicit: Omnes quidem Judaeos nefas ducere ab ista lectione, quam punctuatione nostra exhibet, recedere, quia nimirum antiqua est, ab annis plus mille recepta, nec aliam habent aut agnoscunt meliorem, superstitione et amore suarum rerum vel occoecati vel inebriati.

S. III.

Buxtorfius P. in Tiberiade P. I. C. VII.
extrem. probaturus, universalem punctorum
receptionem non potuisse a Tiberiensibus
proficiisci, urget aemulationem Babyloniorum
et Palaestinorum. „Cum gloriofissimi, inquit,
„et fastuosissimi Babyloniae Judaei, in Abren-
tissimo regno habitantes, Palaestinae vastatae
vet magis magisque ruinose rudera occupan-
tes Judaeos, ipsorumque scholas suae do-
ctrinae auctoritate cito obscurarint, et peni-
tus tandem deleverint, cumque Talmud
Hierosolymitanum suo Talmude Babylonico
voppresserint, et pene in nihilum redegerint:
„quomodo post tot secula istius critici circa
„sacram Scripturam studii aeternam laudem
„et gloriam solis Tiberiensibus reliquissent.
„Quin si Judaei Tiberienses, post Talmud
„Babylonicum studiis per mille annos in Ba-
„bylonia vigentibus et florentibus, Masoram
„et puncta lectionis sacrae confecerunt, quo-
„modo id sine scitu Babyloniorum, penes quos
„solos omnis doctrinae Judaicae culmen erat,
„imo et eorum consensu et approbatione fa-
„cere potuerunt?“ His quidem Buxtorfi di-
dis non inhaerendum esse existimo, quae ni-
hil ad rem faciunt, et prolixis disputationibus
inter Cappellum in Arcano L. II. C. 16. 17.
et in Vindiciis L. II. C. 10. 11. et inter Bux-
torfium F. p. 398 — 416. agitata sunt. Sed
hoc solum ex aemulatione Babyloniorum et
Palaestinorum, quam Cappellus p. 952. non
negat,

negat, sine controversia concludi potest, non videri verisimile, punctorum a Tiberienibus inventorum artificium Babylonios universalis consensu fuisse recepturos.

§. IV.

Hanc universalem punctorum receptionem illi non agnoscunt, qui statuunt, Karaeos puncta velut speciem traditionis rejicere, v. g. Cappellus in *Defensione Criticae S. §. 72 — 74.* Waltonus p. 248. Ipse Buxtorfius F. p. 300. squ. „De Karaeis, inquit, qui omnibus traditionibus rejectis soli textui Scripturae adhaerebant, legimus, illos olim non solum in intellectu et explicatione rerum, sed etiam in lectione Scripturae multimode inter se dissensisse, quod punctuationem seu leggis oralis et traditionum speciem respuerent.“ Provocat ad hoc probandum ad locum ex libro Cosri et ad Muscati adnotata. Sed videatur postea sententiam mutasse, ut ex ejus translatione hujus libri apparet. Et revera, si dicta auctoris libri Cosri accurate inspicimus, ille Karaeis punctorum usum nequam abjudicat. Nam quando in P. III. §. 22. de Karaeis agere incepit, ostensurus, eos non omnem Cabbalam s. traditionem rejicere, in §. 29 — 32. docet, Mosen librum Legis Israëlitis nudum absque punctis vocalibus et accentibus reliquissimum, et modum lectionis in animis s. memoria custoditum esse, donec signa vocalium et accentuum constituta fuerint,

rint, illis quidem valoribus, quos p̄ traditionem a Mose acceperant, atque hoc factum esse a propheta, vel adjuto et instructo vi s. inspiratione divina. Deinde pergit Judaeus §. 33. Si ita se habet traditio oralis, nos et Karaei obligati sumus ad eam recipiendam, et omnes, qui fatentur, legem istam, quae hac forma extat, (scil. cum uotis vocalium et accentuum) vocari legem Mosis. Respondet Cosar in § 34. Haec quidem etiam dicent Karaei, sed posteaquam jam habent legem perfectam, (vocalibus et accentibus notatam,) non opus habent ulteriore traditions (ad explicationem rerum.) Ad haec regerit Judaeus in §. 35. multo magis traditionibus opus esse ad verborum sententiam explicandam, quod exemplis aliquot ostendit, tandemque haec addit: „An audivisti, rex Cosar, de libro aliquo Karaeorum, qui agat de his rebus, quas commemoravi tibi circa auctoritatem magistrorum aut traditionem, in quo non sit inter ipsos dissensio circa Masoras, vel puncta, vel accentus, vel circa vetita et licita, vel circa judicia.“ Ex his luce clarius apparet, auctorem libri Cosri Karaeis usum punctorum tribuere. Quod autem Muscatus in annotatione scribit, Karaeos non solum traditionem explicationis rerum, sed etiam traditionem קריין נזון s. de ratione lectionis rejicere, non de lectione in universum vult intelligi, sed dissensione illa circa Masoras punctorum et accentuum, ut quando Karaei pun-

cta

Eta a Masorethis in textu posita repudiarunt, quae voces honestiores in margine scriptas designant. Conf. Diatribe *Triglandii* de sedis Karaeorum p. 190. s. in Wolfii notitia Karaeorum p. 316. it. *Ravivs de Synagoga magna* p. 136.

§. V.

Ita multi alii Karaeis usum punctorum tribuant, ut Io. Morinus in Exercitat. Bibl. et Rich. *Simon* in Historia Critica V. T. L. I. C. 27. p. 148. et in Disquis. Crit. p. 25. qui observat, sectam Karaeorum rejicere omnes falsas traditiones Judaeorum ut anilia commenta, recipere autem puncta Masoretharum et lectionem hodiernam eadem religione ac reliquos Judaeos, atque hoc esse argumentum satis evidens ad probandam veritatem traditionis quodad puncta. Idem afferit in Cap. 29. et in Disquis. Crit. Cap. 12. p. 92 — 97. ubi de doctrina Karaeorum et libro Aaronis Karaei uberioris differit, scut etiam in supplemento de Karaeis ad Leonis Mutinensis Opusculum de ceremoniis Judaeorum p. 135 — 145.

§. VI.

Mardochaeus Karaeus in Tractatu ad Jac. Triglandium scripto, quem una cum Triglandii Dissertatione sub titulo, Notitia Karaeorum, I. C. Wolfius Hamburgi a. 1714 et 1721. in lucem protulit, p. 150. diserte affirmat, totam Legem vocalibus et accentibus instructam

a Mose

a Mose prodisse. Idem p. 156. „dispositio
„Scripturae, inquit, debetur viris Synagogae
„magnae — eo tempore facta, quo nulla in-
„ter eos fuit controversia. Propterea in Co-
„dicibus nostris nihil est superflui vel deficien-
„tis, nullum ύσερον πέριλεγεν , nullum Keria ut
„Chetibh, extra eam dispositionem Scripturae,
„quae adhuc apud Rabbanitas extat. Et cor-
„recti quidem Codices apud nos sunt prae-
„stantissimi, et lectionem Ben Naphtali requi-
„mum.“ Conf. *Wolfi* Biblioth. Hebr. Vol. II.
P. 436. squ. Itaque hoc Karaeorum exemplo
non solum universalis punctorum inter Judaeos
reception probatur, sed etiam eorum antiqui-
tas hoc argumento fortissimo evincitur, sicut
ipse Mardochaeus p. 152. pernegat, inventio-
nem punctorum post obsignationem Talmu-
dis factam esse. Nam, ut Wolfius ait l. c. p.
487. „in primis hic probe reputandum est
„Karaeos et Rabbanitas, sibi invicem inimici-
„fimos et placitis variis sejunctos, in vocali-
„bus punctis ita consentire, ut neutra pars
„alteram criminandi occasionem hinc arripue-
„rit. Tanta vero concordia exspectari nou-
„poterat inter eos, si recentioris aetatis in-
„venitum fuisset punctatio, nec potius illam
„ipsam, quae inter utramque sectam nunc est,
„dissensionem antevertisset.“ Sim, *Ocklejus* in
Introduc. ad linguas Orientales Cap. IV. p.
45. quid de vocalibus et accentibus sentiant
Karaitae, prorsus se quidem ignorare dicit.
„Quodsi autem constaret, postea inquit, Ka-
raitas

„ raitas quoque punctis vocalibus et accentibus usos esse, hinc abunde constaret illorum antiquitas; eo nomine, quod hoc hominum genus se Rabbinorum commentis illudi minime patientur.

§. VII.

Hujus quidem argumenti vim infringere conantur, qui originem Karaeorum ad seculum VIII. et post tempus obsignati Talmudis reiciunt, ut Jo. Morinus in epistola ad Buxtorfium p. 523. et Rich. Simon in Historia critica V. T. p. 162. At enim vero utut nov. possit negari, odium Rabbanitarum adversus Karaeos demum post Talmudis obsignationem maxime invaluisse, quia Karaei Talmudicis traditionibus eandem ac Scripturae S. fidem et auctoritatem tribuere detrectabant; sicut etiam seculo VII. Anan quidam et Schaul filius ejus secessione facta Karaeorum sectam corroborasse dicuntur: Attamen statim ab eo tempore, quo pars Judaeorum traditiones et scita Doctorum sectari incipiebat, quod jam ante Christum natum contigit, pars altera eorum soli literae Scripturae S. inhaesit, qui propterea סנדים f. Scripturarii appellati, et a Rabbanitis distincti sunt. Haec uberioris confirmat I. G. Schupartus in Diss. de secta Karaeorum p. 44 — 54. Et sane ad aetatem aera Christiana priorem spectat, quod auctor libri Cosri tradit P. III. §. 65. p. 240. temporibus Jehudah Ben Tabbai et Simeon Ben Schetach ex

ex occasione dissidii inter sapientes et Jannaeum regem sectam Karaeorum incepisse. Conf. Buddei Isag. Histor. Theol. p. 1652 — 1656. Ita ipse Mardochaeus in suo Tractatu Cap. V. p. 30. sqq. ostendit, Karaeos sub templo secundo iam extitisse. Et Triglandius in Dia-tribe Cap. 3. et 4. antiquorem Karaeorum originem variis argumentis adstruit. Nam disertam eorum mentionem in Opere Mischnico fieri, quod etiam observat Henr. Houting ad Tract. Talmud. de principio anni p. 85. Deinde dissensionem eorum cum Rabbanitis jam olim in ejusmodi ritibus et dogmatibus viguisse, quibus destructo templo non adeo vel locus erat vel occasio: Denique quod Cap. XI. extr. addit, Karaeos, cum ipsam punctuationem recipient, tamen ubi superstitione aut ineptiens περιεγγλα Masoretharum alicubi manus injecit, et v. g. quibusdam vocibus parum, ut credebant, honestis aliena puncta subjicit, hoc non probare, sed graviter potius castigare, et ex eo inferendum esse, eos jam ante separatos fuisse, quam haec Masorae pars conseretur.

C A P U T . VIII.
de silentio Iudaeorum.

§. I.

Argumentum a silentio scriptorum et historicorum in judicandis rebus gestis caute adhibendum, et ad causas silentii respiciendum

G est,

est. Nam veritati rei gestae nihil officit silentium ex imbecillitate humana prosectorum, ubi ab historicis facta nonnulla ignorantur, vel ad singulas circumstantias non accurate attenditur. Neque etiam suspicionem parit silentium de industria observatum, vel ad evitandum odium aut periculum, quando auctor verebatur, ne persona illustris aut celebris laederetur: vel ex partium studio, ne vel sibi vel sectae, cuius partes in se suscepit defendendas, adversaretur. Contra ea omnino dubitationi locus est, si factum memoratu dignum ab auctore antiquo industria fideque claro videamus praetermissum, nec adjunctum ei loco, ubi illius mentionem fieri necessarium videbatur: vel si plane illi facto adversetur, et talia, quae cum illo consistere nequeunt, in medium adferat.

§. II.

Nunc quae sit vis argumenti a silentio in hac controversia, quo utraque pars uti solet, dispiciendum est. Nam Elias Levita et Capellus provocant ad silentium Talmudis, Josephi, Philonis et Patrum Christianorum, quod postea examinabitur. Hoc vero silentium vel falso praetenditur, vel assertis de punctorum antiquitate nihil officit. Nam auctores antiquos de re quotidiana et sibi notissima, quae ab antiquiori tempore in usu esset, nihil testari, non mirum est: alii punctorum facientem mentionem neglexerunt, quod scopus suorum

rum scriptorum non requireret, neque occasio data illud suaderet: denique statuendum est, nonnullos antiquorum auctorum usum punctorum in Codice Hebreo prorsus ignorasse, adeoque de eo nihil testari potuisse.

§. III.

At enim vero hoc argumentum, quod nos a silentio Judaeorum petimus, maximum pondus habet ad refellendas fabulas Cappelli et sociorum de punctuationis negotio a Masorethis Tiberiensibus primum suscepto, et a Ben Ascher et Ben Naphtali absoluto. Ita Jo. Buxtorfius in Tiberiade Cap. VII. extr. hoc argumento utitur: „Cum historia Hebraica studiorum cursum et sapientum singularium generationem ad mille usque annos in Babyloniam prosequatur, in Palaestina autem circa annum Christi 340. post Hillelem principem plane cesset, verisimile nullo modo est, post quingentesimum aut circa sexcentesimum a Christo nato annum, vel etiam ulterius tot potentes Tiberiade adhuc extitisse, qui omnium Judaeorum in legenda sacra Scriptura fuerint exercitissimi, et tam novum, tam admirandum — inventum sine ullo teste, sine omni historia, sine ulla librorum memoria, universae Judaicae nationi, imo toti mundo — teu divinum oraculum acceptandum tradiderint. Deinde cum usque Talmud elaboratio, conscriptio, auctores et quidquid ad istorum librorum historiam

„storiam pertinet, magno studio ab Hebraeis
 „observatum et annotatum sit, quomodo re-
 „ticere potuerunt id, quod circa S. S. genui-
 „nam, authenticam et aeternam lectionem
 „versabatur?“ Idem argumentum urgent
 Buxtorfius F. p. 377. sqqq. Cooperus p. 151.
 sqqq. Calovius p. 101. sqqq. Owenus p. 377,
 sqq.

§. IV.

Cappellus autem in Arcano L. II. C. 15. respondet 1) in §. 2. se nihil morari, quinam fuerint primi illi punctatores, Tiberienses an Babylonii, neque an praecise circa annum Christi 600. vixerint et floruerint; neque se jam disputare, quod numero fuerint, an multi, an vero pauci, neque etiam, quibus appellati fuerint nominibus: si modo evicerit, nec tempore Hieronymi, nec tempore confecti et absoluti Talmud punctatos codices extitisse, vel, quod Waltonus l. c. §. 55. scribit, si modo punctatio divinis scriptoribus non adscribatur. „Probaverit aliquis, ita pergit Cap-
 „pellus, punctatores non fuisse Tiberienses,
 „nullamque fuisse Tiberiade circa annum 500.
 „scholam celebrem, an inde evicerit, Esram
 „aut etiam Mosen esse punctorum auctorem.“ Ita vero se hoc argumento premi intelligit, ideoque astute illud alio deslestit, ac si illo probare voluerit Buxtorfius, Esram aut Mosen esse punctorum auctorem, cum potius hoc unum intenderit, punctuationem Tiberiensibus non posse attribui.

§. V.

§. V.

Sed 2) contendit, omnino post R. Judae obitum doctos Judaeos Tiberiade extitisse, qui punctuationis opus suscipere potuerint. Provocat a) ad Ab. Esram, qui punctatores ሰብሪያִ נָאָנָשִׁים non temere dixerit, non quod fuerint Tiberienses patria et natione, sed quod Tiberiadem ex Babylonia vel aliunde confluxerint. Contra ea in Cap. 16. §. 5. „Dicamus ergo, inquit, Masorethas punctorum inventores ideo forte dictos Tiberienses, quod Tiberiensis fuerit non vero Babylonius ille, cui inventum signandi vocales et accentus notulis quibusdam primum venit in mentem, quodque Tiberiade primus codex notulis illis signatus sit.“ Ita vero Cappellus fictionibus suis ultro citroque impellitur, nesciens ubi consistat. Sed Buxtorfius F. p. 381. et 402. negat auctores punctorum ullibi dictos esse Tiberienses, et p. 20. s^qqu. ostendit, verba Ab. Esrae, nos a Tiberiensibus habere totam punctuationem, non de inventione punctorum esse accipienda. Vid. supra Cap. V. §. 1.

§. VI.

b.) Excipi posse dicit Cappellus Cap. 15. §. 4. punctatores fuisse Tiberienses, nec tamen mirum videri debere, quod eorum non meminerit historia Judaica, si dicamus, circa annum Christi 500. Tiberiade egisse unum forte atque alterum doctissimum Rabbinum,

licet publice non legerent, nec frequentem haberent discipulorum coronam; et ab his primum fuisse punctationis initium. Respondet Buxtorhus p. 383. Hoc vero mirandum esse, unum et alterum Rabbinum privatim Tiberiade agentem et obscurè latenter tanti momenti opus moliri et excogitare, quin etiam universae nationi Judaicae ita persuadere potuisse, ut statim veluti divinum et a coelo delapsum oraculum cum yeneratione summa acceptatum et in sacras tabulas relatum fuerit.

§. VII.

c.) Provocat Cappellus §. 5. ad locum *ex Epiphanio*; Haeret. 30. adversus Ebionitas de quodam Josepho, Judaeo Tiberiensi, Hillelis principis discipulo, et ex eo liquere dicit, illius adhuc tempore res Judaeorum fuisse florentes tum Tiberiade tum in aliis vicinis urbibus, et ibi fuisse et scholam et Judaeorum patriarchae Iedem, et gazophylacia, in quibus Judaeorum libri recondebantur. Buxtorfius quidem p. 384. nimium concedit Cappello, quando se non negare dicit, fuisse Tiberiade scholam celebrem 500. et amplius post Christum annis, et sapientes magnos et linguae Hebraeae peritissimos, quod ille in Vindiciis p. 946 gloriabundus arripit. Recte autem monet Buxtorfius, in hoc loco maxime de Judaeis conversis agi, qualis fuerit ille Iosephus, et gazophylacia Judaeorum conversorum

rum commemorari, et nihili sunt, quae Cappellus l. c. respondet. Sed ad Judaeos reliquos non conversos pertinent, quae addit Epiphanius de patriarcha et illius Apostolis, qui assident patriarchae, et assidue cum illo degunt consulendi gratia, ut referant ad illa, quae sunt in lege, h. e. quae sunt ex lega agenda vel omittenda. Nihil autem hic de doctoribus Judaeorum scholasticis occurrit.

§. VIII.

d.) Quando Hieronymus testatur, se opera Tiberiensis cujusdam Judaei usum, qui toti genti erat admirationi, ex eo concludit Cappellus §. 5. Tiberiade certe non vixisse Judaeum illum, quin etiam celebrem isthic habuerit scholam. Falsum ergo esse, post Hillelis obitum Tiberiade cessasse scholas Judaeas. Sed hoc est a baculo ad angulum concludere, quod Buxtorfius p. 387. ostendit. Nam unus aliquis, admirandae etiam immo stupendae doctrinae vir non statim condit Academiam. Ita quamvis in uniuersum Cappello concedatur, post R. Jehuda aut Hillelis obitum Judaeos doctos Tiberiade extitisse, nulla tamen ratione ex eo concludi potest, Judaeis Tiberiensibus punctorum inventio-
nem esse adscribendam, cuius rei nullum in historia Judaica vestigium occurrit.

§. IX.

3.) Cappellus in §. 8. excipit, collationem codicium a Masorethis factam esse rem

G 4

multo

multo illustriorem ac punctorum inventionem a privatis quibusdam suscep tam, atque etiam illam esse sine ullo teste, sine ulla librorum memoria. Respondet *Buxtorfus* a) p. 390. magnam esse inter utrumque laborem differentiam. Inventionem enim punctorum et primam eorum ad Codices Biblicos adscripti onem rem esse plane novam et singularem: at collationem, descriptionem et emendationem exemplarium iam antea punctatorum rem tum temporis nec prorsus novam nec singularem fuisse. Sed *Cappellus* in *Vindiciis* p. 949. contrarium asserit: collationem punctatorum codicum publicam, quae omnes Judaeos ad lectionem ita constitutam adstrinxerit, qualis hic supponenda sit, satis nobile, illustre et memorandum facinus esse, quod sine teste, sine librorum memoria esse non debuerit: sed punctorum inventionem et adscriptionem a privatis hominibus, nulla publica auctoritate sed privato motu et consilio coeptam et institutam, (quae omnia ille ex ingenio fingit.) quod sine teste sit et librorum memoria, non usque adeo mirum videri debere. Quin mirum videri debet, quod Cap pelus opponit collationem exemplarium a Masorethis institutam, quam ipse alibi negat, propterea quod eam esse putat sine teste et librorum memoria. Notetur etiam illud discrimen, quod punctorum inventio et adscrip tio, quam fingunt, variis opinionibus et dubitationibus fuerit obnoxia, sed codicum col latio

latio solo sensuum judicio facta, et statim ab omnibus approbata sit; ideoque potius illa quam haec pro re nova et singulari et memoratu digna habenda sit. b.) Respondet *Buxtorfius*, collationem codicum a Masorethis factam omnino non carere omni teste et librorum memoria. Testari enim de illorum facto exemplar *Hillelianum*, exemplar R. Ben Ascher, Ab. Esram et Dav. Kimchium aliquos que Grammaticos et ipsam Masoram. Proferant, inquit, novitatis punctorum patroni, si possunt, vel unicum simile testimonium pro prima punctorum inventione Masorethis Tiberiensibus adscripta, et rem magnam eos praestitisse dicemus. Sed *Cappellus* in *Vindiciis* p. 949. s^rqu. haec testimonia de collatione codicum, quorumvis ex postea dicendis patebit, frustra infirmare conatur. Quin nihil hic opus esse dicit testimonii, siquidem non argumentis inartificialibus sive testimonii pugnet, sed artificialibus, rationibus scil. et argumentis a natura rei et variis circumstantiis petitis. Videlicet his artificiis causam obtinere contendit, ut, quae fortasse sunt vel esse possunt, comminiscatur, adeoque rationis suas figura velut oracula obtrudat.

§. X.

4.) *Cappellus* §. 9 — 12. hac exceptione utitur: non esse novum neque mirandum, quod nobilis adeoque admirandi alicujus inventi primum initium primusque auctor sit

obscurus et vero plane ignotus, sicut v. g. acus magneticae et nauticarum pyxidum, tormentorum bellicorum et pulveris pyrii, artisque typographicae. prima inventio ignoretur. Ut ut autem concedamus, hujusmodi rerum, quae a tenuibus initiis successu temporis ad aliquam perfectionem perductae sunt, primam inventionem ignorari posse, ut quae hominum ejus aetatis attentionem non excitari, ut eam in literas referrent: attamen artificii punctorum longe alia est ratio. Nam si puncta a Masorethis inventa et Codicibus adscripta sunt, hoc simul et semel fieri debuit, ut Elias Levita opinatur, cum quo Buxtorfius P. in Tiberiade agit, ideoque verisimile nullo modo est, tam novum et illustre inventum sine teste et librorum memoria esse, et universae Iudaicae nationi ceu divinum oraculum tradi potuisse. Sed Cappellus statuit, punctuationis artificium a parvis initiis creuisse, et successu temporis per quinque secula ad perfectionem perductum esse, quae ejus hypothesis quam sit a ratione aliena, suo loco ostenditur in Cap. XXI. §. 41 — 44.

§. XI.

5.) Quando Buxtorfius in Tiberiade ita argumentatur: Cum utriusque Talmud historia magno studio ab Hebraeis annotata sit, quomodo reticere potuerunt id, quod circa S.S. genuinam lectionem versabatur: Cappellus in Arcano L. II. C. 16. §. 1. respondet, nec ita cer-

certam esse confecti Talmudis historiam, notatque dissensionem inter Eliam Levitam et R. Abraham Ben Dior, quorum ille anno mundi 3989. hic vero anno 4266. Talmud absolutum esse dixit. Sed Buxtorfius F. p. 397. docet, manifestum esse errorem memoriae apud Eliam, qui annum absoluti Talmudis Hierosolymitani pro anno absoluti Talmudis Babylonici posuit. Deinde Cappellus inde factum esse dicit, ut Talmudis historia forte sit notior aliqua, quam sit illa inventorum punctorum a Masorethis, quia Juris Judaici studium sum serveret, ejusque cognitio multo pluris fieret inter Judaeos, quam studium Masorethicum. Sed haec ratio ipsius Cappelli hypothesi obest, cum potius illi statuendum esset, in eodem pretio apud Judaeos fuisse studium Grammaticum et Criticum, ac quidem fuit primis quinque seculis studium Juris Judaici.

XII.

Denique traditio de Masorethis Tiberiensibus erroris convincitur ex eo, quod dicitur Tiberias מעוזא fuisse, quod vulgo exponunt Moesiam, quasi Moesia Paphlagoniae aut Bithyniae intelligenda sit, ut scribit Munsterus in Operे Grammatico p. 17. quod absurdum est, et in Elia ignorantiam Geographiae proderet. Hinc nonnulli exponunt, ex Asia, ut Buxtorfius F. p. 6. sed ita Elias בעזיא scripsisset. Quia vero etiam R. Dav. Kimchi scribit in Michlol,

לְבָנֵי מַעֲזִיא וֹזָא טְבִרְיוֹת

et

et R. Jacob, auctor dispositionis Masorae im-
pressae,

מעוזה הנקראת טבריה

intelligendum est, **מעוזה** esse Synonymum Ti-
beriadis, quae vox, quia **y** fortassis est mater
lectionis, omnino legi potest Moesia s. Myzia.
cf. Buxtorfi Tiberias P. I. C. IV. init. Hujus
autem vocis veram rationem explicari non
vacat, an Rabbini Tiberiadem confuderint
cum Tiberiopoli in Phrygia ad fines Myzie,
vel an Tiberiadi, quae urbs ab Herode Te-
trarcha condita nomen acceperat a Tiberio
Caesare, etiam postea Moesiae nomen imposi-
tum fuerit. Certe ex eo etiam manifestum
est, quam incerta sint, quae de Masorethis
Tiberiens. traduntur.

C A P U T IX.

de silentio Cabballistarum.

§. I.

Lud. Cappellus in Arcano L. I. C. §. §.
1 — 3. antiquitati punctorum opponit hoc,
quod scriptores Cabballici allegorias et mysti-
cas interpretationes ex solis textus Hebraici
consonis s. literis, ex earum nempe inversione,
metathesi, aut varia et multiplice permutatio-
ne, nullas autem omnino ex vocalibus aut ac-
centibus exstruant, imo altum de istis apud
eos sit silentium. Atque hoc certissimum esse
argumentum, antiquiores ignorasse plane hos-

ce

ce apiculos, et recentiores, v. g. auctorem libri ישרה (vid. in Vindiciis p. 850.) si non ignorarunt, tamen eos non esse a Deo aut Mose, sed a Tiberiensibus Masorethis, sibi persuasum habuisse.

§. II.

Buxtorfius autem p. 52. squ. negat consequentiam, 1.) quia etiam recentiores multi Codicis Hebraei interpretes, qui diu post Masoretharum seculum vixerunt, nullam, in magnis et multis voluminibus, ullius vocalis mentionem faciunt, maxime Darschanim et Mystici, quod eorum genus scribendi et commentandi hoc non exigeret. Nulla hic est responsio Cappelli in vindiciis p. 851. quia non intelligere voluit, Buxtorfium non ad prius, sed ad alterum conclusionis suae membrum respexisse.

§. III.

2.) Quia hoc, quod in figuris punctorum non tanta, quanta in literis, mysteria quaesiverint, inde quoque provenire possit, quod literas crediderint immediate a Deo originem duxisse, et digito ipsius in Decalogo esse consecratas, puncta vero non item, sed ab Esra deum inventa. Adde, inquit, quod ne quidem hoc fortasse universaliter verum, scil. quod Cabballistae non tanta in figuris punctorum mysteria quanta in literis quaesiverint, quia eorum libri omnes ad nostram aetatem non

non pervenierunt. Haec est sententia ultimorum verborum Buxtorfi, quae carpit Cappellus in Vindiciis p. 851. §. 3. quoniam illa male interpretatus est. Eandem ob causam ex illius responsione perverse colligit, ea Cabalisticis ex literis in solo Decalogo, non vero in ceteris sacris libris mysteria captari debuisse: sicut etiam frustra Cabballisticum scriptorem, R. Gecatilja et auctorem libri Sohar responsioni Buxtorfii opponit, qui, quod ipse negare non potest, ex vocalium figura, nomine, situ et officio mirabilia mysteria eliciunt. Nam si non oportuit Buxtorfium hac uti responsione, non etiam debuit Cappellus suum illud argumentum opponere, quod mox citati auctores fortiter refellunt.

§. IV.

3.) Hanc causam dari posse dicit Buxtorfius, quia vox nudis literis scripta est instar materiae, quae ad varias formas recipiendas est apta: puncta et accentus rationem habent formae, spiritus et animae, unde vox punctata est in plenitudine et perfectione sua, ac proinde sine piaculo non potest amplius immutari: sicut R. Bechai dixit, vocem non punctatam varios admittere sensus, punctatam autem non nisi unum. Cappellus in Vindiciis p. 851. §. 4. 5. iterum vim hujus responsionis non percepit, unde, quae non quadrant, in medium adfert. Sed Cabalistae, quod ex certissimis documentis et exemplis patescit,

ut

ut liberum ipsis esset, quascunque allegoricas et mysticas interpretationes e textu S. S. exculpere; ab antiquissimis temporibus puncta vocibus adscripta negligere et omittere coeperunt, adeoque vocabulorum lectionem et conjunctionem pro lubitu diversis modis effingere, et contextui diversas formas inducere ausi sunt. Inde consuetudo orta est Legem et postea etiam reliquos libros sacros nudis literis, omissis vocalibus et accentibus exscribendi: quin etiam fabula in vulgus sparsa, et per traditionem ad posteros propagata est, quod libri sacri primum solis consonantibus ab auctoribus sint exarati, puncta autem sequiori tempore inventa et addita sint. Jam quia scriptores Cabbalistici et Allegorici puncta prorsus negligere soliti sunt, tanquam suo artificio adversa, haec ratio est praecipua, quod non etiam ex vocalibus et accentibus allegorias et mysteria exculpserunt, adeoque ex eo nihil effici potest contra punctorum antiquitatem.

§. V.

Deinde negat Buxtorfius p. 53. antecedens argumenti Cappelliani, et ostendit, cum in antiquioribus tum in recentioribus scriptoribus Cabbalisticis multiplicem omnino vocalium et accentuum mentionem non solum generatim, sed etiam nominatim et sigillatim inveniri. Non autem jam inhaerendum esse puto disputationi de Cabbalisticis recentioribus, qui post Talmudis obsignationem vixerunt,

vel

vel quorum aetas incerta est, quos in scenam producit Buxtorfius p. 55 — 67. cuiusmodi loca nostram causam parum juvant, et solummodo virorum singularium praeclaram de punctis opinionem ostendunt: ideoque etiam exceptionibus Cappelli in Vindiciis p. 852. §. 7 — 12. aliquid reponi non opus est.

§. VI.

At omnino Cabballistarum antiquiorum ratio habenda est, quorum dicta argumentum Cappelli destruunt et probant, puncta ante Talmudem extitisse, et originem eorum divinam esse agnitam, cuiusmodi sunt liber בָּהִיר et liber זָהָר, qui ex pluribus soli ad nostram aetatem pervenerunt. Ex libro Bahir, quem R. Nechoňja, Christo servatore nostro antiquior, composuit, ut docent liber Juchasin et Zemach David, a R. Bechai ad Gen. XVIII. 3. hoc dictum citatur: Talia sunt puncta (נְקֹדָתָן) cum literis legis Mosis, qualis est anima vitalis in corpore humano.

§. VII.

Loca autem ex libro Sohar caute sunt adhibenda, ut distinguiatur Sohar antiquum, quod est Commentarius in Devteronomium a Sohar novo, quod continet Midrasch super Ruth, Canticum et Threnos, et Tikkunim c. correctiones, cum expositione vocum difficultiorum. Nam loca ex Sohar novo, quae Buxtorfius in Tiberiade p. 70 — 75. promiscue

recenset, quamvis luculenta sint, omittenda esse puto, ne exceptionibus detur occasio. Sed ex Sohar antiquo haec loca ex Buxtorfio repetam, quando in principio libri haec leguntur: „Istud punctum est semen in medio istius palatii, semen trium punctorum, Cholem, Schurek, Chirek. — Sicut vocales sonum edentes, et in sono ipsarum eunt post ipsas literae et puncta, et moventur post eas sicut exercitus post regem suum. Corpus sunt literae, et spiritus puncta: omnia ista proficiuntur profectionibus suis post vocales, et consistunt in statura sua. — Secretum נַקְבָּה, rei s. verbi est Sarka, Makkeph, Schophar holech, Segolta. — Punctum unum si fuerit infra, est Chirek, si supra, est Cholem, si fuerit in medio, est Schurek: si tria ista puncta fuerint simul, sunt Segolta, Schalschelet, Schurek (scil breve s. Kibbuz) Segol.“

§. VIII.

Jam Cappellus in Arcano L. II. C. 3. §. 2. fatetur, loca, quae ex libris Sohar et Bahir proferuntur, tam manifestam et apertam facere punctorum mentionem, ut, si libri illi tantae sint antiquitatis, quantam jactant Judaei, dubium non sit, puncta longe ante 400 a Christo nato annum in sacro V. T. textu fuisse consonantibus adjuncta. Verum in hoc integro Capite et in Vindiciis p. 854 — 857. testimoniorum ex Sohar et Bahir productorum auctoritatem et pondus infirmare summa

vi adnititur: quod etiam faciunt Morinus in Exercitat. Bibl. et in Epistola ad Buxtorfium p. 532. Waltonus in Prolegom. III. §. 43. 52. Rich. Simon in Disquisit. Crit. p. 51. et Zanolinus in Lexico Chald. Rabb. p. 346. squ. 597 — 600. Ipse Buxtorfius P. in libro de Abbreviaturis Tit. רשבּי, Zeltnerus in Enneade Quaeſt. p. 71. squ. et Wolfius in Biblioth. Hebr. Vol. I. p. 906. 1137. squ. antiquitatem horum librorum in dubium vocant.

§. IX.

Contra ea antiquitatē maxime libri Sohar et vim testimoniorum ex eo productorum strenue defendunt Buxtorfius F. p. 67 — 75. Cooperus p. 103 — 112. Rosenrothius in Praefat. ad Tom. II. Cabbalae denudatae, Nic. Lutkens in Diff. de libro Sohar, Lipsiae 1706. habita, et Christ. Schöttgenius in Diff. de Christianismo auctoris libri Sohar, ejusque Vindiciis adversus Glaesenerum in Horis Hebr. et Talmudicis Vol. II. p. 902. squ. 936 — 940. Quamvis autem utriusque partis argumenta diligentius ponderaverim, et affirmantium rationes validiores mihi videantur, nihil tamen certi definiri posse existimo: ideo quē his locis ex Bahir et Sohar ad probandā punctionum antiquitatē lubens abstineo, sufficere arbitratus, quod ad illam refellendam nihil ex scriptoribus Cabballisticis proferri possit. Nam si punctionum adversarii horum librorum antiquitatem non agnoscunt, dicant nobis

nobis bona fide, quipam sint isti Cabballistae
Ante-Talmudici, qui nulla in punctis, sed
omnia in literis mysteria venentur. Igitur
corruit haec objectio, desumpta ex libris Cab-
ballistarum antiquis, quos nunquam viderunt,
nec nominatim indicare possunt.

C A P U T X.

de Cabballistarum traditione.

§. I.

Jo. Morinus in Exercitat. Bibl. L. I. p. 196.
opponit traditionem Cabballistarum, quod
Lex olim sine distinctione verborum et perio-
dorum scripta sit, ut esset quasi unus Palucus.
„Cabballistarum sententia est, inquit, quam ce-
teri Judaei amplectuntur, Legem a Mose
scriptam fuisse non modo sine punctis, ac-
centibus et distinctionibus versuum, sed
etiam sine distinctionum separatione et forma-
tione, ita ut tota lex esset velut una longis-
sima dictio, cuius distributio in varias dictio-
nes oretenus a Deo Mosi tradita est, ut scri-
bunt ex eorum sententia R. Moses Bar Nach-
man in prooemio Commentarii in Legem et
Elias Levita in tertia Praefatione Masorethica.“ Quam Morini observationem non pauci
philologorum primi ordinis coeco assensu
comprobarunt. Sed I. Gottfr. Tympius in
Commentatione critica a. 1750. edita ostendit,
indistinctam antiquorum Ebraeorum scrip-
tionem esse recens commentum Morinia-

num. Primo quidem in §. 4—7. docet, hac hypothesi non solum vocalium et accentuum antiquitatem et auctoritatem everti, sed etiam eos ipsos, qui existimant, vocum Hebraicarum genuinam significationem et legitimam pronunciationem sine ullis interpolationum et vocalium indiciis posse certo cognosci, non multum eadem traditione gloriari debere, quia indistincta hujusmodi scriptio cum tanta ambiguitate sit conjuncta, ut omnem ingenii vim et accuratissimam diligentiam ubivis sere fallat, et vix ullibi ad certum et constantem sensum redigi possit. Deinde quando Morinus Cabballistarum sententiam ceteros Judaeos amplecti perhibet, Tympius §. 13. observat, praeter Eliam et Nachmanidem neminem ex Cabballistis aut Judaeis reliquis repertum esse, qui de hoc scribendi more aliquid tradiderit.

§. II.

In primis postea loca illa Eliae et Nachmanidis diligentius considerat et examinat, ostenditque, ex illis nequaquam, quod Morinus vult, elici posse. Sic §. 15. Tympius disquirit, quo scopo ad Cabballistas Elias provocet, et quid de iis affirmet. Verba Eliae in Praefat. tertia p. 53. haec sunt: „Sed hoc verum est, nec ullum de eo dubium, quod ista lex, quam Moses Israëlitis publice pro posuit, fuerit liber simplex (טוֹבָד) sine punctis et sine accentibus, et sine distinctione versiculorum, sicut hodie videmus. Et

secun-

„secundum sententiam Cabbalistarum tota lex
 „est instar unius versiculi, vel ut quidam di-
 „cunt, instar unius vocis, (quae deinde in
 „voce alias s. minores dividitur,) unde pro-
 „deunt nomina sancti benedicti, ut scribit
 „Ramban in prologo sui commentarii in Le-
 „gem.“

§. III.

Hic Tympius observat, Eliam quidem hoc ut certum et universali omnium Judaeorum consensu approbatum affirmare, quod Moses puncta et accentus publico exemplari Legis non apposuerit: sed quae de Cabbalistarum sententia addit, falso de eodem publico Legis exemplari vulgo accipi solere, quia Pronomine נָאָתְךָ pro Verbo usus est, quod non in Praeterito, sed in Praesenti ex linguae genio expoundendum sit. Eliam potius indicare, quomodo lex Mosaica in universum adhuc comparata sit, seu quomodo se habeat in censu Cabballistico, eamque ceu unicum versiculum seu vocabulum considerari, ut varia mysteria pro lubitu ex diversa literarum combinatione elici possint.

§. IV.

Jam Tympius in §. XVII. dicta Nachmanidis, ad quem Elias provocat, proponit, et in primis haec ejus verba notat: „Et videtur,
 „quod Lex descripta igne nigro super igne
 „albo eodem modo, quem commemoravimus,

„se habuerit, quod fuerit scriptio continua
 „sine distinctione vocum: et fieri poterat in
 „lectione ejus, ut legeretur juxta nomina
 „(divina,) et legeretur etiam juxta lectionem
 „nostram secundum sententiam Legis et pae-
 „ceptorum. Quae data fuit Mōsi magistro
 „nōstro secundum divisionem lectionis pae-
 „ceptorum, et tradita ei fuit oretenus lectio
 „ejus secundum (divina) nomina.“ Deinde
 in §. 18—20. disquirit, quid ex his verbis
 confici possit. Ut reliqua omittam, indistin-
 ḡta scriptio hic tribuitur non legi per Mōsen
 datae, (nam haec data est secundum distin-
 tam lectionem paeceptorum,) sed legi quae
 descripta est igne nigro super igne albo (ante
 mundi creationem,) et quae Mōsi spectanda
 in monte Sinai exhibita fuerit, ut in eam
 introspiciens omnigenae sapientiae et scien-
 tiae thesauros cognosceret. Quae lex ignea
 continuo literarum ductu sine ullis vocum in-
 terstitiis et sine signis vocalium et accentuum
 apparuisse a Cabballistis fingitur, ut literas
 tum in voces historicum et legalem sensum
 fundentes colligi, tum etiam alia combina-
 tione facta in nomina divina compingi potue-
 rint. Satis autem perspicue Legi Mōsis ma-
 nū scriptae vocum intervalla Nachmanides at-
 tribuit, ut non ulla cum veri specie Elias et
 Morinus ad illius patrocinium pro indistincta
 scripture Mosaica provocare potuerint.

§. V.

At enim vero Morinus hanc scribendi rationem ex consuetudine simili antiquorum Graecorum et Romanorum probare suscipit, quando l. c. ita pergit: „Constat enim ex antiquis Graecorum et Romanorum marmoribus et inscriptionibus, nec non ex multis antiquissimis manuscriptis, tam Graecis quam Latinis, quae adhuc in Bibliothecis visuntur, „Graecos et Latinos, etiam post inventam „Rheticen, dictiones scribendo ab invicem „saepe non distinxisse, nedum periodos per „periodorumque membra.“ — Nos quidem, ne indocti et simplices videamur, hoc non negamus, probe gnari, quid antiquitatum scrutatores de his rebus tradiderint. Huc spectat Cl. Salmasii epistola ad Sarravium, quam Morhofius in Polyhistore L. I. C. 7. §. 3. legendam exhibuit, et ex qua duo momenta item nostram notare lubet. Nam primo assertit, quod uno ac perpetuo ductu sine ullo interstitio voces omnes exarari consueverint, et sententiae etiam continuari, nisi quod ubi perfecta fuerat sententia, non in eadem linea alteram auspicarentur, sed in principio alterius lineae sive versus inchoaverint. Inde natam esse distinctionem per versus, qui maiores aut minores fuerint, prout sententia pluribus aut paucioribus verbis absolvebatur. Igitur si antiqui saltē sententias absolutas per versus distinxerunt, non video, quomodo ex hac scribendi ratione contra distinctionem

Hebraicam argumentari aliquis possit. Deinde observat Salmāsius, et certum esse dicit, indistinctam hanc scribendi rationem in libris et monumentis publicis diu observatam esse post repertas distinctiones. Igitur argumentum satis infirmum est, quod ex indistincta scribendi ratione ad negandum usum distinctionum ducitur, cum interpunktionis signa jam Ciceronis aevo adhiberi consueverint, et nihil impedit, quin ad priora tempora illa referamus. Quin Aristoteles verbis disertis interpunktionis mentionem facit, quando Rhetor. L. III. C. 5. Omnino autem, inquit, oportet facile legi et proferri posse, quod scriptum est. Tale vero est, cui non insunt multae constructiones, nec quae non facile possis interpungere, cujusmodi sunt scripta Heracliti. Ego autem non intelligo, quomodo Aristoteles verbo διασίγας, et Cicero verbo *interpungere* in hanc rem uti potuerint, nisi tum notae interpunktionis, quaecunque de-
mum fuerint, receptae usu fuissent.

§. VI.

Non hic tacenda sunt duo argumenta alia, soluta facilita, quibus indistinctam Codicis Hebr. scriptionem evincere cupiunt. Nam proferunt scitum Talmudicum, ut librum Legis descripturus inter quodlibet vocabulum spatium relinquat tantum, quantum litera minima caperet. Unde satis patere existimant, ante hanc latam legem *vocabula nullis inter-*
vallis

vallis distincta suisse, quia alioquin lex haec fuisset frustranea. Sed hic non dicitur, spatiū antea non relinquī solitum, vel in postērum esse relinquendū, sed modo quantitas spatii, ne justo majus aut minus sit, determinatur. Maimonides in Tractatū de Tephillin, Mesusa et libro Legis, Cap. VII. leges in describenda Lege observandas diligenter exponit, atque etiam §. 7. et 10. leges commemorat de spatio quatuor linearum inter unum et alterum Pentateuchi librū, et spatio novem linearum inter singulas Paraschas relinquendo. Conf. Voisinii Adnotatio ad Martini Pugionem fidei, p. 104—111. et Bashuysen Obseryationum sacr. Lib. I. qui Maimonidis illud Caput VII. una cum VIII. IX. X. cum notis exhibet, p. 3—6. Quis vero ex eo colligat, etiam inter Pentateuchi libros et Paraschas antea nullum plane spatiū esse relictū.

§. VII.

Argumentum alterum ex eo petunt, quod Masorethae, et etiam Talmudici passim notent voces, in quibus scribae male et contra divinorum auctorum mentem divisionem instituerint, dum dirimendas voces reliquerint indivisas, aut in duas distraxerint non dividendas, aut literam aliquam male priori vel alteri vocabulo adjunixerint: quodque Graeci interpres in textu Hebraico multas voces legerint, literarum compositione vel divisione

ab hodierna lectione discrepantes. Atque ex eo apparere putant, dia post Babylonicum exilium et Esrae aetatem hunc morem inter Judaeos viguisse. Quod argumentum *Tym-
pius l. c.* recenset, et satis firmum esse dicit. Sed facilis est responsio. Nam utut concedamus, jam antiquis illis temporibus in uno atque altero codice voces male divisas repertas esse, quas Talmudici et Masorethae notarunt; nulla tamen cum veri specie ex codicibus continua omnium literarum scriptione compositis originem habuisse dicuntur. Quia potius ex illis adnotationibus colligendum est, determinatam omnium vocum distinctionem in codicibus exhibitam esse, a qua scribae non nunquam vel ex errore vel ex studio hypotheseos recesserint. Et qui Versionis *Alexan-
drinae*, qualis hodie extat, immanes et innumeros errores consideraverit, ex quibus admodum pauci ex hoc fonte orti videntur, non potest cum ratione cogitare, illius auctores voces aliquas, nedum omnes, indistinctas in suo codice Hebr. habuisse.

C A P V T . XI.

de libro Legis punctis nudo.

§. I.

Elias Levita p. 53. certum esse dicit, mi-
nimeque dubium, Legem, quam Moses pro-
posuit Israëlitis, fuisse librum omnibus pun-
ctis et accentibus nudum, adeoque sine ulla
versicu-

versiculorum distinctione, quomodo hodie videre est. Eandem rationem *Cappellus* in Arcano L. I. C. 4. punctorum antiquitati opponit, et §. 14. „Cum Judaei, inquit, per universum terrarum orbem librum Legis in Synagogis habeant, et religiosissime servent, nullis vocalium aut accentuum notulis distinctum; hujus rei non alia reddi ratio petest, quam quia sic faciendum et perpetuo factum esse, a suis majoribus per traditionem acceperunt. Jam vero traditio illa aliquo procul dubio nititur fundamento, nec aliud nulla cum veri specie adferri potest, quam quia constans semper fuit et indubitata apud eos opinio, Librum Legis a Mose descriptum et in arca repositum, (quem suo isto hodierno Legis volumine referre et adumbrare volunt,) hoc modo, sine ullis vocalium et accentuum notulis ab eo exaratum.“

§. II.

Buxtorfius p. 40. antecedens hujus argumenti concedit, imo plus dat, quam petebatur, videlicet librum Legis punctis notatum a Judaeis חתוב profanum censi, quamvis etiam ex eo aliquis puncta eraserit. Cappellus autem, quando in Vindiciis, p. 819. respondet, omnino Codicem punctatum profanum dici, quia archetypo non punctato non est similis, et quia puncta excogitata et addita sunt a Masorethis in profani vulgi et idiotarum ex plebe Judaica gratiam, principium petit,

petit, et vim vocis קיוס non intellexit. Nam illa voce hoc volunt Judaei, punctatum Codicem vulgari et privato usui esse destinatum, cum contra punctis substitutus usui publico in Synagogis inservire debeat. Ita futilis est observatio Cappelli in Arcano l. c. et Morini in Epistola ad Buxtorfum p. 542. ab auctore libri Sopherim et a Maimonide in Traetatu de libro Legis prolixissime tradi rationem scrupulosam tum consciendi et construendi, tum etiam describendi librum Legis usque ad minimas minutias, et ne verbulum quidem doceri de punctis. Nam animadvertere debebant, scriptionem tantum Codicum Synagogorum ibi doceri, ubi omnino nihil de punctis dici poterat, quibus carebant.

§. III.

Nunc ut ad ipsum Cappelli argumentum respondeam, illud aliquam vim habere videbitur, si Judaei in universum puncta recens esse inventum crederent, vel si certum demonstratumque esset, usum libri Legis punctis nudi in Synagogis non aliam habere causam, quam ut exemplar Mosis authenticum adumbretur, quod Cabballistae solis literis exaratum esse finxerunt. Sed quia contrarium extra controversiam positum est, et Judaei omnibus temporibus divinam punctis auctoritatem tribuerunt, atque etiam alterum illud falsum esse deprehenditur, cum codices Synagogici notas Keri in margine exhibeant,

ant, quae Mosis aevo nondum extiterunt; hujus consuetudinis aliae rationes adferenda sunt, quas in promtu habemus.

§. IV.

Nam hoc institutum primam originem sine dubio habuit cum studio allegorico et mystico, quod non diu post exilium Iudeorum Babylonicum in interpretatione librorum sacrorum coepit est adhiberi. Videlicet Cabballistae, ut liberum illis esset, quas cunque allegoricas et mysticas interpretationes ex textu S. S. exculpere, puncta textui adscripta negligere aut mutare ausi sunt, ut vocabulorum lectionem et conjunctionem pro lubitu diversis modis effingere, et textui diversas formas inducere possent. Hujus rei in scriptoribus Cabballisticis et allegoricis antiquis et in ipso Talmude exempla plurima occurunt, sicut idem mos ab hoc hominum genere per omnia secula observatus est, ut foecundior esset Legis scriptura, pluresque sensus admitteret. Comprobatur hoc ex locis Rabinorum, quae Buxtorfius p. 45 — 47 produxit.

§. V.

Jam vero cum Cabballistae has causas puncta adscripta negligere aut mutare primum auderent, deinde puncta in codicibus prorsus omittenda esse statuerunt. Et ut huic facto auctoritatem conciliarent, persuaserunt suis popu-

popularibus; Mosen non solum Decalogum sine punctis accepisse, sed etiam librum Legis integrum sine punctis conscripsisse, quod figmentum per traditionem ad posteros propagatum est, qui illud pro vero acceperunt, quamvis alii nonnulli, ut R. *Asarias* in Meor Enajim P. III. C. 59. de eo adhuc dubitari posse censerent. Huc spectat locus in libro *Cofri* P. III. §. 30. ubi ad quaestionem Judaei, quomodo Moses librum Legis Israelitis reliquerit, Rex Cosar ita respondet: „Sine dubio fuit liber simplex et nudus absque vocalibus et accentibus, sicut hodie videmus libros Legis: „quia alioquin fieri non posset, ut omnes „(in eo sine punctis scribendo) ita constanter „consentirent“... Quin omnino hoc fieri potuit, quia summa fuit Cabballistarum inter Judaeos auctoritas. Deinde confinxerunt, puncta esse partem legis oralis, quahi non licuerit scripto consignare, hinc tradita esse Mosi, non ut adscriberentur, sed ut in mentibus custodirentur. Vid. supra Cap. V. §. 2.

§. VI.

Ita Buxtorfius p. 41. squ. notat verba Moses Hannakdan, auctoris Commentarii de punctis et accentibus in calce Bibliorum magnorum Venetorum: „Verissimum est, quod punctatio data sit Mosi in monte Sinai, — Verum non data fuit ut adscriberetur, quia eadem est ejus ratio, quae legis oralis.“ R. Arkevoldi in libro *Arugath Habbosem* ita scribit:

bit: „Nos statuimus; quod puncta et accentus creaverit Rex mundi una cum ipsa lingua, fuerintque penes ipsum אַמְנוֹתָם, (Buxtorfius divisim legit אַמְנוֹתָם, sed fortasse legendum תְּמוּנָתָם, verae eorum figurae, quae conveniebant legi nostrae sanctae, donec data fuerint puncta Mosis in monte Sinai in figura et forma sua una cum reliqua lege orali, ut non permissum fuerit scripto ea propalare. Cum vero concessum fuit scripto comprehendere legem oralem, necessitate temporis sic requirente, permissum quoque fuit ob eandem rationem docere figuras punctorum et accentuum per scripturam, quas antea praceptor discipulum suum ore docebat.“ Haec et similia Rabbi recentiores statuerunt secundum doctrinam veterum Cabalistarum, quae seculorum decursu speciem veri induit.

§. VII.

Hinc etiam factum est, ut Judaei jam antiquissimis temporibus vel sponte sensim paulatimque, vel sanctione publica inducti, consuetudinem introducerent utendi in Synagogis codicibus non punctatis: quo respicit R. Bechai, quando in Commentar. ad Num. XI. 15. et haec de causa, inquit, jussi sumus non punctare librum Legis. Accedebat alia ratio, qua haec consuetudo confirmata est. Nam cum liber Legis Synagogis destinatus ex institutis Judaeorum veterum, quae in Tracta-

tu

tu Sopherim et a Maimonide in Tractatu de libro Legis describuntur, ad extremum usque apicem debeat esse correctus et emendatus, difficillimum autem quin impossibile fuerit ulli scribarum diligentiae satis cavere, ne in adscribendis istis apiculis saepius errent, atque ita vix ullus ullibi Liber קפץ s. legitimus haberet potuisset: statuerunt librum Legis talem sine punctis scribendum esse, cum etiam tanta in illo exemplari punctis instruendo necessitas non fuerit, quia nonnisi doctiores in illo legunt. Ita ratiocinatur Buxtorfius p. 50. cui Cappellus in Vindiciis p. 817. ita respondet: „Quasi vero major sit in addendis libro Legis apiculis illis, quam in reliquis codicibus vulgaribus difficultas.“ Sed omnino major est difficultas, quia hic αρχιβεται multo major requiritur, ac in libris vulgaribus describendis. Ut taceam, eandem difficultatem sine dubio in causa fuisse, ut Judaei ab antiquissimo tempore codices vulgares non solum Pentateuchi, sed etiam reliquorum librorum sacrorum sine punctis exscribere cooperint, et talibus plerumque codicibus uti consueverint, quo pacto etiam punctuationis scientia sensim oblivioni data est, et restauratione opus habuit. Sic R. Asarias l. c. fieri facile potuisse dicit, ut, qui in ejusmodi linguis, quae puncta vocalia habent, eruditus essent, saepè puncta omitterent, ex eo tamen non sequi, illa natura sua adesse non debuisse. Atque ita in vacuum abeunt, quae Cappellus in

in Arcano L. I. C. 4. §. 15. huic rationi a difficultate librum Legis sine omni mendo describendi desumpta opposuit.

§. VIII.

Ipsum autem argumentum de libro Legis punctis nudo quam nihil efficiat contra punctorum antiquitatem, ex dictis apparebit. Sic non opus habemus ea ratione, quam nonnulli in subsidium adhibent, quamque Cappellus in Arcano l. c. §. 17 — 20. et in Vindiciis p. § 17. non quidem refellit, sed suo more multis verbis exagitat, quod liber legis duplex a Mose, alter cum punctis, alter sine punctis conscriptus sit. Contra ea nullius momenti sunt, quae adhuc ab adversariis opponuntur 1) de pericope Num. VII. 19 — 83. vocalibus non instructa, tanquam reliquiis Pentateuchi Mosaici non punctati. Nam omissae sunt vocales a Judaeis recentioribus compendii causa, quia dicta a v. 12 ad 18. deinde iisdem terminis, variatis modo personarum nominibus, undecies repetuntur. Vocales autem ab initio adscriptas non fuisse, probari nullo modo potest. Accentus non sunt omissi, quia v. 12. 13. 19. 20. 72. accentus nonnulli alii ob diversum vocum numerum requiruntur.

2) Objiciunt codices manuscriptos antiquos, qui punctis carent, vel in quibus puncta a recentiori manu sunt addita. Quod quidem monstrat morem Judaeorum, qui satis

antiquus est; codicibus non punctatis utendi, cuius ratio modo indicata est: sed nequaquam ex eo efficitur, minorem esse punctorum quam literarum apud Hebraeos auctoritatem, praesertim cum codices omnes, qui hodie existant, aetate posteriores sint eo tempore, quo ab ipsis adversariis puncta inventa dicuntur.

3) Urgent hoc, quod Judaei, si puncta esse a Deo et literis coaeva credidissent, utique illa non omisissent, sed omnibus exemplaribus semper adscribenda curassent. At qui si considerare volent, Judaeos non sibi religioni duxisse, puncta textui adscripta negligere et legendō permutare, ut animi sui figmenta exculpere possent: an mirum illis videbitur, quod puncta plane omittere nonnunquam ausi sunt.

C A P U T XII.

de silenzio Talmudis.

§. I.

Elias Levita p. 60—62. sententiam suam, puncta vocalium et accentuum non ante Talmud obsignatum extitisse, ex eo probat, quod in omni textu Talmudis non ullum vestigium vocalis aut accentus reperiatur. Nam si talia signa habuissent, inquit, qui fieri potuisset, ut non aliquando vocalis alicujus — aut accentus — mentionem facerent. Confirmari putat suam sententiam ex formula Talmudica,

dica, ne legas sic, sed sic, scil. cum aliis vocalibus, item ex altera formula

וְאַם לִמְקָרָא יֵשׁ אַם לְמִסּוֹת

Nam si puncta de monte Sinai habuissent, et ea in textu sacro expressa fuissent, non auros fuisse jubere, ut aliter verba legantur. Provocat etiam ad fabulam Talmudicam in Baba Bathra; ubi Joab dicitur interfecisse praceptorum suum, quod ipsum Deut. 25. 19. legere docuisset זכר cum potius legendum esset זכר, quo ipso causam suam Joabus apud Davidem defenderit, quod secundum 1. Reg. XI. 16, omnes masculos in Idumaea excidisset. Nam si זכר cum duplice Segol in textu extitisset, non fieri potuisse, ut cum duplice Kamez (sc. potius cum Schua et Kamez) legeret.

§. II.

Respondebat Buxtorfius in Tiberiade P. I.
Cap. 9. extremi, cum Rabbinis, Talmudicos his formulis uti, non quod nescierint, quomodo legendum esset, aut vocales mutari voluerint, (neque etiam mutare ausi fuissent, si certa ac determinata punctorum traditio tum extitisset, quod ipse Elias statuit,) sed quod literali et genuinae vocis explicationi voluerint aliam adjungere, non ad verum vocis sensum tradendum, sed ad alium allegorium quendam נְסֶכֶת קְרֻבָּה inde elicien-

dum, i. e. per modum disputandi opinabilem, levi subsidio, non firma probatione suffultum, juxta communem Rabbinorum consuetudinem. Cujus rei causa non solum vocates, sed etiam literas aliter nonnunquam legi voluerunt, quas Mōsen divinitus accepisse nemo negare ausus est. Sic Buxtorfius in Tiber. Cap. 8. ad num. II. scribit, formula altera est mater lectionis — Talmudicos uti, quando duo disputantes de vocis alicujus interpretatione dissentient, quorum unus vocem interpretatur, prout legitur et pronunciatur per vocales, alter prout per nudas literas scribitur, et aliis vocalibus effterri potest. Hic observo vocem נַרְבָּה non accurate a Buxtorfio Patre et aliis exponi de nudis consonis, sed notare traditionem, i. e. expositionem allegoricam traditione propagatam, ut Buxtorfius F. p. 103. squ. bene explicat. Quando vero haec duo conjunguntur, hunc esse sensum dicit: Utraque hic lectio et expositio potest retineri, (cum sententiae non sint contrariae, sed, tum inter se tum analogiae fidei congruant,) non quidem aequaliter et aequali auctoritate, sed suo modo, gradu et respectu. Atque haec p. 105. squ. Hebraeorum testimoniiis confirmat. Igitur cum explicatio formularum Talmudicarum de modis interpretandi mysticis et allegoricis certissima sit, et non solum a Judaeis, in primis Maimonido in Moreh Nevochim P. III. C. 43. sed etiam a Christianis, ut Hottingero in Thes. Philol.

p. 211. Voisinio ad Martini pug. fidei, p. 112.
 b.) Simonio in Disquis. criticis p. 17. Surenhusio in *ΒΙΒΛΩΝ ΚΑΤΑΛΛΑΓΥῆΣ* p. 60. sqq.
 agnoscat: mirum est, quod Elias Levita illius non recordatus sit.

§. III.

Cappellus in Arcano L. I. C. 5. §. 14. cum negare non possit, modum interpretandi allegoricum, non sollicitationem verae lectio-
 nis his formulis designari, certum tamen esse
 putat, earum usum frequentem inde esse or-
 tum, quod sacer textus tum esset adhuc vo-
 calium notulis plane nudus. Nam si a Mose,
 inquit, vel Esra essent vocalium notae, qui-
 bus certam constituisserent lectionem, quis po-
 steriorum legis doctorum ausus fuisset sic lu-
 dere in sacri textus certam et definitam le-
 ctionem, ut diceret, ne legas sic, sed sa. Hic manifestum est, quam ipse sibi contradic-
 cat, qui modo dixerat, hanc formulam non
 esse a dubitatione magistrorum. Ita quando
 objicitur, eos nonnunquam etiam literas al-
 ter legi voluisse, levissimam responsonem
 subjicit: id factum secundo duntaxat loco,
 imitatione prioris illius circa vocales audaciae,
 nec nisi circa consonas ejusdem vel affinis val-
 de soni aut figurae. Quid vero dicendum erit
 de illis exemplis, ubi literae vocibus addun-
 tur vel detrahuntur, vel etiam transponun-
 tur, vel prorsus alia vocabula substituuntur,
 cuiusmodi recenset *Surenhusius* l.c. p. 64-68.

I 3

§. IV.

§. IV.

Quod nunc ad fabulam illam de Joabo attinget, ex qua probare volunt, vocalium signa non Davidis tempore, nec etiam ante Talmud obsignatum extitisse: *Buxtorfius* in *Tiberiade* p. 81—84. respondet cum Rabbinis antiquis auctoritate praecellentibus, quod praceptor ille non erraverit in lectione sua, sed quod non attenderit ad discipulum mutantem lectionem eius in errorem, i. e. falso legentem, quod etiam fieri poterat praesente libro punctato, et multo magis ex libro scripturae obsoletae et evanidae. Atque haec responsio confirmatur ex intentione et scopo Talmudicorum, quando hanc historiam narrant. Nam inducuntur duo ludimagistri, quorum unus docebat multa, sed non habebat rationem discipulorum, quomodo et quantum discerent: alter docebat pauca, et multum attendebat ad discipulos. Priorem quod attinet, confusio ab eo egreditur, h. e. auctor est, ut discipuli confuse et erronee discant. Hoc ipsum mox illustratur historia illa de Joabo. Ita exponit haec *Buxtorfius* P. l. c. sed alio modo *Schickardus* de *Jure regio* p. 119. squ. Sed omnis talium argumentationum vis perit, si ponamus, hanc narrationem esse meram fabulam, quod Cappellus ipse concedit, et etiam ex eo intelligitur, quod vocis רכז lectio mandatis, quae Saul rex Israelitarum a Deo acceperat, sec. 1. Sam. XV. 3. satis accurate definita esset. Attamen, inquiunt, etiam fabulae

bulae Rabbinorum ita fingendae erant, ut rebus et historiae ejus temporis, ad quod respiciunt, (videlicet ubi puncta nondum extabantur) congruerent. Fingendae quidem hoc modo erant, inquam, sed unde probatur, ita efficietas omnes fuisse: quin contrarium in multis factum est, quarum absurditas ex ejusmodi temporum comparatione sole clarius appareret. Ita in hac ipsa fabula Joabus fingitur citasse verba Jeremiae C. 48. v. 10. cum hic Joabo aliquot seculis posterior sit. Igitur ex hac fabula nullo modo probari potest, statuisse Talmudicos, quod nondum Davidis aetate, multo minus Mosis temporibus vocalium signa extiterint. An vero ex reliquo Eliae argumento colligi possit, etiam Talmudicorum tempore puncta nondum extitisse, de eo mox disquiramus.

§. V.

Nam *Cappellus* in Arcano L. I. C. 5. §. 4—9. Eliae Lev. argumentum repetit, et multis verbis exornat: In toto Talmude non fieri punctorum mentionem, neque nomen aut figuram extare expressam, etiam in locis, ubi dabatur occasio de vocalibus et accentibus dicendi, et eorum nomina aut figurae exprimendi. Provocat hic ad illa axiomata Talmudica et ad historiam de Joabo, et in §. 10—20. ad exceptiones suo more, h. e. verbis multis inanibus, respondet. Sed hoc argumentum ipse *Cappellus* infringit, quando

in Vindiciis p. 943. ita scribit: „Sunt libri illi toti non de lectione sacri textus, sed de traditionibus circa ritus et instituta sua partria. Nihil in illis scriptis necesse fuit agere de rixis et contentionibus circa variam lectionem, etiamsi tum fuissent obortae alii quae ea de re lites.“ Buxtorfius F. p. 95—110. ostendit, non fuisse positis conditionibus necessarium, ut puncta nominibus designarentur, sicut etiam consonantium, quamvis necessarium fuisset, nomina nullibi exprimantur. Quam quidem Buxtorfii respositionem non meam facio, qua Cappello occasionem dedit in Vindiciis p. 847—850. ipsius dicta magno verborum apparatu exagitandi.

§. VI.

Jam vero alia via Cappello et sociis obviam euhdum esse existimo. Videlicet potestas vocalium diversa, quod cum ratione negare adversarii non possunt, jam ante Talmudicorum tempora suis nominibus sicut literae designata esse debuit, quaecunque tandem fuerint. Igitur cum ex eo, quod non ullum in Talmude vocalium nomen expressum est, sequatur, nullum tum extitisse vocalium versum sonum aut potestatem, quod absurdum, haec difficultas ex Talmudis silentio commoda ratione expedienda est. Nam quando disputatio de lectione vocum, quae iisdem literis constant, et solis vocalibus differunt, in Talmude refertur, necessariam omnino est

est, ut lectio diversa vocalium hominibus vel signis expressa fuerit. Nam sicut absurdum est, si dicatur, ne legas cpt, sed cpt, nisi ipsas vocales, quibus haec voces differunt, v.g. caput vel coepit, expresseris: ita absurdum est cogitare, in Talmude literis consignando primo scriptum fuisse, ne legas בְּנֵי, aut alia ejusmodi, absque omni diversitatis signo. Qui hoc cum recta ratione conciliare voluerit, nae illum ipsi rationi suae nuntium misisse crediderim. Nam quia in locis talibus vocalium diversarum nomina non exprimuntur, necesse est earum signa, in his saltet vocibus similibus, fuisse addita. Ita argumentatur Mardochaeus in Wolfi Notitia Karaeorum p. 153. et idem notatur de Hieronymo Cap. XIX. §. 11.

§. VII.

Jo. Morinus in Epistola ad Buxtorfium p. 533. squ. eodem exemplo ratione perversa in rem suam utitur. „Si quis te, inquit, interrogaret, quomodo legis *caput*, inepta est interrogatio: nam tu legis *caput*, nec alius quis, qui literas Latinas novit, aliter legeret potest.“ At inepta est potius haec suppositione, quae ad loca Talmudica non quadrat, ubi non de lectione vocum in textu Hebr. dubitatur, aut quaestio instituitur, sed illa lectio aliorum inflectitur ad captandas allegorias. „Verum, pergit Morinus, si scribas cpt, tum erit justa et necessaria interrogatio, quo-

„modo legis cpt. Legi enim potest ex aequo quo, capit, coepit, cupit, caput.“ Obser-
vandum hic est, quod has voces cum di-
versis suis vocalibus expresserit. Nam absurdum
esset, si scripsisset, legi potest ex aequo
cpt, cpt, cpt, cpt. Fiat nunc applicatio ad
loca Talmudis. Rursus *Morinus* scribit p. 535.
„Insuper cum in literarum et dictionum va-
riete dicunt, ne legas sic, sed sic, appo-
nunt literas varias. Ita profecto de punctis,
„si ultra fuissent apud eos puncta.“ Nequa-
quam. Sed ita potius colligendum est: ita
profecto in vocalium varietate apponi necesse
fuit signa vocalium diversarum. Nam si se-
cūs fecissent, nihil certi expromsissent, sed
peccime delirorum instar fuissent nugati, ut
Cooperus scribit, p. 202. s̄q. qui formulas il-
las Talmudicas, ubi punctorum nomina omis-
sa sunt, adeo punctorum novitatem non pro-
bare, sed potius eorum antiquitatem antetal-
mudicam, Talmudicosque eorum figuris usos
fuisse, evincere recte judicat. Conf. Reperi-
torium pro literatura Orientali P. III. p. 110.
sqqu. ubi *Celeb. Tychsenius* locum ex Tracta-
tu Nedarim exhibet, unde patet, Judaeæ
incolas, (non item incolas Galilææ) quod
Grammatice linguam tractarent, et subster-
nerent vocabulis סימנים, signa et figuras
punctorum, Legem suam sartam testam con-
servasse.

§. VIII.

Nam de forma textus Talmudici non judicandum est ex codicibus et editionibus hodie extantibus, ut inde colligatur, nulla unquam puncta in opere Talmudico expressa fuisse. Sane Judaei testantur, insigniora et selectiora antiqua exemplaria Mischnica et punctis et accentibus notata fuisse, ut scilicet non minor circa scriptionem legis oralis, quam legis scriptae esset perfectio et majestas. Ita *Buxtorfius* F. p. 78. s^ru. qui producit testimonia Ephodei, qui, invenies, ait, omnes libros Mischnicos antiquos scriptos cum punctis et accentibus: it. R. Asariae, qui testatur, se duo vidisse exemplaria Mischnica quingentis annis antiquiora cum punctis et accentibus distinguenteribus. Hic *Cappellus* in Vindiciis L. I. Cap. 7. §. 6. respondet, nihil prohibere, quo minus post excogitata a Masorethis puncta magister et doctor aliquis ad eorum imitacionem codici alicui Mischnae non punctato puncta et accentus addiderit. At ego vicissim dico, nihil prohibere, quin credi possit, puncta vocalium et accentuum sequiori tempore ex codicibus Mischnicis omissa fuisse. Quae mea assertio ad veritatem proprius accedere intelligitur, si cogitetur, quod modo demonstratum est, saltem illas voces in Talmude, quae solis vocalibus differunt, non sine vocalium notis consignari literis potuisse.

CARUS

C A P U T XIII.

de locis Talmudis.

§. I.

Quamvis punctorum vocalium et accentuum nomina expressa in Talmudo hodie non occurrant, generatim tamen saepius in eo lectionis et distinctionis secundum puncta, item Pasucorum sit mentio, cuiusmodi loca quatuor Buxtorfius in Tiberiade p. 76. sive in medium attulit, quae hic explicanda et ab exceptionibus vindicanda sunt. Primo in Talmude Babylonico Tract. Nedarim locus Nehem. VIII. 8. ita exponitur: „*Et legerunt in libro illo, in lege Dei, is fuit textus Hebraeus, explanate, illud fuit Targum, et apposuerunt intellectum, isti fuerunt versus, et intellectu facilem reddiderunt lectionem, istae fuerunt pausae accentuum.*” Alii dixerunt, „esse traditionem, quod restaurarint eas, quoniam oblii erant, scil. in exilio Babylonico.“ Eadem verbis nonnullis mutatis in Talmude Hieros. leguntur. Etsi vero haec interpretatio non sit in omnibus probanda, ex ea tamen dilucide apparet, non solum tempore Talmudicorum distinctionem Pasucorum et accentus pausas indicantes extitisse, sed etiam eos credidisse, quod jam primis post exilium Babylonicum temporibus extiterint.

§. II.

Ita in locis aliis Talmudis distinctio Pasucorum commemoratur, ut quando R. Jehuda in Tract. Megilla Cap. III. ita sciscit: „Qui uelgit (publice) in Lege, non legat minus quam tres versus, nec legat interpreti plus quam versum unum, et in prophetis tres; „et quando in eodem Tractatu Gemaristas ita scribunt: Quemcunque versum non distinxit Moses, eum et nos non distinguimus.“ Cumque Talmudis interpres et reliqui Iudei omnes haec dicta ita intelligant, ut distinctio per certa signa et notas significetur: solus Elias Levita et post eum Cappellus in Arcano L. II. C. 5. §. 5. hoc negant, et hic dieit, per פסוקים טעמים פסוקי intelligi h. l. posse et debere rem ipsam, quae notulis istis hodie signata est, h. e. Pasucorum et distinctionum limites, qui potuerint mente teneri et inter legendum observari. Quae hypothesis fundamento destituta sua mole corruit. Mente enim comprehensos fuisse omnium versuum limites, et innumera distinctionum spatia sola memoria absque notarum adminiculo retineri, quin dinumerari versus omnes potuisse, ut quot versus essent, et quis medius eorum, observaretur, (quod factum esse paulo post Esrae tempora ipse l. c. C. 10. §. 6. fatetur,) omnem paene humani ingenii captum excedit. Igitur rationi consentaneum est, ut in locis Talmudicis Pasucos notis designatos intelligamus, quae non diversae fuerint.

rint ab his, quae in nostris Codicis S. exemplaribus hodie adhibentur.

§. III.

Atque hic etiam aliis rationibus respondendum est, quibus primaeva Pasucorum distinctio impugnatur. Nam 1.) indistinctam antiquorum scriptionem objiciunt, quae ratio in Cap. X. §. 1. sqqu. refutata est. 2.) Jo. *Morinus* in *Exercit. Bibl. P. II.* p. 441. sqqu. excipit: versus, qui in Talmude allegantur, ab hodiernis esse diversos, id quod ex loco *Traict. Kidduschin*, quem *Buxtorfius* in *Tiberiade* p. 43. squ. exhibet, apparere putat: sicut alii etiam, ut *Waehnerus* in *Antiquit. Hebr. P. I.* p. 98. squ. urgent diversam versuum supputationem a Talmudicis et Masorethis institutam. Sed Talmudicos habuisse eosdem Pasucos cum nostris, patet inter alia ex *Talm. Babyl. Tr. Menachoth Cap. III.* ubi octo Pasuci *Devt. Cap. 34.* de morte Mosis a Josua additi commemorantur. Deinde observandum est, iam Talmudicorum tempore praeter codices in Pasucos distributos Judaeos etiam habuisse codices σιχηρῶς scriptos et in membra minora secundum accentus majores distinctos. Hinc est, quod Talmudici in Nedarim dicunt, *Exod. XIX. 9.* in Palaestina in tres versus dividi, qui Babylonii non nisi unus sit. Rursus Talmudici in *Kidduschin* non Pasucos sed σιχες numerant, quando dicunt, *Pentateuchum versus 5888.* (seu potius

tius 8888.) octo plures Psalms continere, libros autem Chronicorum octo pauciores habere. Conf. Abibit. Disp. ad Jos. XXI. qui de hac supputatione überius differit. Ita medium Pentateuchi versum Masorethae secundum Pasucos ponunt Levit. VIII. 8. qui a Talmudicis l. c. secundum $\varsigma\chi\varsigma\varsigma$ Lev. XIII. 33. esse dicitur: et medius versus Psalmorum a Masorethis Psalm. 78. 36. sed a Talmudicis Psalm. 80. 14. notatur. Igitur sic responde- ri potest Waehnero, qui l. c. non esse verifi- mille dicit, signum distinctionis versuum Do- torum Talmadicorum tempore adfuisse, quia alioquin nulla probabilis diversitatis calculi et mediorum versum ratio dari potest.

§. IV.

3.) Ad codices in Synagogis adhiberi solitos provocant, omni versuum distinctione destitutos. At hic notandum est diversum scriptio- nis institutum, cum non secundum Pasucos, sed secundum Paraschas distingui soleant. Et quia omnibus punctis carent, quid mirum, quod etiam Sillue cum duobus pun-ctis abest, quo Pasuci distinguuntur.

§. V.

4.) Opponunt, veteres interpretes Graeci et Hieronymum distinctionem Pasucorum ignorasse, quod ex eo manifestum esse putant, quia saepius ab hac distinctione recesserunt. Sed primo ex nostris versionum istarum edi- tionibus

tionibus de hac causa non posse judicari existimo. Nam cum illarum exemplaria olim ex codicibus, qui more antiquitus recepto literis uncialibus sine membrorum et versiculorum distinctionibus scripti erant, descripta fuerint, librarii et critici, quando in suis editionibus membrorum et versiculorum distinctiones notis expreſſerunt, non ubivis textus Hebraici normam fecuti sunt, (quoniam etiam non potuerunt sequi,) sed saepius ab ea recedentes diversos distinctionum limites constituerunt. Patet hoc ex diversitate editiorum, quarum una magis quam altera a distinctione Hebraica aberrare deprehenditur. Ita v. g. in editione Francosurtana Versionis Alexandrinae, et in Vulgatae edit. Rob. Stephani saepius versiculorum limites transpositi apparent, ubi quidem editiones aliae ad distinctionem Hebraicam accuratius conformatae sunt. Igitur quoties distinctione versiculorum et membrorum in versionibus antiquis ad normam distinctionis Hebraicae sine ulla verborum mutatione emendari potest, illa diversitas non potest ipsis auctoribus versionum tuto attribui, multo minus eam distinctionis Hebraicae auctoritati opponere licet. Deinde sunt alia loca, in quibus ea diversitas ipsis quidem auctoribus versionum tribuenda est, nisi corruptionis suspicio dubium moverit. Sed ex illa diversitate nulla cum ratione argumentari licet, auctores versionum codice non punctato usos esse, vel eo tempore distinctionem

nem

nem versiculorum nondum extitisse, quia constat, quanta libertate in vertendo usi sint. Nec magis valet illa concludendi ratio, ac si quis (ut hoc Jo. Frankii exemplo utar in Diacritica S. p. 33.) ex eo, quod versio Castellionis Latina, quia genium linguae Latinae nimis superstitione imitari voluit, saepissime diversas versiculorum distinctiones exhibet, inde colligere et probatum dare velit, Castellionem Pasucorum distinctionem Hebraicam ignorasse.

§. VI.

5.) Nonnulli, quod mirum imo ridiculum videri possit, versiculos primum ab Hieronymo distinctos fuisse, imperitis persuadere volunt ex locis nonnullis; in quibus studium suum in distinguendis libris sacris collocatum commemorat, sicut post Morinum Jo. *Clericus* in Arte Critica P. III. Se^at. I. C. 10. §. 5. dissentit scribit: *Primus libros sacros interpungere adgressus est Hieronymus.* Sed non attendunt, Hieronymo sermonem esse de sua versione Latina, cuius textum dicit se per versuumcola et commata digessisse, ut utilitati legentium provideret, iisque manifestorem sensum redderet, cum Biblia istius aetatis Latina non adeo curate distincta essent.

§. VII.

6.) Ut auctoritatem distinctionis Hebraicæ infringant, opponunt falsas et ineptas

K

Pasu-

Pasucorum distinctiones, quae, si ita visum fuerit, mutari possint, sicut ab ipsis Rabbinis factum sit. Ita Clericus l. c. Cap. 10. extrem. ad Genes. XXIII. 17. 18. et XLIX. 4. provocat, et in Commentario ad haec loca distinctionem Pasucorum reprehendit, quam vindicavit Carpzovius in Critica S. p. 160. Et Heumannus in Via ad Hist. Lit. C. III. §. 15. versus male divisos esse dicit Genes. I. 2. 3. II. 20. 21. XXXII. 24. 25. Sed non satis prudenter Pasucus Hebraeorum cum periodo Graecorum et Latinorum confertur, cum utriusque natura et indoles diversa sit, et leges compositionis diversae, quod periti doctriinae accentuum Hebr. non ignorabunt.

§. VIII.

Secundo in Tractatu Nedarim disputant Doctores, an liceat docere Legem pro mercede. Quidam affirmant, alii negant, alii distinguendo respondent. Tum alias quidam, R. Juchanan dixit, etiam licere accipere שָׁבֵר פְּסֻוק טַעֲמִים, mercedem pro pausatione accentuum docenda. *Cappellus* hic in Arcano L. II. C. 4. tria rationum momenta opponit. Primo dicit in §. 3. per טַעֲמִים non signum s. figuram accentuum, sed rem s. potestatem intelligi. Buxtorfius F. autem p. 86. dixerat, voce טַעַם non rem solam, sed etiam signum denotari, siquidem haec vox nullibi eo sensu, quem Cappellus ponit, apud Hebraeos legatur. Et hic Cappello probandum erat,

erat, omnino eo sensu legi. Sed ille sophis-
mate disputantibus familiari, quo onus pro-
bandi absque ratione in adversarium devolvi-
tur, hic sicut alibi saepius utitur. Nam in
Vindiciis L. I. C. 7. §. 3. Ego hic, inquit,
respondentis partes tueor, satis itaque mihi
est excipere, loca illa posse intelligi de sono
seu potestate punctorum. — Sed annon est
ille affirmans, qui dicit, hanc vocem posse
intelligi de sono seu potestate punctorum?
Annon hoc uno et altero exemplo proban-
dum erat? Et si hoc factum fuisset, non ta-
men sequitur, in locis Talmudicis טעם ita
necessario esse intelligendum. Sic plura hic
affirmat, quae non probat, ut פסוקים טעמי
esse voces homonymas, quae tam de-
re, quam de rei signo accipi possint. Et in
§. 9. falso asserit, quod per טעמי intelligi
possit et debeat tonus s. modulatio vocis aut
syllabae, per vero mora s. pausa, qua
membrum unum ab altero distinguitur. Con-
tra ea manifestum est, per additum טעמי
vocem ad certum pausationis genus et
modum restringi, sc. quae sit secundum ac-
centus. Ut taceam ipsum טעמי in Plurali-
positum non unum gustum aut sensum, sed
plura illius signa evincere.

§ IX.

Deinde vocem טעמי accipiendam esse
pro re ipsa, hinc liquere dicit Cappellus in
Arcano l. c. §. 4. 5. quia si tum notulis illis
K 2 signati

Signati fuissent codices sacri, legendi ratio fuisse expedita, ac nullo negotio vel Abecedari pueri brevi temporis spatio totam legendi rationem edoceri potuissent. Ad haec Buxtorfius p. 88. respondet: 1.) Omnino fuisset rationem legendi expeditam, si ut hodie exemplaria punctata ubivis et apud omnes in usu fuissent: 2.) Non esse hic sermonem de noscendis figuris accentuum, sed de discenda eorum potestate tum in distinguendo, tum in canendo s. pronunciando. Ad haec duum momenta Cappellus in Vindiciis l. c. §. 17. aliquid reponit, quod non meretur attentionem. Sed tertiam Buxtorfii respositionem studiose neglexit, qui ei in memoriam revocat, quod ipse afferuit, de Lege sine omnibus punctorum et accentuum notis in Synagogis assertvari solita ad praelectionis publicae usum, quam consuetudinem jam Talmudicorum tempore obtinuisse concedi possit. Jam Lex, ut monet Buxtorfius, ex talibus codicibus accurate juxta omnes punctorum et accentuum rationes legenda erat publice, quod fieri non poterat, nisi prius talem lectionem proutant et expeditam ex punctatis codicibus addiscerent et memoriae mandarent: sicut etiam hodie, qui lectorum munus in Synagogis obire volunt, non alio modo ac ex codice punctato lectionis rationem addiscere solent. Atque ita intelligi potest, quomodo merces pro pausatione secundum accentus docenda solvi debuerit, nempe quod illa pausatio in lectione legis.

legis publica observanda et ex codice punctato docenda erat.

§. X.

R. Juchanan in disputatione illa Talmudica censuerat, deberi mercedem distinctionis accentuum, quia docentur accentus, qui non sunt de Lege, propterea quod non continentur in complexu vocum. **הקדים וטשפטים** Deut. IV. 5. 14. ubi Mōsen testari fingunt Gamaristae, se populum gratis docuisse Legem, sicut Deus ipsum gratis docuerat, ideoque teneri Sacerdotes et Levitas et Doctores alios Mōsis exemplo gratis Legem docere, secundum dicta Michae III. 11. ubi increpantur Sacerdotes, quod pro mercede docuissent. Jam vero *Cappellus* in Arcano L. II. C. 4. §. 18. coll. C. 5. §. 6. 7. „Si tum extitissent, ait, „Codices punctati vel a Mōse, vel ab Esra, an „ausus fuisset R. Juchanan decernere, accentus non esse de Lege, ac proinde licere eorum nomine accipere mercedem.“ At ego vicissim quaero, an potuisset Raf ille ex parte altera statuere, accentus esse de Lege, h. e. ad integratatem Libri Legis pertinere, nisi tum punctati Codices extitissent. Videlicet jam tum vigebat illa controversia, ut Doctores Cabballici perhiberent librum Legis per Mōsen esse scriptum absque vocalium et accentuum notis, Rabbini autem multi contrarium assererent. A parte priori stabat R. Juchanan, cuius sententia, accentus non esse

de Lege, non minus probat, accentus, h. e. certas notas distinctionis et pausationis tum extitisse, quidquid demum Cappellus objiciat, qui in Arcano et Vindiciis l. c. multis verborum ampullis colorem suae hypothesi inducere conatur.

§. XI.

Tertio in Tractatu Berachoth haec leguntur: Quare non solent abstergere sordes manu dextra, sed sinistra? Raf Nachman F. Isaaci dixit: propterea quod ostendit ea accentus Legis. Ex eo Buxtorfius in Tiber. ita infert: Si nullae tunc fuerunt figurae accentuum, quomodo manu ostendi potuerunt? Sed Cappellus, ut vim hujus loci eludat, in Arcano L. II. C. 6. §. 1. „Etsi enim accentus, inquit, „non essent tum signati, tamen cum inter legendum observarentur, necesse erat, ut illi, „qui docebant sacram lectionem, digito indicarent, ubinam, h. e. quibusnam in vocibus „s. syllabis sedes accentus esset, ut illuc inter legendum audiretur, ubi effterri debuit.“ Buxtorfius F. p. 90. respondet, **טעמים** non tam rem, quam potius signa rei denotare, atque etiam observandum esse, hic non dici **טסוק** **טעמים**, sed nude **טעמים**, neque etiam dici **מלמר**, sed Verbo emphatico **בראה**, videre facit, spectandos praebet accentus Legis. Ergo **טעמים** fuerunt aliquid visibile, quod oculis videri et manu ostendi potuit. Ideoque Cappelli explicatio veri specie destituitur,

et

et nihil eum juvant, quae in Vindiciis I. c.
§. 21. de Verbo טראַת argutatur.

§. XII.

*Quarto in Tractatu Chagiga, de oblatione
ignorum locum Exod. XXIV. 5. Talmudici
Doctores exponebant de duabus sacrificii spe-
ciebus, agnis pro holocausto, et juvencis pro
sacrificiis eucharisticis. Objiciebant illis di-
scipuli: fortassis utrumque sacrificium fue-
runt juvenci: quomodo istud probatur? Mar-
Zutra respondit, ex pausa accentuum, Atna-
chum in לוי innuens, qui duo membra et
duo hostiarum genera disjungat. Buxtorfius
ad hunc locum observat, quod, si nullae tunc
fuissent accentuum figurae, inde ista argu-
mentatio robur habere non potuisset, quia
dicere opposentes potuissent, non esse illic
pausam constituendam, sed orationem esse
continuatam. Hic Cappellus in Arcano L. II.
C. 6. §. 2. 3. opponit, non sequi ex hoc loco
Talmudico, accentum fuisse tum signatum
apiculo in voce לוי, sed hoc tantum sequi,
observatum fuisse inter legendum illum ac-
centum. Quin si punctati tum fuissent codi-
ces, non fuisset locus quaestioni. Sed respon-
detur, omnino verba, ex pausa accentuum,
innuere accentuum figuram, quod supra evi-
dum est, et locum fuisse quaestioni. Nam
discipuli distinctionis rationem ex accentibus
non satis intelligebant aut attendebant, aut,
quod Buxtorfius F. p. 94. monet, hoc pro-
K 4 ponebant*

ponebant disputandi et ingenii acuendi et ostentandi gratia, quod in Talmudica lectione diligenter notandum. Non fuit quaestio de accentu, sed de membrorum distinctione ex accentu iudicanda. Itaque locus quaestioni fuit, quatinus codices punctati sive rari sive frequenter inter Judaeos essent. Sic evanescent, quae Cappellus in Vindiciis p. 846. s. q. regerit, qui opinioni sua de voce בְּנֵי יִשְׂרָאֵל inhaeret, et onus probandi astute in Buxtorfum transfert. Ceterum Cappellus, cum vidit, se locis Talmudis maxime premi, et in angustias redigi, concedit in Vindiciis p. 917. 919. suae hypotheseos immemor, puncta non suffice excogitata et sacris libris addita nisi minimum ducentis aut trecentis post Christum natum annis.

§. XIII.

His quatuor locis addidit Buxtorfius F. p. 94. locum quintum ex Tract. Megillah, ubi R. Juchanan dixit: „Quicunque legit Scripturam sine amoena modulatione, et Mischnam „sine cantu, de eo dicit Scriptura Ezech. XX. „25. ecce dedi illis statuta non bona.“ Quo quidem loco contra Cappellum parum efficitur. Notari, etiam potest locus ex Tract. Nedarim ad Nehem. VIII. 8. ubi R. Isaac dixit: „Mikra Sopherim, Ittur Sopherim, „Keri velo Chethibh, Chethibh velo Keri esse „constitutionem Mosis de Sinai.“ Vid. Buxtorf. Tiber. p. 39. s. q. Solent adhuc argu-
men-

mentum p̄tere a vōtibus superne punctatis, quarum mentio fit in Bereschith Rabba Sect. 48. et 78. Cum enim ea puncta sint antiquiora Talmude, quae nullo modo necessaria sunt, puncta vocalium et accentuum maxime necessaria, esse eodem recentiora, non esse probabile putant. Conf. Calovii Criticus sacer p. 143. squ. Cappellus in Arcano L. II. C. 12. hoc sequi negat, nec ego huic argumento multum tribuo. Sufficiunt loca illa quatuor ad demonstrandum, accentuum notas et figuratas ante Talmudi literis consignatum textui Hebraico adscriptas extitisse.

C A P U T XIV.

de literis Samaritanis.

§. I.

Lud. Cappellus in Arcano L. I. C. 6. cum aliis statuit, antiquam scripturam Hebraicam esse hodiernam Samaritanam, et nostras literas Hebraicas esse Chaldaicas, quas Esra in illarum locum substituerit. Deinde in §. 6. ita argumentatur: Jam vero si nequidem literae illae, quibus a tot seculis descripta sunt a Iudeis sacra Biblia, sunt a Mose, aut a Deo Mosis traditae, certe multo minus apiculis et punctula, quae literis illis accesserunt et addita sunt; a Mose vel prophetis esse credenda sunt. Buxtorfius E. qui postea hanc controversiam singulari Dissertatione accurate tractavit, in Tr. de Punct. Antiquit. p. 111. squ.

satis leviter respondet, ideoque ad me nihil attinent, quae opponit Cappellus in Vindi-
ciis p. 819.

§. II.

Ille vero in Arcano l. c. §. 6. sibi singit exceptionem, quod literae Hebraicae Samaritanis fuerint analogae, et illis numero et valore responderint, ut accurate permutari potuerint: quidni etiam vocalium et accentuum hodiernae figurae possint aliis in antiqua illa Hebraica vocalium et accentuum figuris esse analogae, ut illae in harum locum substitui potuerint. Respondet in §. 7. et concedit hoc de litteris, negat autem de vocalium et accentuum figuris, quia in hodierna Samaritana scriptura, h. e. antiqua Mosaica nullae sint vocalium aut accentuum notulae. At enim vero Samaritanatum literarum, quae hodie conspicuntur, figura vix a duobus sculis innotuit. Quis vero credat, vel probare sustineat, figuram earum antiquitus eandem suisse, cum omnium linguarum literae quoad figuram decursu seculorum mutationibus obnoxiae fuerint. Ita quamvis in hodierna Samaritana scriptura nullae sint vocalium aut accentuum notulae, incertum tamen est, et in tanta rerum Samaritanarum obscuritate non potest cum aliqua veri specie affirmari, etiam temporibus antiquissimis hanc linguam punctis caruisse.

§. III.

§. III.

Ex eo apparet, maiorem propositionem argumenti Cappellani maxima imbecillitate laborare. Sed in primis negamus propositionem minorem, qua affirmat, literas illas, quibus a tot seculis descripta sunt a Judaeis sacra Biblia, non esse a Mose aut a Deo Mosis traditas. Nam statuit cum aliis, characterem illum, quo hodie Samaritani utuntur, esse primigenium, quo Pentateuchus et reliqui libri sacri a suis auctoribus conscripti sunt, et characterem alterum quadratum ab Esra in illius locum esse substitutum, quem ab Assyriis accepit: quae controversia multis disputationibus ultro citroque agitata est.

§. IV.

Nam sententiam de literis Samaritanis primigeniis uberioris et ex instituto defenderunt, v. g. Jo. *Morinus* in Exercitationibus Bibl. et in utrumque Samar. Pentateuchum, J. J. *Scaliger* in Animadvers. ad Eusebium, p. 111. 117. *Cappellus* in Diss. de antiquis Ebraeorum literis, quam Buxtorfio oposuit, *Waltonus* in Prolegom. III. §. 29 — 37. Barth. *Mayerus* in Philol. S. P. I. p. 38 — 66. 92 — 102. Jo. Eberh. *Buttmannus* in Diss. de antiquis Hebraeorum literis, Helmst. 1675. *Huetius* in Demonstrat. Evang. p. 292 — 297. *Montfaucon* in Palaeogr. Graeca in Prolegom. f. 5. et L. II. C. I. *Zeltnerus* in Enneade Quaest. p. 41 — 53. Rich. *Simon* in Hist. Crit. V. T. L. I. C. 13.

Dav.

Dav. *Clericus* in Quæst. sacris p. 43 — 60.
ibique etiam Jo. *Clericus* in Annotat.

§. V.

Nonnulli, cum viderent, mutationis ab Ezra factæ ante Hieronymum aut Origenem non fieri mentionem, ad posteriora illam tempora referendam esse judicarunt. Ita Aug. *Calmetus* in Diss. peculiari, q̄yae extat in ejusdem Prolegomenis in S: S. Latine editis, Tom. I. p. 260 — 265. hanc mutationem sensim et veluti per gradus inductam statuit. Guil. *Whistonus* mutationem literarum tempore Bar. Cochabi contigisse singit, refutatus a Carpzovio in Critica S. V. T. Parte III. C. V. Denique Jo. *Jackson* in Antiquit. Chronol. p. 80 — 83. dicit esse verisimile, hanc mutationem tempore Masoretharum Tiber. factam esse; nec probari posse, Judæos eām Estræ ante Origenis tempora adscripsisse.

§. VI.

Contra ea illam opinionem de literis Samaritanis permulti viri doctissimi studiose refutarunt, et characteris quadrati antiquitatem primigeniam strenue defenderunt, v. g. Jo. *Buxtorfius* in Diss. de literarum Hebr. genuina antiquitate, edita primum a 1643. et illius Diss. Philologico-Theologicis inserta, *Bircherodius* in Lutmine historiae sacrae, p. 28 — 31. *Owenus* in Theologumenis, p. 295 — 323. *Hottingerus* in Exercit. Anti-Morinianis, *Wasmuthus*

muthus in *Vindiciis* p. 31 — 93. *Leurden* in *Philologo Hebr.* *Diss.* XI. XII. Aug. *Pfeifferus* in *Critica S.* p. 100 — 109. *Crimesius* in *Discursu de confusione linguarum* p. 19 — 26. *Jo. Ern. Bornitius* in *Diss. de germana characteris Judaici antiquitate*, *Witteb.* 1641. *Ge. Fr. Magnus* in *Diss. de veris et primigeniis Ebraeor. literis*, *Witteb.* 1671. *Jo. Mich. Langius* in *Diss. de charactere primaevi Bibliorum Ebr. Altorfii* 1685. *Georg. Hannerus* in *Diss. de literarum Hebr. origine et Avthentia*, *Witteb.* 1692. *Casp. Schottus* in *Technica curiosa*, p. 925 — 935. *Steph. Morinus* de *lingua primaeva*, *Diss. II. Cap. 6.* et 10. *Marius* in *Sylloge Diss. ad textus N. T.* p. 62 — 83. *Rhenferdus* in *Diss. de antiquitate literarum Judaicarum*, in *Operibus Philol.* p. 225 — 253. *Alb. Schultens* in *Grammat. Hebr.* p. 15 — 20. *Henr. Benzelius* in *Syntagm. Diss. Tom. I.* p. 167 — 176. *Wolfius* in *Biblioth. Hebr.* Vol. II. p. 419 — 425. *Buddeus* in *Historia Ecclef.* V. T. Vol. II. p. 997 — 1008. *Carpzovius* in *Critica S. V. T.* p. 225 — 242. et *Henr. Guili. Clemmius* in *libro: Versuch einer kritischen Geschichte der Hebr. Sprache.* Cap. III. *In hac controversia non opus est multis rationibus*, quae sane non desunt, probari literarum Hebraicarum primigeniam antiquitatem; quia illae jure possessionis a tot seculis locum suum tenuerunt, sed sufficit ad exal-

men

men

men revocari adversariorum argumenta, an eo robore polleant, ut literas Hebraicas loco suo deturbare, eumque literis Samaritanis vindicare possint. Néque ego jam argumen-
ta illa omnia ponderabo, sed ex ratione insti-
tuti mei ad solum Cappellum respiciens, qui
in Arcano L. I. Cap. 6. argumenta quinque,
quae praecipua esse putavit, (ut etiam revera
sunt,) in medium attulit, ea nullius esse pon-
deris paucis ostendam.

§. VIII.

Primo enim L. I. Cap. 6. §. 1. provocat
ad Judaeos, qui agnoscant et ultro fateantur,
literas, quibus hodie sacra Biblia describun-
tur et excuduntur, esse Chaldaicas, quibus
Esra totum V. T. Canonem descripsit poste-
risque reliquerit. Audacior est Waltopus,
qui iactat Talmudis et Rabbinorum consen-
sum, cum tamen non sit minor in ulla re in-
ter illos consensus, quam in hac sententia.
Nam ex omnibus Rabbiniis recentioribus
unus est Josephus Albo, qui in libro Ikkarim
hanc sententiam de litterarum mutatione de-
fendendam et propugnandam suscepit, cui
tamen alii contradixerunt: et Nachmanides
falso in partes vocatur, quod Buxtorfius in
Diff. citata §. 53, 54. ostendit. Sed in primis
hic consideranda sunt dicta Talmudicorum;
quando in Talmude Babylonicō Tract. San-
hedrin traditio de dicto R. Jose refertur, qui
instituta comparatione Mosis et Esrae hacē
addidit:

addidit: „Licet vero non sit data Lex per
 „Esram, mutata est tamen per eum scriptura.“
 (Hic inepte more Talmudicorum citantur
 loca Esrae IV. 7. Dani. V. 8. Deut. XVII. 18.)
 „Et quare vocatur nomen ejus scripturae
 „Aschurith? Quia ascendit cum eis ex Babel,
 „Similia in Gemara Tract. Sanhedrin in hanc
 „sententiam leguntur: Dixit Mar Sutra, vel
 „ut alii volunt, Mar Ukba: In principio da-
 „ta est lex Isräeli scriptura Ebraea (h. e. ut
 „exponunt, Samaritana,) et lingua sancta;
 „iterum data est illis in diebus Esrae scriptura
 „Assyriaca et lingua Aramaea. Elegerunt
 „pro Isräelitis scripturam Assyriacam et lin-
 „guam sanctam, et reliquerunt Idiotis scri-
 „pturam Hebraeam et linguam Aramaeam.
 „Quinam sunt Idiotae? Raf Chasda dixit, Cu-
 „thaei. Quaenam est scriptura Ebraea? Et
 „Raf Chasda dixit, לִבְנָה Libonaea.“
 Non repetam hic, quae ab aliis pro commo-
 da explicatione vocum עברית et אשורי item
 לִבְנָה, vel ad infirmando ipsa haec testi-
 monia proferuntur. Sed potius observari
 velim, haec non ut sententiam certam et
 communiter receptam, sed per modum
 פּוֹנְחָה disceptationis proponi, et his duobus
 Doctoribus plures alios opponi posse, qui
 contrarium assertuerunt. Nam in Talmude
 Hierosol. in Tract. Megillah, et in Gemara
 Talmudis Babyl. in Tract. Sanhedrin senten-
 tia R. Judae sancti his verbis refertur: Rabbi
 (scil. Jehuda) dixit; Scriptura Aschurith data
 fuit

„fuit Lex; cum vero peccassent, conversa est
 „illis לְרוּעַ, in fracturam; (quod exponunt,
 „scripturam Samaritanam.) At cum poenitentiam agerent in diebus Esrae, reddita est
 „illis Aschurith.“ Post R. Judam ibidem R. Schimeon et duo Eleasari his verbis sententiam ferunt: „Scriptura ista nunquam prorsus fuit mutata, sicut liquet ex יְהֻמָּרִים Exod. XXVII. 10. sqqu. Nam quae est ratio columnarum? Non mutatae sunt, sic etiam סָבָן, literae Vav non mutatae sunt.
 „Deinde liquet ex eo, quod scriptum est: Et ad Judaeos secundum scripturam illorum et secundum linguam illorum, Esth. VIII. 9. Quae est ratio linguae illorum? Illa nunquam mutata est, atque etiam scriptura eorum non mutata est.“ Horum et R. Judae sententia in eo convenit, quod literae, quibus tum utebantur, eadem sint, quibus Lex olim a Deo Mosis data est. Jam vero plurimum Doctorum, Judae, Simeonis et Eleasari utriusque sententia majoris est ponderis, quam unius R. Jose sententia contraria, et conclusio s. decisione more Talmudicorum sit secundum plures, praesertim cum R. Judas solus ejusque auctoritas longe placuisse sit facienda, quam R. Jose, quia secundum illum ut plurimum decisiones sunt. Equidein Cappellus in Diss. de antiquis Ebraeorum literis p. 47. squ. R. Judae sententiam et auctoritatem nonnullis rationibus elevare conatur, sed Jo. Mich. Langius in Diss. cit. eas penitus refellit. Igitur primum Cappelli argu-

argumentum a testimonio Judaeorum desumptum robore omni destituitur. Ut taceam, illud testimonium sola traditione confirmari, nec ullam in libro Esrae Canonico et Apocrypho, aut a Josepho historico mutationis literarum mentionem fieri.

§. IX.

Secundo Cappellus in §. 2. argumentum petit a suffragio Hieronymi, qui in Praefat. in libros Regnum sic scribit: „Samaritani Penitaleuchium Mosis totidem literis scriptitant, (ac Hebraei,) figuris tantum et apicibus discrepantes. Certumque est, Esram scribam — sub Zorobabele alias literas reperisse, quibus nunc utimur, cum ad illud usque tempus iidem Samaritanorum et Hebraeorum characteres fuerint.“ Et in Commentar. ad Ezech. IX. 4. „Antiquis Hebraeorum literis, quibus usque hodie utuntur Samaritani, extrema Thau litera crucis habet similitudinem.“ Non opus est commemorari, quae adversus haec testimonia et alterum illud Eusebii testimonium in Chronico a Thoma Bangio in Coelo Orientis, p. 210—222. Buxtorfio in Diss. cit. §. 59—61. et ab aliis excipiuntur. Satis autem est observari, utrumque haec sine dubio non aliunde ac a Judaeis habuisse, qui pro more doctiorum in Palaestina ea tempestate viventium Talmudis placita sequebantur. Igitur suffragium Hieronymi cum Judaeorum similibus testimoniis statque editique, et alterum illud Cappelli argumen-

tum

tum non majorem vim habet ac primum ad sententiam illius stabiliendam.

§. X.

Tertio Cappellus in §. 3. ex historia 2 Reg. XVII. 27. ita argumentatur: „Sacerdos ille,
„qui a Rege Assyria ad novos Samariae colo-
„nos missus est, Mosis legem secum attulit
„non aliis procul dubio characteribus descri-
„ptam, quam quibus Israëlitae a Mose ad il-
„lum usque diem usi fuerant. Ab eo itaque
„tempore Samaritani antiquis Hebraicis lite-
„ris (saltem in sacris h. e. in describenda Le-
„ge) usi sunt.“ Quamvis autem concedatur,
his characteribus Israëlitas a Mose ad illum
usque diem usos fuisse, videl. in negotiis ci-
vilibus, nihil tamen ex eo adversus charac-
ters quadratos primigenios colligi potest. Nam
sacerdos ille non erat stirpis Leviticae, sed
ordinis a Jerobeamo instituti, et ideo Legem
propriis descriptam characteribus, videl. Sa-
maritanis, secum attulit, quod observat Ful-
lerus in Miscellaneis p. 432. sicut illis Penta-
teuchum Mosis in regno Israëlitico exscribi
solitum esse ex certis documentis apparent.
Ceterum notari meretur locus ex R. Elieser
Capitulis, quem Buxtorfius in Diss. cit. §. 49.
legendum exhibuit, ubi inter alia Samaritani
coloni docti esse dicuntur librum Legis
בכתב נוטריקון, scriptura Notarica, i. e. ut
Buxtorfius exponit, notariorum, quae a scri-
bis et notariis publicis in contractibus, in-
stru-

strumentis, epistolis et similibus negotiis usurpabatur: sicut post exilium Babylonicum a principibus Judaeorum Cuthaei s. Samaritani excommunicati esse perhibentur per scripturam, quae scripta fuit in tabulis, quaeque adeo scripturae Notaricon diserte opponitur. Et quid multa? Steph. Morinus de lingua primaeva P. II. Cap. 7. Hottingerus in Exercit. Anti Morinianis, p. 44—99. aliisque, Pentateuchum Samaritanum ex Pentateucho Hebraico, non hunc ex illo esse descriptum firmis rationibus, in primis ex lectionibus utriusque variantibus evicerunt.

§. XI.

Quarto Cappellus in §. 4. hanc rationem opponit, „quod Judaeos in exilio Babylonico propriae linguae paulatim ita ceperit oblio, ut saltem minus familiaris inter eos (in vulgo maxime) ea esse coeperit, contraque Chaldaica evaserit illis quasi vernacula, sic etiam priorum characterum veluti oblii, Chaldaicis assuefacti sint, quibus Esra Judaeis Legem et integra Biblia descripsérunt. Accedit, inquit, quod Judaei Samaritanis, quibuscum odium capitale semper exercuerunt, literas Hebraicas relinquere maluerunt, Chaldaicis in eorum locum assumtis, ne hac quidem in parte quidquam haberent cum illis commune.“ Ad prius membrum respondetur, quod quamvis tunc assueverint Judaei ob commercia cum Babyloniiis linguae Chaldaicae, ut etiam Lex illis Chaldaice explicari cooperit,

non tamen adeo penitus Hebraica lingua inter eos desierit, ut Chaldaica omnium Hebraeorum fieret vernacula. Hoc manifestum est ex eo, quod Haggaeus, Zacharias et Malachias dialecto Hebraica vaticinati sunt, et sua vaticinia literis consignarunt. Et quod in primis observandum est, cum Judaeorum magna pars in exilium Babylonicum esset deducta, multi belli metu huc atque illuc fugati, confecto bello in patriam redierunt, et plerique ex plebe in Judaea relieti sunt, ut regionem habitarent, agros colerent, et messem colligerent. Omnes hos vel potius eorum posteros in Judaea repererunt illa hominum millia a Cyro in patriam restituta. Deinde anni LX. vel plures fluxerunt usque ad Esrae adventum, quo tempore templum aedificatum, et cultus divinus institutus est. Quis dixerit, Judaeos hoc intervallo aliis quam suis antiquis usos esse literis? Et cum deinde Esra in Judaeam advenisset, an credibile est, eum veteres literas antiquasse, et Babylonicas populo adhibendas imperasse. Notandum etiam est, quod Nehemiae XIII. 23, 24. refertur, quosdam Judaeos consociasse sibi foeminas Aschdodaeas, Ammonaeas et Moabiticas, et liberos ex his conjugiis prognatos Aschdodaea lingua locutos esse, nec scivisse Judaice loqui, quibus Nehemias maledixerit, et plagiis aliquos affecerit. Quodsi Judaei omnes exilio Babylonici tempore linguae patriae obliti sunt, quomodo Nehemias sine partium studio

in

in illos solos animadvertere potuit? Nonne potius ex hoc Nehemiae linguae Judaicae neglectum vindicantis exemplo colligendum est, oblivionem generalem hujus linguae aut characterum mutationem nequaquam contigisse. Deinde quando Cappellus et Waltonus dicunt, Esram et Judaeos literas primigenias Samaritanis reliquisse, quos cane pejus et angue oderant, ut hoc modo se nihil cum iis commune habere velle, testatum facerent: ridiculum hoc commentum est. Quidni enim eandem ob causam Pentateuchum ipsum Mosaicum et linguam Hebraicam, qua ille conscriptus est, Samaritanis reliquerunt? Et quis quæso adeo stolidus est, ut alteri, quod suum est, ex odio sponte relinquat, et non potius sibi vindicet et retineat? Veritati magis consentaneum est, si dicamus Samaritanos literas gentibus vicinis communes retinuisse, et Judæis suas reliquisse.

§. XII.

Denique Judæos ante Esrae tempora literis Samaritanis usos esse, evinci et firmissime comprobari dicit in §. 5. ex antiquis nummis sive sicolis cum literis Samaritanis, qui non sint a Samaritanis, sed a Judæis Hierosolymitanis cusi, et quidem ante captivitatem Babyloniam. „Nam ab ea soluta, inquit, nunquam usi sunt characteribus illis, quibus nummi isti sunt signati, sed istis duntaxat, quibus hodie sacra Biblia descripta et excusa vide-

amus.⁴ At enim vero his ultimis verbis principium petit, ideoque non probat, nummos illos ante exilium Babylonicum esse curos. Contra ea Hasmonaeorum temporibus si non omnes, certe plerosque curos esse, ex 1. Macab. XV. 6. 7. et ex Inscriptionibus, quae ad tempora illa respiciunt, idiomate Hebraico consignatis evincunt Rhenferdius in Oper. Philol. p. 252. Soucius in Diss. I. de nummis Hebr. p. 15—63. Deylingius in Observ. Sacris P. III. p. 175—188. et alii. Jam si literae in his nummis sunt Samaritanae, quomodo dicere possunt, Efram et Judaeos post exilium Babylonicum earum usum abjecisse. Sed Soucius p. 63—89. et Deylingius p. 190—194. item Jo. Bapt. Bianconi in Libello de antiquis literis Hebraeorum et Graecorum p. 25—32. ostenderunt, esse revera antiquas et genuinas Hebraeorum literas: et multi approbarunt V. E. Loescheri sententiam, qui in libro de Causis L. H. p. 207. affirmat, nummarias has literas esse medias inter Ebreaes nostras et Samaritanas, et ex celeriori scribendi studio ortas esse, unde in negotiis civilibus earum usus obtinuerit. Idem responderi potest iis, qui volunt nonnullos horum nummorum florente regno Judaico curos esse, quibus concedere facile possumus, characteres Samaritanos antiquos suisse similes illis, qui in his nummis conspicuntur. Sed rectius illud alii pernegabunt, qui solidis rationibus evincunt, Judaeos ante exilium Baby-

Babylonicum pecunia signata non usos esse. Non etiam propterea assensum eruditorum obtinebit Steph. Morinus, qui l. c. p. 258-270. statuit, si eos illos ab Israëlitarum reliquiis s. Samaritanis usos esse, qui quidem imperio Judaico post Salmanaflarem subjecti fuerint.

§. XIII.

Atque hic paucis commemoranda est disputatio de charactere apud Hebraeos veteres duplici, sacro et profano, de quo Judaeorum testimonia refert Buxtorfius in Diss. cit. §. 40—47. Cappellus autem in Arcano L. I. C. 6. §. 7. multa hic temere, absurde et sine judicio dici pronunciat, sive ab ipso Mosis tempore characterem duplificem usurpatum, sive ab Esra primum excogitatum fuisse dicant. Ita alii characteri duplici opponunt altum ejus silentium in S. S. Josepho et Philone, quae ratio nulla est. Sicut autem scripturae character duplex apud alias gentes humaniores, v. g. Aegyptios et Aethiopes adhibitus est: ita non dubitari debet, pro duobus praecipuis negotiorum diversorum generibus, sacrorum videlicet et civilium, duplificem literarum figuram antiquis Hebraeis fuisse usitatam. Quae Fulleri in Miscellan. p. 430. sententia a multis approbata est, atque etiam Langio in Disp. cit. p. 100. squ. qui quidem monet, hunc characterem duplificem a gemino Rabbinorum Alphabeto probe distinguendum esse. Et quid multa? Usus characteris profani apud

Judeos temporibus Hasmonaeorum ex nūmis, ut supra dictum est, demonstratur. Igitur quoniam ex hactenus dictis liquido apparet, argumenta, quae Cappellus in Arcano proposuit, nullius esse ponderis, sicut etiam argumenta reliqua, quae opponi solent, vix commemorari merentur; immota manet litteris nostris Hebraicis sua praerogativa et primaeva antiquitas, ideoque argumentum a litteris Samaritanis petitum auctoritati punctorum divinæ nihil officit.

C A P U T . X V .

de linguis reliquis Orientalibus.

§. I.

Waltonus in Prolegom. III. §. 48. una cum aliis provocat ad linguas Orientales, quae maximam cum Hebraica habent affinitatem, quae tamen puncta et accentus vel recenter acceperint, vel hodie ignorent. Quamvis hoc totum concedatur, tamen nihil inde adversus punctorum Hebr. antiquitatem effici potest. Nam nullo modo licet ex linguis reliquis Orientalibus inferre linguæ Hebraicae eandem indolem, cum lingua quaevis habeat sua peculiaria idiomata, et in primis Hebraica, omnium prima, quae temporibus scriptorum sacrorum sumnia perfectione splenduit, et cujus vocabula formarum varietate quam maxime distincta sunt, signa vocalium et distinctionum ad vim et sententiam dico-

runt

rum significandam omni tempore omnium maxime requisiverit. Illa vero Waltoni assertio omni fundamento et veri specie destituta est. Nam quia de conditione linguarum reliquarum Orientalium florente republica Iudaica ne tantillum quidem scimus, quis sine pudore affirmare audeat, eas tum omnibus vocalium et distinctionum signis caruisse, aut literas quiescentes illorum vicem sustinuisse. Nonne majori jure afferere possumus, linguas reliquas Orientales ad exemplum Hebraicæ talia signa temporibus antiquissimis habuisse, quae vero postea in scriptis vulgo omissa fuerint, et demum, necessitate id postulante, in usum revocari coeperint. Nam ne uno quidem evidenti documento et testimonio evinci potest, illa signa, quibus a decem vel paucioribus seculis linguae Orientales usae sunt, tum recenter inventa esse. Haec clariora erunt, si singulas paucis consideremus.

§. II.

Et primo quidem quod linguam Arabicam attinet, Waltonus l. c. dicit, post conscriptum Alcoranum coepisse Muhammedanos linguam hanc excolere, et puncta pro facilitiori lectione textui Corani affigere, quod testentur virtutis in Arabismo versatissimi. Similia tradit Rich. Simon in Hist. Crit. V. T. L. I. C. 27. qui putat, Arabes punctorum inventores esse, quos deinde Judaei imitati sint. Muhammedanos enim inter se de lectione Alcorani dissidentes,

ut illam figerent, praecavendo schismati figurae quasdam aut puncta invenisse. Interim non convenire Arabes, quo tempore inventa sint, et opinionem eorum esse probabiliorem; qui ajuunt, sub Omare, tertio Chalipha fuisse inventa, Ita fere sentit Steph. Morinus in Exercitationibus de lingua primaeva p. 435. sqq.

§. III.

Illis autem, qui voluerunt Arabes esse primos punctorum inventores, quos deinde Judaei imitati sint, multi contra dixerunt. Instar omnium sit Alb. *Schultens*, qui in Grammat. Hebr. p. 64. illa Waltoni et Simonii dicta reprehendit, et in Praefat. p. 7. squ. ostendit, puncta a lingua Arabicā nunquam abesse potuisse. „Si Haririi Confessus quinquaginta, „inquit, toti veteris linguae floribus et gemmis contexti, sine punctis lectioni Arabum „fuisserant traditi, ne centesima quidem pars „eorum luceret, non dicam nobis, sed vel „linguae patriae callentissimis. Alcorani le „ctio et sensus sine punctis nuspianam satis co „staret. Priscos Arabiae poetas, inter quos „multi, qui non ultra Muhammedis soluni, „sed etiam ultra Christi Domini aetatem ad „scendunt, haud quaquam venerata esset „universa natio tanquam eloquentiae et Gram „maticae simul supremos arbitros et magi „stros, ni vocales eorum carminibus applicatae „fuisserant, quae ad utrumque praelucerent,

atque

atque nihil neque in sensu obscuri, neque in pronunciandi ratione ambigui paterentur.^a Idem p. 64. Iubens concedit, Phata, Kefra et Dsamma Arabum, Eve nomen spectes, sive figuram, non esse literis coaeva. Sed inde non consequi, Arabes non habuisse vocales. Tam certum esse, Arabes et Aramaeos notulas habuisse sonorum, quam certum, eos scribendi artem possedit, quamvis non satis liqueat, quaenam fuerint hae notae et figurae. Hic etiam considerandum est, Arabum puncta nec figura nec indeole cum Hebraieis convenire, tantum abest, ut Judaei ab illis sua sint nacti. Arabes habent ab Hebraeis substantiam linguae, radices nempe residuas, non Grammaticam formam. Hanc enim inconsultis Judaeis, cum linguam excoherent, ut aliae gentes invenerunt. Ita Morino respondet Loescherus de Causis L. H. p. 312. Vid: etiam plura in Repertorio pro literatura Orientali P. III. p. 161-164. P. IX. p. 238-245.

§. IV.

Linguam Samaritanam, Waltonus l. c. Steph. Morinus p. 422. et alii asserunt, nunquam puncta vocalia habuisse, sed lectionem in ea ope matrum lectionis perfici. Vid infra Cap. XXIV. §. 12. Ita Abr. *Ecchellenis* in notis ad Hebed Jesu Catalogum p. 246. squ. dicit, nec in Pentateucho Samaritano nec in illius versione ullum punctorum vestigium conspici, quod tamen necessarium erat, si ullus

lus eo tempore punctorum erat usus, ut promiscuum illud ex Hebreis, Chaldaeis aliisque gentibus vulgus facile sacros Codices legere potuisset. Nec probabile existimandum esse, interpres, quisquis ille fuit, puncta, si ulla fuissent, tam in versione quam in autographo omisisse. Chronic etiam Samaritani auctorem, ubi occurrit vox aliqua ambiguae lectio-
nis, illi Arabum puncta appingere, et hoc quidem ideo, quia nulla puncta habent Sama-
ritani. Sufficiat hic referre, quod Humphr.
Prideaux in Connexione V. et N. T. p. 450.
sq. respondet: „Quamvis omnes libri, inquit,
„qui hactenus lingua Samaritana ex locis Oc-
„cidentalibus ad nos perlati sunt, vocalium
„signis careant, ex eo tamen non probatur,
„talius signorum usum eos ignorare. Ita
„multi libri lingua Hebraica, Syriaca, Arabi-
„ca, — ex regionibus orientalibus solis lite-
„ris consonantibus scripti afferuntur, cum ta-
„men certum sit, signorum vocalium usum
„apud illas gentes obtinere.“ Notitia Sama-
ritanorum, eaque admodum tenuis, vix intra
duo secula ad nos pervenit, nec nobis relatum
est, quae sit reliquorum apud eos librorum
ratio, multo minus scire possumus, quae fue-
rit hujus linguae temporibus antiquissimis
conditio. Igitur non licet quidquam in neu-
tram partem de illa affirmare.

§. V.

De lingua Syriaca Waltonus l. c. verba Mafii citat: Syros puncta initio non habuisse; postea ad facilitatem lectionis vel ad ambiguitatem tollendam unicum punctum adhibuisse; quod pro vario situ infra vel supra literam vocales distinguebat. Idem affirmavit Bootius in Epistola ad Usserium. „Ante inventam, inquit, alterutram punctuationem apud Syros unicum punctum omnium vocalium vice apud eos fungebatur, et literis superpositum „A, O et U, iisdem vero subscriptum E et „I denotabat. Igitur ubi vox aliqua ambigua, punctuationis in textu occurrebat, adminiculatio istius puncti certa ac definita, illoque loco usurpanda punctuatione designabatur: qui simplicissimus punctandi modus inde ab antiquioribus temporibus apud ipsos usitatus, etiam si mancus et obscurus videri queat, Syris tamen abunde explet, quidcunque ad necessarium usum ab ulla alia punctuatione expectari potest.“

Hunc Bootii errorem, qui illius seculo condonandus erat, salse perstringit Abr. Ecclensis in l. c. et p. 180-223. überius ostendit, hoc punctum solitarium nequaquam ad vocales designationandas olim esse adhibitum, sed cum etiam in hodiernis libris Syriacis adhibetur, aliis usibus inservire; id quod hodie Grammaticis in majori luce collocatum est. Quod nunc duplarem vocalium designationem apud Syros attinet, in eo dissident eruditorum

rum sententiae, utra prior sit et antiquior. Abr. Ecchellensis p. 185. asserit, punctum vocalium auctorem fuisse D. Ephremum, qui seculo tertio vixit: et Hegirae anno 169. (id est, circa annum Christi 790.) Theophilum Edessenum in eorum locum characteres Graecos vocalium inversos parumque inflexos substituisse, ut occurreretur confusione, quae ex concursu punctorum vocalium cum illo punto solitario oriebatur. Attamen, quod ille p. 199. observat, posterioribus inventis vocalium figuris, nequaque punctorum vocalium usus sublatus est, sed indifferenter modo istis modo illis scriptores utuntur etiam in una eademque dictione pro bene scribendis ratione et commoditate. Igitur puncta vocalia Syri habuerunt dudum antequam Masorethis ex Cappelli opinione in mentem venit Hebraica puncta invenire. Quod autem temporibus antiquissimis Syri notis vocalium prorsus destituti fuerint, unico Eliae Nisibensis testimonio in illius Grammatica non probatur, neque in tantis literatura Syriaca antiquissimae tenebris quidquam ea de re cum ratione affirmari vel negari potest. Neque ullam vim probandi habet, quod Ecchellensis p. 238—243. ex fabula de Salomone rege, qui libros sacros V. T. qui tum extabant, in gratiam Hirami in Syriacum idiomam transstilisse, et characteres Syriacos a se excogitatos ei dedisse dicitur, arguit, eum illos libros non nisi omnibus numeris absolutos dedisse,

ac tales, quales a suis auctoribus profecti fuerint, ubi tamen punctorum vocalium nec voluntam nec vestigium conspectum memorari dicit.

§. VI.

„Paraphrases etiam Chaldaeas antiquissimas (Waltonus l. c. pergit,) punctatas non fuisse, ex literis superfluis post punctuationem relicta testatur Lud. de Dieu in Com. parat. trium lingu. p. 44. et Buxtorfius in Grammat. Syr. et Chald. L. I. C. I. unde post superaddita vocalium puncta, relicta illis consonis, quae vocalium erant indices, confusa extiterit punctuation, quae tum in Bibliis Venetis tum in Regiis passim invenitur, et summo labore Buxtorfii in Basileensibus ex maxima parte sublata est.“

Sed hoc argumento prorsus nihil adversus punctorum antiquitatem efficitur, quamvis concedatur, Paraphrases Chaldaicas sine punctis esse conscriptas, quia jam eo tempore Judaeis solenne erat puncta omittere, id quod supra ratione maxime probabili ostendi. Illi quidem, qui probare volunt, Chaldaeos olim notas vocalium habuisse, non accurate provocant ad pericopas Chaldaicas in Danielis et Esrae libris iisdem punctis exornatas, quae in textu Hebraico apparent, quia adversarii statim respondebunt, Masorethas etiam illis pericopis Chaldaicis puncta adscriptissime. At tamen nulla cum ratione aut veri specie affirmare

mare possunt, linguam Chaldaicam veterem
notis vocalium fuisse destitutam.

§. VII.

Neque hoc quidquam facit locus Eliae Levitae, p. 65—67. qui, ut probet, exercitatione effici posse, ut aliquis absque subsidio signorum vocalium legere diseat, narrat de tribus viris Chaldaeis, quos Romae viderit, qui in Psalmorum libro, Aramaeis literis scripto sine punctis, legerint, quique interrogati, an puncta s. vocalium notas habeant, responderint, se quidem non habere, sed a pueris in hac lingua exercitatos sine punctis legere posse, J. D. Michaëlis, Vir Celeb. in scriptis miscellaneis P. II. p. 34. notat errorum Eliae, qui viros illos esse Chaldaeos et linguam eorum Syriacam putaverit, cum quidem fuerint Habessini ex terris Joannis Presbyteri, qui eo tempore Chaldaeî dicebantur. Hac occasione p. 71. ostendit, linguam Aethiopicam carere quidem notis singularibus vocalium, sed literarum ipsarum esse diversam figuram, pro diversitate singularium vocalium, ut Alphabetum eorum sit proprio syllabarum. Eandem fere rationem esse Alphabeti Syriaco-Mendaicis, Nabataei, quo Sabii seu Christiani S. Joannis utuntur. Idem mox p. 76. squ. argumentum in medium ad fert anummis et inscriptionibus Judaicis, Punicis et Palmyrenis, in quibus omnibus vocalium notae desiderantur, quod antiquitatis punctorum

punctorum Hebr. opponi possit. Sed simul ostendit, h̄o argumentum esse nullius plane ponderis, maxime hanc ob causam, quod etiam in recentioribus ejusmodi numinis et inscriptionibus vocales non appareant.

C A P V T XVI.

de Keri et Chethibh.

§. I.

Ex Keri et Chethibh duo petunt argumen-
ta, quibus punctorum antiquitatem oppug-
nent. Primo Elias Levita p. 31. nullibi re-
periri Keri et Chethibh observat, quod pun-
cta aut accentus concernat. Neque etiam
reperiri Keri et Chethibh circa Dagesch et
Raphe, circa Milel et Milra, circa punctum
dextrum vel sinistrum in ψ, aut circa Map-
pik scriptum vel omissum. Causam esse di-
cit, quod inter omnes Isræelitas in lectione
verborum nulla esset discrepantia. Omnes
enim in Lege sine punctis legisse, sicut a Mo-
se traditum acceperant; et in reliquis libris,
sicut a prophetis didicerant: puncta autem
non nisi signa et indicia pronunciationis esse,
ideoque eorum Keri et Chethibh non dari.
Causa haec, quam prætendit, est partim id
ipsum, de quo disceptatur, partim a veritate
aliena est, cum dubitari non possit, variam
in pronunciatione discrepantiam diversis in
locis temporibusque obtinuisse, quae omnino
per signa idonea dirigenda erat.

M

§. II.

§. II.

Lud. *Cappellus* in Arcano L. I. C. 7. §. 1. varias illas lectiones valde esse antiquas putat, quod earum Talmudici saepius meminerint, et magna earum pars, quae hodie in Bibliorum margine notata est, jam olim ab illis observata et indicata sit. Deinde in §. 2. idem argumentum ita proponit: „Si inde a Mosis tempore essent vocalium et accentuum notulae, certe multo frequentiores futurae fuissent variae lectiones circa vocales et accentus, quam circa literas sive consonas: saltem non potuissent nullae esse circa vocales et accentus. Nam si cum Talmudicis dicamus, Keri esse a Mose et reliquis sacrissimis scriptoribus, qui arcanum aliquod mysterium in eo occultare voluerint, annon ejusmodi mysteria aequae ex vocalium et accentuum apiculis captari potuissent? Si vero dicamus Keri esse correctiones vocum vitiosae scriptarum, vel ortum esse ex codicis inter se collatorum dissensione, cum longe proclivius sit labi et errare in adscribendis punctis, quam in consonis, nonne necesse fuit, ut essent longe plures emendationes aut variationes circa puncta, quam circa literas? Nulla tamen est circa puncta, sed omnes sunt duptaxat circa consonas. Unde istud factum, nisi quia nondum erant tum punctati codices?“ Nolo jam Buxtorfi responsiones ex P. I. Cap. VIII. repetere, quae, quia eas ex mente Judaeorum et ex sua hypothesi,

thesi, qua Esrae punctorum inversionem triduit, instruxit, leviores sunt; et a Cappello in Vindiciis p. 857 — 862. variis strophis eliduntur.

§. III.

Videamus ergo, an pressius urgeri Elias et Cappellus possint. Nam 1.) ipse Cappellus argumenti sui robur infringit, quando statuit, Keri esse maximam partem temporibus recentioribus ortum, cum ex ejus sententia puncta jam inventa essent, ubi quidem sibi ipse contradicit. Ita in Vindiciis p. 858. Keri et Chethibh asserit esse maxima ex parte otiosorum, morosorum, scrupulosorum Grammaticastrorum, vel in multis audaculorum et temerariorum magistrorum foetus, qui conjecturas suas pro certa et indubitata traditione mundo voluerunt obtrudere: nec ab uno simul et semel, sed a multis longe diversissimis temporibus factam esse illam farraginem. Ponamus haec vera esse: sed nunc dicere debebat ipse Cappellus, quae causa sit, quod non saltem unum et alterum Keri circa puncta annotatum sit.

§. IV.

2.) Cappellus ita ratiocinatur: Cum longe proclivius sit, labi et errare in adscribendis punctis quam in consonis, nonne necesse fuit, ut essent longe plures emendationes aut variationes circa puncta quam circa literas?

M 2

Contra

Contra ea Sixt. *Amama* in Diss. de Keri et Chechibh §. 25. in *Antibarbaro Biblico* p. 474 pronunciat, in multis locis, ne imperitissimum quidem scribam impingere potuisse, si vocales olim fuissent adscriptae. Quis haec duo dicta sibi contraria conciliabit? Sane alterutrum vel potius utrumque maxima inbeccillitate laborat.

§. V.

3.) Institutum eorum, qui notas Keri primi collegerunt, tale fuit, ut literarum solummodo variationes notarent. Quis vero audeat eis plura injungere, quam sibi hic proposuerunt, cum etiam de **מלאים** et **חסרים** nullum Keri notatum reperiatur. Talia autem, sicut etiam variationes punctorum et accentuum in Masora, quae eadem antiquitate pollet, alia quidem methodo annotantur, ut ubivis vera lectio indicetur. Deinde etiam variae lectiones accentuum accentu duplice in una voce in ipso textu designantur. Sic est v. g.

Merca cum Mapach, Num. XVII. 23. Thren. IV. 7. Exech. XXVI. 15. Psalm. IX. 17. L. 3. LXVII. 2. LXVIII. 21. 36.

Merca cum Munach, Genes. XXII. 7. XXVIII. 2. 5. 6. 7. 2. Sam. XXIV. 9. Proverb. X. 10. XI. 27. XII. XIV. 31.

Merca cum Merca, Genes. XXVIII. 7.

§. VI.

§. VI.

4.) Si vocales sunt utrinque eadem, tum Keri concernit omnino solas literas, v. g. 2. Sam. XXIII. 8. Jes. XXX. 33. Jerem. XVI. 16. cuiusmodi exempla plura *Hillerus* in Ar-
cano Keri et Chethibh, p. 77-93. conges-
tit.

Si vero literae et vocales utrinque sunt
diversae, et varia lectio occurrit non solum li-
terarum, sed etiam vocalium: quis accurate
et cum ratione dicere possit, Keri concernere
solus literas, cum revera voces integras con-
cernat.

§. VII.

5.) Manifestum est, Keri saepius etiam
vocalium et accentuum diversitatem respi-
cere:

a.) In locis, ubi Keri habet Makkeph
cum vocali analoga brevi, quae ante Mak-
keph requiritur, v. g. Ezech. XLIV. 3. ubi
Makkeph sane non pertinet ad lectionem tex-
tualem, cum sic syllaba longa cum Vav Cho-
lem non habet locum, sed pertinet ad Keri,
cujus puncta in textu scripta sunt: Chethibh
etiam requirebat servum Tiphchae, et aliam
in vocibus prioribus accentuum consecutio-
nem. Similia occurrunt Jos. IX. 7. Ruth.
IV. 6. 1. Sam. XXII. 15. Jes. XXVI. 20. XLIV.
17. — Nam quia Chethibh in his locis ac-
centum servum requirit, certum est, quod
Keri etiam concernat accentus: quin etiam
vocales, quia, si vocales sub Chethibh abje-

ceris, non cognosces, Keri cum Kamez brevi, et non potius cum Cholem sine, esse legendum.

§. VIII.

b.) In locis, ubi in Keri vox una in duas disjungitur, manifestum est, Keri concernere accentus, quorum consecutio secundum Keri in textu appareat, v. g. Exod. IV. 2. Jes. III. 15. Jer. XVIII. 3. Ps. CXXIII. 4. quibus in locis Keri requirit Makkeph, quia Chethibh accentum unicum adscriptum habet. Sed quando ad Chethibh sunt duo accentus, illi pertinent ad duas voces in margine, v. g. Genes. XXX. 11. Deut. XXXIII. 2. 2. Reg. XVIII. 27. Jer. VI. 29. Ezech. VIII. 6. Psalm. X. 10. LV. 16. Job. XL. 6. Nehem. II. 13. 1. Par. XXVII. 12. Ita ubivis accentus secundum Keri in textu positi apparent, videl. ex illis codicibus, ex quibus lectiones variantes notatae sunt, v. g. 2. Sam. XXI. 4. Gereschus pertinet ad Keri, sicut Ruth. I. 8. Munachus in syllaba penultima: 1. Paral. XXII. 7. Atnach requirebatur ad ינכ, Chethibh, sed scriptus est in vocabulo vicino priori, quia Keri ad posteriora referendum erat.

§ IX.

c.) In locis, ubi Keri habet, quod vel per O, vel per U. efferendum est, quis dicere audeat, Keri s. legendi modum solam literam concernere, cum revera Vav Cholem

aut

aut Vav Schurek concernat; quod, quando res dubia est, necessario ex punctis sub Chethibh dignosci debet. Ita in locis, ubi literae vel in textu ad efficiendum utriusque lectionis symbolum transpositae sunt, Keri non solas literas, sed simul puncta concernit, eorumque existentiam supponit. Exempla *Hillerus* l. c. L. I. C. V. passim exhibet, in quorum multis talis transpositio manifeste apparet, quando symbolum formam analogam vocis alicujus referre non potest intelligi.

§. X.

d.) In locis, ubi voces legendae sed non scriptae, vel scriptae sed non legendae notantur, Keri ad voces integras pertinet, atque etiam vocales concernit.

Cappellus in Arcano p. 766. dicit, voces legendas sed non scriptas solo spatio vacuo in textu notatas fuisse. Quod quidem dici posset, si certum demonstratumque esset, puncta demum post Talmudis obsignationem esse inventa. Sed quia hoc nullis rationibus evincere potuit, etiam illud pro figimento haberi debet: quin potius verisimile est, vocis legendae et non scriptae solas vocales, atque etiam accentum, quem consecutionis ratio requirebat, antiquitus ipsos auctores harum notarum ex aliis codicibus in textu posuisse, sicut hodie videmus. Conf. Repertorium etc. P. III. p. 117. squ. Atque ex his omnibus patescit, falsum esse, quod Elias et Cappellus perhibent,

bent, Keri solas literas, non etiam puncta concernere, et ex eo concludunt, puncta tum, cum notae Keri apponenterentur, nondum inventa fuisse.

§. XI.

Alterum argumentum, quo punctorum antiquitatem oppugnant, petunt ex prodigiosa punctuatione quam plurimarum vocum, quarum Keri in margine scriptum est. Hoc agit Cappellus in Arcano L. I. C. XI. et primo in §. 3. 4. docet, non esse a Mose reliquisque prophetis punctuationem illam, qua in re nos consentientes habet. Deinde in §. 5 — 19. asserit, neque Esram esse illius punctuationis auctorem, idque per omnia τὸ Chethibh genera monstrare pergit. Nam in §. 5. ita argumentatur: „Si Esra voces, quas in margine invenit, noluit religione ductus in locum sacrum, quae in textu positae erant, substituere: annon oportuit eum puncta adscribere illis potius vocibus, quae in margine sunt positae.“ Sed eadem ratio valet de Tiberiensibus, adeoque nostrae causae nihil officit. Rursus in §. 19. ita ratiocinatur: „Quādoquidem oportuit genuina vocibus illis a Mose vel prophetis aut Esra denique adscripta puncta prius esse expuncta atque deplata, dein vero ista peregrina et aliena in eorum locum fuisse substituta: Quis credat, ullum post Esram e Judaeis tantum facinus, attentare ausum esse, aut si ausum dicamus, quis

„quis credat hoc facinus ab universa gente „Judaica approbandum fuisse.“ Sed idem ratione petit Tiberienses. Nam si illi singulis vocibus secundum veram suam pronuntiationem puncta subjecerunt, illis autem, quorum Keri in margine notatur, peregrina et aliena puncta adscripserunt, quis credat, hoc facinus ab universa gente Judaica approbandum fuisse. Sane hoc multo minus credibile est, Tiberienses, homines privatos, tum omnibus Judaeis, in primis Babyloniorum Palaestinorum aemulis hanc rem persuadere potuisse.

§. XII.

At enim vero negamus, genuina puncta in textu esse expuncta atque deleta, quod non alia conditione dici potest, quam si puncta illa ad voces in textu pertinerent, eaeque cum his punctis legendae essent. Nam quia voces in textu cum suis punctis genuinis legendae sunt, non possunt dici expuncta et deleta, quamvis scripto non sint consignata: sicut hoc in universum valet de codicibus, qui non punctati eduntur. Ita non opus est hypothesi falsa D. I. H. *Balthasaris*, qui statuit, punctorum originem ad Deum referendam esse, ita tamen, ut illa prorsus incorrupta servari necessie non fuerit, canonicam quippe auctoritatem non habentia. Hanc hypothesin publicavit et examinavit I. C. *Hebenstreit* in Progr. Lips. 1731.

M 5

§. XIII.

§. XIII.

Evidenter non defuerunt, qui puncta illa non ad Keri, sed ad Chethibh pertinere putarent, eoque omnibus fidiculis adhibitis ad analogiam revocare in se susciperent, vel, quod deterius est, puncta illa mendosa esse dicerent. Ita Vir Cl. Benj. Guil. Dan. Schulzius in libro, *Kritik über die Ausgaben der Hebr. Bibel*, id agit, ut anomalias omnes tum circa literas tum circa puncta, in primis ea, quae ad Keri pertinent, pro mendis editionum habendas esse efficiat: quia non intelligebat, vel potius non concedere volebat, quod in talibus locis puncta non ad Chethibh, sed ad Keri pertineant. Cumque S. R. D. Ernesti in *Nova Biblioth Theol.* Vol. VII. p. 118—120. et alii Schulzium propterea censura notassent, laudantes hanc rationem utramque lectionem designandi: ille in *Bibliotheca Hagana* Vol. I. p. 151—182. respondet conceditque, in vocibus obscoenioribus puncta vocalia ad Keri pertinere, negat autem in plerisque locis, in quibus oculi vitia offendit, eo esse referenda. In locis denique, quae ex aurium vitio corrupta esse putat, Chethibh cum suis vocalibus binas exhibere scripturas dicit, et auctores τριῶν Keri lectorem monere voluisse, quae lectio esset praeferenda. Sed haec dicta pro mera logomachia sunt habenda, et sententiam plurorumque nullo modo dubiam reddunt, quod ostendit S. R. Ernesti l. c. Vol. IX. p. 749-755. Sic ipse Cappellus meliora sentit, et in §. 19. asserit,

afferit, Tiberienses in illis vocibus certo consilio de iudustria vocales alienas adscriptississe. Hoc consilium §. 20. 21. exponit, quod cum puncta vellent consonis per totum sacrum textum addere, nec ea extra ipsum textum vellent adscribere, vocibus illis, quorum Keri in margine adnotatur, puncta addiderint, non vocum in textu propria, sed propria τω Keri, ut lector admoneretur, non vocem in textu scriptam, sed alteram in margine esse legendam.

§. XIV.

Sed quando plerisque originem τω Keri et Chethibh petunt ex variis lectionibus, quae in codicibus deprehensae sunt, ubi definiri non potuit, utra esset genuina, adeoque utraque hoc symbolo indicata est, quod etiam Dav. Kimchi ad §. 21. 1. Reg. 17. 14. observat: Cappellus in §. 24. contradicit, cuius rationibus facile responderi potest. Nam hoc non de omnibus, sed de plerisque locis affirmatur, nec Masorethis antiquis harum omnium variarum lectionum collectio adscribitur: neque cum ratione dici potest, eos lectionem, quam ex rationibus criticis sequendam putassent, intra textum cum propriis punctis collocare, et alteram in libri oram rejicere debuisse: quod tamen contra factum, et eam lectionem, quam veram putant Judaei, perpetuo margini adscriptam esse observatur. Nam quis collectoribus injungere audeat,

quod

quod ipsi facere noluerunt, et quod ab illo-
rum consilio alienum erat, dum in codice,
quem fundamenti loco sumserant, nihil mu-
tare voluerunt. Neque Judaeorum consue-
tudo ubivis vocem in margine positam legen-
di pro norma et regula praescribi debet, ut
pote quae aliis rationibus nititur, et ex mul-
tis locis, ubi sine dubio lectio in textu vera
est, absurditatis convincitur.

§. XV.

Videlicet versipellis ille disputator ipse in
§. 25. 26. tres aut quatuor harum lectionum
variarum causas agnoscit: primam, Judaeo-
rum superstitionem; secundam, mutatam di-
verso tempore vocum pronunciationem; ter-
tiam, mendorum in textu emendationem;
quartam, argutiam et subtilitatem Rabbini-
cam, qua paulo ante vel circa Christi tempo-
ra excogitatae sint ejusmodi variae lectiones,
quae sensum parerent, qui non minus com-
modus, quin commodior videti posset eo,
qui exsurgebat ex antiqua et recepta lectione
ſ. Chethibb. Sed haec quarta causa in cere-
bro Cappelli excogitata et efficta merito repu-
diatur, sicut eam Buxtorfius in Anticritica
uberius refutavit.

§. XVI.

Nunc quid Buxtorfius ad dicta Cappelli
regerat, videamus. Ille P. I. C. XII. p. 170.
sq. Cappelli argumentum ita proponit: Si
irregu-

irregularis istarum vocum punctatio nec Mosi et scriptoribus librorum sacrorum ipsis, nec Esrae adscribi potest, tum certe non alii poterunt ejus auctores statui quam Masorethae Tiberienses. Atqui — Ergo — Deinde ad Minorem p. 172. sqq. variis modis respondet, negatque, in hac punctuatione esse aliquam absurditatem vel monstrositatem, eum non ad voces in textu, sed ad voces in margine pertineat, quod ipse Cappellus etiam agnoscit, sed nihil agit, quando in Vindiciis p. 863. dicit, absurditatem et monstrositatem non quidem respectu prolationis, sed tamen respectu scriptio[n]is apparere. Sed quando Buxtorfius p. 173—175. explicat diversas Iudaorum sententias, qui vel Mosi et scriptoribus sacris vel Esrae hanc punctuationem tribuunt, et ipse multis id agit p. 176—187. ut Esrae hoc negotium vindicet, multis Cappelli contradictionibus se exponit, qui in Vindiciis L. I. C. X. ejus dicta particulatum, ut sollet, carpit et reprehendit. Igitur accuratius Majoris consequentia negatur. Nam si punctatio illa irregularis Esrae tempore nondum in codicibus extitit, nullo modo concludi potest, non alios ejus auctores esse statuendos, quam Masorethus Tiberienses. Nonne, cum post Esram multo tempore ante illos notae τὸ Keri originem habuerint, quod ipse Cappellus concedit, multo probabilius est, hanc punctuationis in textu rationem ab illis ipsis institutam esse, qui notarum marginarum

lium auctores fuerunt? Quod si etiam Capellus obtinuerit, Tiberienses puncta τὸν Keri in textu scripsisse, (quod tamen non obtinebit,) nullo tamen modo efficitur, eos reliquis vocibus omnibus puncta primum subscriptisse, et eorum esse inventores.

§. XVII.

Denique hic commemorandum est, quod I. A. Danzius, hypothesi suae serviens, quam in Traetatu de Masora throno mota prodidit, in Literatore §. 6. Observ. i. nota *) eodem argumento utatur: „Non crediderim, inquit, „ab iisdem auctoribus, qui S. S. exhibuerunt „literas, etiam vocalium hodie extantium si- „guras fuisse additas, quod hae in quamplu- „rimis locis adeo contrariae sint literis, qui- „bus deprehenduntur adscriptae, ut, quam- „diu veritas saltem unica est, auctori uni per „impossibile adscripseris.“ Sed ipse haec ad solum Keri et Chethibh adstringit, quando statuit, Keri primum a piis et religiosis vitis margini esse adjectum, et postea alios, qui concisam hanc et ad usitatiorem loquendi modum recte accommodatam explicationem magni faciebant, ut conservarent eam diutius, alteram ejus partem, vocales nimirum, in ipsum textum intulisse.

Huic contraria est sententia singularis Ed. Pocockii in Notis miscellaneis ad Portam Mosis p. 64—68: quam suam fecit Cooperus p. 89—99. **Lectiones marginales non esse ex codicium**

codicium variationibus, sed vel religionis vel forsitan euphemismi et verecundiae causa factas, plurimas autem analogiae causa et ad punctuationem vocum quarundam anomalam corrigendam tollendamque adjectas esse. Videlicet Masorethas punctuationem pro norma literarum substituendarum habuisse, dum ipsi puncta loco movere non sunt ausi, sed consonas ad illa ex analogia Grammatica pertinentes e regione adscribendas potius duxisse. Hanc autem anomalam vocum in textu punctuationem non esse vitiosam, sed ex dialectis linguarum Orientalium, aut formis, quae minus jam in usu esse viderentur, repetendam.

C A P U T XVII.

de Masora et notis Masorethicas.

§. I.

Quamvis in argumento, quod a Masora et notis Masorethicas peti solet, exiguum momentum situm esse videatur: juvat tamen illud paucis declarare, et ad ea, quae Cappellus et alii excipiunt, respondere. Nam primo adversus Eliam, qui statuit, sapientes Tiberiadis omnium primos arti Masorethicae manum admovisse, Buxtorfius in Tiberiade Cap. VIII. ostendit, Masoram juxta majorem sui partem diu ante Talmud extitisse. Hujusmodi fuit omnium vocum et versuum diu-
meratio, vocum juxta diversam scrippcionem
et

et lectionem annotatio, earundemque plene vel defective scriptarum observatio.

§. II.

Cappellus autem in Arcano L. II. C. 9. §. 2—5. cum hoc inficiari non posset, negat tamen, ex eo sequi, vocalium et accentuum notas jam tum fuisse sacro Codici adscriptas. At enim vero, si rem recte reputemus, nota illa Masorethica punctorum et accentuum usum jam tum viguisse commonstrant. Nam quando Masorethae notarunt, quot essent in Lege aut in singulis libris versiculi, et quis medius esset, ad hoc opus erat, ut versiculorum limites certis notis designati essent, nec sufficit dicere, spatio interjecto vel novis lineis designari potuisse, cum praesto sit accentus Pasucorum limites designans. Deinde cum voces plene vel defective scriptae jam ante Talmudis consignationem notatae, adeoque vocum literae accuratius definitae fuerint; quomodo hoc fieri potuit, si tum matribus lectionis pro vocalibus uterentur, quae postea eliminatae sint? Nonne hoc figmentum eo ipso refellitur, et punctorum usus nova ratione demonstratur? Denique quarundam lectionum variarum annotatio non sine punctorum subsidio fieri potuit, quod modo in Cap. XVI. §. 7—10. exemplis declaratum est.

§. III.

Hic autem Elias negat, eam Masorae partem, quae puncta et accentus concernit, ante Talmud

Talmud extitisse, statuitque, sapientes Tiberienses punctationis artem invenisse et Masoram conscripsisse. Sed Buxtorfius in Tiberiade C. IX. contendit, et exemplis demonstrat, Masorethias non simul vocalium et accentuum notas invenisse, et ad eas virgulam censuriam admovisse, quod a recta ratione alienum esset, sed voces jam antea ab aliis punctatas et accentibus notatas sub censuram suam revocasse, et judicium de iis per notas Masorethicas tulisse. Eandem rationem urgunt Buxtorfius F. p. 339—341. Calovius p. 98—101. Cooperus p. 74—78. Wasmus p. 143. squ. et alii.

§. IV.

Cappellus quidem in Arcano p. 767. et in Vindiciis p. 928. concedit, plerasque omnes Masorethicas notas et observationes, quae sunt circa puncta et accentus, esse punctorum inventione posteriores. Nam sicut Masorethae ipsi esse potuerint anomalae punctationis auctores: sic vel eodem tempore vel paulo post potuisse alios notas suas criticas circa puncta et accentus ex punctatis codicibus confidere et digerere, ne punctatio illa a tam sapientibus viris excogitata mutaretur. Nonne igitur, inquit, auctores illarum notarum esse possunt Masorethis Tiberiensibus, punctorum inventoribus, recentiores? Cum vero corpus notarum Masorethicarum a plurimis hominibus non uno tempore, sed multis se-

N culis

culis conſecutum sit: (nam postquam potuerunt coepisse cum prima punctorum inventione circa annum Chriſti 500. fieri notae illae, perfici et absolvi potuerunt post ultimam a Ben Ascher factam ſive correctionem et exemplarium jam antea punctatorum collationem, ſive impositam ab eo inventioni punctorum ultimam coronidem:) ex hac ratione, quod punctorum et accentuum inventum antiquius sit Maſoretharum notis et obſervatiōnibus, nihil ſequi dicit, nihil demonſtretur, notas circa punctuationem eſſe a Maſorethis primis, quorum Talmud meminit. Ita onus probandi aſtute, ut folet, in adverſarios devolvit, eosq; nullo argumenzo probare poſſe dicit, auctores illarum notarum eſſe Maſorethis Tiber. antiquiores.

§. V.

Buxtorfius F. p. 341. ſqu. ad haec nimis leviter respondet, ſed alii, ut Wasmuthus p. 145—147. et Carpzovius p. 253. 288. 322. ſqu. preſſius Cappellum et ſocios urgent. Notant illi immane Cappelli ſigmentum de Maſorethis posterioribus, quos uſque ad ſeculum undecimum et ulterius deducit. Cui adjungo hoc multo audaciorem, Jo. Morinum, qui firmiter priores Maſorethas, qui in Jūdaea habitantes codices a ſe correctos publicarint, et Orientalium diſſenſum experti ſint, non ante annum 800. quo Talmud obſignatum eſſe dicit, extitisse, et posteriores Maſorethas,

eosque

eosque Tiberienses, qui puncta invenerint, annum Christi 900. aut subsecutos esse, aut non multum antecessisse, eorumque partes Ben Affer secutum esse, a quo Ben Naphtali in multis discesserit. Vid. Epistola eius ad Buxtorfium p. 543 — 556. Ita turpiter confundit variationes codicum Orientalium et Occidentalium cum labore Masoretharum priorum, et Masorethas posteriores cum quindecim illis viris; quorum Ab. Esra ad Exod. 25. 31. meminit. Conf. Cap. V. §. 1. extr.

§. VI.

Quemadmodum autem priores Masorethae, quorum etiam in Talmude mentio fit, et ex quibus fuerunt מִשְׁרִים sic dicti, sine dubio ante initia Talmudis Hierosolymitani conditi vixerunt: Ita concedere possumus, posteriores Masorethas esse ipsos illos Tiberienses, qui mox post oblationem Talmudis seculo quinto exeunte extiterunt, et a Rabbinis antiquioribus passim commemorantur. Illi priorum annotata recensuerunt, et publici juris fecerunt, suis fortasse novis observationibus additis, adeoque integrum corpus Masorethicum in ordinem redegerunt.

§. VII.

Nulla autem extat apud veteres Masoretharum, qui post seculum quintum vixerint, memoria, nec prorsus credibile est, fieri potuisse, ut seculis quinque posterioribus, ubi

maxima literarum barbaries et linguae Hebr. ignorantia inter Judaeos regnabat, (quod ipse Morinus ex Rabbinorum confessione in Exercitat. Bibl. P. I. p. 220. squ. testatur,) et studium Talmudicum unice vigebat, quisquam laboribus hujusmodi criticis in Codice Hebr. exerceretur. Seculo demum undecimo, cum studia apud Judaeos literaria reviverent, inter alios Ben Ascher et Ben Naph-tali, ille in Palaestina, hic in Babylonia, celebres fuerunt, ut communis fert opinio, qui varias lectiones circa vocales et accentus ex variis codicibus, qui ad manus erant, annotarunt, quarum syllabus in Bibliorum Operi majori Bombergiano et Buxtorfiano extat. Sed illi propterea titulo Masoretharum digni non sunt.

§. VIII.

Hic autem observandum est, Masorae magnae potissimum haberi rationem. Sed Masorae parvae, quam Jacob Ben Chajim ex variis codicibus congregavit, et in ordinem redigit, omnino variae glossae Doctorum recentiorum accesserunt, quae notarum Masorethicarum censu nequaquam veniunt, et Masora genuina caute sunt distinguendae. Jo. Buxtorfius in Anticritica p. 821 — 834. non paucas ejusmodi glossas, quas Cappellus in Critica S. ad probandam partium Masorae discrepantium opposuerat, accurate examinat, docetque, quomodo glossae recentiorum ex certis

certis criteriis agnosciri possint, et loca discrepantia concilianda sint.

Igitur cum sic Cappelli et sociorum figuramentum de Masorethis posterioribus in sumum abeat, et Tiberienses illos fuisse Masoretharum ultimos, maxima veri specie apparent: ex ratione supra proposita, quod vocalium et accentuum inventum antiquius sit Masoretharum notis et observationibus, omnino demonstratur, Tiberienses Masorethas non esse punctorum vocalium et accentuum inventores.

C A P U T XVIII.

de Versionibus antiquis.

§. I.

Ex Versionibus antiquis argumentum pertinet, quod palmarium esse putant, ad impugnandam punctorum antiquitatem, quod Cappellus in Arcano L. I. C. §. 4. ita proponit: „Hodiernos vocalium et accentuum apiculos esse a Masorethis post Talmud designatum inventos et appositos, demonstrari, etiam potest ex antiquis sacerorum Bibliorum translationibus Graecis et Latinis, et ex Chaldaicis paraphrasibus. Nam certum est, illarum translationum et paraphrasum auctores usos esse codicibus non punctatis, unde sequitur, nondum extitisse punctatos codices. Nam si qui tum fuissent punctati, iis procul dubio usi fuissent.“ Idem argumentum re-

petit Waltonus l. c. §. 46. idque urget Andr. Masius in Commentario in Josuam p. 71. Ita Steph. Morinus p. 385—396. eo consilio, ut hoc probet, permulta versionis Graecae loca producit, quae a textu Hebraico discrepant.

§. II.

Et sane multi eorum, qui a nostris stant partibus, concedunt, interpretes Alexandri nos codicibus non punctatis usos esse, ut Buxtorfius in Anticritica p. 551. Lightfootus Miscellan. Cap. 31. in Vol. I. Operum p. 215. Bircherodius in Lumine Historiae S. p. 37. Hottingerus in Thes. Philolog. p. 352. Henr. Benzelius in Diss. de antiquis Bibliorum Versionibus, Sect. I. §. 4. Daserus, §. 7. Carpzovius in Critica S. p. 504. et alii plures. Huc etiam referendi sunt, qui putarunt Versionem Pentateuchi ex Codice Samaritano esse adornatam, quam sententiam novissime propugnavit in Disp. Marpurgi 1765. habita Vir celeb. Jo. Matth. Hassencampius.

§. III.

Igitur multi concedunt, interpretes Alex ex Codice punctis nudo suam versionem adornasse, sed negant, ex eo firmiter concludi, Codices punctis instructos tum nondum extitisse. Contra eos disputat Cappellus, eorumque rationes refellere conatur. Nam primo eqs in §. 9. ita dicentes inducit: Judaeorum seniores, quod versionem invititi susciperent, noluisse

noluisse arcana punctati codicis, quem domi secum habebant, gentibus aut Judaeis Aegyptiensibus communicare. Sed frustra ac temere omnia ista dici in §. 16—15. ostendere voluit.

§. IV.

Secundo Cappellus §. 8. alteram eorum rationem, quod tum temporis admodum rari fuerint punctati Codices, considerat, et hujus raritatis tres aut quatuor causas ab iis allegari fngit, quas in §. 16—19: tanta cum confidentia refellere suscipit, ac si inter Judaeos illius aetatis versatus fuisset, et eorum studium sacrarum literarum exakte novisset. Sed prima causa sola huc pertinet: et reliquis causis, quas a nimia confidentia s. fastu et labore s. invidia peti dicit, non tam illa ratitas probatur, quam potius explicatur, quomodo interpretes codicibus punctatis, quamvis praesto essent, uti noluerint. Ideo has causas lubens mitto. Primam autem causam perverse exponit, videlicet supinitatem et negligentiam, quod plerosque apponere puncta piguerit quam causam neminem nostratum similibus verbis allegasse scio. Igitur quae ipse falso effinxerat, in §. 16, facile refellere potuit. Ut cunque vero se ista habeant, ego ipse illas rationes non sufficere arbitror ad explicandum, cur codice punctato interpretes non fuerint usi; si tum tales codices extiterunt, sive rari sive frequentes fuerint. Sed

Cappello tuto date possumus, eos codicem omnibus partibus perfectum adhibituros fuisse. Et non opus esse arbitror, ut ad dicta Cappelli in Arcano et Vindiciis sigillatim respondeatur.

§. V.

Quin potius cum Flacio in Clavi S. S. P. II. p. 649. et aliis nego, ex eo, quod interpres illi sua versione toties vocabula aliis punctis notata expresserint, certo colligi posse, eos codice non punctato usos esse, cum hujus diversitatis rationes aliae idoneae allegari possint. Nam ut taceam corruptionem hujus versionis, uti hodie extat, longe maximam, summa auctorum $\alpha\beta\lambda\sigma\psi\alpha$ et negligentia ex locis innumeris, quin etiam ignorantia elucescit, quae eos a vera verborum sententia deduxit, et absurdam saepe versionem peperit: sicut ipsis paucorum adversariis fatendum est, textum nostrum punctatum in locis illis saltem plenisque verum et genuinum verborum divinorum sensum intelligenter suppeditare. Futilis enim est argumentatio, quam Steph. Morinus p. 397. cum Cappello §. 5. 6. ex historia hujus versionis instuit, quae tot fabulis et factis inter se pugnantibus scatet, et fere omnem speciem veritatis dudum apud doctiores amisit. Ita Morinus p. 398. ex illorum versione manifeste patere dicit, eos omnes vires revera adhibuisse, ut iegitimum Legis sensum assequentur,

tur, et fideliter exprimerent: alioquin, inquit, non latuissent totam gentem, si sponte a recepta lectione paululum recessissent, nec cum tanto plausu ab omnibus fere Judaeis, excepta fuisset, et ad usus saeculos adhibita illorum versio. Sed longe aliter se rem habere facile intelligitur. Judaei quidem Hellenistae hanc versionem ad privatum usum receperunt, quod illa indigerent, et meliorem non haberent. Sed postea illius naevos agnoverunt, unde factum est, ut aliquot novae versiones Graecae, eaeque accuratiores, quod ex earum fragmentis residuis colligi potest, conficerentur. Igitur ut intelligatur, ex locis hujus versionis a lectione authenticā Codicis Hebr. discrepantibus nequaquam consequi, illius auctores codice non punctato usos esse, haec rationum momenta sine praetudicio perpendi velim.

§. VI.

Nam 1.) interpres negligentius vocabula adspexisse videntur, praesertim singularibus notata punctis et cum rara aut difficulti significatione, ut mirum non sit, eos alias vocales legisse, quam quae scriptae extabant. Ita Genes. VIII. 17. וְפָרֹז וּרְבֹי in Imperativo reddiderunt, XV. 11. legerunt וַיִּשְׁבַּח, XXVI. 12. leg. שְׁעָרִים, XXVII. 18. leg. וַיִּבְאֶא, XLVIII. 10. leg. רָאָה, Exodi XXIII. 2. leg. רְכָב Deut. XXV. 7. leg. בְּמֵי, quod mox antecessit, Jud.

וַיְרָא אֲנֹנוּ, 2. Sam. XIV. 15. leg. וַיַּרְא, 1. Reg. 17. 32. leg. וַיַּרְא, Jes. XXVI. 14. leg. רְפָאִים, XXIV. 23. leg. חֶמֶת לְבָנָה et Hieronymus sane non miratus esset in Commentariis ad Jes. XXX. 26. quod hic recte illie autem non recte legerint, si credidisset, eos codice non punctato usos esse. Ezech. XXVII. 4. leg. בְּנֵי, et poterant errorem animadvertere, si ad v. 5. respexissent, Hos. VI. 9. leg. כְּחִכִּי, XIII. 3. leg. מָרְבָּה, Nah. II. 4. leg. מָרְבָּם, Habac. III. 5. leg. בָּכָר, Hagg. I. 11. leg. תְּרֵבָה, Ps. XLV. 5. leg. הַרְבָּה; et manifesta est eorum negligentia, qui וְיַדְעָה prius, quod v. 4. antecedit, recte reddiderunt, XLVII. 10. leg. עַז Cant. I. 2. leg. דְּרוֹיךְ, sicut v. 4. et VII. 12. inepte, quod ubera sposo non poterant tribui.

Sic quando vocum et sententiarum coniunctio vel disjunctio accentibus contraria in versione Graeca apparet, nihil ex eo contra accentuum antiquitatem cum ratione concludi potest; sed hoc potius plerumque tribendum est vel interpretum inscitiae, quos accentuum saltem minorum rationem ignorasse mirum non debet videri, ut suo loco ostenditur; vel interpretum negligentiae, quod vel studio et data opera, ut hypothesi servient, vel ex αβλεψίᾳ horum apiculorum non habuerunt rationem; vel denique scribis et criticis recentioribus, qui textum Graecum, more

more antiquo sine distinctionibus scriptum, male interponixerunt. Conf. supra Cap. XIII. §.
 §. Ut taceam, interpretes tamen plerumque fecutos esse distinctionem Hebraicam, quam in multis locis ambiguis et difficilioribus sine accentuum indicio scire non potuerunt.

§. VII.

2.) Discrepantia ista deprehenditur non solum in vocalibus, sed etiam in consonantibus et integris vocibus atque sententiis, in lacis fere totidem. Exempla magno numero recensent Hottingerus in Thes. Philol. p. 356—362. Engels in Praefat. ad Schindleri Lexicon, Calovius in Critico sacro p. 599—602. Cooperus p. 239—242. Lightfootus in Oper. posthumis p. 12—14.

Ex quibus exemplis liquido constat, quanta fuerit horum interpretum negligentia, et quanta licentia in sua versione usi sint. Non dicam de Nominibus propriis, quae quidem nonnunquam usui et pronunciationi sui temporis conformarunt, saepe tamen neglectis etiam matribus lectionis et mutatis ipsis consonantibus valde corruperunt. Et nihil sunt, quae ex eo contra antiquitatem vocalium cum aliis Steph. Morinus concludit p. 380—382. cui Loescherus p. 294. respondit. Non etiam dicam locis innumeris, ubi voces vel integras sententias omiserunt, aut ex suo ingenio addiderunt.

§. VIII.

§. VIII.

Hic quidem Steph. *Morinus* arbitratur, ab interpretibus literas non adeo permutari potuisse, si puncta ante oculos habuissent. Sed respondetur ei κατ' ἀνθρώπον, eos nativas, quas vocat, vocales s. matres lectionis ante oculos habuisse, quae visum fallere non adeo poterant, et tamen vocabula multa corrupisse. Deinde *Cappellus* in Vindiciis L. I. C. 4. §. 6. prohibet, jam tempore veterum interpretum varias lectiones codicum quoad literas extitisse, unde orta fuerit versionum discrepantia a textu hodierno. At nos reponimus, multo magis extitisse varias lectiones punctorum, quod in his describendis facilius aberrari potuerit, et interpretes lectionem ab hodierna quoad puncta diversam sua versione expressisse. Mirum autem est, quod discrepantiam versionum quoad literas variis lectionibus, sed discrepantiam quoad puncta non eidem causae, quod tamen in locis quibusdam manifestum est, sed absentiae punctorum attribuit. Deinde *Cappellus* in §. 7. afferit, varias lectiones esse ortas, atque ipsos interpres deceptos esse ex literarum similitudine respectu figurae vel soni, sed non esse eandem punctorum rationem. Omnia enim puncta vocalia figura, et pleraque etiam sono ita differre, ut non facile alterum pro altero interscribendum vel legendum accipi potuerit. Haec eo dicit, ut iterum probet, discrepancias non nisi ex punctorum absentia oriri potuisse.

tuisse. Sed non voluit animadvertere, nihilominus lapsum et errorem facillimum in minutis his apiculis contigisse, multo magis quam in literis. Iam vero illa Cappelli exceptio prorsus removetur, et interpretum negligentia in aprico ponitur, si ostendatur, eos etiam literas figura et fono dissimillimas confudisse, et integras voces et sententias aliter legisse et interpretatos esse, ac in textu authenticō scriptae erant. Quis igitur cum ratione dubitabit, an fieri potuerit, ut etiam in codice punctato alia puncta legerent et versione sua exprimerent?

§. IX.

3.) Non dicendum est, eos cum aliis literis aut punctis legisse, sed iisdem vocabulis aliam et saepius ineptam significationem tribuisse. Ita

Genes. XXX. 11. בְּנֵי reddunt ἐν τούχῳ,
 Exod. XIII. 18. Πτώμα, πέμπτη γενεά,
 Hos. XIII. 7. אֲדֹעַת, Αδουγίων, Habac. I. 8.
 בָּבֶל, Αραβίας, Ps. XXVI. 9. אַסְתָּרָה, συνο-
 πόλεση coll. Ezech. 34. 29. Steph. Morinus
 p. 389. sine causa statuit, eos verbum hoc
 ex τῷ σ formasse, Ps. CXXXIX. 20. עֲרוֹקָה, τὰς
 πόλεις 58. Cohel. II. 11. 17. 26. שְׁוִתָּה, sicut
 I. 17. עַזְוָן, προαιρεσις, ex lingua Syriaca s.
 Chaldaica. Plura loca, quae reddiderunt ex
 dialectis linguarum Orientalium, notavit Hot-
 tingerus in Thes. Phil. p. 365—368. Non
 nunquam vocabula aliter, sed eodem sensu
 reddi.

reddiderunt, ut Genes. XLV. 19. ἐντείχασι, sicut hoc Verbum in Pual ubique in Activo verterunt, excepto Levit. X. 13. Genes. XLVIII. 20. ἐνλογηθήσεται, non est credibile, eos ιερά της legis, Exod. VIII. 11. ἐβαρύνθη, nam ad Infinitivum Verbum finitum in Activo et Passivo suppleri potest, Jes. V. 9. בְּאַזְנֵי, τὰ δὲ τὰς κυρίας.

Ita saepius aliam lectionem studio ex locis parallelis substituerunt, v. g. Exod. XIX. 18. ὁ λαὸς, ex v. 16. XXV. 23. χρυσός καὶ θραύση, ex Levit. XXIV. 6.)

Lev. XIII. 39. σύγχαίζονται, ex v. 38. Num. IV. 27. ἐξ ὀνομάτων, sicut reddunt חטפּוּבּ in v. 32.

§. X.

4.) Vocum multarum cum singularibus punctis veram lectionem assecuti sunt, reliqua forma frequentiori, quae alibi occurrit, quamque textus aequē admittebat, quod fieri non poterat, nisi puncta ante oculos habuissent, v. g. non legerunt

Genes. XLIX. 15. מִנְחָה, v. 26. גְּבֻעָת, Exod. V. 14. נְכֹזֶן, XVI. 20. גִּירָם XXXIV. 24. לְרָאוֹת, Deut. I. 33. לְרָאֵתָם, ita I. Sam. XX. 36. 37. cur non הַחֲצֵץ acceperunt in Plurali sicut in v. 38. quidni I. Reg. I. 38. potius legerunt וְלֹכֶד אַתָּה, cur non Jes. XXVII. 7. legerunt הַרְגָּה, sicut antecedit הַפְּהָה in Activo? cur scripserunt Ruth. I. 2. γοοπι, s. νωρμιν, Genes. XXXVI. 2. ὁλιβεμα, Ezech. XXIII.

XXIII. 4. ὁλιβα, nisi quod sic in textu punctato invenerunt?

§. XI.

5.) Vocabula, in primis Nomina propria secundum eam pronunciationem, quae tum vigebat, Syro-Chaldaicam Graecis literis expresserunt, vel ad genium Graecae linguae, sicut deinde Josephus, accommodarunt, ubi etiam Schva variis vocalibus, plerumque eadem vocali, quae proxime antecedit vel sequitur, reddiderunt, et ipsam vocalium in textu Hebr. pronunciationem nonnunquam variis modis corruperunt. Conf. *Druſius* de recta lectione linguae S. Cap. 23. 24. qui etiam in Observation. L. IV. C. X. notat, interpres Graecos literas η et υ in plerisque vocibus elidere, ut sonus earum esset mollior suaviorque exemplo linguae Arameae, quod etiam imitatus est Hieronymus. Hinc Schva compositum sub gutturalibus et Patach sursum diversis sonis exprimunt. Ita Matth. *Hillerus* in Onomastico S. p. 714 — 720. multis exemplis ostendit, quomodo interpres Graeci Nomina propria ad vernaculi sermonis similitudinem figurata, vel cum affinibus aut collationis vocabulis permutata expresserint. Idem monstravit Bernard. *Montfaucon* Tom. II. Hexaplorum Origenis, in Diff. de veteri literarum et vocalium Hebr. pronunciatione, cuius magnam partem Wolfius in Biblioth. Hebr. Vol. II. p. 653-657. exhibuit.

Sed

Sed ex his sonivocalium variationibus nulla ratione concludi potest, codicem, quo interpres usi sunt, notis vocalium caruisse. Vocales scriptae certam pronunciationem designant, ipsa autem pronunciatio fuit varia et ambigua. Nam pronunciatio nominum Hebr, maxime respectu vocalium a tempore exilii Babylonici ob conversationem cum Chaldaeis et commercia cum aliis gentibus variis modis corrupta est, et aliis sonis expressa, quod etiam in Judaeis nostri temporis observatur. Huc etiam observatio Steph. Morini p. 353. spectat: „Supra dictis mutationum originibus accessit unius linguae in aliam translatione. Si enim una et eadem lingua diversas mutationes, certissimum est, quod cum in linguam diversam transit, pluribus et gravioribus obnoxia sit, et longe magis ab extraneis quam a se ipsa cogatur alterari, quia suus unicuique genti est peculiaris genus, et varia cum iisdem licet litteris scribendi et pronunciandi ratio.“ Haec valent etiam de punctis vocalibus Hebraeorum, unde ipsi Morino, qui maxime urget et demonstrare sustinet inconstantiam punctuationis ex versione Graeca, ex hoc capite responderi potest. Ita etiam responderi potest iis, qui Nomina propria in Novo Testamento oppnunt, ut quando Vossius in libro de oraculis Sibyllinis necesse esse dicit, aut ineptissime et nullo judicio hodierna esse apposita puncta, aut Christum et Apostolos, omnesque adeo veteres

veteres Judaeos prophetarum et proavorum ignorasse nomina. Contra quem Rich. Simon in Disquis. crit. p. 253. hoc ipsum urget, hodiernis etiam temporibus a Judaeis diversarum nationum nomina propria diversa ratione efferri et scribi, si in patrium sermonem transferantur.

§. XII.

6.) Nonnunquam loca versionis Graecae, quae a literis aut punctis textus Hebr. discrepant, sunt corrupta et mendosa. Exempla recensent Hottingerus in Thes. Philol. p. 368—371. Jo. Clem. Drusius in Animadversionum Libro II. Jo. Meyerus in Diss. III. ad Seder Olam §. 24—28. Jo. Ge. Geret in Comment. de causis discrepantiarum Versionis Graecae p. 36—59.

Igitur manifeste apparet, ex versione totaevi onerata, et tantopere mutata et corrupta non peti posse argumentum in praejudicium punctorum. Quis etiam novit, aut quis fidem faciet, illas discrepantias, quae inter hunc Graecum codicem et Hebraeum occurrunt, a primis auctoribus hujus versionis oriri, et non potius a recentioribus imperitis et nasatis tractatoribus et scribis? Ita ratiocinatur Buxtorfius p. 125. cuius argumentationem Cappellus in Vindiciis p. 822. astute alio detorquet, ac si ille ita probare voluerit, hanc discrepantiam non esse a defectu punctorum. Minime vero. Sed ostendere

O voluit,

voluit, argumentum Cappelli et sociorum eius flocci et nihil faciendum; quando ex his discrepantiis concludunt, illos interpretes codice non punctato usos esse, quin puncta eorum aetate nondum extitisse.

§. XIII.

Pergo nunc ad Paraphrases Chaldaicas, quas ad recentiorem punctorum originem probandam Cappellus in Arcano L. I. C. 9. producit. Si fuissent, inquit, tum punctati codices, profecto non potuissent illarum auctores latere, eosque punctatis et accuratissime castigatis codicibus usuros fuisse; fatendum est. Iam vero liquet, eos non raro aliter legisse quoad vocales et accentus distinguentes, quam hodie legatur ex punctuatione Masorethica. Et quamvis hic discrepantia non sit tam frequens ac in versione LXX. interpretum, tanta tamen est, ut non possit aliunde orta esse, quam quod auctores codice non punctato usi fuerint. Nec dici debet, hanc diversitatem, quae major est quoad puncta et accentus, quam quoad literas, esse ex codicium mendositate. Nam Rabbini a Jonathae et Onkelosi seculo ad Masorethas Tiberiusque, qui toti erant in Legis cortice occupati, quique procul dubio in describendo sacro Codice summam adhibebant curam et diligentiam, omnino sic cavere potuerunt et vero debuerunt, ne tanta oriretur lectionis inter sacros codices varietas et discrepantia.

Sed

Sed quam sit haec assertio a Cappelli ingenio aliena, ex illius Critica S. apparet: et quam sibi ipse contradicat, patet ex aliis ejus dictis v. g. in Vindiciis L. I. C. IV. §. 6. 7. Quamvis vero concedamus, Paraphrastas codicibus non punctatis usos esse, vel suas paraphrases vocalibus et accentibus nudos descripsisse, (quod quidem ut precario assumptum concedere non tenemur,) ex eo tamen effici non potest, puncta tum temporis nondum extitisse.

§. XIV.

Non opus est, ut omnia repetam, quae inter Buxtorfium et Cappellum disputantur. Sufficiat hoc unum retulisse, quando *Buxtorfius* p. 141. contendit, ex ipsis discrepantiis paraphrasium Chaldaicarum opinionem de Masorethis Tiberiensibus punctorum inventoribus refutari. Nam quia illarum, certe priorum, Jonathanis et Onkelosi tanta fuit apud Judaeos auctoritas, non credibile esse, Masorethas, recentes et obscuros, earum lectionem et judicium in tot locis fuisse neglecturos vel posthabituros. Ad haec *Cappellus* in Vindiciis L. I. C. 5. §. 8. respondet:

- 1.) Etiam Buxtorfium teneri hujus diversitatis rationem idoneam reddere, putatque, allegoricos sensus, quos non negat, non esse solam: sed principium petit, quando dicit eam potissimum oriri ex varia lectione vocum ob punctorum defectum.
- 2.) Pos-

se vicissim ex Buxtorfio quaeri, an non mirum maximopere sit, paraphrastas Esrae judicium et lectionem neglexisse, et novam lectionem introducere voluisse. At negamus, eos hoc tentare voluisse, quando more Judaeis familiari varios sensus allegoricos exculpserunt. 3.) Potuisse Tiberienses illos doctores tanti fieri quoad veram textus sacri lectionem, quanti siebant paraphrastae. At quod potest esse, non statim est. 4.) Non probare posse Buxtorfum, usque adeo divina auctoritate donatas fuisse illas paraphrases, ut nemini quantumlibet magno et sublimi Doctori et Rabbino vel hilum ab illis recedere licuerit: quin satis oculatos fuisse Tiberienses, ut aliquid in lectione sacra videre potuerint, quod illi paraphrastae minime viderunt, sicut in omnibus scientiis dies diem docet, id quod in §. 9. uberius declarat. Sed his dictis iterum principium petit, et auctoritatem paraphrastarum destruere non potuit. At enim vero quidquid Cappellus cum aliis respondeat aut opponat, ex illis discrepantiis nulla ratione effici potest, paraphrastas usos esse codicibus non punctatis, adeoque puncta tum temporis nondum extitisse. Nam aliae causae idoneae allegari possunt, ex quibus explicetur haec diversitas, quamvis codice punctato usi sint.

§. XV.

Nam i.) paraphrastae non cum aliis punctis vocabula legerunt, sed ipsis vocabulis singularem significationem tribuerunt, et res spexerunt nonnunquam ad notionem et formam vocum Chaldaicam, v. g.

Deut. XXVI. 5. אָכְרָא Chaldaeus vertit, quaerebat perdere, ubi Mercerus observat, non esse dubium, quin sine punctis, quibus tunc carebant Biblia, אָכְרָא legerit, cujus iudicium laudat Cappellus, sed Buxtorfius p. 136. contendit, eum potuisse suinere pro Praeterito Hiphil ex forma Chaldaica s. Aramaea. Et nihil valet, quod Cappellus opponit in Vindiciis §. 3. qui ait: ut r. quod Buxtorfius observaverat, Chaldaeum non לְאָכְרָא in Piel, sed לְאָכְרָא in Aphiel scripsisse, id quod maximam probabilitatis speciem addit.

Jes. III. 12. וּבְשִׁים Targum reddit כוֹרֵשִׁים, domini debiti n. e. soeneratores, non quod auctor legerit בְּשִׁים, quod vult Cappellus in Critica S. sed quod בְּשִׁים accepit tan. quam formam Participii Chaldaicani.

Hos. IV. 7. אֲמִיר Jonathan, חַלְיוֹת et Cappellus l. c. dicit, eum legisse הַבִּירָה, sed potius illud אֲמִיר accepit ut formam Chaldaicam Praeteriti Hiphil.

§. XVI.

2.) Sicut interpretes Chaldaeи non versionem, sed paraphrasin componere value-

O 3 runt:

runt: ita in locis quibusdam sectati sunt Medraschim s. expositiones mysticas et allegoricas, quibus congruentem vocum lectionem tantisper effinxerunt: non quod veram lectionem nesciverint, aut mutari voluerint, sed fuit merus ingenii lusus.

Buxtorfius p. 137. locum Ab. Esrae descripsit, qui in hanc rem citat Genes. XLIX. 11. עֲרָה, quod transfert Onkelosus לְקַרְתָּה, ex vocis homonymia, it. בְּנֵי reddit וּבְנֹו, ac si scriptum esset בְּנֵי בְּנֵי, denique אַחֲנוּ, ae si scriptum esset אִיתְבָּנוּ. Idem v. 17. נִפְלֵל in Hiphil eodem sensu vertit, nec propterea dici potest, eum נִפְלֵל legisse.

Idem Buxtorfius p. 139. ex R. Salomonis Commentariis notat Ezech. XXXIX. 16. הַטּוֹנָה, quod Jonathan legit cum Mappik, reddens tumultus ejus: Gen. XIV. 5. בְּחָם, quod in Targum Hieros. ita exponitur, ac si esset בְּחָם sicut in vers. Graeca et Vulgata, fortasse ex variadectione. Denique Buxtorfius in Anticritica notat p. 716—719. Psalm. CXVIII. 38. אָבֵן, Chald. טְלִיא, Prov. II. 3. מֵאָבֶן Chald. מֵאָבֶן, et matrem, non potuit legere מֵאָבֶן, quia constructio verborum repugnat, Jes. III. 17. פְּשָׁע, Chaldaeis, in servitudinem redigetur, quasi legisset פְּשָׁע.

His locis addo Jes. XXIV. 16. בְּגָדִי, bis, Chald. vim patientur, diripientur. Videntur בְּגָדִי legisse. Sed quia Verbo בְּגָדִי hanc significationem tribuit, credendum est potius, eum

eum liberius hanc sententiam ex aliqua sua hypothesi exposuisse.

Jes. LV. רָשִׁים Chald. malefici, sicut etiam Graeci, πονηροί, nisi forte in eorum codicibus olim lectum est רָעִים sed prior lectio est melior.

§. XVII.

3.) Discrepancia a textu authentico inventur non modo quoad vocales et accentus, sed etiam quoad consonantes, et sicut haec, ita nonnunquam illa non abunde quam ex codicium diversitate oriri potuit. Cappellus in Arcano hoc concedit de consonantibus, sed de vocalibus et accentibus negat, quod hujusmodi discrepancias sint frequentiores, quarum causa alia non potuerit esse, quam usus codicium non punctatorum. Sed supra in §. 8. ad haec responsum tulit. Igitur dubitari non debet, nonnullarum disrepaniarum rationem reddi posse ex variis dectionibus etiam punctorum, quae jam tum extiterunt, sicut earum nonnullae in Codicibus MStis hodie extantibus reperiuntur, v. g.

Job. VII. 14. חַבְעַתִּי Chald. ac si legislet חַבְעַתִּי, quae lectio in MSto Castellano appetet.

Conf. quac Buxtorfius p. 138. squ. ex Kimchi observat ad Hos. XI. 12. Zach. XIV. 5. 2. Sam. XIX. 15. item in Anticritica ad Prov. XII. 28. Thren. III. 20.

Contra ea non cogitandum est de varia lectione, quando voces ipsae in Paraphrasum textū Hebr. conciliari possunt, si cum aliis punctis leguntur, v. g. Psalm. CXIX. 3. בְּרִי Chald. מַמְלָלוֹ, quasi legisset רְבָרִי, sed legendum esse מַמְלָלוֹ, Buxtorfius existimat in Anticritica p. 716.

§. XVIII.

4.) Ipsae Paraphrases corruptae, atque etiam ex versione Alexandrina interpolatae sunt. Nam, quod Hottingerus in Thes. Philol. p. 252. observat, multa hinc inde in scriptis Judaeorum occurrunt vocabula ex Paraphrasibus Chaldaicis desumpta, quae in exemplaribus nostris desiderantur. Similia Elias Levita in Thisbi ad R. פָז et alibi passim adnotavit, et in Praefat. III. ad Masoreth Hammasoreth assertit, Targum Onkelosi esse corruptum, quamvis Masora in illud confecta sit. Ita Maimonides in More Nevochim C. 48. P. I. Verum corrupta, inquit, et depravata in exemplaribus nostris est Onkelosi expositio — et mihi valde probabile videtur, errorem aliquem librariorum irrepsisse. Etiam Buxtorfius in Anticritica p. 712. squ. notat, exemplaria a librariis esse corrupta, quamvis nota frequenter ac versionis LXX. Ita Jonathanis paraphrasin prophetarum varje interpolatam esse cum aliis observat Wolfius in Bibl. Hebr. Vol. II. p. 1165. Waltonus in Prolegom. III. §. 52. extr. dicit: Nomina propria anti-

qus

qua mutata a posterioribus Judaeis, et recentiora substituta, sicut in Prolegom. XII. §. 15. discrepantias inter Veneta, Regia et Basiliensis exemplaria temporum injuriae et scribaturi errori adscribit. In eadem rei Benj. *Kennicottus* in Diff. secund. — p. 169. sive testimonia Waltoni, Leusdenii et Th. Smith, in primis Fr. Raphelengii ex Vol. VII. Polyglottorum Antwerp. qui causas hujus corruptionis uberius enumerat, in medium producit. Ipse vero contendit, de vera lectione paraphrasium non tuto judicium ferri posse ex textu Hebraico, neque eas recte produci ad integratatem textus Hebr. confirmandam, quia aliarum editiones impressae lectioni codicimt impressorum licet falsae conformatae sunt, quam hypothesin p. 175—192. aliquot exemplis illustrat. Denique in Antiquitatibus Eccl. Orientalis p. 132—144. extat Epistola Andreae de Leon Zamorensis ad Mich. le Jay, ubi ille ex Paraphraseon exemplari Syriace conscripto et genuinam lectionem ex ipsius opinione exhibente ostendit, quomodo Paraphrasis Chaldaica a Rabbinorum depravationibus maxime in locis de Messia repurganda sit.

Iam si adversarii punctorum has rationes sequa iudicij lance ponderare vellent, mirum videri debet, si porro audeant ex discrepantiis paraphrasium Chaldaicarum a textu Hebr. concludere, earum auctores codicibus non punctatis usos esse.

§. XIX.

Multo minus, quod Cappellus in Arcane Cap. IX. §. 8. opponit, ex versionibus Graecis reliquis, quarum fragmenta supersunt, ubi nonnunquam a textu punctato recedunt, concludere licet, eas ex codicibus non punctatis esse confessas. Unicum habuit locum, quem ex Hieronymo producat, qui in Commentario in Jes. IX. §. observat, Aquilam מִשְׁרָה, verbi ambiguitate deceptum, μέτρον h. e. mensuram interpretatum esse, quae et Hebraice et Latine eodem appelletur nomine מִשְׁרָה. Manifestum est, Hieronymum non lectionis sed significationis ambiguitatem intelligere, siquidem מִשְׁרָה, quod hic et v. 6. tantum occurrit, Aquilam eadem significacione ac מִשְׁמָה accepisse existimat. Sed Cappellus in Critica sacra L. V. Cap. 4—6. alia ejusmodi loca adnotavit, ad quae, si hic locus esset, varia moneri poterant. Cum vero hi interpres etiam saepius, quod Cappellus in Cap. 5. multis locis ostendit, alias literas legerint, nonne credibile est, eos vel studio, ut hypothesi servirent, vel ex negligentia nonnunquam alia puncta legisse.

§. XX.

Ex his omnibus manifestum est, ex locis versionum antiquarum discrepantibus a textu nostro punctato nequaquam colligi posse, earum autores codicibus non punctatis usos esse. Quin potius credi par est, eos nequidem

dem versiones tales, quales nunc extant, confidere potuisse, nisi codices punctis instructos adhibuissent. Nam tot sententias verborum potestate et constructione intricatas, tot vocabula difficultia et singularibus punctis notata accuratissime sua lingua expreſſerunt, quod profecto fieri non poterat, nisi puncta ante oculos habuissent. Neque est, ut aliquis abſiccat, talium vocum lectionem illis ex usu et traditione fuisse cognitam, quod ab eo vicissim rationem idoneam afferri exponſimus, cur illi non multo magis veram lectionem in locis reliquias facilioribus, ubi a punctis reſeſſerunt, ex usu et traditione ſciverint.

§. XXI.

Nunc autem Corollarii loco de scriptis Josephi et Philonis quaedam adjicienda sunt. Nam Cappellus in Arcano L. I. C. X. §. 16. ita argumentatur: Si tum fuerunt Codices punctati et alii non punctati, certe viri illi rerum Judaicarum peritissimi discriminem illud non tacuissent. Statuit eos Hebraicae linguae non admodum fuisse peritos. Sed quanto imperitiores fuerunt, inquit, tanto magis opus habuerunt punctatorum codicum subsidio, qui illis ignoti esse non potuissent. Postea in Vindiciis p. 840. ita Buxtorfio respondet: Ea non debet insignis scriptor omittere et silentio praeterite, quae ad propositum suum et consilium scribendi singulariter faciunt, vel quorum commemorandorum habet justam et mani.

manifestam causam et rationem, ne quis, rem illam non fuisse, jure ac merito suspicari possit.

§. XXII.

Hanc propositionem majorem concedere possumus, quamvis hominum etiam praestantissimorum imbecillitas complura suppeditet, quae excipi queant, siquidem Josephus mentionem protovangelii, cultus vituli aurei, serpentis aenei et altarum rerum multarum omisit. Sed negamus minorem, quando ita subsunt: Jam vero Josepho et Philoni justa et idonea fuit causa de Hebraeorum punctis et punctatis codicibus aliquid dicendi, cum id vel maxime faciat ad rerum Hebraicarum illustrationem et gentis suae gloriam. Poterant hic et qui cum eo faciunt, quibus in locis iusta his scriptoribus et idonea causa fuerit de punctis aliquid dicendi, et nobis distinctius exponant, quomodo hoc ad rerum Hebraicarum illustrationem et gentis gloriam facere potuerit, quod nos non comprehendere fatemur. Sed nos vicissim ita argumentamur: Si lingua Hebraica tum notis vocalium caruit, quibus Graeca lingua, cuius erant peritissimi, gaudebat, sane illis justa et idonea fuit causa, vel semel hanc singularem linguae Hebraicae affectionem commemorandi, tum maxime, cum de etymo vel significatione certarum vocum disputabant. Atqui hanc signorum vocalium absentiam prorsus tacent. Ergo

go concludendum est, linguam Hebr. Graecae in eo similem et signis vocalium instrumentam fuisse. Si quis hic matres lectionis obiectat, ei postea suo loco respondebitur.

§. XXIII.

Nunc autem quando illi, maxime Josephus, in describendis vocum formis aut literis, etymis aut significationibus a textu nostro punctato recedunt, ex eo manifestum esse dicunt, illos codice non punctato usos esse, adeoque puncta tum temporis nondum extitisse. Ita Steph. Morinus p. 396. provocat ad Cap. VIII. Libri III: Antiquit. Jud. ubi Josephus ornamenta pontificalia describit, quorum nomina eō tempore usitata, sacerdos cum esset, ignorare non potuerit: eum tamen illa referre ab hodierna punctuatione multum discrepantia, imo ipsa sacerdotum nomina quibus utitur, cum ea non convenire, ut quando eos dicit χαράκαις ex כְּהָנִים, et quando facit Αναραβαχην ex רַב כְּהָן, μασαχασην ex מְכֻנָּת, χεδוּמָת ex מְכֻנָּת, αβָאָת ex אֲבָבָת, ἐσσην ex חֶשֶׁן, μασαχεμְדָּת ex מְקֻנָּת, μεθείρ pro מְעִיל ex Chald. מְכֻנָּת.

Ita Philo p. 361. אֲבָרָהָם exponit, κατιη^τελεκτὸς ἡχῆς, quasi בָּר הַמִּן אָב, ex πονητυλιτούλ, sonitum edidit, et p. 1054. sive. hujus expositionis allegorias, sicut etiam nominis Σαρρα, effingit: Idem p. 1057. יִשְׂרָאֵל exponit, ὄγαν τὸν Θεόν, p. 1063. לְהַשְׁמָנָה, τῶν οὐτών, καὶ β. קָלָב αἴσα καρέδια.

Nelo

Nolo plura exempla, quae in promptu sunt, ex utroque allegare, sed hoc unum moneo, ex horum singulari Orthographia et Etymologia nihil posse ac debere colligi contra punctorum Hebr. antiquitatem, quia ex rationibus idoneis illa declarari potest.

§. XXIV.

Nam 1.) ex multis indiciis manifestum est, eos ne quidem Codice Hebraeo, sed potius versione Graeca, et fortasse τοῖς Targumim, quae jam tum temporis ferebantur, et aliis Judaeorum monumentis usos esse. Atque hoc docet Jo. Fr. Cotta in Diss. de codice Ebraeo ex Fl. Josephi libris non emendando §. V. Josephus ipse L. I. C. I. Antiquit. indicat, se hoc opere comprehensurum Judaeorum Archaeologiam ἐκ τῶν Εβραϊκῶν μεθεμπνουμένην γραμμάτων, ubi non Codicem sacrum, sed alia scripta Hebraica intelligit.

2.) Notandum probe est, pronunciacionem nominum Hebraicorum tum temporis ad dialectum Syro-Chaldaicam s. Hierosolymitanam inflexam et omnino corruptam fuisse: sicut etiam saepe nomina Hebraica ad genium linguae Graecie conformarunt, quod se fecisse Josephus L. I. C. 7. p. 13. Antiqu. Jud. testatur, ubi non solum vocales mutarunt, sed etiam alias literas expresserunt.

3.) Nonnulla, quae occurrunt, barbara aliaque sphalmata librariorum et sciolorum incuriae

incuriae atque negligentiae aut ignorantiae adscribenda sunt, cum codices MSti Operum Josephi admodum corrupti ad nos pervenerint, et editorum recentiorum diligentia non omnia notaverit et emendaverit, v. g. ἔρωγη, L. IX. C. XI. quo exprimit חָגִיא עַשְׁלֵה σύεννας, חָנָה L. I. C. XVIII. legendum στίνας, quod expositio per ἔχθρας magis respondet, sicut Rufinus Sitennam transtulit. Ita Drusius Observat. L. VI. C. 12. putat Josephum antiqu. L. I. C. 3. corruptum esse, vel non inspississe Hebraeorum libros, quando ἡ Χαβάλιgens αβελ, πένθος exposuit.

C A P U T X I X.

de Parrum ecclesiae silentio.

§. I.

Hoc argumentum tractant Cappellus in Arcano L. I. C. X. et in Vindiciis L. I. C. VI. Waltonus Prolegom. III. §. 47. et Steph. Morinus p. 404—410. et ex altera parte Buxtorfius F. p. 143—169. Cooperus p. 247—264. et alii. Jam Cappellus in §. 1. praedicat Hieronymi eruditionem Hebraicam et summum in convertendo Codice Hebraeo studium, sicut Waltonus in Prolegom. X. §. 3. Contra ea nonnulli, in primis Io. Clericus in Quæstion. Hieronymianis ejus eruditionem Hebraicam valde extenuat. Sed haec disputatio in nostra controversia exiguum habet momentum.

§. II.

§. II.

Deinde in §. 2. duo momenta de Hieronymo asserit: 1.) eum non usum esse punctato codice in translatione Bibliorum, 2.) eum in Commentariis et aliis scriptis nunquam apiculorum, quibus vocales et accentus apud Hebraeos signantur, mentionem facere. Atque inde concludit, nec puncta nec punctatos codices tum extitisse.

§. III.

Quod prius attinet, respondet exceptionibus eorum, qui concedunt, Hieronymum punctato codice non usum esse, videlicet a) Rabbinos illos ex innato gentis adversus Christianos odio pertinaci uoluisse ei communicare punctatum codicem. Atque eos hoc esse, ut ei ex deliberata malitia eo facilius imponerent, mentiendo illi veram lectionem: et Hieronymum deceptum putasse bona secum fide egisse Rabbinos, cum revera contra esset. Vid. §. 3. 4.

b.) Hieronymum ignorasse, an essent Hebraicis puncta punctatique codices, quamvis revera extiterint. Respondet Cappellus §. 5. 11 — 13. atque etiam in Vindiciis L. I. C. 6. §. 4. 21. Buxtorfi argumentum exagitat, qui p. 144. 166. dixerat, fieri potuisse, ut puncta re ipsa quidem extiterint, et tamen Hieronymus nullum tale exemplum nactus fuerit, ob exemplarium punctatorum eo tempore raritatem et caritatem.

c.) Quan-

c.) Quando excipiunt, ipsos Hieronymi praeceptores puncta ignorasse, respondet Steph. Morinus p. 409. squ.

Sed haec omnia nihil ad me attinent, quando verisimilius esse ostendero, Hieronymum codice punctis instructo usum, et implicite punctorum facere mentionem. Et legi hic merentur, quae Celeb. *Tychsenius* in *Reperitorio pro literatura Orientali* P. III. p. 127-151. de Hieronymi punctato codice commentatus est, it. in P. II. p. 270—290. ad *Diss. du Puy*.

§. IV.

Hic primo sunt examinanda loca ex scriptis Hieronymi, ex quibus adversarii concludunt, eum nec punctato codice usum esse, nec puncta ulla vocalium aut accentuum signa agnovisse. Ita Cappellus in §. 7. 8. loca Hieronymi in medium producit, ubi ille notat ambiguitatem vocum, quae nudis literis scriptae, significatione dupli diversa accipi possunt, prout ratione diversa leguntur:

Hof. XI. 10. מים notare aquas, et de mari,

Hof. XIII. 3. אַרְכָּה, esse locustam et fumarium,

Genes. XXVI. 12. שָׁעִירִים notare hordas et aestimationes,

Gen. XXXVIII. 12. רֵעַ significare amicum et pastorem,

Habac. III. 4. שׁס posse exponi, posuit et ibi,
Habac. III. 5. רְבָר notare verbum et pe-
stem,

Jes. XXVI. 14. זָכָר esse masculum et me-
moriām,

Jes. XXXI. 9. אַנְוֹר reddi posse ignem vel
lucem,

Zeph. III. 8. לְעֵד in futurum, vel in te-
stimonium.

Buxtorfius p. 158 — 160. nimis timido
respondet, et Cappello plus largitur, quam
debebat. Neque opus est, ut illius dicta in
Vindiciis referam et refellam, quibus perpe-
tuo, ut solet, principium petit. Postea Bux-
torfius p. 160 — 165. loca illa singula exami-
nat et ostendit, nullo modo ex illis concludi
posse, Hieronymum puncta nescivisse. Scili-
cet observandum est, Hieronymum hic, ut
alibi saepius, ex hypothesi et consuetudine
Judaeorum loqui, siquidem illi ex vocibus,
secundum solas literas consideratis, neglectis
punctis, sensus varios allegoricos exculpere
solebant, sicut etiam a suo Rabbino edoctus
fuerat. Conf. Operum Tom. III. p. 82. D.
Edit. Francof. Deinde causam reddit, cur
Graeci interpres aliter reddiderint nonnul-
las voces, eosque simul excusat, quia remo-
tis punctis modis diversis legi potuerint. Ipse
vero simul veram lectionem indicat, quam lo-
co cuiilibet congruere judicabat, quod non
solum ex orationis nexus sed etiam ex punctis
in textu scriptis illi cognoscendum erat.

§. V.

§. V.

Deinde Cappellus et Steph. Morinus p. 403—408. opponunt loca ex versione et Commentariis Hieronymi, ubi in lectione et explicazione vocum a codice punctato recepit. Hoc factum quidem raro esse, dicit Cappellus in Vindiciis §. 23. comparete ad Graecam versionem, sed frequenter satis, si res in se absolute consideretur. Hic in principio monendum est, talia loca non esse petenda ex editionibus versionis Latinae Vulgatae, quam plerique non ab Hieronymo studio singulari elaboratam, sed ex Itala veteri et nova Hieronymi mixtam esse judicant, quaeque variis erroribus maculata et plurimis interpolationibus et emendationibus corrupta est, ut, quid in illa Hieronymi sit, prorsus nescias, nisi ex illius scriptis similia loca se offerant. Iam vero negamus, ex hujusmodi discrepantiis colligi posse, eum codice non punctato usum esse, cum earum rationes aliae idoneae allegari possint. Nam

N) quod Buxtorfius p. 146. recte respondet, fieri potest, ut, licet punctatum exemplar habuerit, tamen illi non semper adhaerere voluerit, ut, a Judaeis sic edocetus, ipse allegoriis tanto liberius indulgere posset. Cappellus autem in Vindiciis §. 5. Buxtorfio haec reponit: „Si puncta sunt ab ipso Mose vel ab Esra, saltē propheta Θεοπνεύσω addita, quibus ad unum et certum sensum sa-

„cer textus adstringitur, vix potest quis sine
 „scelere et criminē licentiam hanc sibi sume-
 „re, textum sacrum in varios sensus pro libitu
 „trahendi vel potius p̄vertendi, atque haec
 „multo minus Hieronymo t̄ribui potest. Ve-
 „rum unde apud veteres Judaeos invaluit hoc
 „principium et veluti axioma, nisi quia satis
 „sciebant, a Mose et ab ipso etiam Esra tradi-
 „ta esse sacra Dei eloquia solis literarum figu-
 „ris, ex quibus saepe varius et multiplex ori-
 „ri potest sensus.“ Quam sint haec a veri-
 te remota, ex supra dictis in Cap. XI. §. 3. 4.
 appareat. Ita etiam falso prætendit, Hiero-
 nymum, cum indulget allegoriis, eas non
 captare ex textu Hebraico, sed ex aliorum
 Patrum, qui ante eum vixerunt, scriptis.
 Nam ipse Hieronymus in aliqua epistola ad
 Damasum super Jes. VI. 6-8. suum ingenium
 prodit, quando ita scribit: „Ne videremur
 „aliquid praeteriisse eorum, quae Judaei vo-
 „cant δευτερώσεις, et in quibus universam
 „scientiam ponunt, nunc breviter illud attin-
 „gimus, quare in Hebreo sit possum, et
 „quis ibit nobis?“

Ita in Epistola ad Evagrium ad Gen. XIV.
 18. (coll. Quæst. Hebr. ad Gen. XXXIII. 18.)
 scribit: „Non refert, utrum Salem an Salim
 „nominetur, cum vocalibus in medio literis
 „perraro utantur Ebraeli, et pro voluntate le-
 „ctorum et pro varietate regionum eadem
 „verba diversis sonis et accentibus proferan-
 „tur.“ Nimicum in animum induxerat osten-
 „dere,

dere, Salim, juxta quam baptizabat Joannes, fuisse ipsam Melchisedeci Salem. Tale est, quando in Commentario in Epist. ad Galatas scribit, **עָוָלָם**, cum **τ**aeternitatem, at sine **τ** annum quinquagesimum s. Jubilaeum significare, quod sine dubio est glossa Judaica. Similia sciscit de **כְּרוֹבִים** et **כְּרַבִּים**, quod illud animalia magis, et hoc opus pictum designet, in Epistola ad Marcellam.

Aliam rationem l. c. addidit Buxtorfius: Hieronymum a textu punctato recessisse, quod non satis Judaeorum lectioni et exemplaribus fideret, ac propterea proprium aliquando iudicium interponere voluerit, sive aliam aliquam ob causam. Quam ego rationem prætermittendam esse existimo, quamvis alioquin ex ejus scriptis manifestum sit, quod Judaeos nonnunquam suspectos habuerit de corrupta lectione et interpretatione quorumdam locorum.

§. VI.

¶.) Hieronymus sicut interpres Graeci vocabula, in primis Nomina propria; secundum eam pronunciationem, quae suo tempore vigebat, vel in variis provinciis recepta erat, Latinis literis expressit, atque etiam pro Schva varias vocales adhibuit. Quae discrepanzia magis intelligitur, si cogitetur, illum notario usum esse, qui sicut alia, ita etiam haec vocabula ex ore dictantis exceptit. Ita Latinis literis scripsit, Zaphanath Phaanecha,

Malachim, כָּהנִים, Chothonath, אַשְׁר, ofer,
 נָבוֹ, Nabo, מַעֲיל, Mail, רְחַבֶת, Rohoboth,
 Lamanazeah, Laruah unde falso dicit St. Mo-
 riinus p. 403. eum ignorasse Patach furtivum.
 Chirek breve per E expressit, in Emmanuel,
 Hennom, Mesraim, Memmennu, Metca,
 טְהֵרָה, Setta, vel per A, in Mariam, Samson,
 Machithab, Magdal, Phasga, Samra, cf. *Dru-
 si Observat. L. VIII. C. 24. L. IX. C. I.* Pro
 Kamez adhibuit O, in hajomim, hadborim,
 hajom, מְזֻלּוֹת, Mazoloth, יְשָׁב, Josab, מְשֻׁלּוֹ
 Mosel, Affixum עַ, echo, nonnunquam cha,
 חַ, echo, Contra ea pro Cholem habet A,
 ut עַיִן, hajam, לְאַהֲרֹן, rahe. Quod Dagesch
 forte nonnunquam negligit, ut כְּפִירָה, caphe-
 cho, non factum est, quod illud in textū
 Hebr. non scriptum fuerit, sed quod in pro-
 nunciatione vulgo contra Grammaticam ne-
 gligi solebat. Nam alibi omnino expressit, ut
 in כְּלֹו, chullo, תְּמַדְּדָה, thamoddu, בְּדוּם,
 baddim. Osanna, quod nos corrupte pro-
 pter ignorantiam dicimus osanna, quibus ver-
 bis in Epist. quadam ad Damasum notat pro-
 nunciationem sui temporis.

§. VII.

3.) Interdum versionem Alexandrinam
 sua Orthographia sequi maluit, sicut in ge-
 nere in Praefat. ad Comment. in Ecclesiasten
 profitetur, se de Hebraeo transferentem ma-
 gis se LXX. interpretum consuetudini coaptas-
 se, in his duntaxat, quae non multum ab He-
 braicis

braicis discrepabant. Hanc rationem ipse agnoscit Cappellus in Vindiciis §. 23. dicitque, hoc eum fecisse, quod eorum lectio videretur ipsi sensum gignere meliorem. Similia tradit in Critica S. L. V. C. XI. §. 6. C. VII. §. 12. Ita Hieronymus scripsit, Moyses, Ramezes, Socoth, Eva, Bersabee, Giessen pro Gosen, יְמִים Jamim, אַוְלָזֶן, quod falso putavit illos reddidisse αὐλῶν, ipse expressit Aulon, it. ad Num. XXVII. 1. Salphaad, XXXIII. 19. Remon, 21. Ressa, 34. Ebrona, 41. Selmona, et sic alia multa.

§. VIII.

¶) Quia Hieronymus interdum aliter legit quoad literas et voces integras, quod ipse Cappellus in Vindiciis agnoscit, et exempla comprobant: quis miretur, vel negare ausit, eum multo magis interdum aliter legisse vel protulisse puncta vocalium.

Ita רעטס (Tom. III. Operum p. 29. squ.) exponit, tonitruum gaudii, confundens ס cum ש, quia ad solam pronunciationem attendit, מךא, Num. 33. 6. componit cum אית Psalm. 74. 15. quamvis utrumque eandem rem designet: בעל-צפון exponit, ascensus speculae, legens מ pro ב, סין exponit, odium: אכפה (Tom. V. p. 30.) dicit exponi posse, exaltabo: ad Ezech. VIII. 3. (p. 335.) zelum et possessionem eodem nomine קנה appellari, confundens cum קניין: ad Jer. 32. 12. exponit fakturae s. operis Domini מחשנה.

ni, confundens cum מַעֲשָׂה: Jer. 48. 45 pro מִבְחָנֶת legit מִפְחָד Psalm. 90. 12. legit כְּבוֹא reddens veniemus. Alibi confundit עַפְרֵת אַפְרֵת, שָׁרֵעַ et אַשְׁר: ad Jos. XIV. ὅμονύμως, ait, apud Ebraeos et Graecos et mons (Libanus) appellatur et thus. De Graecis verum est, sed voces Hebraicae et vocalibus et terminatione differunt: ad Zephan. II. 14. in Hebraeo, inquit, ponitur חַרְבָּה quod secundum lectionis diversitatem, vel siccitas, vel gladius, vel corvus accipitur. Hic non dicendum est, Hieronymum credidisse, quod LXX. et ערְבָה חַרְבָּה promiscue corvum notare putaverint.

Sunt rationes aliae paucis commemorandae, ex quibus aberratio Hieronymi a punctis contextus Hebr. intelligi potest, videlicet

a.) quia non semper Codicem Hebraeum ante oculos habuit, quod Clericus passim ostendit in Quaest. Hieron. ut p. 182 quando יְזֻבֵּלְנִי scribit Isboleni, quia sciebat, nudam vocem esse יְזֻבֵּל, nisi malis, eum Schva suo more per vocalem expressisse.

b.) Quia non potuit Codicem accurate inspicere, et punctorum minutias cognoscere ob ingruentem senectutem et imbecillitatem oculorum, cf. Repertorium Vol. III. p. 146.

c.) Quia ipse variam lectionem in suo codice habuit, v. g. Jer. 23. 6. ubi secundum Hebraicum dicit esse, vocabunt, legens יְקֻרָא.

d.) Quia verba nonnulla ab Hieronymo scripta librariorum negligentia aut infiditia in codicibus

codicibus corrupta sunt. Conf. Repertorium cit. p. 130. sq. et nota y.) Ita in Quaestione in Genesin ad Cap. 32. 27. וְיָנֵא est ais, quod sine dubio corruptum est, quia ad Gen. 2. 23. legit, is.

§. IX.

Contra ea ex variis indiciis ratione maxime probabili concludi potest, Hieronymum omnino codice punctis instructo esse usum. Conf. Repertorium Vol. III. p. 140—146. ubi rationes sex proponuntur. Ego vero ad Buxtorfum et Cappellum respiciens duas rationes praecipuas exhibeo. Nam 1.) saepissime, maxime cum a versione Graeca recedit, ad veritatem Hebraicam provocat, dicitque, in Hebreo sic legi et haberi, suam versionem cum veritate Hebraica congruere, nihil se de Hebraica veritate mutasse, ita se vertisse, uti apud Hebreos invenisset. Quomodo haec dicere potuit, de vocabulis maxime ambiguis, quae diversis modis legi possunt, nisi Codicem punctis signatum ante oculos habuisset. Hanc rationem Buxtorfius p. 146—154. urget, compluribus locis ex Hieronymo probat et illustrat. Sed Cappellus in §. 6—8. totam illius argumentationis vim se uno verbo susflaminare posse putat, si nempe dixerit, Hieronymum per Hebraicam illam veritatem intelligere Hebraeum textum juxta lectionem illam, quae in Origenis Octaplis distincta columella Graeciis literis exprimebatur; atque

adeo Judaeorum sui temporis lectionem, cum Origeniana illa congruentem, quam et ipse Origenes a Judaeis acceperit. At enim vero fabulas narrat Cappellus et mera cerebri sui figmenta, cum ipse Hieronymus suam mentem clarissime explicet, quando in epistola ad Cyprianum ad **חמשים** Exod. 13. 18. haec scripsit: Volumen Hebraeum replico, et ipsos characteres sollicitius attendens scriptum reperio, — Idem ad Hos. IV. 15. de contra LXX. qui **οἴκον ἀντι** reddiderant, obliterat; Beth Aven esse potius domum inutilem s. idoli, quod ipse, ut in Hebreo legitur, expresserit. Ita ad Genes. 47. 31. quamvis LXX. **מטה reddidissent γέρεδον**, et Apostolus eos fecutus esset, tamen ausus est dicere, in Hebreo aliter legi. Illum vero Judaeorum tum temporis lectionem aut obscuri magistri sui susurrationem praetulisse auctoritati Apostoli non est credibile. Ita Augustinus Quaest. 162. super eundem locum ita scribit: In Hebreo facillima hujus quaestionis absolutio esse dicitur, ubi sic scriptum perhibent, et adoravit Israël ad caput lecti.

Ceterum quae Buxtorfius p. 153. squ. huic argumento subjungit, cum levia sint, praetereo, neque ad Cappelli responsiones in Vindiciis §. 9—12. quidquam reponendum esse existimo.

§. X.

2.) Versio et expositio Hieronymi plerumque cum punctatis nostris codicibus consentit, etiam in illis vocibus, quae raram et singularem punctuationem ostendunt. Hanc rationem urget Buxtorius p. 154—156. Capellus hoc ipsum inficiari non potest, sed in Vindiciis §. 9. id non mirum esse dicit, quia Masorethae non multis post Hieronymum annis punctuationis suae opus aggressi sint, quia punctuatione lectionem in gente sua vulgo receptam expresserunt. Quid autem dicet de punctuatione, ut singit, ad seculum usque undecimum continuata, continuo emendata et tandem perfecta. Sane illud de norma punctuationis Masorethicae figmentum suo loco satis refellitur et profligatur. Nam quae causa fuit, ut Hieronymus repudiata Graecorum interpretum lectione, eaque in aliis locis frequentata, alteram rariorem et singularem ad veritatem provocans Hebraicam probaret, nisi quod eam in suo codice punctis ita designatam haberet. Ita legit Gen. XV. 11. וַיְשַׁב, XVII. 15. אֶת קָרְבָּן, XVIII. 12. עֲדָנָה, XXVI. 12. שְׂעִירִים, Jel. V. 9. בְּאַנְגָּלִי, VI. 10. הַשְׁמָן, XXXII. 2. בְּקִיוֹן, Hos. III. 1. אֶת חַבְתָּה, Pf. XC. 8. עַלְמָנָג. Atque hic etiam discernit Cholem et Schurek, quando legit אֶנוֹשׁ, Enos, אֶנְשׁ, Anus, item וְ et וְ, quando mobiles sunt, vel in vocali quiescunt, v. g. Tho, פָּנָו, Phanav, שְׁוִית, Saith, גְּבִילִיךְ, Gebulaich, בְּמֹתָה אָנוֹן, Bamoth Aven. Conf. Re-

per-

pertorium P. III. p. 143.. Ibidem p. 140. squ. observatur, Hieronymum etiam distinctionem Hebraicam accurate sua interpretatione exprimere, eamque saepius notare et urgere, quod sine accentuum signis in suo codice fieri non potuerit.

§. XI.

Pergo nunc ad momentum alterum, (vid. §. II.) quod Cappellus in §. 6. urget, dicitque, Hieronymum ne quidem ullibi punctorum meminisse, eum tamen saepius debuerit, maxime cum translationis suae rationem reddit, et dissensionis suae a LXX. interpr. sexcentis in locis causas assignat. Idem argumentum opponunt Jo. Morinus Exercit. Bibl. P. I. p. 203. Waltonus §. 47. et Steph. Morinus p. 403. sqqu. Nos vero ad hoc argumentum respondemus: Quamvis hodierna vocalium et accentuum nomina non commemoret, attamen vocalium et distinctionum, si non explicite et nominativi, tamen implicite meminit, ut ex eo concludendum sit, eum vocabula cum suis vocalium figuris ante oculos habuisse. Sic quando ad Jes. II. 22. בְמֵה, inquit, iisdem literis scribitur: nam si voluerimus dicere, in quo, legimus בְמֵה, sin autem *excelsum vel ex-celsus*, legimus בְמֵה: Eodem modo Tom. V. ad Jes. IX. 1. de רַבָּר et p. 95. B. de זְכָר disserit. Quomodo ille olim harum vocum differentiam manu sua expressit, nisi hoc notis vocalium factum est? Alibi sonum vocalium Latinis

Latinis literis designavit, ibique, nominibus vocalium non opus habuit.

§. XII.

Deinde Buxtorfius p. 156. squ. provocat ad verba Hieronymi in Praefat. in libr. Regum: Samaritani Pentateuchum Mosis totidem literis scriptitant, figuris tantum et apicibus discrepantes. Apices ergo hi, inquit, sunt diversum quid a figuris litterarum. Quidnam autem aliud esse possint, quam apices vocalium, qui literis ad — vel subscribuntur, quo nomine non est novum puncta indigantur. Ita Postellus in Alphabeto XII. singuarum exinde collegit, Samaritanos Hieronymi temporibus signa vocalia habuisse, cum punctis hodie careant, legantque sine punctis depravate admodum. Cappellus autem in Vindi- ciis §. 14. per apices dicit intelligi deberet non puncta vocalia, sed cornicula illa — quae vulgo Tagin vocantur, quibus apicibus literae Samaritanae carent. Quae opinio veri specie destituitur. Vid. supra Cap. IV. §. 2. Ego quidem persuasus sum, nihil certi pro nostra causa ex hoc loco colligi posse, cum Hieronymus alibi summas literarum particulas et eminentias nomine apicis designet, ut quando in epistola ad Fabiolam scribit, quod γ et η parvo apice distinguantur. Luculentior est locus Hieronymi Tom. V. p. 405. ubi ad Ezech. 27. 18. frequenter, ait, Hebraea nomina pro diversitate accentuum et mutatione

tione literarum vocaliumque — varie interpretantur. Quis non videt, eum vocales hic expresse nominare, et a literis distinguere? Denique quando Buxtorfius p. 165. afferit, Hieronymum punctorum et punctatorum codicu[m] tacite et implicite meminisse, dum dicit, aliter legi in Hebraeo: Cappellus in §. 21. respondet: quasi legi aliquid in Hebraeo non possit, nisi ad sint adscripta puncta. Quasi, inquam, hoc Buxtorfius voluerit, nihil prorsus in Hebraeo legi posse, — cum tantummodo de vocibus ambiguæ lectionis iesero sit, quae sine punctis discerni non poterant.

§. XIII.

Cappellus in §. 8. speciatim notat, quod Hieronymus ad Jer. IX. 22. dicit, verbum **רְכָב** vocales in medio non habere, ubi per vocales intelligat non hodiernos apiculos, sed literas **ר ו נ**; easque literas vocales appellat, quod designandis et dignoscendis vocalibus non raro inserviant. Concedimus, Hieronymum literas quiescentes, etiam gutturales, nonnunquam literas vocales appellare, hanc quidem ob causam, quod partim non solum consonantium vim et sonum habent, sed etiam saepius quiescunt, et fulcra sunt vocalium, partim propter difficultem et ignotam pronunciandi rationem genuinam fere negliguntur, et solae vocales, quae ad illas pertinent, audiuntur. Quia ab illo duae litterae **vocales**

vocales in una syllaba, diphthongus dicuntur, quando in libello de nominibus Hebraicis haec quatuor nomina recenset: **HIRAM**, Histram, **AISHTOB**, Histob; **UIORAH**, Hiras, **AISHEBSET**, Hisboseth, et haec addit: idcirco cum adspiratione haec nomina posuimus, quia et apud Graecos et apud Hebraeos per Diphthongum scribuntur.

Cappellus in §. 9. loca nonnulla Hieronymi producit, ubi literarum vocalium meminit, quae jam praetereo, licet quaedam ad illa moneri possint. Hoc unum addo et affirmo, quod ex appellatione literarum vocalium, quam Hieronymus a suo praeceptor^e didicit, nullo modo sequatur, eum puncta haud novisse, vel in suo codice non habuisse, cum contrarium ex rationibus modo expositis satis appareat. Sicut enim verisimile est, jam circa initium aerae Christianae puncta in Codicibus Hebr. et alijs libris omitti coepisse: ita dici potest, literarum vocalium usum ad tollendam lectionis ambiguitatem increbuisse.

§. XIV.

Certum quidem est, Hieronymum non semel accentuum meminisse. Cappellus in §. 10. tria loca consideranda proponit, dicitque, eum uniuscujusque vocis tonum per accentum intelligere, quod ei sine damno concedere possumus. Celeb. Tychsenius in Repertorio P. III. p. 135. sqqu. cum per accentus intellige-

re vocales asserit: alii punctum diacriticum literae **w** ab eo ita dictum existimant. Videatur etiam nomine accentus denotare syllabae s. vocalis quantitatem, quando ad Tit. III. 9. ita scribit: Et si forte erraverimus in accentu, in extensione et brevitate syllabae, vel brevia producentes, vel producta breviantes, — —

Quia vero illis temporibus Judaei in summa doctrinae accentuum ignorantia versati sunt, et illis non rite uti potuerunt, non mirum est, etiam Hieronymum accentuum modicam notitiam habuisse. Igitur ex eo, quod accentuum, qui orationis membra distinguunt, non fecit mentionem, nulla ratione colligi potest, accentus tum temporis nondum extitisse. Evidem Hieronymus in Praefat. ad Esaiam affirmat, prophetam istum apud Hebreos scribi per cola et commata. Idem in epistola ad Paulam et Eustoch. ait: se ad utilitatem legentium easdem commata incisiones et intervallorum distantias, quas in Hebraicis codicibus repererat, servasse. Nihil fortasse, eum **sixgs** et lineas breviores vel longiores intelligere, quibus codices Hebraici scripti fuerint, quas quidem versus dicere soleat. Sed hic mos scribendi accentuum existentiam supponit.

§. XV.

Buxtorfius p. 143. squ. negat argumenti posterioris Cappelli consequentiam in primis ex hac ratione: Hieronymum etiam aliarum rerum

rerum eadem necessitate jubente non meminisse, quae tamen ejus aetate extiterint, ut notarum Keri, quae in Mischna commemo-
tentur, et Paraphrasium Chaldaicarum, quae
tamen tum extiterint, et ejus scientiam fuge-
te non potuerint. *Cappellus* in Vindiciis §. 2.
respondet: „Paraphrases Chaldaicas et notas
Keri pariter notas illi esse debuisse ac puncta
et accentus, quis dixerit? Cumque forte
Chaldaice nesciret, qui potuit Paraphrases
consulere, aut cur eorum meminisset?“ (At
certe Judaeo, cuius opera utebatur, notae et
familiares esse debuerunt.) „Aut si quis con-
tendat, Hieronymum non nescivisse Chal-
daice, reponi posse putat, eum per Syrum
interpretem, cuius non semel meminit Pa-
raphrases illas intellexisse.“ Quod dictum
quid valeat, ex collatione locorum, ubi ad-
Syrum interpretem provocat, judicari potest.
Occurrunt omnino apud eum nonnullae ex-
positiones locorum difficultum, quae an ab
ipso ex paraphrasi Chaldaica desumptae, vel a
Judaeo suppeditatae sint, incertum est. Conf.
Clerici Quaest. Hieron. p. 178. sq. Ipse au-
tem de studiis suis Chaldaicis in Praefat. ad
Danielem differuit. Hic etiam non tacendum
est, Paraphrases Chaldaicas nonnullos hanc
solam ob causam, quod Hieronymus earum
non meminit, seculo quinto recentiores fa-
cere, qui vero multis argumentis, quae Pa-
raphrasium Onkelosi et Jonathahis antiquita-
tem summam evincunt, refelluntur.

Q

Deinde

Deinde Cappellus de notis Keri ex falsa hypothesi contra Buxtorfium disputat, ac si ille putet, omnia illa Keri, quae hodie in Bibliorum margine notata sunt, jam ab ipso Esrae aevo sic perpetuo adscripta suisse. Si vero, quod Cappellus cum ratione negare non potest, ante tempora Hieronymi saltem aliquae notae Keri extiterunt, certe harum non ignarus esse, nec tacere prorsus eas debebat, quarum tamen nullibi meminit, ubi locus et occasio postulabat. Sed ille talium rerum, sicut etiam vocalium et accentuum, et aliarum linguae Hebr. proprietatum studio non meminit, quia non agebat Grammaticum sed interpretem, et quia haec illis, ad quos scribebat, quod Hebraismi plane expertes essent, scitu nec necessaria nec utilia esse judicabat.

§. XVI.

Tractationem hanc de Hieronymo uberiorius persecutus sum, quia adversarii arguimento ab illius ignorantia punctorum et silencio in primis gloriantur. Sed quam inique id fiat, ex dictis cuivis a praejudiciis libero patescat. Sequitur, ut quid valeat Origenis silentium, videamus.

„Cappellus in §. 14 „An potuit fieri, inquit, ut ille de punctis „Hebreorum punctatisque libris nihil inau- „diverit, cum et ipse linguae Hebreae stu- „diosus peritusque fuerit, et modo Alexan- „driæ, ubi frequentissimi erant Judæi, mo- „do Hierosolymis vixerit et docuerit? cum
nedenique

„denique eo seculo vel potissimum vigeret et
floraret inter Judaeos Legis studium, fre-
quentissimi eorum Doctores et Rabbini, ac
„proinde punctatorum codicum maxima esse
„debuerit frequentia.“ De eruditione Ori-
genis Hebraica sunt diversae eruditorum sen-
tentiae, quae conciliari possunt, si dicamus,
eum saltem aetate proiectum, cum jam ple-
raque scripta sua edidisset, linguam Hebrai-
cam didicisse, teste Hieronymo de scriptori-
bus ecclesiasticis Cap. 54.

§. XVII.

Igitur non veremur affirmare, Origenem
punctorum notitiam habuisse: ubi rursus in-
stant adversarii, et rationem dari postulant,
cur ille nullam prorsus mentionem puncto-
rum in scriptis suis fecerit. Hic vero *Bux-
torius* p. 167. monet, pleraque et optima il-
lius scripta periisse, in quibus, referente Hie-
ronymo, Hebraica veritate stipatus et suorum
circumdatuſ agminibus interdum linguae pe-
regrinae quaesivit auxilia. Libri autem ejus
superstites, inquit, sunt fere Homiliae in li-
bros Biblicos, in quibus non propositum erat
critica et philologica tractare, sed ubivis Grae-
cam sequitur versionem: ideoque non mi-
randum est, quod punctorum et accentuum
nullibi mentionem fecerit, ejusque silentium
antiquitati punctorum nihil officit.

Q 2

§. XVIII.

§. XVIII.

Denique quod Hexapla attinet, quae Origenes concinnavit, ubi se Ἐργανοῖς αὐτοὶ γένοις contulisse Graeca ipse fatetur: in prima quidem columella contextum Hebraicum posuit ex optimis, ut credi par est, codicibus. Quod autem solis literis absque vocalibus cum expresserit, nullo argumento idoneo probari potest. Nam quod Eusebius et Epiphanius sola σοιχεῖα commemorant, et Is. Vossius de LXX Interpretibus C. 30. putat, ex eo, quod Origenes literis Graecis signavit, quo pacto singula Hebraea vocabula essent legenda et pronuncianda, evidenter liquere, neendum illo tempore vocales Hebraeis exemplaribus fuisse adscriptas: hoc quidem non praebet argumentum certum his, qui illa tum signa inventa et usurpata fuisse negant. Sane vocabulum σοιχεῖα signa vocalium non excludit, et Origeni alia causa, ob quam Hebraica Graecis literis exprimeret, videlicet ut lectio literarum et vocalium, qualis tum temporis vigebat, hominibus Hebraica nescientibus innotesceret, vel etiam ad posteros transmitteretur. Praeterea Steph. Morinus p. 424. opponit, Origenem aliter, quam nunc exprimuntur, referre solere Ebraea vocabula, et ex Waltoni l. c. §. 49. producit specimen ex illius Hexaplis, ubi verba Hos. XI. 1. Graecis literis ita descripsit: Χι νερ ισ-
ραηλ ουειβηγε .γμεμεσραιμ καραθι βανι.
Sed monendum est, eum haec secundum pro-
nuncia-

nunciationem ejus temporis scripsisse, vel etiam Graeca illa Origenis librariorum culpa corrupta esse, cum non solum vocales sed etiam literae mutatae appareant, ut quando Hos. III. 2. וְכָה וְרַחֲרֵב per οὐχομέ, et וְלֹתֶךְ וְלֹתֶךְ per αὐλεχθε expressit.

§. XIX.

Supereft, ut de silentio Patrum ecclesiae reliquorum dispiciamus. Cappellus in Arcano §. 11—15. ita argumentatur: Si puncta intervallo priorum quinque seculorum extitis, fieri non potuit, ut nullus omnino Patrum ecclesiae quidquam de illis resciverit. Nam tantus fuit proselytorum inter Christianos numerus, ut hi, quamvis linguae Hebraeae non fuerint periti aut valde studiosi, illos interrogare et punctatorum codicem notitiam adsequi potuerint. Atqui nullus Patrum ecclesiae quidquam de punctis aut punctatis codicibus rescivit: alioquin certe eorum mentionem fecissent, maxime ubi de Judaeis et sacrorum librorum fontibus agunt, ad quos fontes configere, quos consulere monent jubentque, quem de translationum veritate aut integritate ambigitur et disceptatur. Ergo tum temporis puncta et punctati codices nondum extiterunt.

At quis non rideat mirificam consequentiae majoris probationem: Christiani s. Patres ecclesiae potuerunt interrogare Judaeos de punctis, ergo — ideoque etiam fieri potuit,

Q 3

ut

ut non interrogarent. Igitur si vel maxime minorēm prōpositionem concedamus, non tamen potest concludi, quod Cappellus intendit. Sed negamus minorem, et contendimus, rationem, qua probari debet, nullam esse; et exposcimus loca suppeditari, in quibus Patres reliqui de Hebraeis fontibus agant, eosque consulere jubeant, ita ut puncta commemorari necesse fuerit.

Et cum Buxtorfius p. 168. silentium Patrum, qui circa 500. vel 600. Christi annum vixerunt, opposuisset, cum tamen utrinque in confessio sit, tum temporis puncta jam extitisse, Cappellus in Vindiciis §. 27. satis leviter respondet, et postea hoc silentium iisdem rationibus excusat, quibus nos silentium Patrum priorum seculorum contra punctorum existentiam nihil efficere contendimus. Denique in §. 28. huic argumento a Patrum silentio ipse diffidens, et si, inquit, levius forte foret argumentum illud, non propterea caderet causa nostra, quae firmioribus (scilicet!) aliis nititur argumentis. Igitur etiam nos bona cum venia Cappelli hoc argumentum nullius esse ponderis judicamus.

C A P U T X X .

de punctorum nominibus et appellatione.

§. I.

Lud. Cappellus in Arcano L. I. C. 12. cum Elia Levita p. 70—73. circa punctorum nomina

mina et appellationem duo notat, quae eorum antiquitati objiciat. Primo dicit Masorethas antiquissimos non alia usurpare nomina quam Kamez et Patach, reliqua puncta eos vocare I, O, U, atque ea ita, נ, נ, נ, נ, נ, exprimere solere. (Sic sūi oblitus nostra vocalium signa illis tribuit.) Unde liquere putat, non posse esse tam antiquas vocalium et accentuum figurās. Buxtorfius p. 189. hoc Antecedens negat, docetque, alia plura nomina in Masora commemorari, ut Zere, Segol, Cholem. Cappellus in Vindiciis L. I. C. XI. §. 6. 7. hoc quidem concedit, sed cum Elia contendit, haec nomina a recentioribus Masorethis esse addita. Quae quam sūt yeritati contraria, ex dictis in Cap. 17. de Masora patet. Buxtorfius autem p. 190. sicut negat in primis illius argumenti consequens, monetque, quod negatis nominibus, maxime specialibus non statim negari possit res ipsa: quodque possint esse causae peculiares, cur istae duntaxat appellationes in Masora occurrant, adeoque plura vocalium nomina jam tum extantia ad pauciora referantur, et sub paucioribus comprehendantur. Hic Cappellus in Vindiciis §. 8. non satis esse dicit excipere, potuisse esse alia punctorum nomina, nisi prius vel de re ipsa constet, eam revera fuisse, vel ostendatur, quae fuerint punctorum alia nomina. Scilicet Buxtorfio vitio vertit id, in quo ipse toties impingit, quando ex eo, quod esse aut fieri potest, argumentatur.

tur. Hoc vero Buxtorfio hic licebat, ubi respondentis munere fungitur.

§. II.

Ceterum quando Cappellus in Vindiciis §. 9. asserit, circa 900 vel 1000 a Christo annum, ubi primi Grammaticei existere coepерunt, demum singula singulis punctis imposita esse certa et determinata nomina, simul concedendum illi est, nomina rebus ipsis fuisse posteriora, cum jam seculo quinto vel sexto puncta inventa esse dixerit. Ille quidem in Arcano §. 2. quamvis nomina rebus ipsis non raro sint posteriora, non tamen esse credibile judicat, tanto temporis intervallo a Mose usque ad Talmudis ob-signationem puncta suis nominibus caruisse. Sed quid obstat, quin credi possit, puncta tum sua habuisse nomina, quamvis ea non fuerint technica. Hic vero Cappellus in Arcano §. 3. ita infert: Iam ante Cadmi Phoenicis seculum literas Hebraicas eadem habuisse nomina technica cum illis, quibus hodie appellantur, quod ex Alphabeto Graeco appareat, puncta vero nulla habuisse nomina technica nisi post 500. a Christo nato annum, non posse sibi persuaderi. Levis quidem est responsio Buxtorfi p. 193. squ. quam Cappellus in Vind. §. 13. 14. exagit. Sed Wasmuthus p. 117. coll. p. 61. squ. observat, Cappellum sibi contradicere, quando supra contra literarum Hebr. primigeniam antiquitatem ex recentiori impositione

positione nominum Chaldaicorum argumentatus fuerat. Et revera non procedit argumentatio ex Alphabeto Graeco, quia respiciendum est ad autores, qui primi ex usu sui temporis multum a Cadmo distantis nomina technica literarum Graecarum usurparunt. Nam sicut nomina literarum, quae sonum indicarent, be, ge, de — cum earum inventione et scriptione statim sine dubio extiterunt, nomina autem technica, Beth, Gimel, Daleth — multo tempore post usurpari coepisse credendum est, quod ostendit Schultensis in Grammat. Hebr. p. 11. ita non repugnat, puncta vocalium ab initio cum literis extitisse, quamvis nomina technica eorum post multa tempora demum inventa fuerint. Quid enim? Nonne cum ipsa lingua vocalium diversus sonus et valor extitit? Quod concedendum est ab adversariis. Quomodo vero diversus hic sonus communicari cum aliis aut scripto exprimi potuit? Nonne ad hoc signis et symbolis opus fuit, quaecunque tandem fueriat. Igitur si illa Cappelli conclusio valet, nonsolum signorum existentia, sed ipsa sonorum vocalium diversitas neganda est primis temporibus obtinuisse. Sic quando mensibus Hebraeorum nomina Chaldaica imposita sunt post exilium Babylonicum, quis ex eo concludere audeat, mensum rationem et discrimen tunc demum notari coepisse, cum sane a temporibus antiquissimis menses suo ordine numerentur, vel eo-

rum nomina Hebraica passim commemorentur. Denique sicut linguae Europaeae notis vocalium diversis a prima origine instructae sunt, nomina tamen technica non habent: ita nihil obstat, quin notae punctorum Hebr. diversae a primis temporibus extiterint absque nominibus technicis, ita ut ipso sono aut figura distinguerentur.

§. III.

Secundo Cappellus in Arcano §. 4. afferit, punctorum vocalium et maxime accentuum nomina vel non esse Hebraica, sed barbara et peregrina: vel si origine Hebraica sunt, esse tamen respectu formae ut plurimum Chaldaica vel Syro Chaldaica. Unde liquere putat, nomina non esse indita nisi ab iis, quibus pura lingua Hebraica non erat familiaris et vernacula, sed dialectus illa, qua usi sunt Talmudici doctores et, qui eos proxime sequi sunt, Rabbini. Contra affirmat Buxtorius p. 192. omnia vocalium nomina posse ad origines Hebraeas reduci, et formas habere Hebraicas. Cappellus autem in Vind. §. 10. ostendit, pleraque punctorum nomina non esse forma aut origine Hebraica. Sed huic respondit Alb. Schultens in Grammat. Hebr. p. 50—57. Quia autem haec ultro citroque disputari possunt, potius consequens hujus argumenti negandum est. Nam concedit Cappellus, nomina punctorum nonnulla, imo pleraque (nam sibi ipse non constat,) esse He-

Hebraica. Ergo saltem illa ex ejus principio sunt antiqua. Deinde si demum anno Christi 500 nomina sunt imposta, quae causa potest excogitari, cur nonnulla, sed non item reliqua omnia Chaldaica fecerint. Nonne est vero multo similius, ex punctorum nominibus, quae primis temporibus ad genium linguae Hebr. purae sunt imposta, nonnulla sequiori tempore ex causis nobis incognitis ad dialectum et formam Chaldaicam esse inflexa et mutata? Ita Buxtorfi responsio p. 193. vetera nomina in oblivionem devenire, intercedere, aboleri aut mutari potuisse, rationi consentanea est. Et hoc satis est, nec ostendi opus est, id factum revera fuisse, quod Cappellus in Vindic. §. 12. immerito postulat. Deinde Buxtorfius p. 192. squ. negat consequi, nomina esse imposta demum post 500 aut 600 a Christo annos, quia dialectus Chaldaica jam ab exilio Babylonico apud Judaeos usu familiari obtinuerit. Hoc non potest inficiari Cappellus in Vindic. §. 11. sed effugium quaerit dicendo, se illo argumento tantum probare voluisse, nomina non fuisse a Mose et prophetis imposta, id quod §. 14. 15. de novo inculcat. Sed hoc etiam non probavit. Nam licet concedamus, nomina technica ea que magna ex parte Chaldaeo Syriaca demum post Christum natum punctis imposta esse: tamen exinde nullo modo colligi potest, ipsa puncta antea non extitisse, id quod in §. 2. satis evictum est. Igitur Cappellus hoc argumento

mento a nominibus punctorum prorsus abstinerere debebat.

C A P U T . XXI.

de punctorum numero et usu.

§. I.

Cappellus in Arcano L. I. C. 13. suam sententiam proponit, puncta illa non fuisse excogitata et usurpata, cum lingua Hebraica Judaeis esset familiaris et vernacula, sed tum demum fuisse ea consonis addita, quum lingua ista esset Judaeis barbara et peregrina, et quidem in eorum gratiam, qui hujus linguae essent plane rudes et ignari: et ab iis ea esse addita, qui sibi proposuerunt etiam minutissimas quasque scrupulosissimae, morosissimae et superstitionisissimae pronunciationis atque lectionis minutias et quisquilias, persequi.

§. II.

Hae ut ostendat, agit in C. 13. de vocalibus quatuordecim earumque distinctis figuris, in C. 14. de punctis raptis, et in C. 15. de Dagesch, Raphe, Mappik, et de punto \textcircled{w} diacritico. Haec omnia simplicitati temporum antiquissimorum, cum lingua Hebraea finoreret, non convenire, atque etiam tum esse ignorata afferit, sed seculis recentioribus esse excogitata.

§. III.

§. III.

Proponit eorum, quae asseruit, quasdam rationes, quae quam nullius sint valoris, facile potest ostendi. Provocat primo ad linguas alias, quae tot ac tales notulas non habent. Sed ab una lingua ad alias non licet argumentari, quia singulae suas habent peculiares affectiones. Ille autem, quando linguam Hebraeam Graecam vel Latinae conformare intendit, sibi plus sumit, quam par est, et sua consilia primis linguae statoribus obtrudere voluit.

§. IV.

Deinde contendit, notulas vocalium longarum et brevium, Schva simplicis et compo-
siti, Dagesch fortis et lenis, et puncti Map-
pik, cum lingua Hebr. floreret, non fuisset
necessarias. Quamvis autem a negata rei ne-
cessitate ad negandam rei existentiam progre-
di non liceat, nos tamen hanc necessitatem
liquido demonstrare possumus. Nam non
potest negari, hoc subsidium jam temporibus
antiquissimis rudiori et imperitae plebi ad di-
rigendam pronunciationem et lectionem utile
imo necessarium fuisse. Non autem sola pro-
nunciatio aut syllabarum distinctio, sed po-
tius et praecipue vocum formae diversae ad
evitandam significationis ambiguitatem has
notulas requirebant, quas ideo absit ut scri-
pturæ minutias et quisquilias cum Cappello
dicamus. Nam si cogitemus, linguam He-
braeam

braeam scriptorum sacrorum temporibus summum culmen perfectionis attigisse; est omni rationi consentaneum, ut credamus, singularum vocum in textu Hebraico formam tum quoad literas tum quoad puncta jam primis temporibus certa ratione determinatam et eandem fuisse cum ea, quae hodie in codicibus MStis, si mendacum et paucas varias lectiones excipias, conspicitur. Ita ex notis antiquissimis Masoretarum, qui punctorum anomalias observant, et dicunt, quomodo voces scribendae sint, collendum est, non solum puncta ante eorum aetatem extitisse, sed etiam punctorum analogiam satis definitam suis regulis et cognitam fuisse. Igitur qui simplicitatem aetatis antiquissimae opponunt, quae tantam notarum diversitatem non admiserit, ipsi suam mentis simplicitatem et judicii infirmitatem produnt.

§. V.

Denique manifestum esse dicit Cappellus, quasdam harum notularum veteres prorsus ignorasse. Ita Dagesch lene s. lenem pronunciationem literarum aspiratarum neque ab Hieronymo neque a Graecis interpretibus fuisse agnitam, in Cap. XIV. §. 3—7. affirmat. Sed ut taceam, hoc non simpliciter verum-esse, quandoquidem illi literas נָבָן ubi vis per β γ δ exprimunt, quos imitatur Hieronymus, et apud eos et in N. T. complura nomina sublata aspiratione, ut οὐχὶς εἰπεν.

MTA.

πτως, παχα, παραδειγμα, occurunt: manifestum etiam est, quod illi imitati sunt pronunciationem sui temporis, quae a pronunciatione primigenia admodum deflectebat; adeoque non possunt adversarii ex eo probare, scriptorum sacrorum aetate non agnitam fuisse geminam istam harum literarum pronunciationem, vel usum Dagesch lenis haud viguissse. Idem respondendum est, quando Cappellus Cap. XV. §. 12. 13. negat, Hieronymum et LXX literae **שׁ** geminum sonum, qui puncto vel dextro vel sinistro indicatus sit, agnovisse. Et praeterea notandum est, **שׁ** non esse literam irreptitiam, quod nonnulli dixerunt, sed a **ס** fuisse pronunciatione distinctam, et habere propria sua vocabula, v. g. שׁבר, שׁור, שׁחק, שׁבשׁ, שׁכל, בְּגָשׁ, כְּבָשׂ, שׁוֹר, שׁחַק, שׁבָּשׂ, quae cum **ס** alia significatione occurunt. Deinde significacionis diversitas in multis Verbis confunditur, nisi literae **שׁ** et **שׁ** distinguantur, ut in שׁחר, שׁר, פְּרָשׁ, שׁבָּל, שׁכָּר, שׁבָּשׂ, quae cum **שׁ** utroque leguntur. Non vero dicimus, eas fuisse ab initio duas Alphabeti literas, sed in una hujus literae figura puncti dextri et sinistri eandem fere rationem esse, ac Dagesch lenis et Raphe in literis aspiratis, quae etiam non bis propterea in Alphabeto ponuntur.

§. VI.

Nunc Cappellus L. I. Cap. XVI. accentus adoritur, et ex eorum multitudine colligit, eos non a scriptoribus factis, sed recentibus iisque

iisque scrupulosis et superstitionis Criticis, videlicet Masorethis Tiberiensibus inventos et adscriptos. Considerat triplex accentuum officium, dicitque, ad tonum designandum, vel nullum, cum lingua floreret, vel unicum fuisse necessarium. Sed hoc officium est maxime secundarium. Nam accentus nequam ad tonum designandum inventi sunt, sed accidit, ut plerique, ex aliis causis requisiti, in syllaba, quae cum tono erat, scriberentur.

§. VII.

Deinde Cappellus §. 2—5. de Musico accentum officio agit, sicutque, eos fungivice notularum Musicarum, quae a Masorethis inventae fuerint ad dirigendam Musicam, non priscam illam et sacram, sed quae tum in Synagogis Judaeorum obtinebat in sacri textus lectione. Nos vero utut concedamus, hanc Judaeorum cantillationem in Synagogis esse satis antiquam, negamus tamen eam ab omnibus omnium terrarum Judaeis una et certa ratione secundum accentus accurate institui. Et quis credat, eos incondito suo clamore accentus exprimere posse, qui eorum rationem et potestatem, ut ipsi eorum magistri fatentur, prorsus ignorant, et etiam plerumque ex codicibus non punctatis cantillant. Aut quis ferat Cappellum ex eo, quod Judaei suam cantillationem ad accentus instituere videntur, concludentem, quod accentus a Masorethis ad hanc dirigendam inventi fuerint.

fuerint. Conf. Wasmuthi Vindiciae p. 325-328. Ita etiam reprehensione digna sunt, quae Franciscus Ximenius, R. E. Cardinalis in Prologo ad Biblia Complutensia scripsit: „Illud est etiam considerandum, quod in Hebraicis characteribus scienter omisimus apices illos, quibus nunc utuntur Hebrei pro accentibus. Nam hi cum ad nullam vel significati vel pronunciationis differentiam pertineant, sed ad solam cantus ipsorum modulationem, merito a veteribus Hebreis rejecti sunt, quos in hoc imitari maluimus.“ Sane Cappellus usum accentuum Musicum non intellexit, nec intelligere voluit, quia, cum Buxtorfius p. 243—256. ejus rationem exposuit, in Vindiciis L. I. C. 16. adversus eum ex falsa sua hypothesi disputat, et, cum caput causae rationibus impugnare debuisset, singularia ejus dicta carpit, sicut alibi facere solet. Nam usus accentuum Musicus seu potius oratorius in eo consistit, quod Judaei veteres non quidem accentus, quasi cuivis sonus peculiaris competenter, sed orationem accentibus distinctam, ut sensus postulabat, pronunciatione expresserunt, quae proprius ad cantum accessisse videtur.

§. VIII.

Denique quod usum accentuum distinctum attinet, Cappellus in §. 7. quaerit, quid opus fuerit tanto accentuum distinguentium numero, cum tres aut quatuor ad distinctio-

R

nem

dem periodorum, colorum, ἵρυμῶν et ὑπερ-
ἵρυμῶν, sicut ex usu linguarum aliarum suffi-
cienter, quo ipso suam ignorantiam in hoc
doctrinae genere luculenter prodit. At enim
vero quisquis accentum artificium et sys-
tema probe cognoverit, quod tam apte cum
sententia textuum sacrorum conspirat, non
poterit non majorem sapientiam, quam quae
Masorethis, hominibus nugasissimis et revers-
minutiarum studiosis competit, in eo ani-
madvertere. Nam institutum primorum dis-
tinctionis hujus auctorum tale fuit, ut non
solum periodos, cōla et propositiones distin-
guerent, sed ut etiam singulorum in proposi-
tione conceptuum et vocabulorum nexus,
qui saepius ambiguitate laborat, indicarent:
quare cuilibet vocabulo peculiarem accentum
apposuerunt, ita quidem, ut distinctivi diti-
onēm subdistinctivis aliquot distinguerent, quo-
rum fides dichotomia membrorum continua
accurate determinatur. Ita omnino aliquo
accentuum numero, maxime in Pasucis longioribus,
opus erat, et major quidem eorum
numerus constitui poterat, quia in ditionibus
distinctivorum minimorum loco subdistincti-
vorum meri servi adhiberi solent. Quisquis
haec recte intelligit, nihil videbit, quod mi-
nutiarum speciem prae se ferat, aut scriptori-
bus facris indignum sit, sed potius accuratissi-
mam hanc distinguendi rationem mirabitur.
Igitur a recta ratione abhorrent dicta Cappel-
li, quibus distinctivorum multitudinem im-
pugnat

pugnat. Ita etiam nullius momenti sunt, quae in §. 8. contra servorum copiam in medium adferit, dicitque non octo ministros fuisse necessarios, sed vel unico vel etiam nullo opus fuisse: nec esse scriptores sacros tot ministrorum auctores, sed Masorethas, qui toti consequendis minutissimis quisquiliis occupati fuerint. At nonne potius primi hujus artificii auctores sapienti consilio distinctivo cuiusvis fere ministrum peculiarem attribuerunt, ut accentuum consecutio distinctius cognosceretur, ut taceam, sine dubio eos rationibus singularibus eo esse adductos, quae nos quidem latenter.

Waltonus in Prolegom. III. §. 45. accentus notandi morem dicit esse recentem apud Graecos et Latinos, et etiam apud Hebraeos: a quibus ut literas acceperunt, sic accentus etiam, si in usu fuissent, traduxissent. Sed haec ratio nulla est, quia Graeci non ab Hebreis sed a Phoenicibus literas acceperunt. Hoc autem negligentiae vel ignorantiori accentuum tribuendum est, quod idem dicit magnam eorum partem nihil conferre ad linguae cognitionem, nec ex curiosa eorum speculatione quemquam doctiorem evasisse, aut in textus sacri intelligentia quidquam proficisse. Neque auctoritati accentuum ex eo quidquam decedit, quod ille cum Cappello in Arcano L. I. C. 17. §. 16. et aliis opponit, in magna accentuum copia insignem defectum notarum interrogationis, exclamacionis, pa-

gentheos —— obſervari, quae in aliis linguis usurpantur, et in omnibus utilitatem habent; Nam exclamations ex particulis, parentheses omnino ex accentuum positi, et interrogations mox ex particulis mox ex accentibus cognosci poſſunt.

Ex his igitur, quae adhuc diſputata ſunt, judicari potest, quid ſentiendum ſit de genetologia punctorum et accentuum, quam Capellus, maximus in ſingendo artifex, in Acto L. I. C. 176 §. 1 — 11, conſtruxit. Videntur illi Maſorethae ſuccelſu temporis excogitaffe, 1.) diſtinctionem verſiculorum per Soph Paluc; 2.) vocales naturales, Patach, Zere, Chirek, Cholent, Schurek et Kibbutz, 3.) vocalem adulterinam, Schva mobile, 4.) trēs alias figurās pro vocalibus A, E, O, videlicet Kamez, Segol et Kamez Chathuph, 5.) triplex Schva compositum et Schva quiſcens, 6.) puncta diacritica, hoc quidem ordine, Dagesch forte, punctum τς ו, Mapik, Dagesch lenē et Raphe. Quod accentus attinet, primo ſolum accentum acutum in ſingulis vocibus eos linea perpendiculari notaffe, ſed cum deinde membra ſententias diſtinguenda eſſent, figurās diuersas inveniſſe, videlicet post Sillucum primo Rbhiam, deinde Sakephum et Segoltam, poſtea Atnachum: Reliquos, poſtmodi accentus reges, tum poſtea ministros excogitatos eſſe, denique a poſte-

posterioribus et morosioribus Judaeorum Criticis accentum euphonieum Metheg superad-
ditum videri. Haec Buxtorfius p. 268—270
merito ut nugas et somnia explodit, et Cap-
pellus in Vindiciis L. I. C. 18. nihil habet,
quod reponat, nisi quod dicta ejus de uso ac-
centuum Musico reprehendat.

§. X.

Jam vero quemadmodum Cappellus sta-
tuit, puncta paulatim inventa esse a variis ho-
minibus diversisque temporibus, aliis alia ad-
dentibus et excogitantibus: ita in Arcano I.
c. §. 12. sqq. magni illius operis dicit magnam
confecisse partem, et ultimam ei veluti ma-
num imposuisse celebrem illum Masoretham;
R. Aaron Ben Mosche de tribu Ascher, alte-
rius Masorethae non minus celebris, R. Mo-
sché Ben David de tribu Naphtali, socium et
coaetaneum. Hic statim observandum est,
quomodo sibi ipse contradicat, quando in
Vindiciis l. c. §. 6. ita scribit: — ipse Ben
Ascher coronidem forte tantum adjecit, et
paucā ad illius operis consummationem: et
quomodo a rigore suae assertionis remittat,
quando mox in §. 7. putat se ostendisse, sen-
tentiam seu potius conjecturam suam de Ben
Ascher et Ben Naphtali non esse admodum a
verisimilitudine alienam. Non vero conje-
eturam sed potius inane commentum esse,
statim apparebit.

§. XI.

Nam incerta sunt omnia, quae de Ben Ascher et Ben Naphtali traduntur. Incertum est, ubi et quo tempore vixerint. Cum ceteri Ben Ascher Babylonium fuisse dicant, R. Jacob, auctor dispositiois Masorae impresa, in Masora magna in fine Operis Biblici Basileensis adjecta in litera מ ad ordinem נלנ
ita scribit: Et doctrinas accentuum, quas composuit R. Aharon F. Ascher ex loco Moesia, quae vocatur Tiberias. Conf. Buxtorfi Tiberias, P. I. C. IV. in principio. Deinde R. Gedalja in Schalscheleth Hakkabala ad annum 794 h. e. Christi 1034. Circa hoc tempus, inquit, juxta meam sententiam fuerunt duo illi maximi sapientes, qui circa multas in Lege voces et accentus illarum dissenserunt, — Eadem ex illo repetit R. Ganz in Zemach David. Sed secundum Gilb. Genebrardum in Chronologia, anno ab erverso templo 436 — Judaei Tiberiadis Palaestinae indicto concilio, ad quod Babylonii confluxerunt, quorum primarii erant R. Ben Ascher et R. Ben Naphtali, notulas, quibus hodie Judaei utuntur vice vocalium et accentuum ad lectionis facilitatem repererunt. Buxtorfius F. in hac Genebrardi sententia notari vult, primo, quod de indicto concilio scribit, ad quod Babylonii confluxerint, id sine teste dici, et Hebraeorum historiam hoc concilium prorsus ignore: deinde insignem errorem Chronologicum ab eo commissum esse. Hunc errorēm quidem

dem multi alii reprehendunt. At si illi duo rectores Academiarum fuerunt, ut ab Elia Le-
vita vocantur, et Ben Ascher fuit ex Tiberia-
de, (quod omnino verisimile videtur ob dis-
fensem utriusque circa puncta, et quia lectio-
nem Ben Ascher Judaei Occidentales, et lec-
tionem Ben Naphtali Orientales secuti sunt,) suscipiari fas est, aetatem horum virorum ad
antiquiora tempora esse referendam, cum Ti-
beriensis aequa ac Babylonicas scholae adhuc
florarent: sicut in Masora parva eorum fit
mentio, quando ad יְהוָה Exod. 21. 19°
haec annotantur: Dissensio est de accentu
hujus vocis inter Ben Ascher et Ben Naphtali,
nisi haec sunt glossa recentior.

§. XII.

Nunc videamus, quid Cappellus ad pro-
bandam assertionem suam in medium afferat.
Provocat ille in Arcano §. 12. ad solum lo-
cum Maimonidis, qui in Traetatu de libro
Legis Cap. 8. Sect. 4. ex ejus versione sic ha-
bet: „Cum viderem his in rebus perturbatio-
„nem magnam in omnibus codicibus, quos
„videre mihi contigit, — visum est mihi hic
„annotare omnes Legis Paraschas, — ut in-
„de emendentur et castigate describantur in
„posterum codices omnes. Codex autem,
„quem hoc in re secuti sumus, liber est ille
„in Aegypto notissimus, complectens omnes
„24 libros, qui jam a multis annis fuit Jero-
„solymis positus, ut ex eo emendantur et

R 4

„casti.

„castigarentur libri, quem codicem omnes se-
 „cuti sunt, quod eum emendate descripsisset
 „Ben Ascher, multosque annos in eo descri-
 „bendo impendisset, saepiusque inter descri-
 „bendum eum castigasset atque emendasset.“
 Ex hoc loco Cappellus in §. 13. concludit,
 codicem illum, cui emendate describendo tot
 annos itisumfit Ben Ascher, saepius eum
 transcribendo, ut castigatissimus evaderet,
 non fuisse codicem solis consonarum figuris
 descriptum, qualis est liber Legis, quem in
 Synagogis suis asservant Judaei, sed fuisse co-
 dicem omnium punctorum et accentuum no-
 tulis distinctum, neque enim multis annis
 opus fuisse ad describendum codicem unum
 apiculis illis omnino nudum.

At enim vero sicut Maimonides in Tracta-
 tu illo Codicis in Synagogis adhibendi formam
 accurate describit, unde etiam ibidem nec se-
 mel punctorum vocalium aut accentuum me-
 minit: ita etiam in illo loco non de re alia,
 quam de sectionibus Legis clausis et apertis
 agit, easque, cum in illis magnam confusio-
 nem in codicibus animadverteret, in ordinem
 redigere laborat, ducem secutus codicem il-
 lum Aegyptium, quem Ben Ascher emenda-
 te descriperat. Ex eo statim apparet, hunc
 locum ad Cappelli causam nihil facere. Sed
 ille porro concludit, codicem illum non fui-
 se simpliciter ex alio jam accurate punctato
 transcriptum, quod alioquin nihil opus erat
 tot annos in illa descriptione impendere.

Con-

Conclusio haec falsa esse deprehenditur, si Maimonidis locus inspiciatur. Nam verba ejus non nudam transcriptionem, sed simul emendationem (non tam punctorum quam potius sectionum Legis clausatum et apertarum, in quas maxima confusio irrepserat,) indicant, in qua omnino multis annis, dum codices conferebantur laborandum erat. Deinde hic dicitur codicem multis vicibus emendasse, quoties eum describebat, ex quo iterum intelligitur, quomodo huic labori multos annos impenderit, ut nulla sit causa de inventione novorum apiculorum vel emendatione punctorum ex ingenio cogitandi. Igitur quando Cappellus in eodem §. 13. ita pergit: Vel illa codicum dissensio levis et nullius pene momenti fuit, vel maxima fuit, codicesque illi ab Aschere collati fuerunt perturbatissimi et mendosissimi, — hoc dilemma, quo fautores punctorum constringere intendit, quasi filum ad ignem rumpitur: et ipse responsione sua in Vindiciis l. c. §. 13. ad censuram Buxtorfi p. 275. nihil efficit, sed æreum verberat.

§. XIII.

Ita etiam his positis refutatione non indigent, sed veluti somnia cito evanescunt, quae Cappellus in Arcano l. c. §. 14. addit: „Multos annos in concinnando suo illo codice impedit Ben Ascher, quia punctuationem jam upridem ab antecessoribus suis coeptam quidem et non leviter auetam et promotam,

„nondum tamen absolutam, sed in multis ad-
 „huc deficiētem aut etiam naevis quibusdam
 „laborantem, denique imperfectam, ipse ve-
 „luti consummavit, et quasi coronidem ei tan-
 „dem aliquando imposuit, multa ad praece-
 „dētia feliciter inventa addendo, alia etiam
 „forte immutando atque emendando, nova
 „etiam nonnulla excogitando.“ — Hoc unum
 notare licebit, quomodo sibi Cappellus con-
 tradicat, quando hic in punctuatione antecel-
 forum naevos agnoscit, qui a Ben Ascher
 emendandi fuerint: sed cum Buxtorfius p. 414.
 haec ejus dicta reprehendisset, ipse in Vindi-
 ciis L. II. Cap. XI. §. 15. 16. magnopere in-
 dignatur, et inter alia ita scribit: „Nulla ex
 sententia nostra a secundis et tertiiis puncta-
 toribus facta est primae punctuationis muta-
 tio, correctio aut emendatio, quam censor
 „solus de cerebro suo confinxit ac commen-
 tus est, sed necessaria duntaxat et utilis
 „quaedam accessio et additio.“

§. XIV.

Cum vero Cappelli conjectura, quam nul-
 lo alio argumento stabilire potuit, evanescat,
 multo minus eorum commentum stabit, qui
 Judaeis, Ben Ascher et Ben Naphtali, punto-
 rum inventionem totam adscriperunt, v. g.
 Raym. Martini in Pugione fidei, P. III. C. 21.
 §. 1. Galatinus L. I. C. 8. de arcanis Cathol.
 veritatis, qui Raymundum exscripsit, Gene-
 brardus loco supra citato, Calmetus in Dictiona-
 nario

nario Biblico, voc. Masora, Basnagiū in Historia Judaica, L. III. C. 9. §. 11. Jablonsky in Praefat. ad Biblia Hebr. §. 32.

§. XV.

His non minus atque Cappello Buxtorfius p. 271-273. opponit rationes quinque, quae non omnes quidem sunt ejusdem valoris. Ratio quinta ex eo desumitur, quod in libro de accentibus, qui in calce primae editionis Bibliorum Venetorum in Folio editus est, et R. Ben Ascher adscribitur, post recensionem servorum haec adduntur: „Et hī sunt accentus „suaves ministri, revelati et non occultati ex „ore scribarum, perpetuo sunt conjuncti, „facti in veritate et integritate: Beatus homo, „qui invenit sapientiam, et homo, qui educit intelligentiam, i. e. qui usum illorum sequitur.“ An cuiquam videri possunt haec verba ejus, qui rem aliquam ex parte ipse met confecit, perfecit et absolvit? Hic vero Cappellus in Vindiciis §. 7. Scepticum agit, quod ei alias familiare est, et probari postulat, libellum illum esse ipsius Ben Ascher, quaeritque, annon possit iste R. Ascher alias esse a Ben Ascher, cuius lectionem Judaei occidentales sequuntur.

§. XVI.

Ratio quarta Buxtorfi, quae spectat ad Caput de universalis punctorum inter Judaeos receptione, haec est: An probabile sit, neminem in mundo se ei oppositum fuisse, sed omnes

omnes in universum ejus sententiam, veluti
e coelo delapsam, aut ab altero Mose e mon-
te Sinai allatam, recepturos fuisse. *Conſ. ſu-*
pra Cap. VII. §. 2. Respondet Cappellus l. c.
§. 5. hoc omnino factum eſſe propter inſitam
operi et ab omnibus agnitam bonitatem et
praeſtantiam, nec quisquam, ait, utrisque
bene et sapienter hac in parte ſe gerentibus
ſe oppoſuiffet, niſi Zoilus aliquis tetra livoris
et invidiae lolligine infectus, cui aliorum bene
facta diſplicent, et qui tacito intus urit
igne. Quam haec ſunt a vera ejus ſententia
aliena!

§. XVII.

Ratio ſecunda et tertia Buxtorfi ſunt le-
viores, quae Cappelli exceptionibus in Vin-
diciis l. c. §. 3. 4. removentur. Sed rationis
primaे pondus et momentum ex Cap. VIII.
de ſilentio Judaeorum intelligitur. Ita autem
Buxtorfius: „Si punetatorum inventio de-
„mum ſuccesſive perfecta et ad apicem ſum-
„mum perducta eſt circa annum Christi mil-
„leſimum a Ben Ascher, et quidem ita, ut ille
„errores et naevos priorum correxerit, deſe-
„tusque ſuppleverit: quaero, qui fiat, cum
„ſatis antiquos habeamus scriptores Hebraeos,
„quod ne unus quidem hujus rei vel levifimo
„indicio meminerit? An non primi Gramma-
„tici hujus rei meminiffent?“ Repetit hic
Cappellus l. c. §. 2. instantiam de Maſoretha-
rum historia, dicitque, potuiffe nempe veter-
res

res Grammaticos ea de re non scripsisse, potuisse, quae scripserunt, intercidisse, et ad nos non pervenisse. At hoc pacto omnia in dubium vocari aut negari possunt. Causam vicissim dici jubet; neur nihil de illa codicis collatione a Ben Ascher et Ben Naphtali facta scriptum sit ab illius aevi et proxime sequentis scriptoribus. Sed causa longe diversa est, et satis nobis est, quod indicem lectionum ex illa collatione habemus, et nihil nostra refert, quando, ubi et quomodo facta fuerit, quis exemplaria punctata et quanto numero suggererit.

§. XVIII.

Addam argumenta duo alia, quibus probatur, puncta non esse tam sero inventa. Ipsi adversarii statuunt, ante punctuationem absolutam Grammaticam scribi non potuisse. Nam vero primus traditur fuisse Grammaticus R. Saadias Gaon, quod contra Morinum docet Rich. Simon in Hist. Crit. L. I. C. 30. p. 166. squ. qui fuit caput Academiae Soriana, circa annum Christi 927. h. e. centum annis ante punctuationem secundum Cappellum absolutam. Post hunc XL annis ex Geonaeis secutus est Raf Hai, qui itidem opusculo quodam Grammaticam artem illustravit. Conf. Buxtorf. p. 327. squ.

Hoc quidem argumento a primis Grammaticis desumpto in rem suam abutuntur adversarii. Ita Jo. Morinus in Epistola ad Buxtorfum

sium p. 557. scribit, quoniam R. Juda Chijug
fuit primus Grammaticus juxta annum Christi
millesimum, hoc sane esse argumentum evi-
dentiissimum, ante annum nongentesimum
puncta non fuisse scripta: nam sine punctis
non posse scribi Grammaticam. O Logicum
misellum! Nonne contrarium concludendum
est, ante hoc tempus punctuationis negotium
dudum absolutum esse debuisse. Grammati-
calia enim illa, ita pergit, siue punctis ore
tantum et sono exprimi et doceri possunt, at
que hinc est, quod statim post inscripta pun-
cta Grammaticorum examen ebullierit. Haec
argumentatio illi est prorsus similis et aequo
falsa. Nam ita potius concludendum erat:
Quodsi autem Grammaticalia scripto exprimi
et doceri debent, omnino punctis opus est.
An vero aliquis probare in se suscipiat, (nam
dicere non sufficit,) ante illos Grammaticos
Grammaticalia nunquam scripto fuisse com-
prehensa. Quamvis enim concedamus, Gram-
maticos illos primos fuisse, qui Grammaticam
methodo artificiosa et systematica tradiderint:
tamen credere par est, ab eo tempore, quo
scriptura Hebraica viguit, formas et flexiones
vocum etiam scripto doceri consueville, quod
sine notis vocalium fieri non potuit. Con-
cedamus etiam, Judaeos ab Arabibus ad Gram-
maticum studium excitatos esse, eorumque
methodum in multis secutos esse, ut Jo. Mo-
rinus, Rich. Simon, Hottingerus et alii sen-
tiunt, quamquam hec certo demonstrari non
potest:

poteſt: nihil tamen ex eo in praefudicium punctorum conclaudi debet. Nam falſo di- cuntur Hebraei ſua puncta ab Arabibus acce- piffe, eorumque numerum ſuccellu temporis auxiſſe, quod commentum diſcrimine notabi- li, quod utramque linguam intercedit in punctis et notis diacriticis, penitus re- ſellitur.

§. XIX.

Alterum argumentum, quo evincitur, puncta non eſſe tam ſero inventa, ut quidem volūnt Cappellus, Jo. Morinus et alii, ex eo poteſt, quod antiquissimi Grammatici et Rabbini jam mentionem faciunt antiquissimo- rum codicum punctis instruitorum. Ita Bux- torfius p. 355. citat Ab. Eſram, qui ad vocem קְרָבָה, Ps. IX. 7. in hanc ſententiam ſeribit: Dicit Ben Lafrat (Fessanus Arabs, Gramma- tieus ante R. Judam et Jonam) quod invenie- rit קְרָבָה cum Patach בְּסֶפֶר קְרָבָה, in vetu- ſto quodam exemplari. Cappellus in Vindi- tiis L. II. C. 4. §. 7. ubi Buxtorfio respondet, verba haec pervertit, quaſi non Ben Lafrat, ſed ipſe Ab. Eſra hoc dixiſſet, unde etiam ejus dicta in ſumum abeunt. Illud certe ex hoc testimonio manifestum eſt, puncta diu ante tempora illius Ben Lafrat extiſſe. Rursus Buxtorfius ibidem obſervat, tempore R. Sa- diae jam fuſſe Biblica exemplaria punctata, quod etiam urget Simonius in Disquis. Crit. p. 226. 253. contra H. Voffium, quia ille de

iis jam iudicavit, et antiquorum Babylonicorum et Hierosolymitanorum mentionem facit.

§. XX.

Deinde Buxtorfius p. 55. profert locum ex *Mosis Bar Nachman* Commentario in librum Jezirah, ubi ita scribit: De his arcanis compositus est liber punctationis maximus, quem composuit Raf *Affe* (וְנִ) in Babylonie, qui etiamnum hodie reperitur in Academia nostra. Ex eo sequitur, illo tempore, quo scripsit R. Affe, Doctor Talmudicus, videlicet sub finem seculi quarti iam punctata extitisse Cappellus in Vindiciis L. I. C. 8. §. 9. haec opponit: Mirum est admodum, si ille R. Affe unus est ex compilatoribus Gemarae Talmudicae, cum nulla fiat in Talmude mentio punctorum. (Hoc supra in Cap. XII. et XIII. refutatur, illud autem probatur ex Halichoth Olam §. 9—13. in Bashuysenii Clavi Talmudica p. 46. sq.) Itaque, inquit, vel liber ille punctationis est Pseudepigraphus, vel ejus auctor aliis est a compilatore Talmudis; et si ejusdem nominis. Haec quidem dicit, sed non probat, et sic omnia in dubium vocari possunt.

§. XXI.

Denique de codice Hillelis aliquid dicendum est, qui in multorum scriptis celebratur, et in primis a Dav. Kimchio tum in opere Gram-

Grammatico tum in Commentariis saepius illius diversae lectiones adnotantur. Quis autem ille fuerit, de eo sunt variae eruditorum sententiae. Cunaeus de Republica Hebr. L. I. C. 18. tribuit hoc MStum Hilleli seniori, qui venerit ex Babylonia in Syriam 60 annis ante Christum, quae sine dubio est etiam Schickardi sententia in Jure regio Hebraeorum, Cap. II. Theor. V. §. IV. Alii volunt hunc Hillelem natione Hispanum fuisse, qui vixerit post Masorethicam editionem publici juris factam, ut Rich. Simon, Cappellus et Jo. Morinus. Waltonus Prolegom. IV. §. 8. dicit eum vixisse post Ben Ascher, atque etiam Wolfius in Biblioth. Hebr. Vol. II. p. 291. inductus Zacti Salmanticensis computo, de quo postea. Sed verisimilior est eorum sententia, qui volunt esse Hillelem principem, nepotem Jehuda sancti, qui a. C. 340. claruerit, ut Buxtorf. p. 353. Cooperus p. 73. Loescherus p. 286. ratione addita, quia nullus post eum celebrior Hillel occurrit, item Carpzov. in Critica S. p. 162. et celeb. Tychsenius in Tentamine — p. 247. qui respondeat Waltono. Non enim taceendum est, quod Elias in שְׁבִירַי לְוֹחָות scribit, se putasse, hunc codicem ab auctore ita dictum esse, sed in quibusdam editionibus se invenisse רְאֵלִי, et נְגָלוּ per Zere, et ideo se nescire, quid sit statuendum.

Utcunque vero sint ista, placet jam, quae inter Cappellum et Buxtorfum disputata sunt, paucis referre. Notandus est hic locus ex libro Juchasin, quem Buxtorfius p. 35 i. aliis que exhibent, cuius haec est sententia: „Anno 956. (vel 984. si addas ፩፪) fuit persecutio magna in regno Leonis, in qua eduxerunt inde Librum viginti quatuor, qui vocatur Biblia, quae scripsit R. Hillel. Ex eo corrigebant omnes libros, et vidi ego partem ejus divenditam in Africa. Meo autem tempore fuerunt 900 anni, ex quo scripta fuerunt. Et Kimchius testatur in sua Grammatica, Pehtateghum illius exemplaris fuisse Toletolae.“ Ex hoc Zaguti, auctoris libri, computo, qui vixit sub finem seculi XV, hoc saltem colligitur, antiquitatem ejus ad seculum sextum extremum pertingere, ubi puncta, quibus instructus fuit, jam extiterunt, et punctatio absoluta esse debuit. Cappellus autem in Arcano L. II. C. 13. adversus haec excipit i. auctorem libri illius non affirmare, volumen illud fuisse vocalium et accentuum notis distinctum. At Buxtorfius ex Kimchii scriptis hoc ad oculum demonstrat p. 35 i. 2.) Etsi probari hoc posset, potuisse tamen descriptum esse hoc volumen ab aliquo Hillele post 500. Christi annum, aut saltem ab Hillele Hannasi, qui in Judaea circa annum Christi 340. florebat. Neque enim tempus illud multum antecedere 400 Christi annum.

annum, post quem puncta excogitata fuerint. Quomodo ergo hic codex punctis instructus esse potuit, cum puncta demum post 60 et plures annos excogitanda essent? Ita sibi Cappellus ipse adversatur, sicut etiam in Vindiciis L. II. C. 5. §. 2. ubi ad Buxtorfi dicta p. 353. de Hillele Hannasi admodum leviter respondet. 3.) Quidni *possit*, inquit, falsus esse voluminis illius titulus, in quo Hillel narratur fuisse ejus descriptor? Quidni aliquis, ut fucum faceret, et volumen illud redderet magis vendibile et commendatum, ementitum titulum illi affinxerit? Buxtorfius p. 353. breviter et bene respondet: A posse ad esse non valet consequentia. Et Cappellus in Vindiciis l. c. §. 3. dicit, se non argumentari sed respondere, ideoque argumentum ab eo, quod fieri potest, omnino valere. Astute! Non sane est respondens, sed quod verum est, Scepticorum more hujusmodi rationibus oppugnat. 4.) Idem dicendum est ad ea, quae excipit, *potuisse* *forta* volumen illud scriptum esse a magno Hillele quoad consonas, et illi postea addi puncta et accentus, sive ab ipsis punctatoribus Masorethis, sive ab aliis juxta Masorethicam punctuationem: Et in Vindiciis l. c. §. 4. 5. astute in Buxtorfium probandi onus devolvit, et Kimchii fidem sublestam facit. Igitur quia Cappelli exceptiones facile profligari possunt, argumento huic a codice Hillelianico suum constat robur, quo non punctorum antiquitatem primaevam pro-

bamus, sed potius eorum figmenta destrui-
mus, qui punctuationis inventionem et absolu-
tionem recentiori tempore factam esse
dicunt.

C A P U T XXII.

de punctorum anomaliis.

§. I.

Argumentum, quod adversarii contra
punctorum antiquitatem petunt ex prodigia-
sa, quam dicunt, punctuatione quam pluri-
marum vocum, quarum Keri in margine ex-
tat, in Cap. XVI. §. 11—16. refutatum est.
Ita complurium aliarum vocum puncta ano-
mala notantur ab aliis, qui propterea puncto-
rum *αὐθετικῶν* negant, eaque mutare, et ad
analogiam emendare pro lubitu adgrediuntur.
Hic locus non permittit, ut talius vocum
puncta singularia uberius a me examini subji-
ciantur, eorumque rationes evolvantur. At-
tamen cum omnium maxime Steph. *Morinus*
de lingua primaeva, P. III. Cap. 6—10. ano-
maliam et inconstantiam punctuationis de-
monstrare suscepit, placet hic exempla ir-
regularis punctuationis, quae Cap. 6. recen-
suit, considerare et ad rationes suas revocare,
ubi omnino non solum ῥג Keri et Chethibh
sed etiam dialectorum Orientalium ratio ha-
benda est.

Num I. 47. קְרָבֵת, et in tribus aliis
locis, non est ex Hophal et Hitpael confor-
tum,

tum, sed est revera forma Passiva in Hothpaal,
hoc sensu, adacti sunt, ut sisterent se ad re-
censionem. Conf. Schultensi Gramm. p. 303.

Num. 34. 10. הַחֲנוּתָם prorsus regula-
re est, si formetur a R. אֹוח, cuius primaria
notio est, inclinare se et tendere versus ali-
quid. Schultens p. 400.

Esrae 8. 25. נְגֻלָה אַשְׁר, non est monstro-
sum, sed puncta pertinent ad Keri, et Chethibh
est אַשְׁקָוֶלָה.

Jes. 18. 4. אַשְׁקָוֶת eadem est ratio. Et
brevi vocali ante ה Parag. Morinus falso op-
ponit אַבְנִישׁה Ps. 69. 21.

Psalm. 7. 6. תְּרֵלָה, formare solent ex Kal
et Piel, sicut etiam alibi tales formae mixtae
occurrunt. Sed Schultens. p. 307. dicit esse
Hitpael pro תְּרֵלָה, quod non est verisimile.
In eod. Regiomont, legitur תְּרֵלָה, nisi libra-
rius studio analogiam formae expressit.

Esrae 10. 16. לְרָרוֹת pro לְרָרִוָת ut
valgo volunt. Schultens p. 447. dicit esse
formam emphaticam לְרָרִוָת sive לְרָאשׁ לְרָרִוָת, unde
sit in Infinitivo, accuratissime ventilare.
Jo. Simonis in Lexico et in Arcano For-
marum facit Substantivum, cuius forma non
minus est peregrina.

1. Reg. 17. 14. תְּחִזֵן, notatur Keri תְּחִזֵן
sicut

Jer. 42. 6. אַבְנֵת, Keri אַבְנֵת.

Psalm. 38. 21. רְדוֹפָה, ubi puncta perti-
nent ad Keri, רְדוֹפָה, et Chethibh est רְדוֹפָה.

2. Reg. 18. 27. puncta aliena pertinent ad Keri.

Ita Jo. *Morinus* in Exercit. Bibl. P. I. p. 380. squ. in Nominibus propriis nonnunquam puncta incongrue scripta esse manifestum esse putat ex comparatione Versionis Alex. et scriptorum exterorum. At auctoritas hujus versionis non est tanta, ut puncta textus Hebr. ad eam exigere oporteat. Vid. supra Cap. XVIII. §. 11.

Objiciunt etiam alii cum Morino, ψράχυγος, Στύρης, δαρεῖος, Στύρισθης, αστεγῆγος, sed talia nomina, quorum pronunciatio Persica punctis designatur, ad genium linguæ Graecæ formata sunt.

§. II.

Ita quidem vocum reliquarum puncta anomala et singularia ad suas rationes revocari possunt et debent, ut adeo temerarium sit, ex illis contra divinam eorum originem et auctoritatem argumentari. Contra ea ex punctorum anomalia non contemnendum ducitur argumentum contra eos, qui puncta a Masorethis adscripta esse perhibent. Non enim idonea causa ostendi potest, cur Masorethae in textum sacrum tot punctorum anomalias, easque saepe adeo monstrosas et perplexas intulerint. Dicendum potius est, Masorethas, qui vocum formas recensuerunt, et in exemplaribus jam antea punctatis sic inventerunt,

serunt, singulares vocum formas annotasse, quod religioni sibi ducerent, vel minimum apicem in sacro textu mutare, nec aliis hanc licentiam concedi vellent. Haec uberiorus deducit Jo. Buxtorius in Tiberiade P. I. Cap. IX, ubi anomaliae punctorum non pauca exempla recenset.

§. III.

Hic autem Cappellus in Arcano L. II. C. XI. ex sua hypothesi disquirit, unde sit illa vocum nonnullarum anomala punctuatione, illiusque duas causas effingit. Sed mirari subit, quod non addidit causam tertiam sibi alioquin familiarem, videlicet textus depravationem, quam allegat Steph. Morinus p. 443. et haec addit: Satis fuit averruncasse a S. S. omnes errores fidei, bonisque moribus noxios, cum ceteri ad excitandam diligentiam et attentio- nem conferant, — hinc provide noluit Deus puncta statim ab initio apponi, ut attentior examini tunc esset locus. En rationem ridiculam!

Igitur Cappellus *primo* dici posse putat, anomaliam istam punctuationem a primis Malorethis non consilio, sed casu, incogitantia et errore esse profectam: posteriores deinde descriptores illos errores scientes prudentesque in codices suos transfudisse: denique recentiores Malorethas, cum viderent voces non-nullas αγωμάτως esse punctatas in omnibus exemplaribus, et existimarent, certo consilio

id esse factum, censuram suam iis apposuisse, et monuisse, sic scribi debere has voces, ne quis eas mutare auderet, aut vitiose scriptas putaret. Hic Buxtorfius p. 343. ostendit, quomodo Cappellus sibi ipse contradicat, qui alibi asseruerat, punctuationem totam non ab iisdem auctoribus nec eodem tempore factam, sed per multa secula adauertam, donec a Ben Ascher ad suam perfectionem perdueta sit: cui quidem in Vindiciis nihil habet, quod respondeat.

§. IV.

Quin Cappellus ipse huic causae punctuationis anomiae non multum tribuit, ideoque in §. 5—12. causam alteram prodit. Si cui, inquit, haec responsio non arridet, nec satis firma aut verisimilis videtur, respondetur secundo, dici posse Masorethas ipsos voces illas sic punctasse certo consilio et peculiari quadam de causa nobis jam forte ignota, ut quando non analogiam Grammaticam spectarunt, sed usum et consuetudinem seu potius pronunciationem illam, quam a magistris suis edocti erant. Unde factum, ut qui postea antiquas notas Masorethicas ex propria observatione auxerunt, censuram suam de anomalia illa punctuatione adhibuerunt, ne quis, quod certo consilio factum fuerat a Masorethis punctatoribus, casu aut errore factum existimans immutaret.

§. V.

§. V.

Concedimus quidem punctuationem anomalam certo consilio secundum usum et consuetudinem diversorum locorum et temporum, aut aliis ex causis esse factam: sed negamus, illam nil nisi morositatem, curiositatem et scrupulositatem Rabbinicam spirare, ut scriptoribus sacris et Spiritus S. amanuensibus attribui nequeat. Contra ea non aliis nisi auctoribus sacris attribui potest, (excepta ea, qua puncta τε Keri antiquitus in textu scripta sunt,) quia alioquin non intelligitur, quomodo tam unanimi consensu ubique terrarum ab omnibus Judaeis approbari potuerit, ut nemo uspiam extaret, qui vel ei se opponeret, vel saltem eam vellicaret; et in dubium vocaret.

§. VI.

Interim concedi, atque etiam verisimilitatione affirmari potest, punctuationem anomalam saepius hanc habere causam, quod duplex lectio ita designari debuerit, et Keri vel studio omissum sit, vel exciderit. Ita Keri studio omissum est ad voces, quae saepius eadem forma occurunt. Talia sunt exempla:

וְהַיָּה in Devteronomio saepius ubi Chirek Keri נִזְנָה designat, quod solummodo Jes. 30. 33. Job. 31. 11. in margine extat.

In וְרֹהֶה et וְרֹהֶה, nude et cum praefixis, puncta designant Keri אֲרֹנָה vel אֲלֹהִים.

וַיְרֹשֵׁלִים cum Jod quinques occurrit, sed saepissime sine Jod, וַיְרֹשֵׁלִם ubi Chethibh est וַיְרֹשֵׁלִם denotatur Chethibh, שׁא וַיְשַׁבֵּר חֶת denotatur Chethibh, וַיְשַׁבֵּר et Keri וַיְשַׁבֵּר vel שָׁבֵר, quod in suis codicibus veteres interpres legisse videntur.

שְׁמָאָל Num. 20. 17. et alibi saepius, Chethibh, שְׁמָאָל Keri שְׁמָאָל, conf. Hilleli Arcanum p. 131.

Ita in aliis Keri excidisse videtur, eujus puncta in textu sunt residua, v. g. 2. Sam. 23. 6. בְּלַהֲם, ubi Patach ultimum mihi suspectum est, et fortassis in uno altero^e codice abesse reperietur, et sic notatur Chethibh et Keri בְּלַהֲם.

בָּנְלָדָג et בָּנְלָדָג et בָּנְלָדָג Jes. 59. 3. cf. Thren.

4. 14.

הַפְלָכִים et הַפְלָכִים et הַפְלָכִים 2. Sam. 11. 1. Jes. 30. 5. הַבָּאֵשׁ, ubi Chethibh est בַּאֲשׁ ex הַבָּאֵשׁ, et Keri ex הַבָּאֵשׁ,

Psalm. 9. 15. תְּהִלְתִּיק, puncta Keri in Singulare ostendunt, sicut etiam Psalm. 16. 10. in תְּסִירִיק.

§. VII.

Sicut nonnulli vocalium quidem auctoritatem divinam agnoscunt, sed de accentibus secus judicant, de quibus in Cap. II. §. 13. dictum est: ita non solum hi, sed etiam praesertim utriusque generis punctorum adversarii

rii divinae accentuum auctoritati argumentum opponunt desumptum ab inconstanti et saepius omnino falsa accentuum positione. Ita praeter eos, qui supra l. c. et Cap. XIII. §. 7. nominati sunt, Lud. *de Dieu in Animadvers.* ad Jes. 25. 5. non est dubium, inquit, quin adeo inconstans sit accentuum in distinguendo sensu ratio, ut modulationi vocum potius inservire merito putentur. Hic sane si negligatur ratio accentus, totus versus adeo perspicuus est, ut nihil supra. Hunc autem falli docet Wasmuthus in *Vindic.* p. 205. s^qu. Jo. *Rainoldus in Censura Libror. Apocryph.* P. II. p. 262. cum dixisset, recentiorum plerosque arbitrari accentus adjectos esse a Judeis circa annum D. a Christo nato aut serius, deinde haec addit: Quorum judicio multum afferre ponderis videntur accentus multis locis perperam collocati: ut exempli gratia is, qui periodum et comprehensionem terminatam indicat, saepe omissus, cum addendus erat, saepe additus, quum omittendus. Lud. *Cappellus in Critica S.* male accentus positos esse contendit Esrae 3. 12. in בַּיִסְרָן et Gen. 10. 23. in נָוִז, item 2. Sam. VI. 2. in שֵׁם priori, refutatus a Buxtorio in *Anticritica.* L. C. *Sturmius in Sciagraphia templi Hierof.* p. 47. opponit Paschtam in נְאָמָת Ezech. 40. 5. et falso putat, eum necessario hanc sententiam inferre, calatum continuisse sex cubitos et insuper palmum, dicitque, aut erronee in S. S. accentus positos, aut alium eorum usum esse.

esse. Jo. *Clericus* in Arte Crit. P. I. C. 4. §. 7. Accentuum, inquit, nulla plane habenda est ratio, quippe qui sint sine causa inventi ab hominibus, quibus linguae legitima accentua-
tio aequa erat ignota ac nobis, imo qui ac-
centuum ne quidem naturam norant. Sic
quando Gen. 41. 16. Atnachum negligit, in
Commentario hanc causam addit, quod ejus-
modi accentuum nulla ratio passim ab optimis interpretibus habeatur, nec a Judaeis sa-
cis certa ratione sint appositi. Sed Clerico respondit Frankius in Praefat. Diacriticae S.
Cumque alii falsam acentuum positionem ar-
guant ex diversa locorum in N. T. allegato-
rum distinctione, accentuum simul causam egerunt Franc. Junius, Pocockius, Surenhusius et alii, qui locorum utriusque Testa-
menti harmoniam demonstrare in se suscep-
runt. Illorum autem omnium et aliorum dubiis, quae sere ex ignorantia doctrinae ac-
centuum profecta sunt, facili negotio respon-
dere possem, nisi hoc prolixam nimis dispu-
tationem requireret.

§. VIII.

Nunc quidem nolumus insitari, in factu interpunctione varias occurtere anomalias, quarum ratio vel scriptorum sacrorum inten-
tio non ubivis intelligi potest: sicut omnis accentuum disciplina et analogia nondum ad suam perfectionem perducta est, et in multis majorem lucem desiderat. Quis vero propter ea

ea cum ratione audeat omnem accentum ap-
paratum contemnere, et recentiorem eis ori-
ginem tribuere. Nonne potius cogitandum
est, hujusmodi anomalias ab ingenio humano
repeti non posse, cum sane Masorethae distin-
ctionis analogiam secuti fuissent, scriptores au-
tem sacri distinctionum et accentuum singula-
rium exemplis contextui sacro notam aliquam
auctoratis et inspirationis divinae imprimere,
vel pronunciationis antiquae singularem ratio-
nem et emphasis designare voluerint. Non
tamen eorum probamus consilium, qui in
emphasis studio modum excedunt, et ex
singulari distinctionum et accentuum usu et
collocatione, precariis hypothesis innixi,
quod etiam Jo. Frankio solenne est, empha-
ses minus probabiles et nonnunquam ridicu-
las eliciunt, et nova quaedam mysteria ex-
sculptunt, adeoque adversariis cavillandi occa-
sionem praebent. Observandum etiam est,
dari accentuum varias lectiones, quales in
Codice Hebr. Halensi passim adnotantur, et
ex reliquorum codicum MStorum collatione,
si nostri temporis Criticis placuisset, colligi
potuissent, quarum lectionum variarum com-
paratione cum judicio instituta multis in lo-
cis dubia vel omnino falsa accentuum collo-
catio in ordinem redigi posset.

§. IX.

His positis appareat, quid judicandum sit
de illis, qui etiam accentuum inventionem

Ma-

Masorethis tribuunt, et inconstitatem ac sae-
pius omnino falsam eorum positionem ut cau-
sam praetendunt. „Nam, ut verbis utar Jo-
„Fr. Frankii in Diss. II. de accentuum Hebr.
„difficultate superanda, Seſt. II. §. 1. nun-
„quam oſores accentuum extitiffent, eosque
„vel de antiquitatis suae ſede dejicere, vel eo-
„rum officium et uſum impugnare conati eſ-
„ſent, ſi ſufficiente ac legitima eorum cogni-
„tione imbuти fuiffent. Unde tot Cappelli
„coſtitia, aliorumque alias doctiſſimorum vi-
„rorum perversa et iniqua de accentibus ju-
„dicia? Nonne e neglecta et non ſufficienter
„cognita divina hac arte?“ Sicut autem mul-
ti, vel praejudicio, vel doctorum ſuorum au-
toritate abſepti, accentuum doctrinam non
didicerunt, aut ſaltem primis quaſi labris de-
gutarunt; ita hi deinde eam contemnunt et
repudiant, eruditione ſua philologica inflati,
ne quid, quod alicujus moſimenti ſit, neſcire
videantur. Hinc nohnulli ad accentus pro-
vocant, quaténus eos intellectu ſuo aſsequuntur, et ſuae interpretationi favere vident, ali-
bi autem eos rejiciunt, quando eorum ratio-
nem non intelligunt, quod Wasmuthus in
Vindiciis p. 285. ſqqu. exemplis Lud. de Dieu
et Hackspanii commononstravit. Desinant igitur
illi puncta vocalium et accentuum con-
temnere et repudiare, ſed eorum potius ra-
tionem et analogiam adhibito studio addifcant,
ut artificium divinum et mirabilem harmo-
niam eorum intelligent et intueantur.

§. X.

Ex artificio enim divino et harmonia perfectissima punctorum vocalium et accentuum non quidem argumentum petimus ad eorum auctoritatem adstruendam, (nam argumentis non opus habemus,) sed hac consideratione prorsus refellitur argumentum adversariorum, quod ab eorum multitudine et anomalia desumunt. Tantum enim abest, ut multitudo punctorum vocalium et accentuum humam eorum et recentiorem inventionem prodat; ut potius sumnum eorum artificium et harmonia perfectissima divinum quid spiret, et originem primaevam, cum lingua Hebr. quam maxime floret, evincat. Certum etiam est, quo plura in aliqua re varia et diversa observantur, quorum quidem consensus est et harmonia ad finem aliquem bonum obtinendum: eo majorem rei tribuendum esse perfectionis gradum. Talis perfectio ex vocalium et accentuum multitudine elucet, quibus verborum divinorum sententia summa cum certitudine representatur. Quotquot ad descendam punctorum Hebr. rationem animum adjecerunt, praecordiis liberi, statim eorum artificium divinum et harmoniam perfectissimam animadverterunt, et in hac sententia confirmati sunt, quo magis in adyta hujus disciplinae penetrarunt. Prostant hujusmodi virorum doctorum judicia, ut quando Jo. Owenus in Theologumenis p. 371; *Ipsius rei natura, inquit, ex coelo non ex homi-*

„hominibus punctorum et accentuum originem esse, luculenter ostendit. Θεῖον τι
ubivis spirat. Ab initio ad finem usque li-
brorum sanctorum sui similis, sibi constans,
ubique sincere et infallibiliter sensum litera-
rum determinans, Spiritus S. mentem indi-
cat et enunciat haec punctatio.“ Ita secun-
dum auctorem libri Cosri L. III. §. 32. ex ap-
positione punctorum et accentuum appareat
et elucet ordo, qui non potest proficiisci nisi
a sapientia adjuta (divinitus,) quae longe alia
sit, quam sapientia nostra, si comparatio in-
stituatur.

§. XL.

Notetur autem hic Schultensii judicium
praecipitatum, qui in Gramm. Hebr. p. 87.
sq. mitum in accentibus artificium agnoscit,
sapienter quoque eosdem ordinatos lubens
admittit: sed propterea divinam originem et
auctoritatem iisdem assignare non audet, cum
sapientissima haec ordinatio et digestio profi-
ciisci potuerit ab hominibus linguae patriae
peritissimis, qui lectionem, interpunctionem,
constructionem et interpretationem inde pen-
dentem, prout ea in Synagogis publice erat
recepta, his notis consignare, et ad posteri-
tatem transmittere voluisse videntur. Ita
Cappellus ipse in Vindiciis L. II. C. 3. §. 5. de
Masorethis affirmat, quod apiculorum, qui
bus lectionem suo tempore receptam repre-
sentarunt, figuram, situm et collocationem
aptissime,

aptissime, convenientissime, commodissime et ingeniosissime excogitarint, ut nihil in illis juste carpi et argui, aut merito reprehendi possit, nisi ab insolentissimo et impudentissimo Zoilo, qui eo ipso stultissimae invidiae reum et atra lolligine plenum se proderet, omnibusque deridendum et despiciendum praebet. Coneiliet haec, qui potest, cum vera Cappelli sententia, et in primis cum his, quae in Arcano et Vindiciis contra numerum et usum punctorum satis acerbe disputavit.

§. XII.

Falluntur autem egregie, qui hoc insigne artificium punctorum Masorethis Tiberiensibus ut auctoribus adscribunt. Nam quis credere possit, nisi praejudiciis fascinatus, Judaeos recentiores, genus hominum pravum, superstitionem et coecum in sensu sacrarum literarum assequendo, meritis autem nugis indulgens, eo tempore, ubi lingua Hebraica quasi mortua jacebat, ejusque analogia Grammatica vulgo ignorabatur, nec sine punctorum adminiculo sciri poterat, ad hoc tantum opus cum omnium applausu perficiendum aptos et idoneos fuisse. Jo. Lightfootus in Centuria Chorographica Mattheo praemissa, Cap. 81. impudentiam Judaeorum, qui fabulam invenerunt, non miratur, sed Christianorum credulitatem miratur, qui applaudunt. „Recognosce quae so, inquit, nomina Tiberiensium, a sita illic primum Academia ad

T

„eam

„eam exspirantem, et quidnam tandem inve-
 „nis, nisi genus hominum prae Pharisaismo
 „insaniens, Traditionibus fascinans et fascina-
 „tum, coecum, vafrum, delirum. — Ad
 „opus tam divinum homines quam ineptos,
 „quam impotes, quam stolidos!“

§. XIII.

Sane quoniam Judaei a primis rei Christianae seculis omnem vitam in studio Cabalistico et Talmudico consumserunt, ea vero, quae ad linguae cultum et rem Grammaticam pertinebant, susque deque habuerunt, vel parum temporis iis impenderunt: inde fatum est, ut eos analogiae punctuationis et in primis accentuum ignorantia maxima invaserit. Quae ignorantia appareat in locis Talmudicis, ubi ex accentibus disputatur, et in accentibus ad Targum Onkelosi, qui sane antiquissimis temporibus adscripti sunt, sed saepe tam absurde positi, ut cum legibus hujus doctrinae conciliari nequeant. Ita Jo. Leonhard *Lenzius* Disp. singularem de ignorantia Judaeorum in doctrina accentuum a. 1700. Wittebergae habuit: an altera eam secuta sit, qua accuratius hoc argumentum tractandum erat, mihi non constat. Igitur mirum omnino et singulari Dei curae et providentiae adscribendum est, quod in tanta Judaeorum ignorantia hic thesaurus tam sollicite conservatus, et ad nos illibatus adeo transmissus est. Quamvis vero aeo medio studium Grammaticum

ticum inter Judaeos suscitatum, et sensim paulatimque excultum sit: accentuum tamen doctrina in tenebris sepulta jacuit, et perpau- ci fuerunt, qui ad eam animum applicarent, et aliquid de ea conscriberent. At quam je- juna, quam futile tradiderunt, si cum no- strorum hodie laboribus et inventis compa- rentur. Quippe cum verum accentuum usum et consecutionis rationem ignorarent, omnia ad usum Musicum spunum s. cantillationem in Sy- nagogis usitatam retulerunt, quoque docue- runt, quo cantu et qua vocis modulatione singuli accentus exprimendi sint. Et quid multa? Judaei ipse suam ignorantiam fatentur et deplorant. Ita Buxtorfius p. 251. squ. lo- cum ex Ephodei Opere Grammatico, et Sam. Arcuvolti ex Arugath Habbosem exhibet. Et R. Calonymus in calce libelli de accentibus in- banc sententiam scribit: Ob flagitia nostra attrita est sapientia antiqua longo exilio et multis peregrinationibus. Neque quisquam sollicitus est de his profundis rebus coaside- randis et investigandis, ut adeo sapientia sa- pientium Israëlitarum abierit, et intelligentia prudentum sit abscondita. Dominus igitur propter misericordiam et benignitatem suam acceleret adventum redemptoris nostri, vivifi- cet nos, et intellectum nostrum illuminet, ut arcana literarum punctorum et accentuum sciamus.

et hoc de **C. A. P. V. T. XXIII.** et iuxta
de punctorum usu necessario.

Argumentum ad punctorum usu necessaria; sive is affirmetur, sive negetur, in hac
controversia fere nullius est valoris. Nam a
necessitate hypothetica s. respectiva, quae hic
intelligenda est, ad rei existentiam cum ratio-
ne concludi non potest, praesertim cum de
necessitate hac ipsa, an detur, variorum di-
versa iudicia ferantur, quod in ipsa hac pun-
ctorum causa contingit. Nostri quidem hoc
argumento utuntur, et ex punctorum nece-
ssitate eorum antiquitatem probare volunt, ut
Buxtorfius p. 211. et Capite X. integro. Sed
hoc argumento parum efficiunt, quod adver-
sarii variis exceptionibus elidere sciunt, v. g.
Cappellus in Vindiciis L. I. C. 13. §. 9 — 15.
cujus exceptiones maxime Buxtorfi hypothe-
sin de Esra feriunt. Neque ego inficio, hoc
argumentum esse admodum infirmum, quod
etiam ostendit Ill. J. D. Michaëlis in scriptis
miscellan. P. II. p. 85 — 106.

§. II.

Igitur hoc argumento, quod puncta sint
necessaria, iubens abstineo, et alio modo cum
adversariis agendum esse ceaseo. Videlicet
illi contendunt, puncta esse non necessaria,
(imnōthig) idque variis rationibus confirmare
volunt. Quod eorum argumentum, quia
major

major propositio fallit; omnium praejudicis
vacuorum judicio intelligetur et dicetur etiam
nullius plane esse ponderis ad resellendam
punctorum antiquitatem, adeo ut sine re-
sponsione dimitti possit. Attamen quia ad-
versarii multis rationibus probare intendunt
propol. minorem, quod puncta ante Masore-
thas fuerint non necessaria, has placet recen-
sere et infirmare, ut ipsa haec assertio falsa
esse intelligatur, et totum argumentum cor-
ruat.

§. III.

Igitur primo affirmant, ante Esram minus
necessarium fuisse punctorum subsidium,
quum lingua Hebr. erat Judaeis vernacula, ut
Cappellus in Arcano L. I. C. 8. §. 1. 2. et Sen-
nertus in Christiano p. 85. 88. Eadem cau-
sa secundum Cappelli opinionem Esram mo-
vere potuit, ut nihil in antiqua scribendi ra-
tione mutaret aut innovaret. Nam lingua
Hebr. nondum tum exoleverat, saltem inter
ingenuos, eruditos et honesto loco natos vi-
ros,

§. IV.

Iam ita Cappellus pergit: Cumque per
multa secula ejusdem linguae notitia inter
doctos saltem et eruditos homines studio, do-
ctrina atque institutione propagata et conser-
vata fuerit, nihilo magis opus fuit iis hoc no-
tularum subsidio, quam opus erat Judaeis an-

te Esram, — Deinde in §. 3. respondet illis, qui haec objiciunt: Non esse difficile docere aliquem linguam Hebraeam ex codice punctato, at eandem docere ex non punctato, difficile esse admodum; imo forte impossibile. Ac proinde non minus tunc quam hodie opus fuisse punctatis codicibus. Omnia autem quae hic et L. II. C. 19. et 20. in medium adfert, eo tendunt, quod rudes et ignari L. H. etiam pueri doceri sine punctis potuerint singularum vocum pronunciationem. Sed ex eo non sequitur, eos hoc modo potuisse institui ad librorum integrorum in primis sacrorum lectionem accuratam.

§. V.

Idem ille in L. II. C. 19. §. 4. statuit, quod mens et sensus Hebraici contextus haberi possit, etiamsi Hebraica non eodem modo accurate pronunciemus, quomodo efferebantur a Mose aliisque prophetis, et quamvis punctatio ista hodierna non accurate referret illam antiquam. Ita fere Steph. *Morinus* p. 443. Prius concedimus, si formae vocum satis sunt determinatae. Nam hoc addendum erat, ut simile a lingua Graeca quadraret. Ideo male dicit idem de punctuatione hodierna, quamvis non referret pronunciationem antiquam et veram. Hanc enim referre debere puncta, si recta est eorum ratio, certum est, quamvis eam hodie non ita voce exprimere sciamus. Conf. Cap. 20. §. 9. 10. ubi iterum

iterum pronunciationem et punctuationem confundit.

§. VI.

Buxtorfius p. 197. haec scripserat: Utut
in scriptis communibus s. humanis non us-
que adeo necessarium sit punctorum subsidi-
um: minime tamen inde sequitur, eandem
quoque esse rationem lectionis in libris sacris
et divinis, de quibus praincipua imo sola hic
est quaestio. Deinde urget diversitatem stili,
argumenti et mediorum discendi. Respon-
det Cappellus in Vindiciis L. I. C. 12. §. 11.
17. ex sua hypothesi, et saepius jam dicta re-
petit. In primis in §. 13. contendit, aequo
in libris sacris ac in profanis et humanis pun-
ctationem fuisse non necessariam. »Quamvis
„enim non omnia in Prophetis, Psalmis, Pro-
„verbii, Jobo, Ecclesiaste, quibus inest ar-
„gumenti et rerum sublimitas et obscuritas,
„potuerint aut legere, aut intelligere, non
„tamen propterea aetum fuit, aut vehemen-
„ter illi periclitati sunt de salute sua.. Quot
„sunt libri sacri in V. T. qui meras historias,
„clara morum et vitae praecepta, rerumque
„divinarum planissimas declaraciones conti-
„nent: quorum librorum lectione, quae in
„longe maxima eorum parte tam facilis est,
„quam quorumlibet librorum vulgarium non
„punctatorum, fideles quique etiam maxime
„simplices et rudes potuerunt fidem suam
„salere, et consolationem ac aedificationem.

„ad salutem ex iis haurire.“ Ita non audet affirmare, in libris reliquis, qui sublimia tractant, puncta esse non necessaria. Id quod nobis jam sufficit. Alii tamen audaciores affirmant, peritum linguae Hebraeae non solum historicos sed etiam poëticos et difficillimos V. T. libros sine punctis legere posse, v. g. Waltonus l. c. §. 49.

§. VII.

Denique Cappellus in Vindiciis l. c. §. II. 14. dicit, non esse quaestionem de maiore et minore legendi non punctata difficultate, sed de mera et omnimoda impossibilitate. Quam astute hic removet, quae omnino quaestionem ingrediuntur. Quasi vero tum demum puncta fuerint necessaria, si prorsus nullo tempore, in nullis libris et a nullis personis Hebraica non punctata legi potuissent. Quae perversa illius suppositio in subsidiis perspicuae lectionis sine punctis, quae tradit, et de quibus postea agitur, maxime animadvertisenda est. Ceterum quam difficilis sit Codicis non punctati lectio etiam doctis et exercitatis, ex eo apparet, quod Lectori in Synagogis adhuc hodie pridie Sabbathi lectio ad punctatum exemplar addiscenda est, et punctati codices normani praebent recitationis publicae, ut illa deinde ex libro Legis non punctato recte instituatur. Quare etiam alium associant Lectori, ut illum a vera et genuina lectione

lectiōne aberrantē corrīgat. Hoc ipse Cappellus in Vindiciis p. 935. fatetur.

§. VIII.

Postquam Cappelli dicta retuli, et strictim refutavi, nunc argumenta, quae his, qui contendunt, puncta esse non necessaria; opponi possunt, proferam, et a strophis adversariorum vindicabo. *Primum argumentum ex eo* peti potest, quod vocales sint animae dictiōnum et vocum, quae eas vivificant, ideoquā merito consonantibus coaevae habeantur. Conf. locus Prisciāni L. I. de litera, quem Danzius in Literatore §. 6. not. m. n. exscripsit, addita hujus appellationis illustratione. *Quis* vero crebet ex animo, ut *Calovius* in Critico S. p. 117. scribit, Mosen et prophetas scripturam Judaeis tradidisse anima destitutam? Aut quis cum ratione negare potest, Deuci per amanuenses suos integrām scripturām vivamque vocem, cuius vocales praecipuam partem constituunt, ad plenum repraesentasse? Et cum alias novum scriptorū inventum initio plus satis difficile legentibus fuerit, eam difficultatem vocalium defectu auctam suisse, creditu omnino absurdum est. Ita fere Alb. Schultens in Praefat. Grammat. Hebr. An dari potest, inquit, lingua ulla sine vocalibus nunc brevius nunc longius sonantibus? Nemo dixerit. An qui literas consonantes, i. e. corpus linguae primus figuris convestivit, et admirabili artificio oculis subjicit, animam ne-

glexisse censendus est? Abhorret ab omni specie veri.

§. IX.

Ut nunc paucis diluam, quae a parte aduersa excipi solent, concedunt quidem, vocales extitisse quoad sonum, sed negant, eas ab initio figuris et characteribus fuisse expressas. Ita Cappellus in Arcano L. II. C. 18. §. 1—6. Buxtorfio P. respondet, quamvis vocales sint vocum veluti animae, quae eas vivificant, non tamen inde sequi, vocem nudis consonis scriptam sine vocalibus legi et intelligi non posse, ideoque vocales ad plenum repraesentari debuisse. „Valeret hoc argu-“mentum, inquit; si ex consonis vocales di-“vinari et suppleri omnino non possent, ut “in lingua Latina, Graeca et aliis. At cum “in Hebr. Syr. Chald. et Arabica lingua ex consonis vocales non difficulter divinentur “ab iis, qui linguarum illarum sunt periti fa-“tis, plene vivam vocem ii repraesentare dici “possunt, qui consonas, licet solas adscri-“bunt.“ Valeat Cappellus cum sua divina-“tione. Non satis est legere et intelligere, sed ut recte hoc fiat, opus est. Ita sane, quod ille negare non potest, permultae in Codice Hebr. voces et pericopae occurrunt, quae si-“ne punctis etiam ab his, qui linguae satis pe-“riti sunt, recte legi et intelligi non possunt, nisi eas antea memoria comprehendenterint.

§. X.

§. X.

Non etiam est credibile, eum, qui literarum figuras invenit, statim in principio, antequam periculum faceret, licet hominem sapientissimum, observasse, quod voces linguarum Orientalium sine vocalibus scribi possint; ut judicat Ill. J. D. *Michælis* in *Scriptis miscellan.* P. II. p. 102. Sed tum demum, ubi ars scribendi et scripta legendi ab aliquot seculis invalida; et a multis faciliter exerceri potuit, in singularibus quibusdam vocibus nonnulli animadverterunt, fieri posse, ut vocales absque sensu et perspicuitatis detimento, conmoditatis causa omittantur. Denique Alb. *Schultens* in *Grammat.* p. 56. 57. summa cum fiducia affirmat, inventorem literarum vocales etiam notis signavisse, sed dicere non audet, easdem figuram eum adhibuisse, quibus nunc utimur. Has a principio statim extitis, a patronis punctorum affirmari quidem, sed plus sumi, quam probari queat, vel necesse sit ad causam antiquitatis punctorum sustinendam. Sed ut taceam, hypothesis illa assumta punctorum antiquitatem omnino periclitari, nulla etiam causa est, cur figuram punctorum, quae hodie prostant, repudiemus, sed potius credi par est, donec probetur contrarium, has figuram esse ipsas illas antiquissimas, quamvis fortasse progressu temporis aliquam mutationem passae sint, et in codicibus primigeniis nec plura nec pauciora ejusmodi puncta apparuisse. Itaque non

non nobis, sed iis, qui cum Schultensio sentiunt, probatio incumbit.

§. XI.

Secundo quando Cappellus passim affirmavit, sufficisse, ut S. S. sine punctis a sacerdotibus et magistris doctisque Judaeorum legi et intelligi posse, a quorum doctrina indocti et de plebe homines pendere debuerint, ut ab iis sensum verborum S. S. percepissent: huic Buxtorfius p. 358. argumentum illud opposuit: „Scriptura S. non solis prudentibus, et cordatis legenda est exposita, sed omnibus promiscue, viris, mulieribus, senibus, adolescentibus, doctis et indoctis. Itaque longe probabilius est, infirmiorum hic fuisse habitam rationem, et illorum captui accommodatam fuisse scriptiōnem, non vero firmis duntaxat et robustis. Et si in his locis prudentibus et cordatis fuit lectio divinanda, quid facere potuerunt non prudentes, non cordati, sed homines simplices et crudeltes.“ Idem argumentum urget Wasmus p. 179. notatque, quod Habac. II. 2. dicitur. Cur enim Deus prophetae mandaverit, prophetiam suam in tabulam conjicere, ut legere posset, quisquis forte praeterierit: nisi ut omnibus promiscue tam rudioribus quam peritioribus ob oculos poneretur quoad sensum plenum certum et perspicuum, et sic aurophias cujusdam et intuitivae notitiae non unius minus ac alteri fieret potestas.

§. XII.

§. XII.

Sed Cappellus in Viñdiciis p. 932. illud Buxtorfi argumentum pervertit, et aliena respondet: „Nemo, inquit, qui possit legere, a Scriptura S. legenda arcetur, aut arcendus est. At non omnes tenent literas, nec sciunt legere. Illis non proponitur aut exhibetur legenda sed audienda S. Scriptura. Alii doiceri potuerunt, quisque pro captu suo, non quidem omnia omnino sine hesitatione legere aut intelligere, (neque enim id necesse est), sed ea, quae ad ipsorum aedificationem et consolationem faciunt. Cetera, quae legere non poterant, audire alium legentem debuerunt.“ Jo. Morinus in Grammāt. Samar. C. 15. p. 90. „hoc genere scribendi, inquit, sine punctis vocalibus cautum fuit, ne vulgus Judaeorum sacras paginas legerent, sed a Mystagogorum ore pendere necesse haberent. Scriptura istiusmodi non est cuivis a plebe lectu facilis, quo sit, ut illius periti a plebe majori in honore habeantur.“ Ita iudicat ex principiis suae ecclesiae. Sed haec dicta nobis nihil officiunt, et valet adhuc argumentatio, quod sane maxime infirmiorum, quotquot etiam fuerint, ratio haberi, et eorum captui scriptio accommodari debuerit. Nam frustra opponunt eos, qui literas non tenent, aut legere nesciunt, aut discere non lunt: sed de his ex plebe agitur, qui salutis suae curam gerebant, et propterea sacros libros ipsi legere volebant.

§. XIII.

§. XIII.

Tertium argumentum petimus ab ambiguitate et obscuritate textus Hebr. sine punctis. Nam voces pleraeque solis literis scriptae variis modis legi possunt, quando pro legentis arbitrio aliae atque aliae vocales adjiciuntur, unde vocum significatio et sententiarum mens vaga est et mutabilis. Et quia in libris sacris V. T. multa sublimia et non vulgaria traduntur; et stilos ille Biblicus concisus propter Ellipsum et vocum atque constructionum singularium frequentiam multis in locis est intellectu difficilis; denique voces ipsae, si formationem aut flexionem spectemus, saepissime solis punctis discernuntur: propterea in textu non punctato saepius non potest certo cognosci, quomodo voces quaedam sint legendae, et qualis sit membrorum orationis, propositionum et conceptuum in propositione conjunctio vel distinctio, cum ab unius et alterius vocis lectione aut connectione totus orationis aut membris orationis scopus et sententia dependeat. Probatur hoc ex innumeris veterum interpretum, in primis Alexandrinorum, erroribus, quos magnam partem ex neglegitu punctorum admirerunt. In primis in lingua Hebr. prae omnibus linguis aliis tot voces et vocum formae occurunt, quae solis punctis differunt, et remotis punctis certa ratione saepissime discerni non possunt, cuiusmodi voces et formas Cooperus p. 173. s^qqu. recenset. Sic quando

Exod.

Exod. 32. 18. haec leguntur: non est vox עֲנָנוּ, neque vox est — עַבְתָּה, vocem עַפְתָּה ego audio, et quando Genes. 11. 3. חִמֵּר et חִמְרָה, et Gen. 22. 14. וַיַּרְא אָהָרֶן וְרָאָה in eodem Pasuco occurrit, quomodo voces iisdem literis constantes olim nisi notis vocalium scripto distingui potuerunt?

§. XIV.

Sane qui punctorum antiquitatem praeiam aut necessitatem negant, omnem linguam Hebr. naturam atque indolem perversant, et analogiam Grammaticam e medio tollunt, confusione pessimam inducentes, quia sic in vocibus, quae iisdem literis constant, significationis et flexionis, item Pronominum affixorum et suffixorum et Conjugationis in Verbis discrimen evanescat. Equidem Cappellus hoc voluisse videtur, quando in Critica S. L. VI. C. XI. novam Grammaticae rationem et formam proposuit, et p. 435. ita scripsit: „Quicquid hodie in Grammatica „Hebraica ad punctuationem spectat, et illi „tantquam fundamento innititur, illud totum „una litura esset dolendum, siquidem conso- „narum duntaxat in legendo habenda sit ra- „tio. Concidet sic igitur discrimen Conju- „gationum, Kal, Piel et Pyhal, quae puncto „Dagesch discriminantur: concidet discrimen „generis in secunda persona Sing. Praeteriti „omnium Conjugationum: concidet pariter „distinctio multorum Pronominum affixorum

„quo-

— quorum discriminē partim inutile et supervacaneum est.“ — Quod hic Cappellus in theoria proposuit, id alii in praxi executi sunt, ut Clericus in Commentario in V. T. passim, et Benj. Kennicottus in Diss. priori p. 89. 91. 125. 140. 343. 432. qui in explicatione vocum Hebr. formarum discriminē neglexerunt, vel plane rejecerunt.

§. XV.

Ita etiam connexionis et distinctionis ambiguïtatem opponimus adversariis, qui necessitatem accentuum pernegan, dicuntque, textum Hebr. a peritis linguae facile sine accentibus legi et intelligi posse. Hic vero statim observandum est, eos non curare, an recte legant et intelligent, sed loca ambigua sexācūmō iphiſ ſamiliari eo ſenſu, qui primum ſe obtulerit, accipere. Hi enim revera non intelligunt textus Hebr. ſingularem indolem, quae efficit, ut, etiamsi puncta vocalia expreaſſa ſint, ſaepius cum fiducia cognosci non poſſit, qui ſint membrorum et propositionum termini, an membra, propositiones, conceptus aut voceſ cum prioribus vel cum posterioribus cohaereant. Multo minus hoc cognosci poſteſt in textu, qui etiam puntis vocalium omnibus caret.

§. XVI.

Nam ſententia textus Hebraici in multis locis ſine accentuum ſubſidio eſt impervigilabilis

gabilis et anceps, quod comprehatur exemplo veterum et recentiorum interpretum, qui, quod accentus negligerent, vel non intelligerent, saepius a vera sententia aberrarunt; quorum errores non solum ex accentibus sed etiam aliis rationibus demonstrari possunt. Hoc ostendit Jo. *Franckius* in Praefat. Diacrit. S. p. 23—31. adversus Clericum et nonnullas illius interpretationes. Idem p. 59—61. docet, quam obscura sit oratio Hebreorum sine accentibus, et quam perspicua cum illis. Exemplum proponit ex Psalm. 64. 8. ubi verba sine interpunctione considerata septem vel octo modis verti possint, qui quidem omnes speciem veritatis habeant, et vocum significations et constructioni, aut antecedentibus et consequentibus non repugnant. Sed unum ex iis modum accentibus determinari. Ita Psalm. 17. 7. quaeri dicit, quo vox referenda sit: *בְּמַנִּין* an Deus opem ferat dexteram sua, vel pii fidant dexteram ejus, an vero mali insurgant contra dexteram ejus: sicut interpretum opiniones ita differunt. Sed accentus ostendere, vocem illam ad proxime antecedentem, et has duas voces conjunctas ad superiora referri debere.

Deinde etiam ad constructiones singulares intelligendas accentus egregiam operam praestant. Ita R. Salomo ad Ezech. I. 11. „nisi viderem, inquit, accentum *סָקֶף-הַגָּדָל* possum supra *פְּנֵי-חַם*, haud possem illud expondere: sed punctatio ista docet me,

„ut villa separem, et ut vocem illam per se
„constituam, et haec sit ejus explicatio: tales
„erant facies eorum, alae autem eorum ex-
„pansae erant defuper.“ Denique formas
„nonnullae vocum, quae iisdem literis et vo-
„calibus constant, solis accentibus dignoscun-
„tur, quando vel in ultima vel in penultima
„syllaba apparent, v. g. לְהַנָּתָן, tremuit et הַלְּחָנָן,
„tremens, שְׁבָנָן reversi sunt, et שְׁבָנִי, captivi
„abduicti sunt.

§. XVII.

Hic etiam respondendum est adversario-
rum exceptionibus, quibus confirmare vo-
lunt, accentus non esse necessarios. Et pri-
mo quidem refutatione dignum non est au-
daciissimum Cappelli dicterium: „accentus re-
„ges et ministri, adeoque et euphonici, si
„una litura omnes e textu sacro expunge-
„rentur, nihil inde detrimenti: nam crucem
„potius discentibus et docentibus figunt, et
„molestiam potius exhibent multo maximam,
„quam et ulla ex parte juvent aut promo-
„veant in sacri textus intelligentia rectoque
„sensu percipiendo.“ Idem in Arcano L. II.
C. 24. §. 4. ita argumentatur: „Si tam néces-
„saria est in V. T. ista interpunctio, ut sine
„vea omnia sint incerta et dubia, unde nécessa
„sit statuere, istam interpunctionem a sacris
„scriptoribus esse adscriptam: certe idem om-
„nino eodem jure erit statuendum de accen-
„tuum, spirituum, periodorum ... notulis
„in

in N. T. nempe ea omnia esse a sacris scriptoribus addita et signata, quod tamen aper-
te falsum est.“ Non opus est, ut hic dis-
putetur de antiquitate et auctoritate inter-
punctionum N. T. sed statim neganda est con-
sequentia majoris propositionis, quia textus
Hebraici in V. T. longe alia est ratio et in-
doles ac Graeci in N. Testamento. Deinde
etiam Antecedens Majoris non potest sine
censura dimitti. Nam nos non tam asserimus,
istam interpunctionem in V. T. fuisse necessa-
riam, quam potius rationes eorum refutamus,
qui eam dicunt non esse necessariam: nec di-
cimus, omnia fore sine accentibus incerta et
dubia, sed tantummodo multa. Jo. Brunsman-
nus in Diss. de accent. novella arte C. 7. §. 51.
dicit: Scripturam saepe facilius intelligi sine
hoc medio, et secundum ipsum Wasmuthum
sensum prius in accentuatione considerari
oportere. Sed hoc argumento nihil efficit.
Nam a veritate alienum est, quod dicit, Scri-
pturam saepe facilius intelligi sine hoc medio.
Deinde Wasmuthus non spectavit usum ac-
centuum in interpretatione, sed accentuum
positionem a priori, quae in scholis traditur,
quod omnino accentus apposituro sensus ver-
borum prius considerandus est. Reckenberge-
rus in Disp. de divina accentuum origine §. 16.
et 21. ita argumentatur: Illud saltem scripto-
ribus sacris est inspiratum, quod ad conceptus
rerum et verborum pertinet. Atqui signa
distinctionum Codicis Hebr. neque ad rerum
neque

neque ad verborum conceptus pertinent. Ergo illa non sunt inspirata. Negatur propositio major. Nam certum est, non solum conceptus singulos rerum et verborum, sed etiam eorum connexionem et mutuam relationem, unde sensus orationis integræ resultat, esse inspiratam, quae scriptoribus sacris, ut ipse §. 13. affirmat, non dubia, sed certa et determinata esse debuit. Negatur etiam prop. minor. Nam accentus omnino ad conceptus rerum et verborum pertinent, quia illi orationis nexus, quem accentus designant, saepissime determinantur.

§. XVIII.

Cappellus in Arcano L. II. §. 6—13. existimat, huic argumento occurri unica facile et obvia distinctione. Concedit voces Hebraicas plerasque solis consonarum figuris scriptas, si per se solae extra orationis seriem separatim sumuntur et considerantur, varias posse admittere vocales, ac proinde multiplicem significationem. At negat, voces Hebraicas in serie orationis collocatas variam et multiplicem admittere punctuationem. Nam si aliter punctentur, quam revera punctandæ sunt, vel nullum plane, vel ridiculum et insulsuni, vel denique absurdum et aperte falsum eas gignere sensum.

Nos vicissim concedimus, imo affirmamus et contendimus, sicut unius loci unicus est

est verius sensus literalis, ita unicam punctuationem esse veram. Negamus autem, si voces quaedam aliter punctis instruantur, quam fieri debebat, eas semper sensum gignere absurdum et ridiculum. Nam loca innumera in Versionibus occurruunt, ubi auctores a punctis in textu recesserunt, et tamen sensum tolerabilem aut specie veri fallentem exhibuerunt. Ipse Cappellus mox in §. 8. hac limitatione utitur, dicitque, ita se rem habere in plerisque omnibus sententiis completis, ut voces in orationis serie collocatae non nisi unam punctuationem admittant. Sic in Vindictis p. 966. non negat, textum non punctatum posse diverse legi, accipi, intelligi et reddi etiam varie, sed quaeri dicit, an ubique et perpetuo sit talis. Ita quaectionem sophistarum more pervertit. Nam sane hoc potius quaeritur, an permultis in locis sit talis. Rursus paulo post, „non dicimus, inquit, ex aliena punctuatione exsurgere semper nullum, „aut insulsum et absonum falsumque sensum, „cum saepe oriatur tantum minus aptus, com- „modus, conveniens et cohaerens anteceden- „tibus et consequentibus.“

§. XIX.

Nunc autem notetur singularis Cappelli hypothesis, quam in Arcano l. c. §. 8. his verbis exponit: „Quodsi proferantur nonnulla Scripturae loca, in quibus varia punctuationum quidem gignit sensum, sed utrum-

U 3.

„que

„que cōmmodūm, aptūm, antecedentib⁹ et
 „consequētib⁹ non male cohaerētēm, ana-
 „logiae fidei non repugnātēm: quid hie
 „fuerit periculi, si hic hanc punctionem,
 „et hunc cum punctione sensum, ali⁹ aliam
 „punctionem et ali⁹ cum punctione sen-
 „sum amplectatur? Aut quid periculi etiam
 „fuerit, si utramque punctionem amplecta-
 „mur, et utrumque, qui ex ea exsurgit, sen-
 „sum? Nullum equidēm: absit modo conten-
 „dendi et altercandi libido, adsit contra Chri-
 „stiana mansuetudo et charitas.“ Ex eadem
 Hypothesi differit in Vindelicis p. 965 et 976.
 et similia tradit in defensione sua Criticae S.
 §. 33. de variis lectiōnib⁹ textus Hebraic⁹.
 „Non video, inquit, cur negari debeat, Dei
 „spiritum variis in locis non unum tantum,
 „sed duplicem aut vero triplicem etiam lite-
 „ralem sensum intendisse, quando uterque est
 „aeque verus, aeque commodus et aptus.
 „Hoc enim pertinet ad πολυπόντιον ejus σο-
 „φίαν declarandam atque illustrandam.“

§. XX.

Ita Cappellus ex suo ingenio, quod am-
 biguitatibus apprime studet, sapientiam Spi-
 ritus divini judicat. Veritas una est, nec po-
 test dici, alterum altero per se verius aut ae-
 que verum, quamvis nostro iudicio saepius
 ita videatur, quae duo ille turpiter confundit.
 Igitur sicut Spiritus S. prophetas in omnem
 veritatem duxit: ita in eorum scriptis ubique
 sensum

sensum literalem unicum intendere potuit. Non vulgus Theologorum, sed praecipui inter Reformatos viri, ut nostros taceam, hauc sententiam contra Pontificios tenuerunt et strenue defenderunt. Nec Spiritui Sancto perinde est, quo sensu verba ipsius accipiuntur, an unico illo et vero, quem intendit, vel etiam alio, qui nobis aequem commodus et aptus esse videtur. Itaque multum omnino nostra refert, ut sciamus, quem sensum in locis singulis Spiritus S. intendatur, et quomodo voces omnes et singulae recte legi debeat: nec sine periculo erroris alia lectio et alia verborum sententia admitti potest. Quod si in vocibus dubiae lectionis aut significacionis duplex sensus se offert, et uterque nobis videtur (non est, sed videtur) aequem bonus et commodus, tum rationi adversum est, utrumque sensum amplecti, sed, quum alterum sine periculo errandi admittere non possumus, praestat *έπέχειν* et judicium suspendere. Buxtorfius p. 422—425. et in Anticritica p. 214—217. his Cappelli hypothesibus easdem sere rationes opposuit, et ille in Vindiciis L II. C. 12. §. 3—15. suam causam defendit, sed nihil adserit, quod huic ratione inserviat, quia sensum Scripturae et interpretum de illo judicium perpetuo confundit, et saepius dicta ad naufragium usque contigit. Solummodo notetur fatidus ejus ex §. 7. ratio: „Si perinde non esset Spiritui S. utro modo legantur et intelligantur sua scripta,

„curasset ea ita scribi, ut voces omnes non
„nisi unicam haberent et admitterent signifi-
„cationem, et ut certo et indubitate demon-
„strarri posset, scripta ejus ubivis non nisi uno
„solo modo esse legenda et intelligenda.“ Ita
fuis alibi dictis contradicit, et prorsus aliam
linguae Hebreacae indolem supponit, et Sub-
vertitur autem ex allatis rationibus cilla Cap-
pelli hypothesis, qua fidam immutandis pun-
ctis audaciam mitigare, et eorum necessita-
tem impugnare voleuit.

CAPUT XXIV.

de subsidia lectionis sine punctis.

Ut Cappellus probaret, usum punctorum
non esse necessarium, subsidia quinque per-
spicuae lectionis sine punctis commentus est:
1.) σοχασμον in divinando, 2.) anteceden-
tium et consequentium considerationem, 3.)
versionum antiquarum praecipue LXX. inter-
pretum collationem, 4.) matres lectionis, 5.)
traditionem seu usum et exercitationem le-
gendi πατροπαρεδοτον.

Operae pretium est, ut examinemus haec
subsidia, et videamus, quid valeant et effi-
ciant, ubi apparebit, vel ea prorsus esse re-
pudianda, vel ad cognoscendam veram et
certam lectionem et sententiani textus Hebr.
V. T. non punctati parum utilitatis afferre.

§. II.

do, sicut in antiquis Graecis II. m. annis sursum. Et primo quidem Cappellus σοχασμὸν in divinando passim commendat, et in primis in Arcano L. II. C. 18. §. 3. 4. statuit, positis et signatis consonis vocales, quae illis aptari debent, ut singulae voces inter legendum audiatur, facile suppleri et *divinari* posse ab iis, quibus lingua illa familiaris est; ubi aliqua accessit exercitatio. Videlicet reliqua ejus verba supra in Cap. XXIII. §. IX. Sed quomodo quis divinare possit, quid alter cogitat, et mente conceperit, nisi expressis signis id indicatum fuerit? Ita in textu Hebr. non punctato, ubi nullum vocalium et accentuum signum expressum est, saepissime ne quidem divinare aliquis potest, quae sacrorum scriptorum mens fuerit: et si hoc facere audeat, se intelligentium ludibrio exponet. Nonnunquam quidem in locis difficilioribus Codicis Hebr. punctati conjecturae locus est, quando per omnia subsidia Hermenevtica ad certam aut saltam verisimilem sententiae cognitionem perveniri non potest. Quamvis etiam in libris profanis non punctatis σοχασμὸς talis locum habere possit, et etiam adhibendus sit, ubi res communes et ad intelligendum proclives tractantur, nec tantum est errandi periculum: tantum tamen abest, ut in libris divinis, ubi res altioris indaginis et intellectu difficiles proponuntur, et error cum tanto periculo conjunctus est, liceat remotis punctis veram lectionem per σοχασμὸν divinare.

Illud autem quam maxime cogitandum est, ut de vero sensu verbi divini certi esse queamus. Quis autem dicere audeat, cum esset certum sensum literalem et intentioni Spiritus S. conformem, quemquis divinando assequitur?

§. III.

Hic autem Cappellus nihil est sollicitus, an vera et certa sit lectio et significatio, nee ne. Potest esse vera. Hoc illi sufficit, sicut ei solenne est, id quod esse potest, pro eo, quod revera est, venditare. Et quid interest, inquit, quameunque lectionem et sententiam amplectamur, si modo est commoda et apta, antecedentibus et consequentibus non male cohaerens, et analogiae fidei non repugnans. Ita vero res redit ad cuiusque judicium: sed αὐθαλεῖα et animi fiducia in cognoscendo vero S. S. sensu maximum capit detrimentum, praesertim quando illi, qui conjecturis indulgent, judicii sunt acumine iisque virtutibus destituti, quae ad examen conjecturarum necessario requiruntur. Nonne si quis semel acu rem tetigerit, alibi decies fallet et a scopo aberrabit? Et cum semel conjectandi facta est licentia, nonne quilibet pro suo concipiendi modo, et qua pollet facultate divinandi, mox hanc mox aliam loci alicujus lectionem et sententiam, et aliis iterum aliam effinget, ut fictionum non sit modus? Quis in tot contentionibus erit judex, aut alterum pro tali agnoscat, quando, quaenam lectio et sententia

sententia sit vera, aut ad veritatem proxime accedit, certo definiendum est? Conf. Was. muth. p. 169.

§. IV.

Secundo ad voces ambiguæ lectionis in codice non punctato recte legendas et intelligendas esse subsidium egregium considerationem series orationis, item antecedentium et consequentium, Cappellus contendit et passim inculcat. Sic in Arcano L. II. C. 22.

§. 9. „Eadem est, inquit, vocum Hebraicarum, quae sine punctis scriptae dubiae sunt et ambiguæ lectionis, quae est vocum homonymarum in omnibus linguis ratio. Paucae sunt in lingua illa voces, quae, si extra orationis seriem considerentur, non sint homonymae, multaque significant. At si in sermonis structura et orationis serie considerentur, homonymia illa statim evanescit.“

Idem in Cap. 23. §. 6. his verbis utitur: „In locis obscuris et ambiguis Codicis Hebr. non punctati, si dubitatur de punctuatione, judex erit certissimus Canon ille, qui in omnium locorum difficultum et ambiguorum explicatione adhiberi solet ac debet, ut nempe ex antecedentibus, consequentibus, scopo auctoris et tota scripti contextura judeetur, quis sensus, quae lectio aut punctuationio sit verior, aptior, commodior et cohaerentior.“

§. V.

§. V.

Nos quidem concedimus, considerationem orationis constructae et antecedentium atque consequentium esse subsidium egregium in explicatione locorum et vocum difficultium. Sed hic requiretur, ut de sententia antecedentium et consequentium et vocum reliquarum cum voce difficulti constructarum iam certo constet, quia difficultia ex facilitioribus sunt intelligenda. Ita si in Codice Hebr. punctis instructo, ubi accentus orationis neminem ostendunt, de significatione unius aliquius vocis dubium occurrit, hoc subsidio usi possumus. Sed in codice non punctato, ubi non una vox, sed omnes punctis destitutae sunt, ex quibus multae lectionem habent ambiguam aut difficilem, ille Canon ad lectionem et significationem quarundam vocum certo cognoscendam adhiberi non potest. Nam quomodo vocum antecedentium et consequentium sententia, quae ipsa dubiis, difficultatibus et tenebris est involuta, lucem affordere possit voci ambiguae lectionis, ut certo sciatur, quibus cum punctis sit legenda.

§. VI.

Provocat Cappellus §. 10, 11. ad scripta Rabbinorum, quae, si Canon ille non valeret, nec legi nec intelligi possent. Sed ostendit Buxtorfius p. 427—429. in Rabbinorum etiam scriptis Canonem illum saepissime fallere, idque ipsius Cappelli erroribus in expositione

tione loci ex libro Sohar demonstrat, cui quidem in Vindiciis p. 972. s^qqu. respondet, et suam expositionem pro viribus defendit, simul tamen fateri cogitur, in scriptis etiam Rabbinicis loca multa occurrere ambigua, ubi de lectione disputari potest. In primis autem notandum est, quod supra ostendi, a scriptis Rabbinorum ad Codicem Hebr. non punctatum ob varias rationes non posse concludi. Ita etiam quando Buxtorfius p. 420. s^qqu. longe aliam Codicis Hebr. non punctati ratione in esse monstravit, Cappellus in Vindiciis nihil reposuit, sed p. 971. Buxtorfi dictis p. 426. respondens, se non dare, inquit, rem illam, videlicet judicium ex structura totius orationis, esse usque adeo evidentem, liquidam et certam, imo se dixisse, eam saepius esse perdifficilem, obscuram et aliquando incertam, non tamen prorsus impossibilem. At his non solum sibi ipso contradicit, sed etiam causas suae non exiguum detrimentum ad fert.

§. VII.

Buxtorfio p. 433. periculose videtur hoc principium ponere: ex sensu semper eruendam esse lectionem vocum: contra potius, inquit, ex lectione vocum certius erui potest et debet sensus. „Omnino, ait Cappellus in Vindiciis p. 977. quando lectio certa est et indubitate, nec in controversiam vocatur: at quum incerta est et dubia, et propter ea vocatur in controversiam, tum certo ex

„ex incerta et dubia lectione non potest certus et unus duntaxat elici vocum et orationis sensus, quamdiu manet illa incerta.“ Hoc concedi potest, quando in Codice Hebr. punctato de punctis unius vocis dubium ortur. Sed in Codice non punctato, ubi non una vox, sed omnes punctis carent, ipsa sententia orationis constructae et antecedentium atque consequentium est saepius incerta et dubia, ubi sane vicissim nihil certi elici potest ad veram punctuationem vocum dubiarum et difficilium determinandam. Igitur totus naturae ordo sic invertitur, qui postulat, ut sensus ex recta lectione, non autem, ut ex sensu prius cognito recta lectio eliciatur. Similia tradit Calovius in Critico S. p. 127.

§. VIII.

Tertium subsidium lectionis expeditae sine punctis, quod Cappellus proponit, est collatio versionum antiquarum, in primis LXX. interpretum. Ita in Arcano L. II. C. 23. §. 6.
 „Versio Graeca, inquit, LXX. interpretum in locis obscuris et ambiguis, in quibus lis esse possit de punctuatione, litem dirimere et iudex constitui nonnunquam potest. Nam si constet ex illa versione, homines illos aliam esse secutos lectionem, quam ea sit, quae oritur ex hodierna Masoretharum punctuatione, versio autem illa vel commodiorem vel saltem aequem commodum fundat sensum, quam sit ille, qui oritur ex punctuatione M- fore-

sorethica, procul dubio eorum lectio sive punctatio, quae ex ipsorum versione manifesta est, praferenda erit isti Masorethicae, tum quia ea antiquior, tum maxime quia „commodiorem fundit sensum.“ Haberet quidem haec ratio aliquam speciem, si jam demonstratum dedisset, punctuationem Codicis Hebr. esse Masorethicam. Sed quia hic, ut solet alibi, τὸ κεινόμενον sumit, et ipsa hanc ratione ad probandam thesin utitur, incautus fallit, sed ab intelligentibus ἐπ' αὐτῷ φέρω deprehendi potest.

§. IX.

Est haec hypothesis alteri illi affinis, quando Cappellus et cum eo alii statuunt, vocum dubiarum lectionem quoad literas aut difficultum significationem (quando codices discrepant, aut mendi suspicio est,) ex versionibus dijudicandam, et earum sententiam sequendam esse. Nam sic etiam ex his versionibus recte cognosci volunt, quibus cum vocalibus singulae voces in Codice non punctato sint legendae. Et ego quidem illum versionum antiquarum usum lubens agnosco, sed magno hic judicio et multa disquisitione opus est, sicut res ipsa cum variis difficultatibus est conjuncta. *Waltonus* in Prolegom. VI. §. 10. has conditiones hic supponi dicit, si interpretes periti fuerint, et fideliter omnia reddere sibi proposuerint. Sed hoc non satis est. Nam oportet, ut interpretes non solum

Hebrai-

Hebraicae et suae linguae, sed etiam rerum in singulis locis propositarum fuerint peritisimi: ut fideliter omnia reddere potuerint, atque etiam voluerint: ut ipse versionis textus integritate sua sibi constet: et ut in primis omnia haec certo cognoscamus, priusquam versionum sententiam sequendam esse judecemos.

§. X.

At enim vero quis haec de versione LXX. interpretum (nam hujus praecipue auctoritatem opponunt,) certo cognoscere possit, aut cum ratione affirmare audeat? Cum versio haec omnino sit *αδέοντος*, de cuius auctoribus, loco et tempore elaborationis, et aliis rebus ad eam pertinentibus maxima sit inter eruditos disceptatio, et a multis non sine ratione dubitetur, an illa antiqua versio, sicut a suis auctoribus concinnata est, adhuc hodie extet: quis de horum interpretum summa peritia linguae et rerum propositarum certus esse, et de illorum versione, si recta ratione utitur, magnifice sentire potest, praesertim cum tot ignorantiae eorum documenta prostent? Ipse Cappellus hujus versionis auctoritatem procul destruit, quando in Apologia adversus Bootium, „Interpretes LXX. inquit, omnia vidisse, omnia intellectuisse, nullib[us] lapsos esse aut allucinatos; nemo dixerit, nisi qui Hebraice nihil scit, et qui eorum translationem cum Hebreo textu

non

non contulit, sicut iis etiam locis, in quibus
nulli non fecerunt, quam nos hodie legerunt,
ubi videre est frequentes eorum pueriles et
pudendos lapsus, saepe lapsos a genuina vo-
cum et phrasum significante et sacrorum
scriptorum aiente atque scapo. — Sexcen-
ta possent simo ipquimera ejusmodi proferri
loca, in quibus ex eadem cum hodierna pla-
ne lectione Hieronymus longe aliter et mul-
to felicius mehenti sacrorum scriptorum
quam LXX. expressit, quia nempe eorum
laboribus et translatione adjutus et aliorum
versionibus sublevatus, illorum hominum
sphalmata, cespitationes, allucinationes et
aberrationes comprehendere potuit.

§. XI.

Quis porto affirmare audeat, eos fideliter
omnia reddere voluisse, cum ex locis innu-
meris hujus versionis appareat, eos studio
multa aliter reddidisse ex causis singularibus,
vel quando liberiorem in vertendo rationem
paraphrastarum more secuti sunt, aut ex
absentia et negligentia saepissime in errores
incidisse. Denique quot quantisque inter-
polationibus, mendis et corruptionibus tex-
tus hujus versionis foedatus esse cernitur, ut
hanc solam ob causam ex ea contra textum
Hebraicum in locis dubiis et discrepantibus
nihil decerni possit, quia merito plerumque
Graecum potius quam Hebraicum textum
mendi suspectum haberi recta ratio jubet, ubi

non solum interpres sed etiam librarius vel
uterque errare potuerunt, adeoque plures
suspiciones rationis concurrunt. Ut taceam
variantum lectionum ingentem copiam, de
quibus in primis ex textu Hebr. statuendum
est. Ita Guil. Wall in Critical notes on the
Old Testament, qui alioquin stat a partibus
Cappelli, in Praefat. p. 7. dicit, in locis non
nullis veterem translationem conservasse ve-
rum sensum, ubi textus Hebr. mutationem
passus est, sed esse decies plura loca, in qui-
bus Graeci interpres sensum male percepe-
runt, et verba aut sententias male reddi-
erunt, vel ubi eorum codices decursu tempo-
ris incuria scribarum mutationem passi sunt.

§. XII.

Quae omnia cum ita se habeant, opinio
haec ab omni ratione aliena est; ex versione
Graeca certo cognosci posse, quibus cum vo-
calibus voces quelibet in primis difficiliores
in Codice non punctato sint legenda, et quo
sensu accipiendae. Igitur mirari satis non
possum Cappelli temeritatem, quando in Ar-
cano L. II. C. 27. §. 3. asserit, haberi posse
certo verum et germanum textus Hebr. sen-
sum, etiamsi nunquam ei puncta addita fuissent.
Nam posse hominem industrium — ex
serie orationis et ex collatione translationis
Graecae LXX. interpretum licet mendozissimam
cum textu Hebraico deprehendere primo sin-
gularum vocum significata, secundo earum,

pro-

prout sunt in tali serie aut structura collabatae, significationem sine miraculo aut propheticō afflatu, sed via et ratione ordinaria et humana. Non possum quin hic duo alia loca proponam legenda, quando Cappellus in Vindictis L. II. C. 12. §. 17. ad Buxtorfi quaestionem, cur LXX. interpres toties et in veris punctis et a legitimis distinctionibus sententiarum aberraverint, ita respondet:

„Quia et praceptorum Grammaticorum minus fuerunt perit, et rerum sacrarum libris contentarum cognitione minus instructi, et denique quia minus ad antecedentia et consequentia interdum attenderunt, sed qui primo ipsis occurrebat sensus, modo non plane falsus, absonus, sed uteunque in se verius ac tolerabilis, et si minus aptus, illum, quando non succurrebat melior et convenientior, arripiebant. Idem in Defense Criticae discrepantiarum duo genera facit.

„Aliæ, inquit, sunt ab interpretum hallucinatione aut praecepsititia, qui non raro ad omnia non satis attendunt, vocum et phrasium Hebraicarum veram significacionem non capiunt, mentem et scopum scriptoris non attente considerant, antecedentia et consequentia non expendunt. In his non dico, interpretem esse Hebraico Codici haequiparandum aut preferendum. — Aliæ sunt discrepantiae, a varia lectione ortas, quia aliter interpres in suo codice Hebr. legit, quam hodie legitur in Iudaico. In

his dispiciendum est, utra lectio melior sit, si e. veriorem et convenientiorem sensum signat, atque ea est minus commodae praferenda. Sed unde cognoscitur aut probatur, sitne discrepantia ex interpretum erit, an ex varia lectione; quod in codice suo ita legerint? Nonne in locis plerisque omnibus eorum αβλεψία et negligentia manifesta est? Iam vero qua fronte afferere potest, ex versione LXX. interpretum licet mendosissima, quae toties a veris punctis et a legitimis distinctionibus aberret, lectionem volum, maxime dubiarum et difficultium addisciposse? Aut quis mente sanus sibi persuadere potest, hanc versionem esse subsidium lectionis expeditae et legitimae in Codice non punctato? Multo minus hoc affirmari potest de versionibus antiquis reliquis, de quibus ut plura adjiciam, non opus est.

C A P U T . X X V .

de matribus lectionis.

¶. 1. H. matribus lectionis.

Nunc de quarto subsidio lectionis sine punctis, videlicet matribus lectionis dicendum est. Nam Cappellus in Arcano L. I. C. 18. ostendere voluit, quomodo matrum lectionis et literarum servilium subsidio Hebraica non punctata legi olim potuerint. Hic explicat usum et lectionem literarum in

in formis singularum vocum extra nexum orationis secundum ordinem numeri, personarum, temporum, modorum, — nec tacere potest ambiguitates, quae hic occurrantur. Sed respicere debebat ad usum illarum literarum extra ordinem illum Grammaticum in vocibus diversis, ut in textu sacro leguntur, ubi multo plures ambiguitates lectioni accuratae obstant. Et quia hoc neglexit, nec etiam id ostendere potuit, revera non demonstravit, quomodo Hebraica non punctata olim legi potuerint. Quod si hoc notetur, facile patet, quod nihil fiantur, quae in Capitulo 19. respondet, quando sibi opponi singit, multa adhuc ad lectionem necessaria in his lectionis subsidiis desiderari. Nam hae responsiones congruent falsae illius hypothesi de formis Grammaticis, cum in textu sacro non punctato saepius obscurum sit, qualisnam formarum Grammaticarum, quae hisdem consonantibus exprimitur, sit intelligenda. Hunc suum errorem ipse Cappellus prodit, quando in §. 5. eum legere posse dicit, qui novit, cuius quaeque vox sit ordinis verborum, cuius item conjugationis, modi, temporis, personae, numeri et generis. Sed quam parum saepius haec nota esse possunt in textu non punctato.

§. II. *Oppni paut dñm*

Ut jam quosdam ex praecipuis hujus hypothesis patronis commemorem, *Ephodeus*

in M^{EN} R^{WYD}. Cap. 5. (cujus verba Buxtorius p. 313. exscripsit,) existimat, in prima constitutione linguas literas, N subiisse locum punctorum, quae hodie habemus. „Quia vero, inquit, posteriores (sc. Ezra et consilium ejus) viderunt, quod in lectione sine punctis manifesta sit difficultas, quia tum non nisi tres fuerunt notae quinque vocalium, et quod N sit commune omnibus quinque, I et E etiam plurimum notae quam unius, — ideoque ad facilitatem lectioni conciliandam elegerunt punctuationem. „Neque tamen sic abolita et abrogata fuit scriptura antiqua, sed remansit Vav ut plurimum cum puncto Cholem et Schurek, Aleph cum Kamez et Patach, Iod cum Chireek et Zere, sicut ab initio has vocales designaverant. Ita Petrus Martinius in Technologia Gramm. Hebr. p. 45. — 50. statuit, vocales Hebraeis omni tempore fuisse, et primo quidem literas, N pro iis esse adhibitas, quae tredecimi sonos designaverint, scil. decem vocalium et trium consonantium. Quia vero magna inde confusio et in legendō difficultas oriebatur, praesertim cum vocales plerumque in scribendo omitterentur, Masorethas puncta vocalia invenisse et adscripsisse, ut confusio et ambiguitas omnis tolleretur. Waltonus in Prolegoni. III. §. 49. „Non audiendi sunt, inquit, Grammatici, qui vocales ex literarum albo expungunt, et omnes literas consonas esse volunt. Tot sane

„literas

„literas Hebraei habebant, quōt aliae nationes, cum haec ab illis literas hauferint. Cur itaque non potuerint Hebraei omnia sua vobis cabula viginti duabus literis exprimere, ut aliae nationes. — Certe multum esset Alphabetum Hebraicum, si deessent vocales, quae inter literas praecipuae sunt, et quārum causa reliquae excoxitatae sunt.“ Idem statuunt, quos Waltonus hic citat, Io. Morinus, G. I. Vossius de Arte Gramm. L. I. C. 27. et 31. Drusius in libris suis passim. His add. If. Vossius de Sibyllinis Oraculis. p. 82. Vittinga in Observat. sacrī p. 185 — 187. Mascleſius in Grammat. Hebr. Jackson in Antiquitatibus Chronol. p. 841. sū. et in primis Steph. Morinus.

§. III.

Nunc examinanda et refellenda sunt rationes, quibus usum matruin lectionis in contextu Hebr. probare voluit. Primo Steph. Morinus in P. HI. Cap. II. p. 350. asserit, omnes vocales Graecorum et Latinorum in Ebraeorum Alphabeto inveniri, nomen, fore mani situmque conservantes, et sicut consonantes ceterae consonantibus iis similibus convenienter respondent, non posse in dubium revocari, illas vocales esse genuinas, cum praesertim sponte sonoras esse pateat. Hoc consilio comparationem literarum Hebr. נ, ת, י, פ, ו, ב; et Graecum α, ε, ο, η, ρ, ο, instituit, et Cap. III. docet, quomodo

illae vocales litterae a LXX. interpretibus et Hieronymo exprimantur ubi Vav et Jod mobile cum quiescente confundit, et hoc discri-
men non animadvertisit, quando illi **נ** et **ם**
vel per consonantem vel pro ea per vocalem
subscriptam expresserunt, nec negare potest,
eos uni litterae diversarum vocalium sonum
passim attribuisse. Morinum refutarunt Loe-
scherus de Causis L. H. p. 298. squ. Christ.
Zoëga in Diss. Morino opposita § 1. 4. Schie-
ferdeckerus in Disp. de commercio linguae
S. cum aliis. Sect. II.

Et ego quidem non video, quomodo haec
Morini hypothesis cum textu sacro compendi-
possit, cum sane longe alia et diversa vocum
Hebr. lectio hinc resultet, v. g. Genes. I.
Braschith bra aleim ath eschmim vath earz.
In lingua Graeca et Latina quaelibet syllaba
sua litera vocali instructa est: quid autem fieri de
tot vocibus Hebr. in quibus nulla illarum vocalium
literarum extat. Ita ob rationes gravio-
res, quae contra matres lectionis militant,
statuendum est, Graecos antiquissimos, cum
vocales in medio collocare susciperent, lite-
ris illis Hebraeorum vel potius Phoenicum
valorem vocalium α, ε, ι, ο, υ, attribuisse,
quod illae alioquin vel quiescerent, vel nu-
das adspirationes designarent.

§. IV.

Secundo adversarii dicunt, matres lectionis ab eo tempore e textu Hebr. elimates
esse,

esse, cum puncta inventa essent, et illae non amplius ad lectionem necessariae judicarentur. At hoc est prorsus incredibile, quia Iudei literarum Legis observantissimi, et ex iis varia mysteria captare soliti, tot literas e textu sacro tolli non permisissent: neque ejusmodi codicem Legis minutatum in Synagogis admisissent; quod si non fuisset Mosis περτότατον exemplare representatum. Et quomodo voces plene vel defective scriptae jam ante Talmudis compilationem notari potuerunt? Quae vero causa est, cur literae et in tot vocibus sunt residuae, subtiliter ad lectio- nem non opus esse videbatur, vel ubi punctis non congruunt? Et quomodo hoc in multis locis sine textus corruptione fieri poterat, sicut adversarii concedunt, aut prorsus contendunt probare exemplis, Masorethas in punctis adscribendis saepius errasse. Denique qui fieri potuit, ut nullus ejusmodi codex, cum matribus lectionis servatus et ullibi repertus sit. Ad pauca exempla, quae Morinus p. 1364. opposuit, **נָא**, Gen. 30, 11, **נְבָנָה**; 1. Sam. 25, 8. **בְּרִית**, 1. Sam. 15, 5: facile responderi potest.

§. V.

Iam adversarii rationes conquirunt, quibus probent, in textu Hebr. olim plures literas **וְיַהֲנָן** extitisse, quam quidem hodie in eo apparent. Hincq; **וְיַהֲנָן** in textu Hebr. olim nulli estetii existimantur. Tanta est ali-

1.) Provocant ad codices MStos antiquos, in quibus literae et multis in locis reperiuntur, ubi in textu hodierno desunt. Respondet Ill. L. D. Michaëlis iu scriptis Miscell. Jan. p. II. p. 17. non solum omissum esse, et quiescens, sed etiam totidem in locis additum, ubi in textu nostro abest. Utrumque factum esse librariorum arbitrio, qui voces, quas legerant, vel a dictante audiverant, ex memoria secundum Orthographiam, quam animo conceperant, descripserint.

2.) Dicunt, in codicibus MStis nonnullas literas et saepius a recentiori manu deletas, et obelo notatas reperiuntur. Respondet Michaëlis p. 118. hoc non solum illis, sed etiam aliis literis accidisse, quas emendatori codicis spurias esse judicavit, facta collatione eum alio codice melioris notae.

3.) Provocant ad textum Pentateuchi Samaritanum, ubi, vel radicale, aut quando derivationis et formationis analogia requirebat, ut in terminazione Pluralis Numeri, nullibi omissum est, quod tamen in textu nostro Hebraico saepius desideratur. Respondet Michaëlis p. 123 - 129. textum Samaritanum non propterea textui Hebr. praeferendum esse, quia magis ad analogiam instructus est, sed hoc potius emendationem sapere, cum in libris V. T. antiquioribus major licentia in usu harum literarum observetur. Deinde hanc rationem esse prorsus nullam, quia textus Samaritanus literas illas revera-

relinquit.

et Z.

rarius

rarius habet; easque omittit in vocibus, ubi in textu Hebr. extant, et ad ambiguitatem lectionis evitandam sunt omnino necessariae.

4.) Urgent vestigia matrum lectionis in Codice Hebraeo. Ita Steph. Morinus l. c. p. 362. citat loca nonnulla, in quibus N otiosum apparere dicit, quod ex antiqua scriptione sit residuum. Plura loca addit Cappellus in Arcano L. I. C. 18. §. 12. et etiam illa huc refert, ubi LXX. ita transtulerunt, ac si N otiosum ante oculos habuissent, quod quidem in codicibus nostris est cum puncto vocali. Sed N in talibus locis nequaquam est otiosum, ut haberi possit pro matre lectionis residua, sed est nonnunquam in quiete constitutum, et revera ad radicem vocum pertinet. Scriptio autem illius singularis rationem Grammatici ex Arabismo et Syriaismo apta reddunt. Notandum est etiam, ex Pentateucho tale N non posse proferri, quia tum, cum conscriberetur, dialectorum aliarum imitatio nondum increbuerat.

§. VI.

Tertio literarum vocalium usum antiquissimum probaturi ad auctoritatem Philonis, Iosephi et Hieronymi provocant, Philo in libro de nominum mutatione p. m. 1054. ubi de mutatis a Deo Abrami et Sarae nominibus differit, cuiusdam verba refert, qui dicere ausus sit: Magna scilicet et egregia sunt munera, quae Moses afferit universitatis recto-

rectorum litterae ad junctione praestitisse: unius nomen litera α abundat, et rursus alteri adjiciens ϵ , mirum quantum visus sit contulisse beneficium, siquidem Abrami conjugem Sarah nuncupavit Saram, bis R^{es}urpans. Philo, dum haec verba perstringit, literas vocales et non-vocales commemorat. Manifestum autem est, eum respicere ad linguam Graecam ex versione Graeca, ubi Gen. XVII. §. in voce Αβρααμ litera vocalis α , et v. 15. in voce Σαρα litera non-vocalis ϵ addita est. Ideoque hic locus ad probandas Hebraeorum literas vocales nihil efficit. Iosephus de Bellō Iudaico L. VI. p. 919. Edit. Colon. ubi tiaram Pontificis Hebraeorum describit, dicitque, circa eam coronam aliam auream fuisse, quae inscriptas habuerit sacras literas (scil. Nomitis יהוה) mox haec addit: τὰυτα de εσι Φωνεύτα τέρατα. Frustra deinde colligas, has literas Hebreis pro vocalibus fuisse. Nam Iosephus pro Graecis scribens ad linguam Graecam respicit, cuius Alphabetum habebat tum vocales tum consonantes: et literas illas Hebr. nominis divinitatis Graecorum vocalibus aequiparat, quis illae sunt quasi litterae spiritales, quae in pronunciatione per se absque vocalium ope aliquo modo percipi et audiri possunt. De Hieronymo, qui literarū vocalium meminisse dicitur, vid. supra in Cap. XIX. §. 13.
 Et aliud virum, cuius nomen non solum
 oculi
 - §. VII.

ut et Iey sicut lex §. VII. si auctoritate milo
 Denique argumentum petunt pro matri-
 bus lectionis non solum ab eorum usu in libris
 Iudeorum, sed etiam ex reliquis linguis
 Orientalibus. Evidem Iudei in libris suis,
 ubi puncta vocalia omittunt, literas, **N** otio-
 sas, quae vocales delignent, usurpant, et
 concedi potest, hanc consuetudinem esse an-
 tiquissimam, et fortasse prima secula aerae
 Christianae attingere, quia in ipso Talmude
 earum usus observatur: sed ex eo nulla ra-
 tione ad scripturam similem librorum V. T.
 concludi potest. Ostendit quidem Steph.
Morinus p. 376. sqqu. aptitudinem literarum
 Hebraicarum ad omnia ceterarum singuarum
 vocabula exprimenda, et quod hodiernus Iu-
 deorum usus has literas vocales confirmet.
 Sed absit, ut ad Orthographiam Rabbinicam
 maxime ambiguam et omnino puerilem tex-
 tus Hebraici V. T. scriptionem antiquitus
 conformatam fuisse mente sanus credere
 possit. Provocant potissimum ad *Arabes*,
 qui temporibus priscis nulla puncta habue-
 rint, sed per tres literas **N** omnem legendi
 modum expedire valuerint. Respondet
Schultens in *Grammat.* p. 35. squ. Haec
 gratis dici citra ullam probationem, et neu-
 tiquam veritati esse consona. *Arabes* uti
 quidem literis **N**, at non nisi cum serviles
 censemur, ad vocales longas A, O et I de-
 signandas, sed breves omnes cum his literis
 nihil commune habere, quae ut hodie, ita
 olim

olim suis signis distinctae, et vel figura vel situ
discretas fuerint. Negat et pernegat, illa
subsidia vel ad decimam imo centesimam par-
tem linguae sine punctis legendae pervenire.
In infinitas esse formas Veterorum, Nonnum
et Particularum, in quibus nihil loci hisce-
re reliquit. Harum ambiguitatem circa
notulas vocalium posse distingui sine periculo
continuo erroris, neminem affirmaturum,
qui libros MStos illis destitutos non evolvere
tantum, sed et enucleare conatus fuerit.
Idem responderi potest de lingua *Syriaca* Abr.
Ecchellensi, qui in notis ad Hebed Iesu Ca-
talogum p. 234. sqqu. contendit, Syrorum
quoque antiquissimos suas literas in conse-
nantes et vocales partiri solitos. Provocant
etiam ad Samaritanos, qui ope literarum
veram lectionem conservarint ad hunc usque
diem, nec alia puncta vocalia habeant vel ha-
buerint. Sed Alb. SCHULTE S. l. c. p. 36.
squ. observari jubet; 1.) Dialectum Samari-
tanum esse impurissimam, quae literarum
scriptionem et pronunciationem misere con-
fundit et conturbat, et ipsas ܒ ܵ ܶ sine legi
certa permiscet. 2.) Homines illos meram
barbariem sonantes, non ܒ ܵ ܶ tantum, sed
et ܲ ܳ et ܹ vel maxime, tanquam matres
quasdam lectionis frequentare coepisse, quae
potius corruptelae et oris barbari foeditates
merentur appellari, quas Mosi et prophetis
obtrudere nefas. 3.) Samaritanos esse adeo
rudes et inconditos, ut omnes ferme syllabas,

in quibus et non occurunt, per A effe-
rant. Ideoque ex hac conturbatissima ra-
tione legendi contrarium potius effici posse:
puncta vocalia a Mose et prophetis in totum
abesse non potuisse, si sua linguae dignitas,
sua sensui claritas undique constaret.

§. VIII.

Supereft, ut argumenta nonnulla ad hypothefin de matribus lectionis prorsus deſtruendam adjiciam:

1.) Pronunciatio secundum matres lectionis, etiamsi adsint, in codice non punctato est admodum dubia et ambigua, propterea quod saepius nescitur, an Iod et Vav sit mobile aut quiescens; an literae יְנָן
sint radicales aut ad formam et flexionem vogum pertinuant, vel solo vocalium officio fungantur: quae vocalis unicuique harum literarum competit in locis singulis, quia cum pluribus pronunciari solent. Nam qui puncta nostra antiquam et genuinam pronunciationem exhibere credunt, quamvis dicant esse Masorethica, negare non poterunt, Aleph non modo A, sed reliquas voeales omnes, He modo A modo E, Vav non solum O sed etiam U, et Jod modo I modo E designasse. Itaque hic opus erat conjectura et divinatione, unde dubitatio et incertitudo oriebatur, et maximum errandi periculum.

2.) Literae Vav et Jod saepissime absunt iis in locis, ubi usurpari et adhiberi de-

buéran.

buerant vice vocalium. non Hoc argumentum tractat Buxtorhus p. 356, 358, dicitque, hanc omissionem non esse novam, nec ullam causam excogitari posse, cur hae literae omissae sint, nisi factum fuerit in Codice punctato. Nam harum literarum omissione saepius in extremum inducit legentem, qui vocibus talibus formam ordinariam eamque falsam tribuet, nisi ex punctis intelligat, formam insolentem eis esse tribuendam.

3.) Quamvis matrum lectionis subsidium adhibetur, manent nihilominus adhuc innumerabiles vocum non punctatorum homonymiae et ambiguitates. Tales ipse Cappellus magno numero recenset in Arcano L. L. C. 19 §. 6. Mitum autem, quin ratione adversum videri debet, si scriptores sacri lectionem literis vocalibus designare voluerunt, cur non ad omnes sed ad pauciores voces eas adhibuerint. Et quia lectio multarum vocum, quae matribus lectionis carent, sine punctis dubia est, huic incommodo Masoleus singulari figmento occurrit, tribuetis cuique consonanti eum vocalis sonum, qui in ejus nomine technico exauditur.

4.) Matrum lectionis nullum extat claram in textu Hebr. vestigium, sed literae illae pertinent ubivis ad vocum formam et essentiam, et literae Vav et Jod quiescentes sunt fulcra vocalium punctorum. Vid. supra §. IV. V.

5.) Si

5.) Si matres lectionis olin adhibitae vel
hodie ex parte residuae ponentur, radices et
formas vocum pessimo confundi necesse est.
Si enim v. g. Mich. 7. 2. **וְאַרְבָּה** in a Graecis
interpretibus recte est pro matre lectio-
nis acceptum, qui **διακόνων** reddiderunt;
(quod tamen sine dubio per errorem et con-
tra seriem orationis fecerunt,) quaenam in-
terior **וְאַרְבָּה** insidiantur, et interior **וְאַרְבָּה**, litigant,
est differentia?

6.) Denique haec hypothesis plane cor-
ruit, si consideretur dissensus auctorum?
Nam qui cautelagunt, solis literis **וְאַרְבָּה** hoc
officium tribuunt, alii etiam **וְאַרְבָּה** addunt, alii
praeterea **וְאַרְבָּה** et **וְאַרְבָּה** in hunc censum referunt,
quae quidem literae nunquam quiescunt, sed
ubivis mouentur, et cum omnium vocalium
sonis pronunciantur. „Quis autem, ut Coe-
perus p. 120. scribit, in tanta rerum incer-
titudine, in tot sententiarum divortiis, ma-
tres veras a falsis et fictitiis discernere queat,
quia ex literis Hebraicis quaenam et quot
fuerint matres lectionis, punctorum hostes
conjunctionis sententias nondum statuerunt?“

C A P V T . XXVI.

d e u s u t r a d i t i o n i s .

§. I.

De usu traditionis triplex sententia no-
tanda est. Prima sententia est eorum, qui

Y dicunt

dicunt; legendi rationem a Mose ad Efram sola traditione esse propagatam, donec vocales, et accentus ab Ezra et viris Synagogae magnae scripto consignarentur. Atque ita vulgo statuunt illi, qui punctorum originem ad Efram referunt. Conf. Cap. II. §. 5. 7.

§. II.

Altera sententia eorum est, qui statuunt lectionem sola traditione esse propagatam a Mose usque ad Masorethas Tiberienses, qui post completum Talmud puncta vocalium et accentus invenerint. Primus hanc sententiam proposuit Elias Levita in Praefatione III. libri Masoreth, dixitque, prophetas lectionem tradidisse viris Synagogae M. et dociis, qui tum vivebant, de synedrio magno et parvo, et ab his sacerdotes accepisse, et per generationes propagasse. Ab eo tempore hinc sanctam decrevisse, usque ad aetatem Masoretharum. Hos (p. 74.) scripturam S. universam conservasse, quae alioquin sine dubio decus suum amisisset, et liber Legis valde mutatus fuisset: eosdemque (p. 83.) fuisse centenos et millenos per multos annos, sed tempus principii eorum et finis latere. Iam vero (p. 84.) non licere Masorethis contradicere de punctis et accentibus, et vocum numero, quem notarunt. Ita punctuationem hodiernam dicit esse veram et genuinam, ad mentem Mosis et prophetarum expressam, quae proinde nequaquam in dubium vocanda aut

aut fugillandas sit; quasi Masorethae pro iubitu suo proprio textum punctis vocalibus animarint: eo quod vera legendi ratio per Cabbalam s. traditionem oralem continuam fuerit conservata et propagata.

§. III.

Tertia sententia auctorem habet Cappellum, qui quidem eam modis tam diversis et verbis tam ambiguis hinc inde exponit, et tot contradictionibus implicat, ut nescias, quaenam revera ejus mens fuerit, id quod manifestum erit, si aliquot illius enunciata inter se comparemus. Ita in Arcano L. II. C. 17. §. 5. 6. scribit, a Masorethis Tiberienibus expressam esse lectionem sacri textus, quae tum *ubique* inter Iudeos obtinebat, quamque ipsi edocti fuerant a suis magistris scholastica institutione atque orali, et πατρος παγεδωτω traditione acceperant: quam lectio nem credibant Iudei antiquae Mosaicae et propheticæ conformem esse. Eadem fere reputat in C. 20. §. 9. et haec addit: „An autem ea lectio fuerit ejusmodi, ut ne vel minimo quidem apiculo deflexerit ab illa, quae Moses, Danielis, Esrae reliquorumque prophetarum tempore obtinebat, non ii sumus, qui pro certo et indubitato velimus affirmare.“ Mox tamen in §. 11. dat et concedit, punctuationem Masorethicam ad amissim exprimere antiquam illam pronunciationem. In Cap. 28. §. 1. „Maneat, inquit, ratum

Y a fixum-

„fixumque, hodiernos apiculos quoad figu-
ram esse a Masorethis, at non quoad rem
ipsam illis apiculis significatam, quam non
pro arbitrio confinxerunt, sed quam dunta
xat, prout linguae genius et structura ora-
tionis postulabat, expresserunt fideliter, con-
cinne, apte et eleganter.“ Idem in Vindiciis
in Praefat. §. 13. sententiae Eliae hanc ἐπιχρ-
ησεν subjicit: Sane non mirum, sic loqui Eliam
hominem Iudaeum, magistrorum suorum
traditionibus, et ἀγέρῳ legi penitus addi-
ctum. Sed ille sententiam Eliae sic limitatam
se admittere dicit, quod forma et potestas
istius punctationis, s. ratio legendi secundum
hodiernam punctuationem, eo quod per Cab-
halam et traditionem oralem continuam ad
Masorethas fuerit ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ incorrupte
propagata, sit ὡς ἐπὶ τὸ πλέον vera et ge-
nuina, juxta mentem Mosis et prophetarum
expressa, quia raro alia potest adferri pun-
ctio, quae meliorem, veriorem et convenien-
tiorem sensum fundat. At negat, quod Elias
affirmat, hodiernam lectionem, quam ista
punctatio repraesentat, nulla plane ratione
hujus rei causa esse in dubium vocandam aut
sugillandam. Sed his contradicit in alio
loco, quem supra in Cap. XXII. §. 11. legen-
dum dedi.

§. IV.

Rursus Cappellus in Vindiciis L. II. C. XI.

§. 24. ita scribit: „Quidquid Iudeorum Rab-

“ bini

„bini et Doctores paulo celebriores dictabant,
 „et discipulis suis, hique Iudeorum vulgo
 „tradebant, ea omnia pro sua erga Doctores
 „suos veneratione atque bona de eorum sim-
 „ceritate opinione recipiebant, quasi ex ipsa
 „monte Sinai a Deo Mōsi edicta essent. Illi
 „vero jactabant, se, quidquid docerent, a
 „praeceptoribus suis accepisse, hos a suis
 „item, et sic sursum ascendendo ab ipso Mōse
 „et prophetis ista ad se descendisse per invio-
 „latam, et indubitatem traditionem: ut sic ab
 „imperita plebecula auctoritatem et venerationem
 „paene divinam consequerentur, quae
 „hoc pacto ab eorum quasi ab ipsius Dei ore
 „tota pendebat. At quis vere Christianus,
 „inquit, illud Iudeis, haec etiamnum hodie
 „jactantibus facile concesserit? Quis non po-
 „tius eorum traditionem πατροπαράδοτον
 „rideat et contemnat? Credendum potius
 „est, primos post Mōsen et prophetas Iudeo-
 „rum Doctores ab ipsa Mōsis et Esrae lectio-
 „ne discedere potuisse, et omnino deflexisse;
 „et pariter secundos a primis, et tertios a
 „secundis, atque sic consequenter usque ad
 „Masorethas.“

§. V.

Ex hac ultima Cappelli assertione fluit
 illius χύγειον δίγμα, quod passim proponit,
 v.g. in Arcano L. II. C. 23. §. 2: „Non pen-
 demus, inquit, absolute et necessario ab ho-
 dierna Masoretharum punctatione, nam si

„nonnullis in locis alia proferri potest pun-
 „Etatio, quae analogiae Grammaticae et hu-
 „jus linguae naturae minime repugnet, quaे
 „que sensum aequem commodum aut etiam
 „commodiorem, veriorem, magis cohaeren-
 „tem et consonum pariat, quo pure iis in lo-
 „cis Masorethica punctatione potius tenebi-
 „mur, quam ista? Eadem tradit in C. 25.
 „§. 10. sed mitigat sententiam, quando haec
 „addit: At vero id praestare multis in locis
 „(nedum in plerisque) facile non est aut ob-
 „vium: tentet periculumque faciat, qui vo-
 „luerit. In nonnullis forte id illi non infeli-
 „citer successorit, at non in omnibus, no-
 „que in plerisque, sed in paucissimis.“ Simi-
 lia in Cap. 24. §. 1. de accentibus enunciavit,
 et in C. 26. §. 3 — 5. propterea non totam
 hanc punctuationem repudiandam esse statuit,
 si in pauculis locis non usquequaque com-
 moda aut fatis cohaerens esse reperiatur,
 et alia commodior afferri possit. Ita omnia
 redeunt ad Scepticismum Cappello familia-
 rem.

§. VI.

Nunc duo argumenta contra usum tradi-
 tionis proponam, et ab exceptionibus Cap-
 pelli vindicabo. Nam *primo* qui lectionis
 rationem sola traditione usque ad Masorethas
 esse propagatam volunt, non attendunt
 hanc rem fieri non potuisse, ita ut omnis
 error et *fraus* absuerit. Ita *Buxtorfius* in
 Tiberia-

Tiberiade Cap. IX. extr. scribit, de propheticis quidem immediate divinitus doctis concedi posse, quod Elias dicit, veram legendum rationem memoria conservatam et sola traditione orali propagatam esse: at apud sequentes posteros et ipsis Talmudicos usque id similitetem observatum fuisse, tot calamitatibus et persecutionibus interjectis, omnino impossibile esse. „Quod enim ingenium, inquit, quae memoria humana tot mille versuum distinctas paucas, tot millenarum vocum distinctam pronunciationem adeo accurate retinere potuit, ut in nullo membro, in nulla voce aut vocali usque ad Tiberien, non illas Masorethas sit erratum.“ Similia his proponunt Calovius in Critico S. p. 120, 129. et Io. Doeblingius in Diss. I. §. 96. squ.

Lud. Cappellus in Arcano E. H. C. 21. ad hoc Buxtorfi argumentum respondet, dicitque primo in §. 2. 3. hoc quidem argumento Eliam et Iudeos reliquos, qui cum eo sentiantur, urgeri: at se non usque adeo pueriliter delirare, ut existimet, homines a Mose reliquisque prophetis V. T. scriptoribus ad Masorethas usque memoria tenuisse et conservasse omnes ad unum istos apiculos, qui jam in sacris Bibliis a Masorethis punctatis extant. Monstrum hoc fore supra omnia prodigia portentosissimum. Idem in Vindictis E. H. C. §. 4-6. Buxtorfis ita respon-

det: Hoc argumento ipsos urgeri, qui ~~in-~~
tuant, a Mose usque ad Esram legendi ratio-
nem per continuam traditionem esse propa-
gatam. Nam si impossibile fuit puncta et ac-
centus memoria tenere ab Esra ad Masorethas
usque per annos mille, non minus impos-
sibile hoc fuisse a Mose ad Esram usque per
alios plusquam mille annos. Nec valere di-
cit illud eorum *κενα θύετον* de prophetis im-
mediate divinitus doctis Eliae concedi et cre-
di posse, quod puncta et accentus accurate
retinuerint memoria et sciverint, sed non
aeque de sequentibus posteris et ipsis Talmu-
dicis. Possunt haec Cappello concedi, quia
Buxtorfii et aliorum opinio de Esra punto-
rum auctore jam supra est repudiata.

§. VIII.

Deinde Capellus in Arcano l. c. §. 4 - 7.
10. statuit, nihil necesse fuisse, ut ii, qui
Esram proxime secuti sunt, quibus vocalibus
et accentibus singulae totius V. T. voces ef-
ferrentur, per multorum seculorum concate-
nationem ad Masorethas usque memoria te-
nerent, et mente observarent. Nam cum
in captivitate Babylonica et post eam inter
doctos legisque diviniae studiosos conservata
fuerit linguae cognitio tanta, quanta sufficit
ad intelligenda sacra V. T. volumina, ut vel
ex hodierna praxi patet: hinc concludit, fa-
cile et sine miraculo potuisse rationem legendi
libros V. T. secundum puncta et accentus
stab, necessa-

necessarios conservari et propagari usque ad Masorethas Tiberienses. Hic vero notandum est falsissimum illius principium, quod supra Cap. XXIV. §. 3. convellitur, satis esse, utcunque legatur, si modo sensus facilis et commodus inde resultet. Ex hac hypothesi cum Cappello disputari non potest. Sed recta ratio jubet, ut cogitemus, eam singularum vocum lectionem in Codice Hebr. Iudeis omnium temporum cognitam esse debuisse, quae sola vera esset, a Spiritu S. intenta et a scriptoribus sacris profecta. Atque ad hoc opus fuit vel notis Codici adscriptis vel traditione orali de punctis omnibus et accentibus. Nam quomodo alioquin vocum maxime difficultum et ambiguorum lectio earumque singularis et anomala punctatio ad posteros derivari potuit. Quomodo itaque Cappellus, repudiatis vocalium et accentuum notis, dicere potuit, nihil necesse fuisse, ut Iudei post Eisdem, quibus vocalibus et accentibus textus Hebr. legendus esset, memoria tenerent.

§. IX.

Denique Cappellus in Arcano l. c. §. 8.
 „Si quid, inquit, Masoretharum et eorum antecessorum memoriae et traditioni tribuendum hic esset, id faciendum esset non ubique in singulis vocibus, sed in locis distinctis, dubiae lectionis et intellectu difficultioribus, in quibus haerere merito quis posset,

„et dubitare, quo pacto legendum esset.
 „At ea loca non sunt ita multa, ut sine mira-
 „culo non possit is, qui hunc uni studio in-
 „cumbit, ea tenete memoria et quasi in nu-
 „merato habere. Hic falso afferit, ea loca
 non esse ita multa, cum sane sint innumerab-
 sicut ipse sibi alibi, ut in Vindiciis l. c. §. 2.
 contradicat, quando, quis enim neget, in-
 quid, quam plurima imo paenit infinita esse
 in sacro textu loca obscura, dubia et ambi-
 gua, quae ut recte et accommodata degan-
 tur, opus est attenta et accurata seriora-
 tionis consideratione. Eo tendunt Buxtorfi
 verba p. 374. Cappello opposita: „Si cui pe-
 riculum facere lubeat, sumat vel Psalterium
 vel prophetam Esaiam; tuncque cum pun-
 ctis genuinis et necessariis accentibus distin-
 guentibus decies imo vicies ex libro punctato
 legat, ac tentet postmodum, in exemplari
 non punctato, an sine errore singularium
 vocum punctuationem et accentuationem,
 quam ex libro didicit, legendō vel scriben-
 do ex nuda memoria exhibere possit. Si in-
 dustrius et doctus id praestare non potest,
 multo minus plebeius et indoctus, multo
 minus uterque in libris V. T. omnibus.“
 Respondet Cappellus in Vindiciis L. II. C. §.
 19. 20. Doctores et letores in Synago-
 gis potuisse et debuisse commodam allo-
 qui etiam illocorum difficultum lectionem;
 quae sensum fundat ut unque convenientem
 debita diligentia et meditatione adhibita:
 plebe-

plebejos autem et privatos debuisse contentos esse auditione verbi, vel rationem legendi sine punctis prius addiscere, tum quae a sequenti potuerunt, fatis fuisse ad aedificationem, reliqua sine salutis dispendio omittere et ignorare potuisse.¹⁰ Prioribus verbis sibi ipse contradicit et adversatur, cum toties alibi affirmaverit, ad expeditam Codicis Hebr. lectio nem non opus fuisse punctuatione, et in §. 2. dixerit, lectores publicos in Synagogis privatim sese in lectione cum otio et attenta meditatione prius exercuisse, videlicet ex codice punctato, quod studio omittitur, praxis autem Iudeorum confirmat. Quae postea de plebejis addit, supra sunt discussa in Cap. XXIII. §. 6. II. 12. Denique illa, quae hic Büxtorfius p. 374. sqq. observat de dissidiis olim circa lectionem orituris, si puncta absuissent, quorum vero nulla in antiquis Iudeorum scriptis vestigia habeantur, causam nostram nihil adjuvant, ideoque etiam responsonem Cappelli in Vindicieis l. c. §. 21. 22. missam facio, neque hic repeto, quae Steph. Morris p. 437. sqqu. de hujusmodi erroribus et controversiis ex ingenio confinxit.

§. X.

Alterum argumentum contra usum traditionis hoc est: Quoniam lectio et pronunciatio vocum Hebraicarum pro temporum et provinciarum imo etiani personarum ratione admodum variata et corrupta est, non potuit illa per traditionem certam et constantem

pro-

propagari. Nam literarum quidem et vocalium figurae certam pronunciationem et determinatam vocum formam designant, sed ipsa pronunciatio fuit varia et ambigua, quod Io. Drusius in libello de recta lectione linguae sanctae, et Danzius in Literatore Hebt. §. 6, nota q. — u.) ostendunt. Ita pronunciationem vocum Hebraicarum etiam respectu vocalium maxime a tempore transportationis in Babyloniam ob conversationem Iudeorum cum Chaldaeis et commercia cum aliis gentibus, variis modis mutata et aliis sonis expressa est. Eadem pronunciationem postea ad dialectum Chaldaico-Syriacam eo magis inflexa est, quod maxime in Nominibus propriis ex libris Philonis et Iosephi et versione Graeca-Alexandrina apparet. Vid. supra Cap. XVIII. §. II. 24. XIX. §. 6. Hinc etiam pronunciationem Iudeorum Palæstinorum, Alexandrinorum et alias provincias inhabitantium in multis diversa fuit: quo respicit Hieronymus, quando in Epistola ad Evagrium ita scribit: Nec refert, utrum Sallem an Salim nominetur, cum pro voluntate lectorum et varietate regionum eadem verba diversis sonis et accentibus proferantur. Ita successu temporis usque ad Masorethas pronunciationem magis magisque corrupta est, sicut etiam hodie illa dialectis variarum gentium accommodari solet; et in ea v. g. Iudei Germani et Poloni a Iudeis Hispanis et Orientalibus tam quoad literas quam quoad vocales admodum dissident. Ita vero antiqua illa, vera et genuina

nuntia literarum et vocalium pronunciatio
 non quidem penitus, ut statuit Drusius, sed
 ex parte dudum interiit. Hoc agnoscit ipse
Cappellus, qui quidem in Arcano L. II. C. 20.
 §. 10. dicit, non propterea, et si hoc detur,
 periclitari inde aut abefactari verbi divini,
 etiam quoad nos, auctoritatem. Hoc vero
 non probat, sed modo comparatione cum
 lingua Graeca et Latina illustrat, quae qui-
 dem comparatio huic loco non congruit.
 Quamvis enim illarum linguarum voces qua-
 data aliter hodie effterantur, earum tamen
 forma et significatio, quia suis vocalibus in-
 structae fuerunt, omnibus seculis eodem mo-
 do sicut determinata et cognosci potuit. Ita
Maschius in Grammat. Hebr. a punctis libera
 p. 8. squ. „Luce meridiana, inquit, clarius
 „demonstrari potest, variam admodum et in-
 „constantem fuisse hanc traditionem. Con-
 stat enim LXX. interpretes textum Hebraicu-
 „cum pronuntiassem, quomodo tunc vigens
 „traditio pronunciandum dictabatur. Idem
 „praestitum est a Iosepho, ab Origene, ab
 „Hieronymo aliisque priscis interpretibus.
 „Adierunt singuli Iudeorum magistros, a
 „quibus edocti sunt, quomodo sacer ille tex-
 „tus suis temporibus pronunciaretur apud
 „Iudeos. Cur ergo a Masorethica pronun-
 „ciatione tot in locis et tam immane discre-
 „pant? Nulla profecto alia de causa, nisi quia
 „variis temporibus ac locis varia fuit textus
 „sacri apud Iudeos pronunciatio, nec satis

„sibi

, sibi constans super ea re-traditio.“ Haec eo dicit, ut methodum suam novam legendi sine punctis stabiliat. Denique Rich. Simon in Hist. Crit. p. 153. dicit auctores accentuum secutos esse usum sui temporis, sed hunc usum non fundatum fuisse traditione constanti, quaeque non variata fuerit. Interim non recedendum esse a distinctionibus Masoretharum sine ratione, quandoquidem nitanunt illae traditione satis authenticā, quamvis ea non sit infallibilis. At quomodo traditio inconstans et variata dici potest authenticā?

§. XI.

Iam si ponamus, ad textum Codicis Hebrei signa vocalium a primis temporibus expressa, et seculis posterioribus conservata esse; vocum singularum forma satis determinata fuit, et earum significatio cognosci potuit, quamvis vocales, amissa primaeva pronunciatione, saepius diversis modis effterrentur, quandoquidem ubivis verae vocales mente concipiebantur et scriptione exprimebantur. Contra ea si statuitur, textum Hebr. usque ad Masorethas Tiberienses vocalium notis fuisse destitutum, et lectionem ejus per traditionem esse propagatam, haec traditio non potuit non esse quam maxime inconstans et incerta, quia in diversis locis et temporibus alia atque alia vocalium et vocum multarum pronunciatio obtinuit, adeoque etiam simul

multum vocum forma et significatio mutari debuit. „Itaque ut Flacius in Clavi S. S. Tom. II. p. 647. scribit; cum multae vocales sint valde similes, et pronunciatio paene singularium hominum valde variet: nonne saepissime auditor alteram pro altera accepisset? Ut autem ipse accepisset, sic aliis tradidisset, semperque errores cumulati fuissent, atque ita plane impossibile fuisse veram lectionem in omnibus conservari.“

Valeat nunc Cappellus cum suis subsidiis, quae lectionem veram et genuinam nihil adjuvant, sed potius in errores multiplices inducunt, adeoque non efficiunt, ut punctorum usus sit non-necessarius.

§. XII.

Atque ita rationes, quibus Cappellus punctorum originem et auctoritatem divinam impugnare, et recentiorem originem a Masorethis stabilire voluit, quasque studiose conquisivit, et exornavit, adeo ut recentiores parum addere potuerint, ad lancem veritatis ponderavi, et levissimas aut nullius plane ponderis esse omnes, satis superque ostendi. Maneat igitur Codicibus nostris Hebraicis suum jus possessionis, quo puncta vocalium et accentuum a prima origine librorum sacrorum tinentur, quodque nullis machinis et artibus extorqueri illis poterit. Nos vero hunc thesaurum, videlicet textum V. T. Hebraicum vocalium et accentuum notis a sacris aucto-

au^toribus instructum grata mente colimds,
eoque studio adhibito necessario utimur,
ut veram et certam verbi divini sententiam
adsequamur. Atque etiam supplices roga-
mus Deum, ut hunc thesaurum in futura
tempora conservet intemeratum, ejusque
usum sui Nominis cultoribus benignie lar-
giatur.

the peculiarities of such an agent as the one described above are not fully under-

INDEX

INDEX CAPITUM.

	Pag.
I. Historia controversiae.	15
II. Status controversiae.	30
III. Pondus controversiae.	53
IV. De argumentis infirmioribus.	62
V. De locis Rabbinorum.	72
VI. De vi et pondere testimoniorum Iudaeorum.	81
VII. De universalis punctorum receptione.	88
VIII. De silentio Iudeorum.	97
IX. De silentio Cabalistarum.	108
X. De Cabalistarum traditione.	115
XI. De libro Legis punctis nudo.	122
XII. De silentio Talmudis.	130
XIII. De locis Talmudis.	140
XIV. De literis Samaritanis.	153
XV. De linguis reliquis Orientalibus.	168
XVI. De Keri et Chetibbi.	177
XVII. De Masora et notis Masoreticis.	191
XVIII. De versionibus antiquis.	197
XIX. De Patrum ecclesiae silentio.	223
XX. De punctorum nominibus.	246
XXI. De punctorum numero et usu.	252
XXII. De punctorum anomalia.	276
XXIII. De punctorum usu necessario.	292
XXIV. De subfidiis lectionis sine punctis.	312
XXV. De matribus lectionis.	324
XXVI. De usu traditionis,	337

SYLLABUS AUCTORUM

Abarbenel (Is.) II. 6.
Aben Esra, II. 7. V. 1.
Amama (Sixtin.) II. 9.
Arkevolti (Sam.) I. 2. II. 7. XI. 6.
R. Asarias, I. 2. II. 7. 12. 13. XI. 5. 7.
R. Asse, I. 1.
Balthasar (Io. Henr.) XVI. 12.
Bartoloccius (Iul.) I. 15.
Bauerus (Chr. Fr.) IV. 3.
Baur (Io. Iac.) I. 20.
Beckius (Iac. Chri.) I. 21.
Bellarmicus (Rob.) I. 3. III. 8.
Bircherodius (Jan.) I. 15.
Bochartus (Sam.) I. 14.
Bootius (Arnold.) II. 12. 13. XV. 5.
Boston (Thom.) I. 21.
Brunsmannus (Io.) II. 13. XXIII. 17.
Buxtorfius P. (Io.) I. 8. 10. III. 3. VII. 3.
XXVI. 6.
Buxtorfius F. (Io.) I. 13.
Calonymus, XXII. 13.
Calovius (Abr.) I. 12. II. 6. 12. 13. III. 3.
XXIII. 8.
Calvinus (Io.) I. 4.
Cappellus (Lud.) I. 11. 16. II. 17. 18. III. 4. 8.
Carpzovius (Io. Gottl.) I. 21.
Clark (Sam.) I. 18.
Clemens Alexandr. IV. 2.
Clemmius (H. Guil.) II. 9. III. 5.

Cap.

Clericus (Io.) I. 19. XIII. 6. XXII. 7.
 Cooperus (Ios.) I. 15. IV. 2. VI. 1. XII. 7.
 XVI. 17. XXV. 8.
 Cotta (Io. Fr.) I. 20. II. 16.
 Crinesius (Chr.) I. 12.
 Cross (W.) I. 18.
 Danzius (Io. Andr.) II. 13. XVI. 17.
 Daserus (Lud. Herc.) I. 21.
 de Dieu (Lud.) I. 14. XXII. 7.
 Doeblingius (Io.) I. 10.
 Drusius (Io.) I. 9. XVIII. 11.
 Ecchellensis (Abr.) I. 14. XV. 4. 5. XXV. 7.
 Engels (Engelb.) I. 8.
 Ephodeus I. 2. II. 7. XXV. 2.
 Ernesti (I. A.) I. 20. XVI. 13.
 Fabricius (Laur.) I. 12.
 Ferraccius (Marc. Ant.) I. 17.
 Flacius (Matth.) I. 7. IV. 4. 6. XXVI. 11.
 Frankius (Io.) I. 21. XXIII. 16.
 Frankius (Io. Fr.) I. 21. XXII. 9.
 Franzius (Wolfg.) I. 6. II. 13.
 Frischmuthus (Io.) I. 14. II. 13.
 Galatinus (Petr.) I. 1.
 Garofalo (Biagio) I. 19.
 Genebrardus, I. 3.
 Gerhardus (Io.) I. 12.
 Gesnerus (Salom.) I. 6.
 Gill (John) I. 21.
 Glassius (Sal.) I. 12.
 Gouffetius (Jac.) I. 19. II. 10.
 Grey (Richard) I. 19.
 Grotius (Hugo) I. 9.

Hafenrefferus (Matth.) I. 8.
 Hackspanius (Theod.) I. 14. IV. 6.
 R. Hammai, I. 1.
 Hanerus (Ge.) I. 18.
 Heideggerus (I. H.) I. 21.
 Helmontius, I. 14.
 Heumannus (C. A.) I. 16. 19.
 Hottingerus (J. H.) II. 16.
 Hulsius (Anton.) I. 14. III. 5.
 Huntlaeus (Gord.) I. 3.
 Hutterus (Leonh.) I. 6.
 Jackson (Io.) I. 20.
 Ibenthal L. L) IV. 5.
 Ihre (Io.) I. 21.
 Ikenius (Cor.) II. 16.
 Iuarus (Andr.) I. 15.
 Kals (Io. Guil.) IV. 5.
 Kennicott (Benj.) I. 20. XVIII. 18.
 R. Kimchi V. 3.
 Kohlhansius, I. 14.
 Kulenkamp, I. 21.
 Lamy (Bern.) I. 19.
 Lenzius (I. Leonh.) XXII. 13.
 Levita (Elias) I. 1. II. 15. 18. X. 2. 3. XII. 1.
 XXVI. 2.
 Leusden (Io.) I. 15.
 Lightfootus (Io.) I. 15. XXII. 12.
 Loescherus (Val. Ern.) I. 21.
 Lutherus (Mart.) I. 5.
 Lyranus (Nic.) I. 1.
 Mardochaeus, Karaeus, VII. 6. 7.
 Marinus (Marc.) II. 11.

Mar-

Markius (Ip.) II. 9. III. 5. IV. 2.
 Martini (Raym.) I. 1.
 Martinus (Petr.) I. 9. XXV. 3.
 Masclelius (Franc.) I. 19. XXVI. 10.
 Masius (Andr.) I. 3. II. 14.
 Meisnerus (Balth.) I. 6.
 Mercerus (Io.) I. 4.
 Michaëlis (Ip. Dav.) I. 20. II. 10. II. 12. 14.
 XV. 7. XXIII. 10. XXV. 5.
 Millius (Dav.) II. 13.
 Montanus (Ben. Ar.) I. 3.
 Morinus (Io.) I. 13. 14. II. 14. 18. III. 7. X. 17.
 XII. 7. XIII. 3. XVII. 5. XXIII. 12.
 Morinus (Steph.) I. 17. III. 4. IV. 7. XXII. 1.
 XXV. 3.
 Morus (Alex.) II. 13.
 Moses Maimonides XI. 2. XXI. 12.
 Moses Hannakdan, II. 6. XI. 6.
 Moses Ben Nachman, X. 4. XXI. 20.
 Munsterus (Sebast.) I. 2. 4.
 Neander (Mich.) I. 6.
 Oelschlegelius (Nic.) I. 10.
 Olivetanus (Rob.) I. 4.
 Olthof (Ia.) I. 10.
 Onseel, (Phil.) I. 21.
 Owenus (Io.) I. 15. XXII. 10.
 Panecius (Nic.) I. 18.
 Panzer (W. Fr.) II. 16. 11.
 Pellicanus (Cohr.) I. 4.
 Perezius (Iac.) I. 1. III. 8.
 Petersen (Andr. Chr.) I. 21.
 Petitdidier (Matth.) I. 14.

Pfeifferus (Aug.) L. 15. II. 10. 13.
 Phanokeranus, L. 19.
 du Pin (L. E.) L. 19.
 Piscator (Io.) I. 4.
 Pladecius (Henr.) L. 15.
 Pocockius (Ed.) XVI. 17.
 Polanus (Amandus) L. 8.
 Prideaux (Humphr.) II. 16. XV. 4.
 Prideaux (Io.) II. 16.
 Quarinus (Petr.) II. 16.
 Rainoldus (Io.) I. 9. II. 14. XXII. 7.
 Rau (Io. Eberh.) L. 19. II. 14. 16.
 Ravius (Christ.) L. 14.
 Reckenbergerus, II. 13. XXIII. 17.
 Réme (H. Gottl.) II. 13. 16.
 Reichlinus (Io.) II. 6.
 Rietus (Andr.) II. 10. III. 5.
 Robertson (Iac.) I. 21.
 R. Saadias Gaon, XXI. 18.
 Salmisius (Claud.) X. 5.
 Scaliger (I. L.) I. 9.
 Schickardus L. 9.
 Schmidius (Chr. Fr.) L. 20.
 Schulzius (Ben. Gu. Dan.) XVI. 13.
 Schultens (Alb.) II. 10. 12. 13. XV. 3. XXII.
 II. XXIII. 8. 10. XXV. 7.
 Semlerus (Io. Sal.) L. 20. II. 16.
 Sennertus (Andr.) II. 6. 13.
 Simon (Rich.) L. 14. VII. 5. XV. 2. XXVI. 10.
 Sixtus Senensis, L. 3.
 Skragge (Gabr.) I. 18.
 Soucietus (Steph.) I. 19.

Span-

Spanhemius (Fr.) I. 16.
 Spinoza, I. 14.
 Steuchus (Aug.) I. 3.
 Sturmius (L. Chr.) II, 6. XXII, 7.
 Tanchuma, V. 3.
 Triglandius (Iac.) VII. 6. 7.
 Tychsen (O. G.) I. 1.
 Tympius, X. 1-4.
 Viewegius (Chr.) I. 15. IV. 7.
 Vitrunga (Campeg.) I. 16. 19. II. 16.
 Vossius (Gerh. Io.) I. 11.
 Vossius (II.) I. 14.
 Vythagius, I. 14.
 Waechnerus (Andr. Ge.) I. 20.
 Wall (Guil.) XXIV. 11.
 Waltonus (Brian.) I. 14. III. 7. XV. 1. 2. 6.
 XXI. 8. XXV. 2.
 Wasmuthus, I. 15. IV. 7. XXIII, 11.
 Wedelius (Io. Wolfgang.) I. 21.
 Weimarus (Dan.) I. 15. IV. 7.
 Wellerus (Iac.) I. 12.
 Whitfield, I. 21.
 Wolfius, (I. C.) I. 21.
 Wolfius (Ph. Nic.) I. 21. IV. 7.
 Ximenez (Franc.) XXI. 7.
 Zanolinus (Anton.) I. 19.
 Zeltnerus, I. 20. IV. 2.
 Zoëga (Chr.) I. 18.
 Zwinglius (Ulr.) I. 4.

CONSPECTUS RERUM.

Accentus an ab Hieronymo commemoren-
tur, XIX. 14.
secundum Keri in *textu positi*, XVI. 7.
8. 10.

Accentum antiquitas et auctoritas II. 13.
14. V. 1.

anomalia, XXII. 7. 9.
artificium, XXIII. 10. 13.
necessitas, XXIII. 15. 17.
officium, XXI. 6. 8.
multitudo impugnata, XXI. 6. 8.
variae lectiones XXII. 9.

Aethiopica lingua, XV. 7.

Ambiguitas L. H. sine punctis, V. 5. XXIII.
13. 20.

Antecedentium et consequentium considera-
tio, XXIV. 4. 7.

Arabicae linguae vocales, XV. 2. 3. XXI. 18.
XXV. 7.

R. Ase liber punctuationis maximus, XXI. 20.
Bahir liber Cabballisticus, IX. 6.

Ben Ascher et Ben Naphtali punctorum
auctores esse falso dicuntur, II. 18.
VI. 2. XVII. 6. 7. XXI. 10. 23.

Cab.

Cabbalistarum allegoriae, XI. 4. XII. 8. IX.

3. 4.

silentium de punctis, IX. 1. sqqu.

quod negatur, IX. 5 - 9.

traditio de uno Legis Psalmo, X. 1. sqqu.

Chaldaeorum vocales, XV. 6.

Constructionis ambiguitas, XXIII. 18 - 20.

Cosri liber, V. 2. VII. 1. 4. XI. 5. XXII. 10.

Distinctio vobis, an omnis olim absuerit, X.

Divinatio sensus, S. S. XXIV. 1 - 3.

Epiphanii locus VIII. 7.

Eta an puncta Hebr. invenerit, et primus

adscriperit, quod a nonnullis affirmatur,

II. 6.

ab aliis merito negatur, II. 7.

Formae diversae vocum Hebr.

sine punctis distingui nequeunt, et

multis temere confunduntur, XXIII.

13. 14.

Formula consensus Helvetica, III. 6.

Grammaticum studium Iudeorum, VI. 2.

XXXI. 1820. ba

Hieronymi eruditio Hebraica, XIX. 1.

an codice punctis nudo sit usus, XIX. 3. 4.

dissensus a textu Hebr. punctato, 5 - 8.

rationes probabiles, quod codice pun-

ctis instrutto usus sit, 9. 10.

respondeatur illis, qui dicunt, eum pun-

Z 5 X etorum

*&orum et accentuum non meminisse,
II. 15.*

Hillelianus codex, XXI. 21. 22.
 Inscriptiones Punicae et Palmyrepae, XV. 7.
 Inspiratio divina, III. 1.
 de Ioabo fabula, XII. 4.
 Iosephi et Philonis silentium de punctis, XVIII.
 21. 22.
 eorum dissensus a textu punctato, 23. 24.
 loca de literis vocalibus, XXV. 6.
 Iudeorum reverentia erga Codicem S. IV. 6.
 testimonia, VI. 1. 3. 6.
 consensus, VI. 4. 5.
 Iudeorum silentium de punctis ante Talmudis conflationem, VIII. 2.
 item de punctorum inventione, VIII. 3.
 ignorantia in primis accentuum, XXII. 14.
 Palaestinae et Babyloniae aemulatio,
 VII. 3.
 Karaei an puncta agnoscant, VII. 4. 6.
 quando orti sint, VII. 7.
 Keri et Chethibh vocalium et accentuum,
 XVI. 1. 10.
 ejus origo, XVI. 14. 17.
 puncta τ& Chethibh ad Keri pertinent,
 II. 13.
 Keri omissum, XXII. 6. 7.
 Lectionis expeditae subsidia quinque XXIV. 1.
 Lex an olim uno Pasuco scripta sit, X. 1. 7.
 Legis liber non punctatus, XI. 1. 4.
 an a Mose sine punctis scriptus sit, V. 4.
 XI. 5. 6.

Litera-

Literatum character sacer et profanus, XIV. 13.

Mardochaeus, Karaeus, VII. 6.

Masora magna et parva, XVII. 8.

Masorae origo, XVII. 1 - 3.

Masorethae priores et posteriores, XVII. 4 - 7.

an textum Hebr. sua punctatione cor-
ruperint, III. 8.

an puncta perversa apposuerint, III. 9.

an fuerint Tiberienses, VIII. 4 - 12.

ab iis facta codicum collatio, V. 1. VIII.

Matres lectionis

qui tales fuisse olim in L. H. nonnulli asse-
runt, XXV. 1. 2.

ad quorum argumenta responde-
tur, 3 - 7.

argumenta contra matres lectionis, 8.

Moses an puncta invenerit, et Pentateuchos
adseripserit, II. 5. XI. 5. 6. 8.

Orientalium et Occidentalium dissensiones,
XVI. 5. XVII. 6.

Origenes an punctorum notitiam habuerit, et
eorum meminerit. XIX. 16 - 18.

Paraphrases Chaldaicae, XVIII. 13 - 18. XV. 6.

Pasucorum distinctio, XIII. 1 - 7. XVII. 2.

Patrum ecclesiae silentium de punctis, XIX. 19.

Possessionis jus punctis vindicatur in textu

Hebr. II. 2. 3.

Pronunciatio linguae Hebraicae

non confundenda cum punctuatione,

XXIII. 5.

pro temporum et locorum varietate di-
versa,

et. VII verfa; XVIII. p. 24. XIX. 6. XXVI.

IC. II. 7. an. 11. est adscripta

Puncta Codicis Hebr. evitare se agere molam

an extiterint ante Mosen; II. 4. 8. M.

an sint a Mose adscripta; II. 5. XI. 5. 6. 8.

an sint ab Esra inventa vel restaurata, II.

6. 7. 8. III. 1. 10. 11.

quod sint literis textus Hebr. coaevas, II. 8.

an semper eadem figura et eodem nu-

mero extiterint; II. 10. 11. 12.

an statim omnibus vocibus adscripta
fuerint, II. 12.

successu temporis per V. secula esse in-
venta XXI. 10. 13.

non possunt pro luctu mutari. III. 8.

Puctorum auctoritas divina

multis negatur; I. P. 6. 9. 11. 14. 16.

et. II. 17. 19. 20. et. XVII. 1. 2. 3. 4. 5.

ab aliis agnoscitur, I. 7. 8. 10. 12. 13.

et. XVII. 5. 18. 21. et. XVII. 1. 2. 3. 4. 5.

de ea nonnulli ἐπεχενν. eligunt; II. 9.

alii medium viam tuerentur, II. 10. 12. 16.

methodus de ea disputandi, II. 2. 3.

Puctorum receptio universalis inter Iudeos,

VII. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13.

nomina, XII. 1. 7. 8. XX. 1. 3. 4. 5. 6. 7.

numerus et usus, XXI. 1. 8. in omni loco

genealogia secundum Cappellum, XXI. 9.

anomalia, eorum antiquitati opponit

et. XVII. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

et. XVII. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

quae potius ex ea demonstratur,

et. XVII. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

illius

IVZ ad illius origo et cause, XXII. 3-6. I
artificium divinum et harmonia; XXII.

10. 13.

necessitas, contra eos, qui eam negant,

XXIII. non sufficiunt ne statim nos
an fuerint necessaria

principante Efram. XXIII. 3. vel in sacra
vel iis, quibus L. H. erat vernacula,

XIX. 3. 4. VII. 1. 2. 3. 4. 5.

libri vel aequi in libris sacris ac commu-
nibus, 6.

vel quia lectio sine punctis fuerit im-
possibilis, 7. negantibus respondetur, quia 1.) voca-
tiones sunt animae dictionum et vocum,

8. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18.

non soli prudentibus et doctis S. S.
est proposita, 11. 12.

8.) Textus Hebr. sine punctis est obscu-

rus et ambiguus, 13-20. Punctorum variae lectiones, III. 9. XVIII. 6.

XXXII. 9. Punctata exemplaria, 10. ante Efram extiterint, II. 5.

antiquissima, quae commemorantur,
XXI. 19-22.

cōrum olim raritas, XVIII. 4. exemplaria non punctata quomodo sen-

sim introducuntur, IX. 4. XI. 7.

XVII. X. eius, quoniam audiret, 10. 11. 12.

Pun.

sed veræ earum causa sunt:
 quod respexerunt ad Chaldaicum, 15.
 quod secuti sunt Medraothim, 16.
 negligentia interpretum, 17.
 codicūm diversitas, 17.
 Paraphrasium corruptio, 18.

Tiberias, VIII. 12.
 Tiberienses an fuerint punctatores, V. 1-3.
 nihil referre dicit Cappellus, VIII. 4.
 attamen hoc probare contendit, VIII.
 5-9. sed etiam absurdum est sic
 sed contrarium ostenditur, 5-11. XVII.
 9. esse Maforetarum ultimos, XVII. 7.

Traditionis usus, XXVI.
 secundum eam puncta esse posita, II. 16.
 sententia triplex, XXVI. 1-5.
 refutatur haec hypothesis

- 1.) quia hoc fieri non potuit, ut omnis error et fraus absuerit, 6-9.
- 2.) quia pronunciatio vocum Hebr. successu temporum admodum variata et corrupta est, 10. 11.

Versiones S. S. antiquae, XVIII.
 earum auctoritas et usus, XXIV. 8. 9.

Versio Graeca Alexandrina
 illius naevi, XXIV. 10-12.
 discrepantiae a textu Hebraico
 an ex eo ortae, quod interpretes codice
 punctis nudo usi sint, XVIII. 1. 5. 10.
 quod etiam multi punctorum patroni
 credunt, 2.

an inde sequatur, codices punctatos tum
nondum extitisse, 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.
verae causae discrepantiarum quoad
puncta: interpretum negligentia, 6.
unde etiam literas et integras vo-
ces mutarunt, 7. 8. 9.
quod data opera nonnulla aliter reddi-
derunt, 9. q. indecumq; es timore redi-
quod vocabula et Nomina propria se-
cundum pronunciationem, quaetum
vigebat, Graecis literis expreſſerunt,
11. loca versionis variantia aut corrupta, 12.

Versiones Graecae reliquæ, XVIII. 19.

Vocales literae apud Hieronymum, XIX

See also the following sections of this book.

Le grand équilibre à ses bons et ses mauvais moments

1998-10-01 00000000000000000000000000000000

• 19630 3787 2001 RISI J. CAMP (1)
• 2001 RISI J. CAMP

*It is the old man's lot to write
A tale of his life, and it is the old man's*

15-21, the study of

co miques off 100-101

... *IVX*, *supine*, *IV*, *IVX*, *IV*, *IVX*, *IV*, *IVX*, *IV*

RE 8 NIZZ - adhesives and sealants

3. GENEALOGICAL RECORDS

卷之三十一

osimideEt 11-13-8-2011, -1b

• 116 • *THE HISTORY OF THE CHINESE*
• 117 • *CHINESE*

one will be used in our advertising.

including anything which would be re-

卷之三，360-37